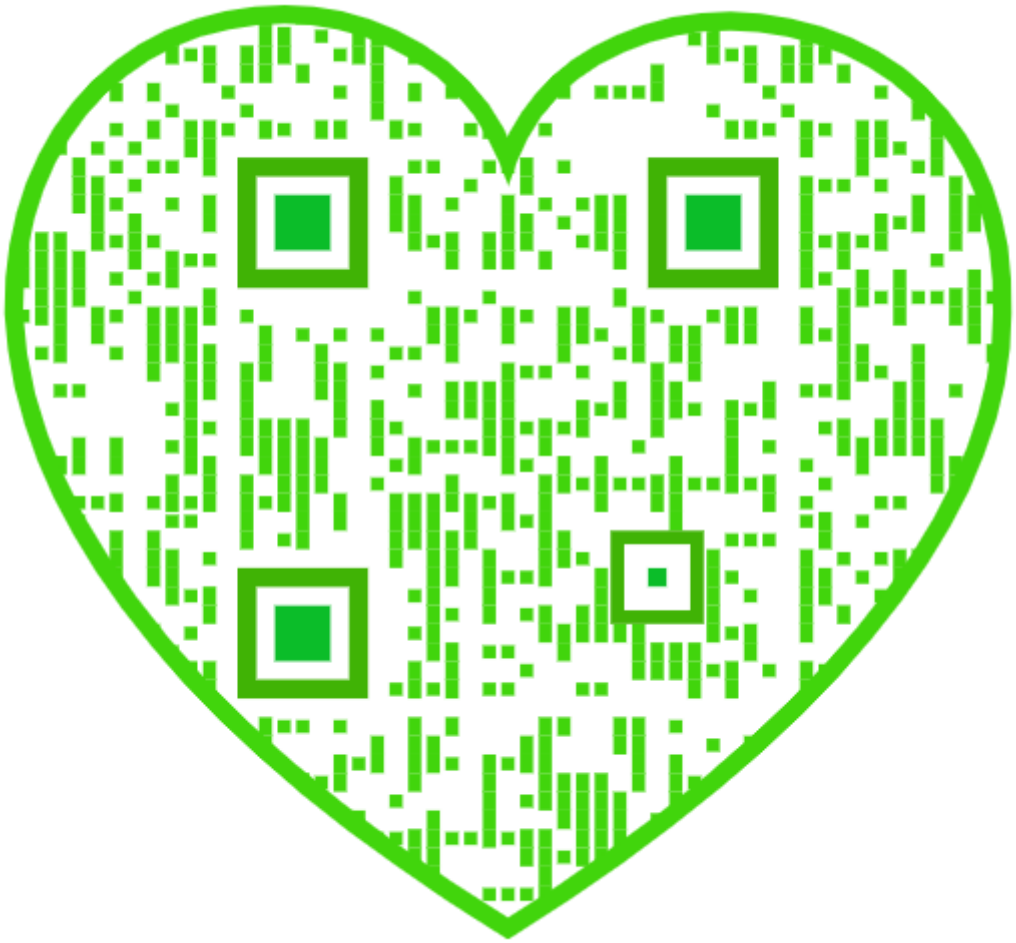

SHAKESPEARE.

DE WERKEN

VAN

WILLIAM SHAKESPEARE

VERTAALD

DOOR

Dr. L. A. J. BURGERSDIJK

TIENDE DEEL

CORIOLANUS — PERICLES VORST VAN TYRUS —
EEN WINTERAVONDSPROOKJEN

LEIDEN — E. J. BRILL
1886

Het recht van opvoering voorbehouden volgens de wet van 28 Juli 1881
(Staatsblad No. 124).

Snelpersdruk van P. Beitsma — Deventer.

CORIOLANUS.

PERSONEN:

Caius Marcius, later *Caius Marcius Coriolanus*, een Romeinsch edele.
Titus Lartius, *Cominius*, } aanvoerders tegen de Volsken.
Menenius Agrippa, vriend van Coriolanus.
Sicinius Velutus, *Junius Brutus*, } volkstribunen.
De jonge *Marcius*, zoon van Coriolanus.
Een Romeinsch Heraut.
Tullus Aufidius, aanvoerder der Volsken.
Een Onderbevelhebber van Aufidius.
Saamgezworenen, aanhangers van Aufidius.
Een Burger van Antium.
Twee Volskische Wachten.

Volumnia, moeder van Coriolanus.
Virgilia, echtgenoote van Coriolanus.
Valeria, vriendin van Virgilia.
Eene Dienares van Virgilia.

Romeinsche en Volskische Senatoren, Patriciërs, Aedilen, Lictoren, Soldaten, Burgers, Boden, Dienaars van Aufidius, en verder Gevolg.

Het tooneel is deels in Rome, deels op het grondgebied der Volsken en Antiaten.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Rome. *Een straat.*

Een troep oproerige Burgers, met stokken, knotsen en andere wapenen, komt op.

Eerste Burger.

Laat mij tot u spreken, voor wij verder gaan.

Allen.

Spreek, spreek!

Eerste Burger.

Gij zijt allen vastbesloten, liever te sterven dan te hongeren?

Allen.

Vastbesloten, vastbesloten.

Eerste Burger.

Vooreerst dan, gij weet, Caius Marcius is de hoofdvijand van het volk.

Allen.

Dat weten wij, dat weten wij.

Eerste Burger.

Laat ons hem doodslaan, dan kunnen wij de graanprijzen zelf bepalen. Is het een vonnis?

Allen.

Geen woord meer er over; laat ons het doen. Voort, voort!

Tweede Burger.

Een enkel woord, mijn goede burgers!

Eerste Burger.

Wij staan te boek als arme burgers, de patriciërs als goede. Waar de overheid zich mee overlaadt, daar konden wij het leven mee houden. Als zij ons maar wilden afstaan, wat zij te veel hebben en vóór het bedorven is, dan konden wij het er voor houden, dat zij ons uit menschelijkheid bijstonden; maar zij denken, dan komen wij hun te duur! De uitmergeling, die ons bezoekt, het zien onzer ellende, is als een boedelbeschrijving van hun overvloed; ons lijden is hun voordeel. — Laat ons dit wreken met onze pieken, eer wij dun als harken worden! Want de goden weten het, ik zeg dit uit honger naar brood, niet uit dorst naar wraak.

Tweede Burger.

En hebt gij het bijzonder op Caius Marcius gemunt?

Allen.

Op hem in de eerste plaats; hij is een echte hond tegen den minderen man.

Tweede Burger.

Bedenkt gij wel, wat diensten hij aan zijn land bewezen heeft?

Eerste Burger.

Zeer goed, en wij zouden hem gaarne daar zijn lof voor geven, als hij met zijn trots zichzelf niet betaalde.

Tweede Burger.

Nu, spreek zoo boosaardig niet!

Eerste Burger.

Ik zeg u, wat hij roemrijks gedaan heeft, deed hij hiervoor: al willen weekhartige menschen zeggen, dat het voor zijn vaderland was, hij deed het om zijn moeder te behagen en om terdege trotsch te zijn, en dat is hij inderdaad, geheel tot de hoogte zijner dapperheid.

Tweede Burger.

Wat hij naar zijn natuur niet anders kan, dat rekent gij hem als een ondeugd toe. Van hebzucht kunt gij hem in het geheel niet beschuldigen.

Eerste Burger.

Al kan ik dit niet zeggen, zoo behoef ik toch om aanklachten niet verlegen te zijn; hij heeft gebreken, in overmaat, dat men moede wordt ze op te sommen. *(Kreten achter het tooneel.)* Wat voor een geschreeuw is dat? De overzijde der stad is in opstand; wat blijven wij hier staan praten? Naar het kapitool!

Allen.

Voort, voort!

Eerste Burger.

Stil! wie komt daar?

(Menenius Agrippa *komt op.*)

Tweede Burger.

De brave Menenius Agrippa, een, die altijd het volk heeft liefgehad.

Eerste Burger.

Hij is rechtschapen genoeg; als maar al de overigen zoo waren!

Menenius.

Wat is er, landgenooten? Waarheen gaat dat,
Met knots en knuppel? 'k Bid u, zeg, wat is er?

Eerste Burger.

Den senaat is onze zaak niet onbekend; zij hebben al wel veertien daag aanwijzing van wat wij voorhebben en wij willen het hun nu door daden toonen. Zij zeggen, dat arme supplianten een sterken adem hebben; nu zullen zij merken, dat wij ook sterke armen hebben.

Menenius.

Wel mannen, goede vrienden, wakk're buren,
Wilt gij uzelf te gronde richten?

Eerste Burger.

Dat kunnen wij niet, wij zijn al lang te gronde gericht.

Menenius.

Ik zeg u, vrienden, de patriciërs zorgen
Recht liefd'rijk voor u. Voor uw nood, uw lijden
Door deze duurte, mocht wel even goed
Uw stokgezwaai den hemel straffen, als
Op Rome's machten woeden. Deze gaan
Haar weg, al moesten ook tienduizend breidels
Van sterker schalmen springen, dan uw weerstand
Haar ooit kan smeden. De patriciërs niet,
De goden schiepen deze duurte; zoekt
Niet met uw arm, maar op uw knieën uitkomst.
Ach, uw ellende drijft u voort, waar meer
Ellende u wacht! Gij lastert de bestuurders
Van Rome, die als vaders voor u zorgen,
Terwijl gij hen als haters vloekt.

Eerste Burger.

Voor ons zorgen! — Waarachtig! — Zij hebben nog nooit voor ons gezorgd. Ons laten verhong'ren, ja, ter-

wijl hunne schuren met koren volgepropt zijn; verordeningen maken omtrent den woeker, om de woekeraars te ondersteunen; dagelijks de een of andere heilzame wet tegen de rijken afschaffen, en dagelijks scherper bepalingen invoeren om de armen te boeien en te knevelen! Als de oorlog ons niet opeet, dan doen zij het; en dat is al hunne liefde jegens ons.

Menenius.

Van tweeën één, gijzelve moet belijden,
Dat ge uitermate boos van aard zijt, of
Ik moet u dwazen noemen. — Ik verhaal u
Een aardig sprookjen; moog'lijk, dat gij 't kent;
Doch, wijl 't mij dienst kan doen, zoo wil ik wagen
Het nog iets af te slijten.

Eerste Burger.

Nu, wij willen het aanhooren; maar gij moet u niet verbeelden, ons smadelijk onrecht met een sprookjen weg te kunnen goochelen! Maar als gij wilt, voor den dag er mee!

Menenius.

Eens kwamen tegen meester Buik in opstand
De leden van het lijf. Zij klaagden dus:
Hij bleef gelijk een doorlaat in het midden
Des lichaams lui en nietsdoend; als een spinde
Ontving hij spijze steeds, maar deelde nooit
In de' arbeid van al de and're leden, die
Steeds hoorden, zagen, peinsden, voelden, gingen,
En, trouw elkander steunend, sloofden, zwoegden
Naar de' eisch en wenschen van 't geheele lichaam.
Hierop was 't antwoord van den buik, —

Eerste Burger.

Nu, wat was 't antwoord van den buik?

Menenius.

Geduld, vriend, daad'lijk; — met een soort van glimlach,

Geen lachen uit de volle borst, maar zóó, —
Want, ziet ge, ik kan den buik toch laten lachen,
Zoowel als spreken, — zeide hij, met spot,
Tot de ontevreden leden, die daar muitten
En hem zijn brood niet gunden, even billijk,
Als gij de senatoren smaadt, omdat zij
Niet zijn als gij, —

Eerste Burger.

Kom, 't antwoord van den buik!
Wat! zou het vorstlijk hoofd, het waakzaam oog,
Het hart, de raadsheer, onze krijgsman, de arm,
De voet, ons paard, de tong, die als trompetter
Ons dient, met klein're helpers en beambten
Van dit ons samenstel, als hen —

Menenius.

Nu, wat? —
Die kerel neemt mij 't woord af! — Nu, wat dan?

Eerste Burger.

Als hen de buik, die veelvraat, onderdrukt,
Die 's lichaams goot slechts is —

Menenius.

Welnu, wat dan?

Eerste Burger.

Wat kon, zoo de and're leden zich beklaagden,
De buik tot antwoord geven?

Menenius.

'k Zal 't u zeggen;
Schenk mij slechts luttel, — veel bezit gij niet, —
Geduld, en 't antwoord van den buik vertel ik.

Eerste Burger.

Gij maakt het lang.

Menenius.

Let wel, mijn goede vriend,
De buik was zeer verstandig en bezadigd,
Niet haastig als zijn klagers; en hij sprak:
„'t Is waar, mijn aangelijfde vrienden," sprak hij,
„Dat ik de spijs voor allen, al uw voedsel,
Het eerst ontvang, maar 't is geheel te recht,
Daar ik van 't gansche lijf de voorraadschuur
En werkplaats ben; want, als gij 't na wilt gaan,
Ik zend het door de stroomen van uw bloed
Ten hove, 't hart, ten zetel van het brein;
En door des lichaams velerhande gangen
Ontvangt de sterkste spier, de nietigste ader,
Wat elks natuur voor 't leven noodig heeft
En vord'ren mag. En schoon gij elk terstond,
Mijn goede vrienden," — sprak de buik, let wel, —

Eerste Burger.

Ja goed, doch verder!

Menenius.

„Schoon gij elk terstond
Niet zien kunt, wat ik ieder schenk, ben ik
In staat die reek'ning op te maken, dat
Gij allen meel en bloem van mij ontvangt
En mij de zeem'len laat." — Wat zegt ge er op?

Eerste Burger.

Een antwoord was het. Maar hoe past gij 't toe?

Menenius.

De senatoren zijn die goede buik,
En gij de oproer'ge leden; overweeg eens
Hun moeiten en hun zorgen; denkt eens door,
Wat aller welzijn eischt, en wat bevindt gij?
Dat u geen enk'le weldaad, niets, ten deel valt,
Of 't komt van hen tot u, gaat uit van hen,

En geenszins van uzelven. — Wat denkt gij,
Gij groote teen van dezen volkshoop?

Eerste Burger.

Ik
De groote teen? Waarom de groote teen?

Menenius.

Omdat gij, een der minsten, laagsten, armsten,
Van dezen schrand'ren opstand, u vooruitdringt;
Gij maag're rekel, zonder vuur en kracht,
Thans voert gij aan, nu ge eenig voordeel hoopt. —
Maar houdt uw knuppels en uw knotsen klaar;
Rome en zijn ratten raken weldra slaags,
En één deel slikk' vergif. —

(Caius Marcius *komt op.*)

Heil, eed'le Marcius!

Marcius.

Dank. — Wat wil dit hier, oproertuig, dat gij,
Zoodra u 't oordeel jeukt, uzelf door krabben
Gansch uitslag maakt?

Eerste Burger.

Recht vriend'lijk, als gewoonlijk.

Marcius.

Een vriend'lijk woord tot u waar' laag gevlei,
Geen afschuw waard. — Wat wilt gij, rekels, wien
Noch krijg noch vrede dient? de een doet u beven,
En de ander maakt u trotsch. Wie u vertrouwt
Vindt hazen waar hij leeuwen wenschte, ganzen
Voor vossen; meer volharding hebt gij niet,
Dan gloeiend hout op ijs, of hagelsteenen
In 't zonnelicht. Uw deugd is, dat gij hem,
Die door zijn schuld onteerd is, eerlijk noemt

En 't straffend recht vervloekt. Wie roem verdient,
Verwerft uw haat; uw liefde is als de trek
Eens zieken, die verlangt naar wat zijn kwaal
Vererg'ren moet. Wie op uw gunst betrouwt,
Hij zwemt met looden vinnen, en wil eiken
Gaan vellen met een rieten staf. Verhangt u!
Op u vertrouwen? Elken oogwenk zwenkt gij,
Vergoodt, wien pas uw haat trof, en verguist,
Die pas uw afgod was. — Wat drijft u aan,
Dat ge, allerwege saamgeschoold, den eed'len
Senaat beschimpt, die naast de goden u
Nog in ontzag houdt, dat ge elkander niet
Als spijs verslindt? — Wat is hun vragen?

Menenius.

Koren
Naar hunnen prijs; zij zeggen, dat de stad
Er ruim van is voorzien.

Marcius.

Hang ze op! Zij zeggen!
Aan 't haardvuur zittend willen ze alles weten,
Wat op het Kapitool geschiedt: wie rijst,
Wie heerscht, wie daalt; partijen doen ze ontstaan,
En gissen echt op echt; verheffen dezen,
En treden met gelapten schoen op genen,
Die hun mishaagt! — Zij zeggen: graan genoeg! —
Schoof de adel al zijn deernis eens ter zij
En liet mijn zwaard hier rechten! 'k Zou hen staap'len,
Die duizenden van stukgehouwen slaven,
Zoo hoog, als ik kon reiken met mijn speer.

Menenius *(trekt* Marcius *naar den voorgrond).*

Stil; deze troep is schier geheel bevredigd;
Zij zijn wel bovenmate dom, maar ook
Verbazend laf. — Doch zeg mij nu, hoe staat het
Met de' and'ren zwerm?

Marcius.

Verstrooid. Ter galg met hen!
Zij schreeuwden over honger, kermden spreuken,
Als: nood breekt wet; ook honden moeten eten;
De spijs is voor den mond; de goden zenden
Niet enkel rijken graan; — met zulke lappen
Omhingen zij hun klachten. Nauwlijks was
Als antwoord hun een eisch vergund, — een onding,
Dat ied'ren eed'len geest het hart moet breken
En fier gezag doen tanen, — of zij wierpen
Hun mutsen als om ze aan de maan te hangen,
En brulden recht voldaan.

Menenius.

Wat werd vergund?

Marcius.

Tribunen, vijf, naar keus van 't grauw, tot schild
Van hunne wijsheid. De een is Junius Brutus,
Velutus, en wie weet! — Vervloekt! eer mij
Dit ware ontperst, moest ieder dak der stad
Door 't grauw zijn afgelicht. Het groeit allengskens
Ons over 't hoofd en doet dra grooter eischen,
Door opstand af te dwingen.

Menenius.

Dit is kwaad.

Marcius.

Gaat, vlug naar huis, gij schuim!

(Een Bode komt haastig op.)

Bode.

Waar vind ik Caius Marcius?

Marcius.

Hier! Wat is er?

Bode.

De tijding is: de Volsken zijn te velde.

Marcius.

't Verheugt mij; zoo is duffe drab te loozen,
Ons hier te veel. — Zie, onze eerwaardste vaad'ren!

(COMINIUS, TITUS LARTIUS, *op krukken, en andere Senatoren, alsmede de volkstribunen* JUNIUS BRUTUS *en* SICINIUS VELUTUS *komen op.*)

Eerste Senator.

't Is, Marcius, waar, wat gij ons onlangs melddet;
De Volsken staan in 't veld.

Marcius.

En die hen aanvoert,
Tullus Aufidius, zal 't u heugen doen.
'k Benijd, — 't is zondig, — hem zijn adeldom;
En ware ik anders dan ik ben, 'k zou wenschen
Als hij te zijn.

Cominius.

Gij hebt elkaar bestreden.

Marcius.

Vocht de eene helft der aard met de and're en stond
Hij met mij aan één zij, 'k zou overloopen,
Slechts om met hem te kampen. 't Is een leeuw,
Wien ik te jagen trotsch ben.

Eerste Senator.

Eed'le Marcius,
Sta dan in dezen krijg Cominius bij.

Cominius.

Gij hebt het eens beloofd.

Marcius.

Dit deed ik, ja;

En 'k houd mijn woord. Thans, Titus Lartius, ziet gij
Nog eens, hoe ik dien Tullus sta, hem sla.
Wat! kreupel? blijft gij achter?

Titus Lartius.

Marcius, neen!
Ik leun op de eene kruk en vecht met de and're;
Maar achter blijf ik niet.

Menenius.

Daar spreekt uw bloed!

Eerste Senator.

Verzel ons thans naar 't Kapitool; daar wachten
Ons onze beste vrienden.

Titus Lartius (*tot* Cominius).

Ga gij voor;
(*Tot* Marcius.) Volg gij Cominius en dan volgen wij;
U komt de voorrang toe.

Cominius.

Kom, eed'le Marcius.

Eerste Senator *(tot de Burgers).*

Van hier, naar huis, gaat heen.

Marcius.

Neen, laat hen volgen;
De Volsken hebben graan; laat deze ratten
Ginds aan hun schuren knagen. — Brave muiters,
Uw moed blinkt heerlijk uit; ik bid u, volgt.

(De Senatoren, Cominius, Marcius, Titus Lartius, *en* Menenius *gaan heen. De Burgers sluipen weg. Alleen de beide Volkstribunen blijven over.)*

Sicinius.

Was ooit een man zoo trotsch als deze Marcius?

Brutus.

Er is geen tweede zoo.

Sicinius.

Toen 't volk ons tot tribunen koos, —

Brutus.

Zaagt gij toen
Zijn lip, zijn oogen?

Sicinius.

Ja, en ook zijn hoon.

Brutus.

In gramschap spaart zijn hoon de goden niet.

Sicinius.

De kuische maan zou hij beschimpen.

Brutus.

Dat deze krijg hem vell'! Hij werd te trotsch
Door roem van dapperheid.

Sicinius.

Een aard als deze,
Door voorspoed nog geprikkeld, zet den voet
Niet op zijn eigen middagschaduw. Maar
Vreemd acht ik, dat zijn hoogmoed van Cominius
Bevelen dulden wil.

Brutus.

De roem, dien hij
Bejaagt en alreeds oogstte, wordt niet beter
Behouden en vermeêrd, dan in een rang
Beneden de' eersten; want al wat mislukt
Is schuld des veldheers, ook al doet hij alles,
Wat eenig man vermag; en 't grillig oordeel
Roept dan: „Had Marcius nu 't bevel gevoerd!"

Sicinius.

En gaat het goed, dan rooft de stem der menigt',
Die Marcius zoo bewondert, aan Cominius
Den roem, die zijn verdienste toekwam.

Brutus.

Zeker;
Cominius' halven roem oogst Marcius in,
Al deed hij niets er voor; en uit zijn feilen
Spruit roem en eer voor Marcius, ook al kwam
Geen lof hem toe.

Sicinius.

Van hier nu, om te hooren,
Wat reeg'ling wordt gemaakt, en welk gewicht
Hij boven zijn persoonlijkheid erlangt
Bij 't voeren van den krijg.

Brutus.

Ja, laat ons gaan.
(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Corioli. *Het Senaats-huis.*

Tullus Aufidius *en eenige Senatoren komen op.*

Eerste Senator.

Gij denkt alzoo, Aufidius, dat ze in Rome
Van onze plannen reeds zijn ingelicht,
En weten wat wij doen?

Aufidius.

Denkt gij van neen?
Wat werd in onzen staat dan ooit bedacht,
Dat niet in Rome werd vermoed, aleer

Het hier tot daad werd? Voor nog geen vier dagen
Hoorde ik van ginds, — ik deel 't u woord'lijk mee;
'k Heb, meen ik, hier den brief; o ja, hier is hij; —
(Hij leest.) „Een leger is bijeen, doch zijn bestemming,
Naar oost of west, geheim. De duurte is groot;
Het volk oproerig; en dit wordt verteld:
Cominius, Marcius, reeds van ouds uw vijand,
Doch meer van Rome dan van u gehaat,
En Titus Lartius, een der stoutste krijgers,
Die drie besturen dezen tocht, — waarheen
Dan ook gericht. Waarschijnlijk geldt het u,
Dus zorgt en waakt!"

Eerste Senator.

Wij staan alreeds te velde;
Doch nooit rees twijfel, of ook Rome zou
Strijdvaardig zijn.

Aufidius.

En daarom scheen 't u wijs,
Uw krijgsplan dicht 't omslui'ren, tot het noodig
In 't licht moest treden. Doch in 't ei reeds, schijnt het,
Heeft Rome 't klaar bespeurd. En die ontdekking
Kortwiekt ons streven, om hun meen'ge veste
Te ontnemen, schier aleer zij konden gissen,
Dat wij in 't veld verschenen.

Tweede Senator.

Edel veldheer,
Aanvaard uw taak en spoed u naar uw scharen;
Ons zij Corioli vertrouwd. Slaan zij
Er zich voor neer, dan voert ge uw leger herwaarts
Tot ons ontzet; doch zeker blijkt u ras,
Niet ons gold hunne waap'ning.

Aufidius.

Twijfel niet;

'k Heb zekerheid er van. Ja, 'k zeg u meer:
Een deel van hunne macht is reeds op weg,
En wel naar hier. — Eerwaarde vaad'ren, 'k ga;
En komen wij met Caius Marcius samen,
Dan volgt — wij zwoeren 't beide' — een strijd, totdat
Een onzer niet meer kan.

De Senatoren.

De goden staan
U bij!

Aufidius.

En hoeden u!

Eerste Senator.

Vaarwel!

Tweede Senator.

Vaarwel!

Allen.

Vaartwel!

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Rome. *Een vertrek in* MARCIUS' *huis.*

VOLUMNIA *en* VIRGILIA *komen op. Zij zetten zich op twee lage stoelen neder en naaien.*

Volumnia.

Ik bid u, dochter, zing eens; of spreek op een meer opgewekten toon. Als mijn zoon mijn echtgenoot was, zou ik mij meer verheugen in zijne afwezigheid, als zij hem eer aanbrengt, dan in de omarmingen van zijn bed, hoe vurige liefde hij mij ook betoonde. Toen hij nog een teedere knaap was en de eenige zoon van mijn schoot,

toen zijn jeugd en bevalligheid aller blikken tot hem trokken, toen koningen een dag lang te vergeefs zouden gesmeekt hebben om aan een moeder zelfs een uur van zijn aanblik af te koopen, toen dacht ik reeds, hoe goed eer en roem zulk een wezen sieren zouden, en dat het niets beter zou zijn dan een schilderij aan den muur, als geen eerzucht het deed leven; toen reeds was het mij een genot hem gevaar te doen zoeken, als hij er roem door vinden kon. Ik zond hem in een moorddadigen krijg; hij kwam er van terug met eikeloof om de slapen. Ik zeg u, dochter, ik trilde niet sterker van vreugde, toen ik hoorde, dat het een jongen was, dan toen ik voor het eerst zag, dat de jongen zich een man getoond had.

Virgilia.

Maar als hij in het gevecht gevallen was, moeder, — wat dan?

Volumnia.

Dan zou zijn heldenroem mijn zoon geweest zijn; daarin had ik dan mijne nakomelingschap gevonden! Verneem, wat ik oprechtelijk kan verklaren: had ik twaalf zoons, — allen mij even na aan het hart, en geen enkelen mij minder dierbaar dan uw en mijn goede Marcius, — ik zou er liever elf een edelen dood voor hun land zien sterven, dan een enkelen in weelde zien zwelgen zonder krijgsmansdaden.

(Eene Dienares komt op.)

Dienares.

Edele vrouwe, Valeria is daar om u een bezoek te brengen.

Virgilia.

Ik bid u, geef mij verlof om heen te gaan.

Volumnia.

Neen, neen, dit niet. — Mij is 't, als klinkt de trom
Van uw gemaal tot hier, als zie ik, hoe
Hij bij het haar Aufidius nedersleurt.
De Volsker vlucht, als kind'ren voor een beer;
En hij, — ik zie hem, — stampt en roept: „Hierheen,
Gij lafaards, gij, in vrees verwekt, ofschoon
U Rome teelde!" — 't Bloedig voorhoofd wischt
Hij met zijn maliehandschoen af, en schrijdt
Zooals een maaier, die het gansche veld
Te maaien heeft, of al zijn loon verbeurt.

Virgilia.

Zijn bloedig voorhoofd! — O, geen bloed, gij goden!

Volumnia.

Stil, stil, zottin! Dit siert den man veel meer,
Dan goud zijn oorlogsbuit. Toen Hecuba
Haar Hector zoogde, blonk haar borst min lieflijk
Dan Hectors voorhoofd, toen 't verachtend, bloed
Den Griekschen zwaarden tegensprenk'lend, glansde. —
Ga, zeg Valeria, dat zij welkom is.

(De Dienares af.)

Virgilia.

O goden, hoed mijn gade voor den fellen
Aufidius!

Volumnia.

Kind, hij slaat Aufidius' hoofd
Ter aard, en treedt hem op den nek!

(Valeria *treedt binnen, met de Dienares en een Begeleider.*)

Valeria.

U beiden, eed'le vrouwen, goeden dag!

Volumnia.

Mijn waarde, —

Virgilia.

Ik ben verheugd u te zien.

Valeria.

Hoe gaat het u beiden? Gij zijt waarlijk echte huisvrouwen! Wat hebt gij daar onderhanden? Een fraai patroon, inderdaad! — Hoe maakt uw kleine knaap het?

Virgilia.

Ik dank u, mijn lieve; zeer wel.

Volumnia.

Hij zou liever zwaarden zien flikkeren en de trom hooren, dan zijn onderwijzer naar de oogen zien.

Valeria.

Op mijn woord, een zoon van zijn vader; zoowaar ik leef, een allerliefste knaap! Waarachtig, ik heb hem verleden Woensdag een half uur achtereen gadegeslagen; hij heeft zoo iets vastberadens in zijn voorkomen. Ik zag hem een gouden vlinder najagen; en toen hij dien gevangen had, liet hij hem weder vliegen; en weer hem achterna; en daar valt hij lang uit neer, en weer op, en vangt hem weer; — en of nu zijn val hem zoo boos had gemaakt, of wat het was, — hij zette zijn tanden op elkaar en scheurt hem stuk. O, ik verzeker u, dat hij hem in flarden reet.

Volumnia.

Dat is zijns vaders aard.

Valeria.

Inderdaad, ja, 't is een edel kind.

Virgilia.

Nog een dreumes, Valeria.

Valeria.

Kom leg uw naaiwerk ter zijde; gij moet dezen namiddag eens de lediggaande huisvrouw met mij spelen.

Virgilia.

Neen, mijn waarde, ik ga niet uit.

Valeria.

Niet uit!

Volumnia.

Zij zal, zij zal.

Virgilia.

Neen, zeker niet, laat mij. Ik ga niet over mijn drempel, voor mijn gemaal uit den krijg terugkomt.

Volumnia.

Foei, gij spert u recht onredelijk in. Kom, gij moet onze goede vriendin eens gaan bezoeken, die in het kraambed ligt.

Virgilia.

Ik wil haar spoedig herstel toewenschen en met mijne gebeden haar bezoeken, maar ik kan er niet heengaan.

Volumnia.

En waarom dat, bid ik u?

Virgilia.

Niet uit traagheid en ook niet uit liefdeloosheid, geloof mij.

Valeria.

Gij zoudt een tweede Penelope willen zijn! Maar men zegt, dat al het garen, dat zij in Ulysses' afwezigheid spon, Ithaca alleen van motten vervuld heeft. Kom, ik wenschte, dat uw linnen even gevoelig was als uw vinger, dan zoudt gij uit medelijden ophouden het te prikken. Kom, gij moet met ons gaan.

Virgilia.

Neen, mijn waarde, vergeef mij; inderdaad, ik wil niet uit.

Valeria.

Neen, zoo niet; kom, ga mede; en ik vertel u opperbest nieuws van uw man.

Virgilia.

O lieve Valeria, dat kan er nog niet wezen.

Valeria.

Zeker wel, ik scherts niet. Gisterenavond is er tijding van hem gekomen.

Virgilia.

Waarlijk, Valeria?

Valeria.

In ernst, 't is waar; ik heb het van een senator hooren vertellen. En het is aldus: — de Volsken hebben een leger in 't veld, waartegen Cominius, de opperbevelhebber, met een gedeelte der Romeinsche macht is opgetrokken; uw gemaal en Titus Lartius hebben zich nedergeslagen voor hunne stad Corioli; zij twijfelen geen oogenblik aan de overwinning en denken den veldtocht kort te maken. Dit is waar, op mijn eer; en nu kom en ga met ons.

Virgilia.

Verschoon mij, beste; later zal ik u in alles te wille zijn.

Volumnia.

Laat haar maar, Valeria! Zooals zij nu is, zou zij onze opgeruimde stemming maar bederven.

Valeria.

Ja waarlijk, dit geloof ik ook. — Nu, zoo vaar dan wel. — Kom, lieve goede vrouwe! — *(Zij blijft nog eens staan.)* Ik bid u, Virgilia, zet uw statigheid de deur uit en ga met ons mede.

Virgilia.

Neen, voorwaar niet, Valeria; inderdaad, ik kan niet. Ik wensch u veel genoegen.

Valeria.

Nu dan, vaarwel.

(Naar twee zijden af.)

VIERDE TOONEEL.

Voor Corioli.

Marcius, Titus Lartius, *Aanvoerders en Soldaten komen op, met trommen en vaandels. Dadelijk daarop een Bode van de andere zijde.*

Marcius.

Zie, daar komt tijding; — 'k wed, zij raakten slaags.

Lartius.

Neen; mijn ros tegen 't uwe.

Marcius.

Goed.

Lartius.

Gewed!

Marcius *(tot den Bode).*

Spreek, is de veldheer slaags geraakt?

Bode.

Zij zien
Elkander, doch er volgde nog geen treffen.

Lartius.

Zoo, 't edel ros is mijn.

Marcius.

Ik koop 't weer in.

Lartius.

Neen, ik verkoop noch schenk het; leenen wil ik 't
Voor vijftig jaren. Eisch de stad nu op!

Marcius *(tot den Bode).*

Hoe ver van hier staan beide'?

Bode.

Een half uur gaans.

Marcius.

Dan hooren wij hun krijgsgerucht, zij 't onze.
Schenk, Mars, ons spoed bij 't werk, opdat ons zwaard,
Nog rookend, onzen vrienden ginds in 't veld
Ter hulpe snell'! — Trompetter, blaas!

(Er wordt een opeischings-signaal geblazen. Op den wal verschijnen eenige Senatoren, en Anderen.)

Is Tullus
Aufidius in uw veste?

Eerste Senator.

Neen; en niemand,
Die meer dan hij u ducht, en dit is minder
Dan luttel. *(Krijgsgerucht in de verte.)* Hoor, die trom
[is de oorlogsroep
Voor onze jeugd. Eer rijten we onze muren
Omver, dan dat ze ons kerk'ren. Onze poorten
Zijn slechts voor schijn, door biezen, toegesloten;
Zij oop'nen zich van zelve. *(Weder krijgsgerucht.)* Hoort;
[ginds verre!
Daar is Aufidius; luister, hoe hij woedt
In uw doorbroken scharen.

Marcius.

Ginds is 't gaande!

Lartius.

Ons sein zij dat gedruis! — Hé, ladders hier!

(De Volsken komen op en trekken over het tooneel.)

Marcius.

Hun nijpt geen vrees; zij stroomen uit de stad.
Werpt voor uw hart het schild, en strijdt met harten,
Nog vaster dan uw schild. — Kom, wakk're Titus;
Meer dan te denken was, verachten ze ons;
Mijn huid dampt toren uit. — Vooruit, mijn vrienden!
Wie wijkt is mij een Volsker en gevoelt
De scherpte van mijn zwaard.

(Krijgsgedruis; de Romeinen en Volsken vechtend af. De Romeinen worden naar hunne verschansingen teruggedreven. Marcius *komt weder op.)*

Marcius.

Pest, ied're plaag van 't zuiden grijpe u aan,
Gij, Rome's drab, gij bent van — Dat u builen
Zoo overdekken, dat gij afschuw wekt,
Zelfs ongezien, en de een besmette de' ander
Een mijl ver in den wind! Gij ganzenzielen
In mansgedaanten! Loopt gij zoo voor slaven,
Door apen weg te drijven? Hel en Pluto!
Met roodgekorven rug! met wangen, bleek
Van angst en loopkoorts! Wendt u om! gestormd!
Of, bij des hemels vuur, 'k verzaak den vijand
En voer den krijg met u. Bezint u, voorwaarts!
Staat, en wij drijven hen naar hunne vrouwen,
Zooals zij ons naar onze schansen jaagden!

(Op nieuw krijgsgedruis. De Volsken en Romeinen treden weder op en het gevecht wordt hernieuwd. De Volsken trekken in Corioli terug en Marcius *volgt hen tot de poort.)*

De poort is open; voorwaarts nu, wie durft!
't Geluk ontsloot de poort voor de vervolgers,
Niet voor de wijkers. Ziet op mij; mij na!
(Hij dringt de poort binnen.)

Eerste Soldaat.

Dolzinnigheid! niet ik!

Tweede Soldaat.

Noch ik.

(De poort wordt achter Marcius *gesloten. Het krijgsrumoer duurt voort.)*

Derde Soldaat.

De poort
Gaat dicht; geknipt!

Allen *(door elkander).*

Geknipt, geleverd, zweer ik.

(Titus Lartius *komt op.*)

Lartius.

Wat werd van Marcius?

Allen.

Dood, heer, zonder twijfel.

Eerste Soldaat.

Hij volgde, die daar vluchtten, op den voet,
Drong met hen binnen. Plots'ling sloten zij
De poorten toe. Nu strijdt hij ginds alleen
Met heel de stad.

Lartius.

O held! Hij, voelend wezen,
Beschaamt door koenheid zijn gevoelloos zwaard,
En heft zich, als dit zinkt. — Verloren zijt gij!
O, een karbonkel, Marcius, groot als gij,

Waar' geen zoo rijk juweel. Gij waart een krijger
Naar Cato's hart, niet enkel door uw slagen
Geweldig, schrikbaar; neen, voor uwen fronsblik
En 't dond'rend dreunen van uw stem verbleekte
Uw vijand sidd'rend, als greep koorts en rilling
De wereld aan!

(De poort wordt geopend voor een uitval; op den achtergrond ziet men MARCIUS, *bloedend, door den vijand besprongen.)*

Eerste Soldaat.

O zie!

Lartius.

't Is Marcius, ja!
Snel! Hem ontzet, of met hem hier gebleven!

(Zij dringen al vechtende de stad binnen.)

VIJFDE TOONEEL.

Een straat in Corioli.

Eenige Romeinsche Soldaten komen op, met buit beladen.

Eerste Romein.

Dit neem ik mee naar Rome.

Tweede Romein.

En ik dit.

Derde Romein.

Vervloekt! dit zag ik aan voor zilver!

(Het krijgsrumoer in de verte houdt aan.)

(MARCIUS *en* LARTIUS *komen op, met een Trompetter.*)

Marcius.

Ziet eens die loopers, die hun uren schatten
Naar ingescheurde drachmen, looden lepels,
Blikstukjes, kussens, kleêren, die de beul
Met die ze droeg begraven zou; dat stelen
Die slaven, eer de strijd ten eind is! — Velt hen! —
En hoort, hoe fel de veldheer strijdt! — Daarheen! —
Daar strijdt hij, dien mijn ziele haat, Aufidius,
En slacht Romeinen! Kies dus, dapp're Titus,
U mannen, noodig om de stad te houden;
En met wie 't wagen willen, ijl ik heen
En help Cominius.

Lartius.

Edel vriend, gij bloedt;
Wat gij volbracht hebt, was te zwaar een taak
Voor nog een tweeden strijd.

Marcius.

Wat! roem mij niet,
Nog heeft mijn werk mij niet verhit; vaarwel!
Dit bloed, dat ik verdroppel, brengt mij heil
En geen gevaar. Aufidius treed ik tegen,
En vecht.

Lartius.

Nu, dan verlieve op u Fortuna,
De heilgodin, en maak' door haar betoov'ring
Al 's vijands zwaarden krachtloos! Koene held,
Zij u 't geluk tot schildknaap!

Marcius.

En met u,
Als met zijn diersten liev'ling. Vaar nu wel!

(Marcius *af.*)

Lartius.

Roemruchte Marcius! —
IJlt naar de markt; roept door trompetgeschal
Geheel 't bestuur der stad daar saam; daar zal ik
Mijn wil hun mededeelen. Gaat!

(Allen af.)

ZESDE TOONEEL.

In de nabijheid van Cominius' *kamp.*

Cominius *komt op met zijn leger, terugtrekkend.*

Cominius.

Schept adem, vrienden! Goed zoo; 't was een strijd,
Romeinen waard, niet roek'loos stand gehouden,
Niet laf bij 't wijken. Maar, geloof mij, mannen,
Hun aanval wordt hervat. — Terwijl wij streden,
Weerklonk, door vlagen van den wind, bij tijden
De strijdkreet onzer vrienden. — Schenkt, gij goden
Van Rome, hun een zege, als wij die wenschen,
Opdat ons beider legers, samen juub'lend,
U dankbaar off'ren mogen!

(Een Bode komt op.)

Wat bericht gij?

Bode.

Corioli zond tal van burgers uit;
Die vielen aan op Lartius en op Marcius;
En de onzen zag ik wijken naar hun schansen;
Toen ijlde ik herwaarts.

Cominius.

Zij uw taal ook waar,
Goed klinkt zij niet. Wanneer gebeurde 't?

Bode.

Ruim
Een uur geleên.

Cominius.

Geen vierde van een uur
Kan de afstand zijn; zoo pas nog klonk hun trom;
Hoe hebt ge een uur verspild op dezen weg
En brengt ge uw nieuws zoo laat?

Bode.

Spionnen, heer,
Der Volsken, die mij volgden, noopten mij
Tot grooten omweg, anders had ik 't nieuws
Een half uur eer gebracht.

(MARCIUS *komt op.*)

Cominius.

Wie komt daar ginds,
Die als gevild er uitziet? O, gij goden,
Hij draagt het merk van Marcius; vroeger, ja,
Zag ik hem nog eens zoo.

Marcius.

Kom ik te laat?

Cominius.

Geen herder onderscheidt den donder beter
Van trommelslag, dan ik de stem van Marcius
Van elken zwakk'ren klank.

Marcius.

Kom ik te laat?

Cominius.

Ja wis, tenzij ge in and'rer bloed gehuld komt,
Niet in uw eigen.

Marcius.

Laat me aan 't hart u drukken,
Zoo sterk van arm als toen ik bruigom was,
Zoo blij van hart, als toen de huw'lijkstoorts
Ons 't eind des dags verkondde en bedwaarts riep!

Cominius.

Meld, bloem der helden, hoe het Lartius gaat.

Marcius.

Als een, die tal van zaken ordent, dezen
Ter dood doemt, dien verbant, een and'ren dreigt,
Dien tegen losgeld of meêdoogend vrijlaat;
Hij heeft Corioli voor Rome in handen,
Gelijk een windhond aan des jagers lijn
Niet loopt voor deze 't wil.

Cominius.

Waar is de schelm,
Die meldde, dat gij naar uw schansen weekt?
Waar is hij? Roept hem voor mij.

Marcius.

Laat hem loopen;
Hij meldde waarheid; onze groote heeren,
Het laag gemeen, — vervloekt! — voor hen tribunen! -
Geen muis liep ooit zoo voor de kat, als zij
Voor nog veel laffer grauw.

Cominius.

Hoe wont gij 't dan?

Marcius.

Is 't nu verhalenstijd? Ik denk het niet.
Waar is de vijand? Zijt gij heer van 't slagveld?
Zoo niet, waarom gerust, aleer gij 't zijt?

Cominius.

Wij hebben met verlies gevochten, Marcius,
En deinsden, om op 't doel weer af te gaan.

Marcius.

Hoe is hun stelling? Weet gij, waar de kern
Van 't leger is geplaatst?

Cominius.

Zoo 'k wel heb, Marcius,
Staan de Antiaten in den voortocht, wis
Hun grootste kracht; hen voert Aufidius aan;
Die is hun hoop en heil.

Marcius.

Zoo bid ik u,
Bij alle slagen, die wij samen streden,
Bij 't bloed, dat wij te zaam vergoten, bij
Al onze vriendschapseeden, stel mij tegen
Aufidius en zijn Antiaten thans!
Verzuim geen oogwenk, neen, de lucht vervuld
Met opgestoken klingen en met schichten!
Dit eigen uur beproefd!

Cominius.

Wel wenschte ik zeer,
Dat gij een heilzaam bad verkoort en balsem
Voor uwe wonden vroegt, maar 'k heb geen moed,
Uw beê te weig'ren. Kies dus zelf uit dezen,
Die 't best zijn voor uw plan.

Marcius.

De besten zijn
Die 't willigst zijn. — Is onder u hier één, —
En twijf'len waar' vergrijp! — wien deze verf,
Die mij bedekt, behaagt, die meer dan dood
Een vlek ducht op zijn naam, die vast gelooft

Dat heldendood een slavenleven opweegt,
En dat zijn land meer gelden moet dan hij,
Die zwaai', — hij sta alleen hier of met velen, —
Zijn zwaard als ik, ten teeken van zijn keus,
En volge Marcius na!

(Allen juichen, zwaaien met hun zwaarden, heffen hem op in hunne armen en werpen hunne mutsen omhoog.)

O, laat mij, laat! maakt gij een zwaard van mij?
Is dit geen uiterlijk vertoon, wie uwer
Weegt niet vier Volsken op? En elk van u
Keert tegen held Aufidius dan een schild,
Zoo hecht als 't zijne. — 'k Moet een keuze doen,
Doch zeg u allen dank; gij and'ren moogt
In een'gen and'ren strijd uw krachten toonen,
Zoodra de nood u roept! — Nu voorwaarts, vrienden!
Een viertal leze mij de krijgers uit,
Die mij het liefste volgen.

Cominius.

Voorwaarts, mannen!
Maakt dezen ijver waar, en 'k zweer, gij zult
In alles met ons deelen.

(Allen af.)

ZEVENDE TOONEEL.

Voor de poorten van Corioli.

Titus Lartius *treedt, met trommen, trompetten en Soldaten, met een Gids aan zijne zijde, uit de poort; achter hem een Hopman met Soldaten, die hij aan de poort achterlaat.*

Lartius.

Bewaakt de poorten goed; doet stipt uw plicht,
Zooals ik voorschreef. Vraag ik hulp, dan zendt gij

Mij deze vendels; wat hier blijft, keert licht
Een korten aanval af. Verliezen wij
Den slag, dan gaat ons toch de stad verloren.

Hopman.

Vertrouw op ons.

Lartius.

Sluit achter ons de poorten. —
Kom, gids, geleid ons naar 't Romeinsche kamp.
(Allen af.)

ACHTSTE TOONEEL.

Slagveld tusschen de beide legerkampen.

Krijgsgerucht. Marcius *en* Aufidius *komen op.*

Marcius.

Met u slechts vecht ik; zelfs geen eedverbreker
Haat ik als u.

Aufidius.

Gelijk is onze haat;
'k Verfoei geen Afrikaansch gedrocht zoo diep,
Als uw gehaten roem. Sta vast.

Marcius.

Wie wijkt,
Die sterve als slaaf des and'ren, en dan mogen
De goden hem verdoemen!

Aufidius.

Vlucht ik, Marcius,
Zoo jaag mij als een haas.

Marcius.

Geen drie uur, Tullus,
Zijn 't, sinds ik in Corioli alleen

Mij weerde, en deed naar 's harten lust; het is
Mijn bloed niet, dat mij dekt. Wilt gij u wreken,
Span al uw kracht dan in.

Aufidius.

Al waart gij Hector,
Eens bij den stam, waar gij op stoft, de geesel,
Ontsnappen zoudt gij mij hier niet.

(Zij vechten; eenige Volsken komen Aufidius *te hulp;* Marcius *dringt allen terug.)*

Dienstwillig, —
Maar dapper niet. Gij zijt voor mij beschamend
Met uw gevloekten bijstand.

(Marcius *drijft hen voor zich uit. Allen af.*)

NEGENDE TOONEEL.

Het legerkamp der Romeinen.

Krijgsgedruis. Trompetten; sein tot terugroeping. Van de eene zijde komt Cominius *op met troepen, van de andere zijde* Marcius, *met zijn arm in een draagband, en andere Romeinen.*

Cominius (*tot* Marcius).

Verhaalde ik u, wat gij op heden deedt,
Gelooven zoudt ge uw daden niet. Ik meld het,
Waar Senatoren lachend tranen storten,
Patriciërs luist'ren zullen, eerst de schouders
Optrekkend, maar in 't eind bewond'rend, vrouwen,
Verbleekt, blij rillend verder hooren, domme
Tribunen, wien, als 't vunzig volk, uw roem
Gehaat is, trots hun afgunst roepen: „Goden,
Hebt dank, dat Rome zulk een krijger heeft!" —

En toch, dit feest was slechts uw nagerecht,
Uw hoofdmaal was genoten.

(TITUS LARTIUS *komt, met zijn troepen, van de vervolging terug.*)

Lartius.

O, mijn veldheer!
Hier staat het ros, en wij zijn slechts het dekkleed;
Hadt gij gezien, —

Marcius.

O, stil! zelfs als mijn moeder,
Wie 't roemen vrijstaat van haar eigen bloed,
Mij prijst, dan grieft zij mij. Ik deed als gij,
Dat is, al wat ik kan, door liefde als gij,
Door liefde voor mijn land. Elk, die het goede,
Dat hij bedoelde, heeft volbracht, hij heeft
Zooveel gedaan als ik.

Cominius.

Gij moogt het graf
Niet zijn van uw verdienste; Rome wete,
Wat het in u bezit; het waar' verraad,
't Ware erger dan een diefstal, te verhelen,
Wat gij volbracht hebt; dat te zwijgen, wat,
Door welken lof ook hemelhoog verheven,
Toch nog bescheiden klinkt. En daarom bid ik, —
Niet om uw doen te loonen, slechts tot staving
Van wat gij zijt, — laat mij voor 't leger spreken.

Marcius.

'k Heb enk'le wonden, en dien schrijnt het, als
Zij van zich hooren spreken.

Cominius.

Doet men 't niet,
Dan kon die ondank haar ontsteken, zoo,

Dat niets den dood voorkwam. Van al de paarden,
Hier buitgemaakt — recht vele en eed'le rossen, —
Van heel den schat, in veld en stad veroverd,
Staan we u het tiende deel af; neem voor u,
Aleer er iets verdeeld wordt, wat gij wilt,
Naar vrije keus.

Marcius.

Ik zeg u dank, mijn veldheer;
Doch 't harte weigert, een geschenk te aanvaarden,
Dat mij mijn zwaard betaalt. Ik moet dit afslaan,
En wil mijn deel alleen als ieder, die
Den strijd heeft bijgewoond.

(Langdurig trompetgeschal. Allen roepen: Marcius! Marcius! *en werpen hunne kappen en speren in de hoogte.* Cominius *en* Lartius *staan met ongedekten hoofde.)*

Dat nimmer de instrumenten, daar ontwijd,
Meer klinken! Blijken trommen en trompetten
Op 't slagveld vleiers, laat dan hof en stad
Niets anders zijn dan huich'lende oogendienst!
Wordt staal zoo zacht als 't kleed des tafelschuimers,
Dan diene zijde als pantser in den krijg!
Stil, zeg ik! Wat! omdat ik van mijn neus
Nog 't bloed niet afwiesch, en, hier, daar, een zwakk'ling
Geveld heb, — wat ook menig ander deed,
Onopgemerkt, — daarom
Juicht gij mij toe met overdreven jubel,
Als wenschte ikzelf mijn nietig ik vergast
Op lof, gekruid met logens.

Cominius.

Veel te need'rig;
Meer wreed voor uwen eigen roem, dan dankbaar
Voor ons, die u het uwe geven. Waarlijk,
Woedt ge op uzelven dus, dan kneev'len we u,

Als iemand die zichzelf bedreigt, om veilig
Met u te spreken. — Zoo zij 't dan, als ons,
Der wereld openbaar, dat Caius Martius
Den zegekrans nu draagt; ten blijk waarvan
Ik hem mijn strijdros schenk, beroemd in 't leger,
Met al zijn toebehooren, en voortaan,
Om wat hij voor Corioli volbracht,
Hem noem, bij 's legers jubelgroet en bijval,
CAIUS MARCIUS CORIOLANUS! —
Draag steeds roemruchtig dezen eernaam! Heil!
(Trompetgeschal en tromgeroffel.)

Allen.

Caius Marcius Coriolanus!

Coriolanus.

Ik ga mij wasschen;
Dan moogt ge, is mijn gelaat weer rein, beslissen,
Of ik nu bloos of niet. Hoe 't zij, ik dank u; —
Uw ros wil ik bestijgen en uw eernaam
Steeds dragen en met nieuwe daden kronen,
Zoo veel en goed ik kan.

Cominius.

Thans naar de tenten;
Wij schrijven, eer wij rusten gaan, naar Rome
Van onze zegepraal. — Gij, Titus Lartius,
Keer naar Corioli, en zend naar Rome
Zijn eerste burgers, om, tot beider welzijn,
Te hand'len van den vrede.

Lartius.

Ik ga, mijn veldheer.

Coriolanus.

't Is of de goden mij bespotten. Ik,

Die vorstenschatten afsloeg, moet nu beed'len
Bij u, mijn veldheer.

Cominius.

Reeds vergund. — Wat is 't?

Coriolanus.

'k Vertoefde eens in Corioli ten huize
Eens armen mans, die gastvrij mij ontving;
Hij riep mij aan, ik zag hem als gevang'ne;
Doch toen had ik Aufidius in het oog
En woede deed mijn medelijden zwijgen;
Ik bid u, geef hem vrij.

Cominius.

O eed'le bede!
Al had hij mijnen zoon geveld, hij zou
Zoo vrij zijn als de wind. Ontsla hem, Titus!

Lartius.

Marcius, zijn naam?

Coriolanus.

Bij Jupiter, vergeten! —
Ik ben vermoeid; ja, mijn geheugen slaapt. —
Is hier geen wijn?

Cominius.

Kom, thans naar onze tent!
Het bloed verdroogt op uw gelaat; 't is tijd
Er naar te zien; kom mede.

(Allen af.)

TIENDE TOONEEL.

Het legerkamp der Volsken.

Trompetgeschal en horensignalen. TULLUS AUFIDIUS *komt op, bloedend, door twee Soldaten vergezeld.*

Aufidius.

De stad genomen!

Eerste Soldaat.

Een goed verdrag verschaft ze ons weer terug.

Aufidius.

Verdrag! —
Ik wenschte, dat ik een Romein was; nu,
Als Volsker, kan 'k mijzelf niet zijn. — Verdrag!
Wat goed verdrag kan hij verwachten, die
Genâ, niets meer, kan hopen? Vijfmaal, Marcius,
Vocht ik met u, en vijfmaal sloegt gij mij;
En ik geloof, gij deedt het weer, al streden
Wij even vaak als we eten. — Bij de goden,
Als ik hem ooit weer, baard aan baard, mag staan,
Dan valle hij of ik! Niet langer is
Slechts de eer mij gids bij mijn naijv'rig streven;
Wilde ik weleer in open strijd hem morz'len,
Zwaard tegen zwaard, nu stoot ik toe; hoe 't ga,
Door woede of list, hij sneev'!

Eerste Soldaat.

Hij is de duivel.

Aufidius.

Min sluw, doch stouter. O, vergiftigd is
Mijn moed, nu hij er smaad op wierp; die wordt
Om hem zichzelf ontrouw. Noch slaap, noch tempel,
Noch Kapitool, noch outer, krankte of naaktheid,

Geen priesterbee, noch offeruur, noch iets,
Dat woede dempt, zal tegen mijnen afschuw
Van Marcius zijn vermolmde kracht, zijn invloed
Meer gelden doen. Waar ik hem vind, zelfs binnen
Mijn huis, al hoedde hem mijn broeder, 'k wil,
Ten spijt van 't gastrecht, in zijn hartebloed
Mijn hand nu wasschen. — Ga, ga naar de stad
Spoor na, hoe zij bezet is, en wie 't zijn,
Die Rome als gijz'laars eischt.

Eerste Soldaat.

Gaat gij dus niet?

Aufidius.

'k Word in 't cypressenbosch gewacht; ik bid u, —
't Is zuid'lijk van de molens, — meld mij daar,
Hoe alles loopt, opdat ik zelf mijn spoed
Naar dien gang richte.

Eerste Soldaat.

't Zal geschieden, heer.

(Allen af.)

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Rome. *Een plein.*

MENENIUS, SICINIUS *en* BRUTUS *komen op.*

Menenius.

De wichelaar deelt mij mede, dat wij van avond tijding zullen hooren.

Brutus.

Goede of slechte?

Menenius.

Niet overeenkomstig de beden van het volk, want dit houdt niet van Marcius.

Sicinius.

De natuur leert zelfs dieren hunne vrienden te onderscheiden.

Menenius.

Zeg mij dan eens, van wien houdt de wolf?

Sicinius.

Van het lam.

Menenius.

Ja, om het te verslinden; zooals de hongerige plebejers het den edelen Marcius zouden willen doen.

Brutus.

Nu, hij is een lam, voorwaar, dat blaat als een beer.

Menenius.

Hij is een beer, voorwaar, die leeft als een lam. — Gij beiden zijt oude mannen; zeg mij eens één ding, dat ik u vragen wil.

Beide Tribunen.

Ga uw gang, heer.

Menenius.

In welke afschuwelijkheid is Marcius arm, die gij beide niet in overvloed hebt?

Brutus.

Hij is arm in geen enkele ondeugd, maar toegerust met alle.

Sicinius.

En vooral met trots.

Brutus.

En allen overtreft hij in het pochen.

Menenius.

Dit is toch merkwaardig. Weet gij tweeën wel, hoe gij hier in de stad beoordeeld wordt, wel te verstaan door ons, de lieden van de hooge hand? weet gij 't?

Beide Tribunen.

Nu, hoe worden wij dan beoordeeld?

Menenius.

Omdat gij daar van trots spreekt, — zult gij niet boos worden?

Beide Tribunen.

Ga uw gang, heer, ga uw gang.

Menenius.

Nu, het doet er ook niet veel toe, want er is slechts een kleine gelegenheidsdief toe noodig, om u een groote mate geduld te ontstelen; viert uw neiging den teugel en wordt boos naar hartelust, ten minste als gij het u een lust rekent, zoo te zijn. Gij laakt Marcius, dat hij trotsch is?

Brutus.

Wij niet alleen, heer.

Menenius.

Ik weet wel, gij kunt zeer weinig alleen doen, want uwe hulpen zijn velen, of uwe daden zouden verbazend enkel wezen; uw vermogens zijn te zuiglingachtig om veel alleen te doen. Gij van trots spreken! O, kondt gij uw oogen eens naar uw achterhoofd richten en een inwendige schouwing van uw dierbaar ik houden! O, als gij dat vermocht!

Brutus.

Nu, wat dan, heer?

Menenius.

Wel, dan zoudt gij een koppel zoo verdienstelooze, trotsche, heftige, kregelige overheidspersonen, anders gezegd narren, ontwaren, als er maar in Rome rondloopen.

Sicinius.

Nu, Menenius, u kennen wij ook wel.

Menenius.

Ik sta bekend als een luimig patriciër; als een man, die van een beker vurigen wijn houdt, zonder een druppel blusschend Tiberwater er in; men geeft mij na, dat ik wel wat het zwak heb den eersten klager te veel gelijk te geven, wat driftig ben en tonderachtig bij een al te geringe aanleiding, meer met het achterdeel van de

nacht, dan met het voorhoofd van den morgen vertrouwd ben. Wat ik denk, dat uit ik, en ik geef mijn boosheid in mijn adem lucht. Als ik twee zulke staatslieden als gij zijt, — Lycurgussen kan ik u niet noemen, — ontmoet, en gij mij een dronk aanbiedt, die mijn gehemelte onaangenaam aandoet, dan trek ik er een scheef gezicht bij. Ik kan niet zeggen, dat uwe edelheden de zaak wel hebben uiteengezet, als ik in het meerendeel uwer lettergrepen den ezel verscholen zie; en hoewel ik het mij getroosten moet hen te laten uitspreken, die u eerbiedwaardige mannen van gewicht noemen, vertellen toch zij, die zeggen, dat gij redelijk goede gezichten hebt, een leugen om van te barsten. — Indien gij dit op de kaart van mijn kleine wereld ziet uitgedrukt, volgt daaruit dan: „U kennen wij wel"? Wat kwaad kan uw blinde scherpzichtigheid uit deze gelaatstrekken bijeenlezen, dat gij zegt: „U kennen wij wel"?

Brutus.

Ja, ja, Menenius, wij kennen u wel.

Menenius.

Gij kent noch mij, noch uzelve, noch iets ter wereld. Gij hunkert naar het mutsafnemen en de strijkvoeten van arme drommels; gij verdoet een godganschelijken voormiddag met het hooren van een twistzaak tusschen een oranjeappelwijf en een wijnsteker, en dan verdaagt gij het driestuiversgeschil tot een tweede zitting. Als gij, onder het hooren van een zaak tusschen partij en partij, bij geval knepen in den buik krijgt, dan trekt gij gezichten als hansworsten, hijscht de bloedvlag op tegen alle geduld, brult om een nachtspiegel en laat het geding bloedend in den steek, meer in de war dan ooit door uw verhoor; al de vrede, die gij in hun rechtszaak sticht, is, dat gij beide partijen schelmen noemt. Gij zijt een paar wonderlijke snaken.

Brutus.

Kom, kom, het is overbekend, dat gij veeleer een onverbeterlijk grappenmaker aan tafel zijt, dan een onontbeerlijk bijzitter op het Kapitool.

Menenius.

Onze priesters zelfs moeten spotters worden, als zij zulke belachlijke schepsels ontmoeten, als gij zijt. Als gij het best ter zake spreekt, is het niet eens het schudden van uw baarden waard; en voor uw baarden was het een veel te eervol graf, als zij het kussen van een lapper mochten vullen of in een ezelspakzadel werden bijgezet. En toch moet gij het zijn, die altijd zegt: „Marcius is trotsch!" hij, die, om hem nu eens laag te schatten, al uwe voorvaders sinds Deucalion opweegt, — trouwens, eenigen van de besten onder hen waren wellicht beulsknechten van ouder tot ouder. Nu, ik wensch uw' edelheden goeden avond; mij meer met u in te laten, mocht mijn hersens besmetten, daar gij de herders zijt van het Plebejische vee. Ik ben zoo vrij afscheid van u te nemen.

(Brutus *en* Sicinius *treden terug naar den achtergrond.*)

(Volumnia, Virgilia, Valeria *en Anderen komen haastig op.*)

Hoe gaat het, geachte vrouwen, even schoon als edel, — want, wandelde de Maan op aarde rond, edeler ware zij niet; — waarheen volgt gij uwe oogen zoo haastig?

Volumnia.

Waardige Menenius, mijn zoon Marcius is in aantocht; om Juno's wille, houd ons niet op.

Menenius.

Wat! Marcius komt thuis?

Volumnia.

Ja, waarde Menenius, en met overrijke onderscheiding.

Menenius.

Ziedaar mijn muts, Jupiter! ik zeg u dank. — Ho, Marcius komt thuis?

Volumnia *en* Valeria.

Zeker, 't is waar.

Volumnia.

Zie, hier is een brief van hem; de senaat heeft er ook een, zijn vrouw ook, en, als ik wel heb, ligt er thuis voor u ook een.

Menenius.

Ik laat mijn geheele huis van avond ronddansen; — een brief voor mij!

Virgilia.

Ja, zeker, er is een brief voor u; ik heb hem gezien.

Menenius.

Een brief voor mij! dan heb ik voor zeven jaar de gezondheid in pacht; al dien tijd kan ik tegen mijn arts een neus zetten; het kostelijkst voorschrift in Galenus is niets dan kwakzalverij, en, bij dit behoedmiddel vergeleken, van niet meer waarde dan een paardedrank. Is hij niet gewond? hij was altijd gewoon gewond thuis te komen.

Virgilia.

O, neen, neen, neen!

Volumnia.

O, hij is wel gewond; ik dank er de goden voor.

Menenius.

Dat doe ik ook, als het niet te veel is. Brengt hij

een overwinning in zijn zak mee? — Wonden staan hem goed.

Volumnia.

Om zijn slapen, Menenius; voor de derde maal komt hij met den eikekrans t'huis.

Menenius.

Heeft hij Aufidius terdeeg de les gelezen?

Volumnia.

Titus Lartius schrijft, dat hij met hem gekampt heeft, maar dat Aufidius ontkwam.

Menenius.

En het werd ook tijd voor hem, daar sta ik hem voor in; had hij langer stand gehouden, dan had ik niet zoo gefidiust willen geweest zijn, voor al de geldkisten in Corioli niet, en al het goud, dat er in is. Is de senaat hiervan verwittigd?

Volumnia.

Komt, lieve vrouwen, laat ons gaan. — Ja, ja, ja; de senaat heeft brieven van den veldheer, waarin hij mijn zoon al den roem van den oorlog toekent. Hij heeft in dezen veldtocht al zijn vroegere daden dubbel overtroffen.

Valeria.

Inderdaad, er worden wonderdingen van hem verteld.

Menenius.

Wonderdingen? Nu, ik sta er u voor in, niet, zonder dat hij het in waarheid verdiend heeft.

Virgilia.

De goden geven, dat zij waar zijn!

Volumnia.

Waar! Ha, ha!

Menenius.

Waar! Ik durf zweren, dat zij waar zijn. — Waar is hij gewond? — *(Tot de Tribunen, die vooruittreden.)* God zegene uw waarde edelheden! Marcius is op komende wegen, en heeft alweer meer reden om trotsch te zijn. — Waar is hij gewond?

Volumnia.

In den schouder, en in den linkerarm. Hij zal aan het volk groote litteekens kunnen toonen, als hij naar zijn ambt dingt. Hij ontving bij het terugdrijven van Tarquinius zeven wonden in het lichaam.

Menenius.

Een in den hals en twee in de dij. Het waren er negen, als ik wel heb.

Volumnia.

Hij had, voor dezen laatsten krijgstocht, vijf-en-twintig wonden.

Menenius.

Nu dus zeven-en-twintig en iedere houw was het graf van een vijand. *(Gejubel en trompetgeschal achter het tooneel.)* Hoort! de trompetten!

Volumnia.

Zij konden Marcius aan; gejubel zendt hij
Hier voor zich uit, en tranen laat hij achter.
De dood huist in zijn arm, des duisters geest;
Die viert, als de arm, geheven, daalt, zijn feest.

(Trompetgeschal. Cominius *en* Titus Lartius *komen op, tusschen hen in* Coriolanus, *met een eikekrans gekroond; verder Aanvoerders, Soldaten, alsmede een Heraut.*

Heraut.

't Zij, Rome, u kond, dat Marcius, gansch alleen,
Streed in Corioli's omwalling; daar
Won hij, bij roem, een naam bij Caius Marcius;
De toenaam Coriolanus meldt zijn lof; —
Roemruchte Coriolanus, Rome groet u!

Allen.

Roemruchte Coriolanus, Rome groet u!

Coriolanus.

Dit zij genoeg! Niet meer! Het krenkt me in 't hart;
Ik bid u, stil!

Cominius.

Zie, uwe moeder!

Coriolanus.

O,
Tot al de goden, 'k weet het, zondt ge uw beden
Voor mijn geluk!

(Hij knielt voor haar neder.)

Volumnia.

Neen, op, mijn wakk're krijger!
Mijn beste Marcius, dapp're Caius, en
Om grootsche heldendaden nieuw benaamd, —
Hoe was 't? — ik moet u Coriolanus noemen? —
Doch zie, uw vrouw!

Coriolanus.

Mijn lieflijk zwijgen, heil u!
Hadt gij, zoo 'k op een baar hier kwam, gelachen,
Gij, weenend om mijn zegepraal? O! beste,
Zoo schreit een weduwe in Corioli,
Een moeder zonder zoons!

Menenius.

De hemel krone u!

Coriolanus (*tot* Menenius).

Zoo, leeft gij nog? — (*Tot* Valeria.) Vergeef mij, waarde
[vrouwe!

Volumnia.

Waar keer, waar wend ik mij? — (*Tot* Titus Lartius.)
[O welkom thuis!
(*Tot* Cominius.) En, veldheer, welkom! — Allen hart'lijk
[welkom!

Menenius.

Een honderdduizend welkoms! Weenen kon ik
En lachen! 't is mij licht en zwaar! Weest welkom!
Vloek knaag' zijns harten wortel, wien het zien
Van u geen vreugd is. Gij, gij zijt een drietal,
Dat Rome moest vergoden; toch, ja waarlijk,
Hier zijn oude appels, wilde, gansch onvatbaar
Voor enting naar uw smaak. Doch welkom, krijgers!
Wij noemen netels netels en de nukken
Van narren narrigheid.

Cominius.

Nog altijd de oude.

Coriolanus.

Ja, ja, Menenius steeds.

Heraut.

Maakt plaats, gij daar, ruim baan!

Coriolanus (*tot* Virgilia *en* Volumnia).

Uw hand! — en de uwe!
Aleer ons eigen dak mijn hoofd beschut,
Is mij 't bezoeken der Patriciërs plicht,
Van hen ontving ik groeten niet alleen,
Maar eervermeerd'ring tevens.

Volumnia.

'k Mocht beleven,

Mijn hartewensch vervuld te zien, ja zelfs,
Wat mijn verbeelding bouwde. Niets ontbreekt,
Dan één, één eer, en die kent ongetwijfeld
Ons Rome u toe.

Coriolanus.

Weet, moeder, liever ben ik
Op mijne wijs hun dienaar, dan met hen
Op hun wijs heerscher.

Cominius.

Op! naar 't Kapitool!

(Trompet- en horengeschal. Allen in plechtigen optocht af, zooals zij gekomen waren; MENENIUS *en de Vrouwen sluiten er zich bij aan. Alleen de Tribunen blijven en komen van den achtergrond naar voren.)*

Brutus.

Van hem spreekt ied're tong; om hem bebrilt
Zich ieder zwak gezicht; de babbelmin
Snapt altijd door van hem, al schreeuw' haar zuig'ling
De stuipen zich op 't lijf; de keukentrijn
Speldt om haar zwarten hals haar beste lompen
En klimt den muur op; volgepropt zijn vensters,
Uitstekken, luifels; daken zijn beruiterd,
De goten vol; die bonte schare heeft
Eén wensch slechts, hem te zien; volkschuwe priesters
Doorrocien 't dicht gedrang en zoeken stootend
Een plaatsjen in den hoop; jonkvrouwen, anders
Omsluierd, geven 't stoeiend wit en rood
Der schoon gesierde wangen nu den gloed
Van Phœbus wulpsche kussen prijs; dat woelt,
Alsof een god, — wie 't zij, — die met hem is,
Geslopen ware in 's mans gestalte en hem
Bevalligheid en goden-uitzicht schonk.

Sicinius.

Hij zal wel in een omzien consul zijn.

Brutus.

Dan mag ons ambt, zoolang hij 't is, gaan slapen.

Sicinius.

Met matiging kan hij zijn eererechten
Niet gelden doen, maar vroeg of laat verspeelt hij
Al wat hij won.

Brutus.

Dit is ten minste troost.

Sicinius.

Geloof mij, 't volk, welks mond wij zijn en dat
Van ouds hem haat, vergeet, indien hij slechts
De minste reden geeft, zijn nieuwen glans;
En dat hij reden geeft, is mij zoo zeker,
Als dat zijn trots er hem toe drijft.

Brutus.

Ik hoorde
Hem zweren, dat, dong hij naar 't consulschap,
Hij nooit ter markt verschijnen zou, noch ooit
Zich 't kale kleed des ootmoeds om zou hangen,
Noch, naar 't gebruik, aan 't volk zijn wonden toonend,
Hen smeeken om hun vunzige adems.

Sicinius.

Goed zoo.

Brutus.

Dit was zijn woord. O, liever zou hij falen
Dan slagen, zoo niet ridders en patriciërs
Hem smeekten, drongen.

Sicinius.

Meer verlang ik niet;

Hij blijv' aan wat hij voornam slechts getrouw
En voere 't uit.

Brutus.

Schier zeker, dat hij 't doet.

Sicinius.

Dan wordt het hem, geheel in ons belang,
Zijn wis verderf.

Brutus.

Dit moet zoo zijn, of 't wordt
Voor ons gezag een doodsteek. Daarom moeten
Wij 't volk bewerken, hun doen zien, wat haat
Hij immer voor hen voedt; dat, kòn hij 't doen,
Hij hen tot lastvee maken zou, hun pleiters
Doen zwijgen, ied're vrijheid hun ontrooven,
Daar hij het volk, voor 's menschen doen en streven,
Niet hooger acht van inzicht en bekwaamheid,
Dan een kameel in de' oorlog, die zijn voeder
Erlangt, opdat hij lasten torsch, en slagen,
Als hij er onder neerzinkt.

Sicinius.

Juist, wordt zóó
Het volk bewerkt, ten tijde dat zijn driestheid
Zich opblaast en het grieft, — die tijd komt wis,
Als men hem tergt, en dit is zoo gemakk'lijk,
Als honden hitsen op een schapenkudde, —
Dan zal 't een vuur zijn, dat hun droge stoppels
Ontvlamt, wier gloed hem stikken doet.

(Een Bode komt op.)

Brutus.

Wat is er?

Bode.

Gij wordt naar 't Kapitool ontboden. Marcius

Wordt consul, naar men wacht. Ik zag doofstommen
In 't dicht gedrang om hem te zien, en blinden
Om hem te hooren spreken. Vrouwen, meisjens,
Matronen wierpen zakdoek, sluier, handschoen,
Ten groet op hem, toen hij voorbijging; de adel
Boog als voor Jupiter, en 't volk verwekte
Door luid gejuich en mutsen storm en regen;
Zoo iets zag ik nog nooit.

Brutus.

Naar 't Kapitool!
Voor 't oogenblik zijn we oog en oor, in 't hart
Vol moed, wat ook gebeure!

Sicinius.

'k Ga met u.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Rome. *De raadzaal op het Kapitool.*

Twee Senaatsdienaars komen op en leggen kussens op de zitplaatsen.

Eerste Dienaar.

Vlug, vlug! zij zijn zoo aanstonds hier. Hoe velen staan er naar het consulschap?

Tweede Dienaar.

Drie, naar men zegt, maar elk verwacht, dat het Coriolanus ten deel zal vallen.

Eerste Dienaar.

Dat is een dappere borst, maar hij is vervloekt trotsch en houdt niet van den gemeenen man.

Tweede Dienaar.

Nu, er zijn vele groote mannen geweest, die het volk gevleid hebben en het toch nooit mochten lijden; en er zijn er velen, waar het volk van hield, zonder dat het wist waarom. Als zij dus hun liefde schenken zonder te weten waarom, dan haten zij ook op geen beteren grond. Wanneer alzoo Coriolanus er zich niet om bekommert, of hij bij hen bemind of gehaat is, dan toont hij daarmee het diep inzicht, dat hij heeft in hun geaardheid; en in zijn edele zorgeloosheid laat hij hun dit duidelijk merken.

Eerste Dienaar.

Als hij er zich niet over bekommerde, of hij al of niet hunne liefde bezat, moest hij ook onverschillig in het midden blijven en hun noch goed noch kwaad doen; maar hij zoekt hun haat met meer ijver dan zij beantwoorden kunnen, en laat niets ongedaan, wat hem duidelijk als hun tegenstander kan doen kennen. Nu, blijkbaar naar de kwaadwilligheid en het misnoegen van het volk te streven, is wel even zoo verkeerd als, wat hij afkeurt, hen ter wille van hunne liefde te vleien.

Tweede Dienaar.

Hij heeft zich ten hoogste verdienstelijk gemaakt jegens zijn land; en hij klom niet op zulk een gemakkelijken trap naar boven, als zij, die, buigzaam en beleefd jegens het volk, zich in diens achting en vereering wisten in te groeten, zonder iets verder gedaan te hebben om die te verkrijgen; maar hij heeft zijn verdiensten hun zoo in de oogen en zijne daden zoo in 't hart geplant, dat, als hunne tongen zwegen en niet alles luide erkenden, dit inderdaad een ondankbare krenking zou zijn; en er op andere wijs van te spreken zou een boosaardigheid zijn, die zichzelf logenstraffen en daardoor ieder oor, dat het hoorde, tot afkeuring en verwijt zou nopen.

Eerste Dienaar.

Genoeg over hem; hij is een voortreffelijk man. Ter zijde; zij komen daar aan.

(Trompetgeschal. Voorafgegaan door Lictoren, komen op: Cominius, *de consul,* Menenius, Coriolanus, *verscheidene andere Senatoren,* Sicinius *en* Brutus. *De Senatoren nemen hunne plaatsen in, de Tribunen de hunne.)*

Menenius.

Nu ons besluit omtrent de Volsken viel,
En Titus Lartius huiswaarts werd ontboden,
Blijft ons als hoofdpunt dezer tweede zitting,
Diens heldendienst te loonen, die zijn land
Zoo krachtig heeft behoed. 't Behage u dus,
Eerwaarde en hooge vaders, te verlangen,
Dat onze hier begroete consul, veldheer
In onzen jongsten welgeslaagden krijg,
Ons spreke van het grootsche werk, volbracht
Door Caius Marcius Coriolanus. Hier
Zijn wij vereend, om dank hem toe te brengen
En eere, zijner waard.

Eerste Senator.

Cominius, spreek!
Verzwijg niets om de lengte; eer blijk' de staat
Onmachtig tot belooning zulker diensten,
Dan wij tot volle erkenning. Volkstribunen,
Leent uw genegenst oor, en dan welwillend
Uw voorspraak bij de burgerij, opdat die
Bekrachtig', wat wij doen.

Sicinius.

Wij zijn genoodigd
Tot minn'lijk samenwerken; onze harten

Zijn welgezind tot eeren en verheffen
Van wat ons hier verzamelt.

Brutus.

En wij zullen
Dit des te liever doen, als hij voortaan
Met meerder liefde en achting 't volk gedenkt,
Dan hij tot dusver deed.

Menenius.

Dit is de zaak,
De zaak thans niet; hadt gij veeleer gezwegen!
Behaagt het u, Cominius aan te hooren?

Brutus.

Zeer gaarne, doch mijn voorbehoud was passend,
Veel meer dan uw verwijt.

Menenius.

Hij mint uw volk;
Doch eisch niet, dat hij bedgenoot hun word'. —
Eed'le Cominius, spreek. —
(Coriolanus *staat op, om zich te verwijderen.*)
Neen, rijs niet op.

Eerste Senator.

Blijf, Coriolanus, schaam u niet, te hooren
Wat gij zoo edel deedt.

Coriolanus.

Vergeef mij, vaders;
'k Leed liever nogmaals 't heelen mijner wonden,
Dan dat ik hoor, hoe ik ze ontving.

Brutus.

Mijn woord
Deed, hoop ik, u niet opstaan?

Coriolanus.

Neen; schoon, vaak

Hield ik voor slagen stand, en vlood voor woorden.
Gij vleit niet, dus gij krenkt niet. Doch, uw burgers
Bemin ik naar zij waard zijn.

Menenius.

Kom, ga zitten.

Coriolanus.

'k Liet eer nog, bij 't alarmslaan, 't hoofd mij krabben,
Traag, in de zon, dan dat ik rustig aanhoor,
Hoe gij mijn nietsen monsters roemt.

(Coriolanus *af.*)

Menenius.

Volkshoofden,
Hoe kan die man uw weem'lend broedsel vleien,
Waarvan hij duizend opweegt? Ziet het, mannen,
Voor de eer waagt hij heel 't lijf, maar nooit één oor
Aan 't hooren van zijn lof! — Ga voort, Cominius.

Cominius.

Mijn stem bezwijkt wis; Coriolanus' daden
Vereischen forsche klanken. — Dapperheid
Is, zegt men, de eerste deugd, die haar bezitter
Het hoogst verheft; is 't waar, dan weegt
Den man, van wien ik spreek, geen eenig man
Ter wereld op. Met zestien jaren, toen
Tarquinius Rome hield omsloten, streed hij
Met weergâloozen moed. Hier, deze held,
Toenmaals dictator, was getuige, dat hij
Met Amazonenkin de knevelbaarden
Terugdreef. Een Romein, schier overmand,
Ontzette hij, en sloeg voor 's consuls oogen
Drie tegenstanders. Ook Tarquinius trof hij
En sloeg hem op de knie ter neer. Dien dag,
Toen hij nog op 't tooneel voor vrouw kon spelen,
Bleek hij een man, ja, de eerste held; zijn loon

Was de eikekrans. Als man den jong'lingstijd
Dus ingetreden, wies hij als de zee;
En kaapte, in zeventien verwoede slagen,
Aan ieder zwaard het eerloof. Doch dit laatste,
Dit voor en in Corioli verrichte,
't Is niet naar eisch te schild'ren; die daar vluchtten,
Bracht hij tot staan; zijn edel voorbeeld maakte
Den lafaards schrik tot scherts. Als zeewier onder
Een zeilend schip zich buigt, zoo deed zijn sneb
Den vijand bukken, storten; wát zijn zwaard,
's Doods stempel, merkte, 't viel; van top tot teen
Was hij één bloed; bij elken tred weerklonken
Doodskreten. Gansch alleen dringt hij de poort,
Die dood spelt, binnen; merkt haar met de kleur
Van wis verderf; komt zonder bijstand weer;
Versterkt zich fluks en treft Corioli
Gelijk een onheilsster. Nu is hij meester;
Maar plotsling treft opnieuw een krijgsgerucht
Zijn waakzaam oor; terstond bezielt zijn moed,
Zich zelf verdubb'lend, ied're matte spier,
En naar het slagveld ijlt hij, waar hij dampend
Zich over menschenlevens rept, als moesten
Die eeuwig hem ten buit zijn; en, totdat
En stad en slagveld ons was, rust hij niet,
Zelfs niet om uit te hijgen.

Menenius.

Wakk're held!

Eerste Senator.

Hoe groot ook de eer zij, door ons toe te kennen,
Hij is die waardig.

Cominius.

Onzen buit verstiet hij;
Op kostb're schatten zag hij neer, als waren

Zij drek en afval. Zijn verlangst is minder,
Dan de armoe zelf zou geven; zijner daden
Belooning is hem 't doen; hij is voldaan,
Is zoo zijn tijd besteed.

Menenius.

't Is echte deugd;
Ontbiedt hem thans.

Eerste Senator.

Roep Coriolanus weer.

Dienaar.

Hij komt reeds aan.

(Coriolanus *komt weder op.*)

Menenius.

't Behaagde, Coriolanus, den senaat
Tot consul u te kiezen.

Coriolanus.

'k Wijd hem steeds
Mijn leven en mijn diensten.

Menenius.

Nu blijft oov'rig,
U tot het volk te richten.

Coriolanus.

Stel mij, bid ik,
Van die gewoonte vrij; ik kan dat kleed
Niet aandoen, niet ontbloot staan, hen niet smeeken,
Ter wille van mijn wonden, om hun stemmen;
Ik bid u, laat mij vrij.

Sicinius *(staat op).*

Het volk verlangt,
Dit vragen om hun stemmen; 't laat geen jota
Van de oude rechten varen.

Menenius (*tot* Coriolanus).

Tart het niet;
Ik bid u, schik u naar 't gebruik; verwerf,
Als ieder consul vóór u deed, uw eerambt
In de' ouden vorm.

Coriolanus.

Het is een rol, die ik
Niet zonder blozen spelen kan; 't waar' beter,
Dit recht aan 't volk te ontnemen.

Brutus (*tot* Sicinius).

Hoort gij dit?

Coriolanus.

Wat! bij hen pochen: „Dit, dat deed ik", wonden,
Die 'k lang vergat en liefst verbergen zou,
Hun laten zien, alsof ik die ontving
Tot huring van hun adems?

Menenius.

Kom, geef toe! —
U, volkstribunen, zij wat wij den volke
Toedachten, aanbevolen; — en nu wenschen
Wij de' eed'len consul alle vreugd en eer.

De Senatoren.

Heil! Coriolanus alle vreugd en eer!
(Trompetgeschal. Allen af, behalve de Tribunen.)

Brutus.

Gij ziet, hoe hij het volk behand'len wil.

Sicinius.

'k Hoop, dat zij 't merken! Vragen zal hij hun,
Alsof het diep hem ergert, dat aan hen
't Verleenen staat van wat hij vraagt.

Brutus.

Kom, gaan wij;
Zij moeten alles hooren, wat hier voorviel;
Zij wachten ons op 't marktplein.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Rome. *Op het Forum.*

Eenige Burgers komen op.

Eerste Burger.

Kort en goed, als hij onze stemmen verlangt, kunnen wij hem die niet weigeren.

Tweede Burger.

Wij kunnen het, als wij willen.

Derde Burger.

Wij hebben de macht aan ons om het te doen, maar dit is een macht, die wij de macht niet hebben te gebruiken; want als hij ons zijn wonden toont en zijn daden verhaalt, dan moeten wij onze tongen aan zijn wonden leenen en voor haar spreken; en als hij ons van zijn groote daden verhaalt, moeten wij hem van onzen grooten bijval verhalen. Ondankbaarheid is iets monsterachtigs; en als het volk ondankbaar was, dan wierd het volk een monster; en daar wij leden van het volk zijn, zouden wij onszelve tot leden van een monster maken.

Eerste Burger.

En om ons voor niets beters te doen houden, is er niet veel noodig; want toen wij eens in opstand kwamen wegens het koren, ontzag hijzelf zich niet ons „de veelhoofdige menigte" te noemen.

Derde Burger.

Door menigeen zijn wij zoo genoemd, niet omdat onze hoofden voor een deel bruin, voor een deel zwart, voor een deel zwartbruin, voor een deel kaal zijn, maar omdat onze verstanden zoo veelkleurig zijn; en waarlijk, ik geloof, dat, als al onze verstanden uit ééne hersenkas moesten te voorschijn komen, zij oost, west, noord en zuid zouden vliegen; en een afspraak van hen, om allen éénzelfden rechten weg te volgen, zou er op uitkomen, dat zij allen op eens naar al de streken van het kompas uiteenstoven.

Tweede Burger.

Gelooft gij dat? Welken weg denkt gij, dat mijn verstand zou uitvliegen?

Derde Burger.

Nu, uw verstand kan er niet zoo snel uit als dat van een ander; het is te stevig in een harden kop vastgeklemd; maar als het eens vrij was, ging het zeker zuidwaarts.

Tweede Burger.

Waarom dien kant uit?

Derde Burger.

Om in nevel zoek te raken; en als het daar voor drie kwart was weggesmolten in vuile dampen, zou het laatste vierde uit nauwgezetheid terugkeeren, om u een vrouw te helpen zoeken.

Tweede Burger.

Gij kunt uw kwinkslagen niet laten; — ga door, ga door!

Derde Burger.

Hebt gij allen besloten, hem uw stem te geven? Maar het doet er niet toe: de meerderheid beslist. Ik zeg, als hij meer hart voor het volk had, dan zou er nimmer een waardiger man zijn.

(CORIOLANUS *en* MENENIUS *komen op.*)

Daar komt hij, en in het gewaad des ootmoeds; let op zijn wijs van doen. Wij moeten hier niet zoo allen bij elkaar blijven, maar langs hem heen gaan, waar hij staat, een voor een of bij tweeën of drieën. Hij moet aan ieder afzonderlijk zijn verzoek doen, daardoor ontvangt ieder van ons zijn eer voor zich, als wij hem onze eigen stem met onze eigen tong geven; volgt daarom mij, en ik zal u aanwijzen, hoe gij langs hem heen moet gaan.

Allen.

't Is goed, 't is goed.

(De Burgers af.)

(CORIOLANUS *en* MENENIUS *komen naar voren.)*

Menenius.

Neen, vriend, gij dwaalt; bedenk, de beste mannen,
Zij deden 't evenzeer.

Coriolanus.

Wat moet ik zeggen?
„Ik smeek u, vriend", — Vervloekt! ik kan mijn tong
In zulk een gang niet krijgen. — „Ziet, — mijn wonden; —
Die kreeg ik in den dienst mijns lands, toen velen
Van uwe broeders huilend vloden voor
Ons eigen tromgeroffel."

Menenius.

Bij de goden!
Niet daarvan moet gij reppen; neen, verzoek hen
Aan u te denken.

Coriolanus.

Mij gedenken? Hang ze!
Vergaten zij mij liever, als de deugden,
Die priesters hun verspillen!

Menenius.

Gij bederft
Nog alles. 'k Ga. Spreek goed hun toe, ik bid u,
Verstandig.

(MENENIUS *gaat heen.*)

(Twee der Burgers komen weder op.)

Coriolanus (MENENIUS *naroepend*).

Zeg, dat zij 't gelaat zich wasschen,
Hun tanden poetsen. — Zie, daar komt een koppel.
Gij weet de reden, vriend, waarom ik hier ben.

Eerste Burger.

Wij weten 't, heer, maar zeg ons, wat er u toe gebracht heeft.

Coriolanus.

Mijn eigen verdienste.

Tweede Burger.

Uw eigen verdienste?

Coriolanus.

Ja, niet mijn eigen begeerte.

Eerste Burger.

Wat! niet uw eigen begeerte?

Coriolanus.

Neen, vriend, het is nooit mijn begeerte geweest, den arme met bedelen lastig te vallen.

Eerste Burger.

Gij moet bedenken, dat, als wij u iets geven, wij door u hopen te winnen.

Coriolanus.

Nu, 'k bid u, noem den prijs van 't consulschap.

Eerste Burger.

De prijs is, dat gij vriendlijk er om vraagt.

Coriolanus.

Vriendlijk! vriend, ik bid u, verleen het mij; ik kan u wonden toonen en wil het thuis wel eens doen. — Uwe waarde stem, vriend; wat zegt gij?

Tweede Burger.

Gij zult ze hebben, waardig man.

Coriolanus.

Afgesproken, vriend. — Dus reeds twee waardige stemmen afgebedeld; — ik heb u beider aalmoezen; vaartwel.

Eerste Burger.

Dit is toch wel wat wonderlijk.

Tweede Burger.

Moest ik ze nog eens geven, — doch het zij zoo.

(De twee Burgers af.)

(Twee andere Burgers komen op.)

Coriolanus.

En gij nu, ik bid u, als het met den grondtoon uwer stemmen overeenstemt, laat mij consul worden; ik draag, zooals gij ziet, het gebruikelijke gewaad.

Derde Burger.

Gij hebt u recht verdienstelijk gemaakt jegens uw land, en gij hebt u niet recht verdienstelijk gemaakt.

Coriolanus.

Een raadsel van u?

Derde Burger.

Gij zijt een geesel voor zijn vijanden, en gij zijt een roede voor zijn vrienden geweest. Om de waarheid te zeggen, gij hebt den gemeenen man niet lief gehad.

Coriolanus.

Gij moest dit een deugd te meer in mij rekenen, dat ik mijne liefde niet gemeen heb gemaakt. — Doch ik wil mijn gezworen broeder, het volk, vleien, om er een hooger schatting van in te oogsten; dit is een eigenschap, die zij hoog schatten; en daar zij, in de wijsheid hunner keus, van mijn hoed meer gediend zijn dan van mijn hart, wil ik het innemend knikken beoefenen en zooveel mogelijk door naäping met hen op goeden voet zien te komen; dat wil zeggen, vriend, ik wil de tooverkunsten van den een of anderen volkslieveling naapen, en daar mild mee zijn jegens ieder, die er van gediend is. Daarom, ik bid u, laat mij consul worden.

Vierde Burger.

Wij hopen in u een vriend te vinden, en geven u daarom van harte onze stemmen.

Derde Burger.

Gij hebt voor uw vaderland vele wonden ontvangen.

Coriolanus.

Ik wil uwe kennis daarvan niet bezegelen door ze u te laten zien. Ik zal uwe stemmen in eere houden, — en u dus niet verder lastig vallen.

Beide Burgers.

De goden mogen u geluk verleenen, heer, van harte.

(Beide Burgers af.)

Coriolanus.

O, wonderzoete stemmen! —
'k Wil liever hong'ren, dorsten, liever sterven,
Dan beed'lend mijn rechtmatig loon verwerven.
Wat sta ik onder 't grauw in dit gewaad,
En vraag aan Piet of Klaas of wie daar gaat,
Hun waardloos ja? Dit wil 't gebruik? — Maar deden
Wij alles naar den eisch van oude zeden,
Dan wierd het stof des tijds nooit weggevaagd;
De dwaling wies tot berg, en nimmer waagt
De waarheid dan de slechting. — Moet ik spelen
Voor nar, dan moog' dit ambt een ander stelen,
Die nar wil zijn! — Doch, half is 't reeds gedaan;
Duldde ik de helft, ook de and're zij doorstaan.

(Drie andere Burgers komen op.)

Daar komen nieuwe stemmen. —
Uw stemmen! Ziet, voor uwe stemmen vocht ik;
Voor uwe stemmen waakte ik; voor uw stemmen
Draag ik ruim twee dozijnen wonden, was ik
Bij driemaal zes gevechten; voor uw stemmen
Volbracht ik velerlei, nu dit, dan dat. Uw stemmen!
In ernst, ik wensch het consulschap!

Vijfde Burger.

Hij heeft grootsche daden volbracht; ieder eerlijk man moet hem zijn stem geven.

Zesde Burger.

Daarom, dat hij consul worde! De goden mogen hem geluk schenken, en een hart voor het volk!

Alle drie.

Amen, amen!
God hoede u, eed'le consul!

(De Burgers af.)

Coriolanus.

Eed'le stemmen!

(MENENIUS *komt weder op*, *met* BRUTUS *en* SICINIUS.)

Menenius.

Gij hebt uw tijd gestaan; hier de tribunen
Doen 's volks besluit u kennen; niets blijft oov'rig,
Dan dat gij, in 't gewaad uws ambts, terstond
Voor den senaat verschijnt.

Coriolanus.

Is 't afgedaan?

Sicinius.

't Gebruik van stemmen vragen had zijn eisch;
Het volk geeft u zijn ja, en komt dra saam,
Waar 't van zijn keus getuigt en u bekrachtigt.

Coriolanus.

Waar? in 't senaatsgebouw?

Sicinius.

Ja, Coriolanus.

Coriolanus.

Ik mag van kleed verwiss'len?

Sicinius.

Zeker, heer.

Coriolanus.

Ik ga terstond het doen en kom, zoodra
'k Mijzelf weer ken, tot den senaat.

Menenius.

Ik ga met u. — (*Tot de* TRIBUNEN.) Wilt gij ons ver-
[gezellen?

Brutus.

Wij wachten hier op 't volk.

Sicinius.

En dus, vaartwel!
(CORIOLANUS *en* MENENIUS *af.*)
Hij heeft het; en, mij dunkt, zijn blik verried,
Hoe 't in hem kookt.

Brutus.

Hij droeg, met trots in 't hart,
Des ootmoeds kleed. Zendt gij het volk van hier?

(De Burgers komen weder op.)

Sicinius.

Zoo, vrienden, viel uw keus op dezen man?

Eerste Burger.

Ja, onze stemmen heeft hij.

Brutus.

Hij blijk', wij bidden 't, uwer liefde waardig.

Tweede Burger.

Amen. Doch naar mijn need'rig oordeel dreef hij
Met ons den spot bij 't vragen onzer stemmen.

Derde Burger.

Gewis, hij stak ronduit met ons den draak.

Eerste Burger.

Dat is zijn wijs van spreken; 't was geen spotten.

Tweede Burger.

Elk onzer, buiten u, erkent: hij hoonde ons;
Hij had zijn eeremerken moeten toonen,
De voor zijn land ontvangen wonden.

Sicinius.

Nu,

Dit heeft hij toch gedaan?

Allen.

Neen, niemand zag ze.

Derde Burger.

Hij had er, kon ze ook toonen, ja, maar thuis;
En met zijn hoed, aldus, verachtend zwaaiend,
„'k Wil," riep hij, „consul zijn; maar 't oud gebruik
Verbiedt dit anders dan met uwe stemmen;
Daarom, uw stemmen!" Toen wij die hem schonken,
Toen heette 't: „Dank u voor uw stemmen, — dank u, —
Uw fraaie stemmen; — zoo, nu gaaft ge uw stemmen;
'k Ben met u klaar." — Wat dit geen spotternij?

Sicinius.

Spreek, waart gij zoo stompzinnig 't niet te zien,
Of, als gij 't zaagt, zoo kinderlijk goedhartig,
Hem toch uw stem te geven?

Brutus.

Kondt gij niet, —
Zooals u werd geraden, — hem vertellen,
Dat, toen hij zonder macht was en des staats
Geringe dienaar, hij uw vijand was
En steeds uw rechten in 't gemeenebest
Met kracht bestreed, en dat, zoo hij een ambt
Van invloed, ja, 't bestuur des staats erlangde,
En voortging zoo verbitterd, schier de vijand
Des volks, te zijn, uw stemmen licht uzelven
Tot geesel wierden? Gij hadt moeten zeggen:
Zijn vroeg're daden gaven hem wel recht
Op wat hij wenscht, maar dan moest hij genadig,
Ter wille van uw stemmen, aan u denken,

Zijn vroeg'ren haat in liefde doen verkeeren
En uw beschermer worden.

Sicinius.

Zulk een zeggen, —
Men ried het u vooruit, — had hem getroffen
En zijn gemoed beproefd; het had misschien
Hem een belofte ontlokt van gunst en vriendschap,
Die ge in geval van nood hem voor kondt houden;
Of wel, het had zijn wrevel opgewekt,
Die een beding, dat hem tot iets zou binden,
Niet licht verdraagt; en vloog hij op in woede,
Dan deedt gij daar uw voordeel mee en liet
Den driftkop onverkozen.

Brutus.

Toonde hij
U duid'lijk zijn verachting, toen hij vroeg,
Uw gunst behoefde, en denkt gij: zijn verachting
Zal niet meer kwetsen, als hij eens de macht
Tot uw verbrijz'ling heeft? Had niemand uwer
Een hart in 't lijf? Of hadt ge uw tong alleen
Om uw verstand voor doolgids uit te krijten?

Sicinius.

Hebt gij nog nooit een vrager 't ambt geweigerd?
Wat werpt gij nu dan een, die spot, niet vraagt,
Uw af te smeeken stemmen toe?

Derde Burger.

Hij is nog niet benoemd, wij kunnen 't weig'ren.

Tweede Burger.

Voorwaar, wij doen het;
Daartoe breng ik vijfhonderd stemmen bij.

Eerste Burger.

En ik het dubbel, ieder met zijn vrienden.

Brutus.

Gaat, spoedt u tot die vrienden; maakt hun duid'lijk,
Dat zij een consul kozen, die hun rechten
Hun nemen zal, hun zooveel stem zal laten
Als honden, die men ranselt om hun blaffen
En toch voor 't blaffen houdt.

Sicinius.

Roept hen bijeen,
Laat hen, nu beter ingelicht, die keus,
Zoo ondoordacht, herroepen. Stelt zijn trots,
Zijn wrok op u, in 't licht; en dan, vergeet niet,
Met wat verachting hij het smeekkleed droeg,
U hoonde bij zijn aanzoek; maar uw hart,
Steeds goed, herdacht zijn diensten, en liet u
Geen acht slaan op zijn doen van nu, dat, spottend,
Ons telt voor niets en door zijn ouden haat
Hem ingegeven werd.

Brutus.

Geeft ons de schuld;
Zegt vrij, dat wij, tribunen, zoo u drongen,
Geen tegenspraak verdragend, dat ge uw stem
Aan hem wel geven moest.

Sicinius.

Zegt, dat gij eer
Op ons bevel, dan naar de betere inspraak
Uws harten hem verkoort; dat uw gemoed,
Ons machtwoord eerder volgend dan 't besef
Van wat u waarlijk nut is, slechts met weêrzin
Hem consul stemde. Werpt de schuld op ons.

Brutus.

Ja, spaart ons niet. Zegt, dat wij u betoogden,
Hoe jong hij was, toen hij zijn land reeds diende,

Hoe lang hij 't deed, uit welk een stam hij spruit,
Het edel huis der Marciërs, waar Rome
Dien Ancus Marcius, Numa's dochterszoon,
Die na Hostilius koning was, aan dankt;
Ook Publius, ja, en Quintus waren Marciërs,
De stichters onzer beste waterleiding;
En Censorinus, die met eer zijn bijnaam
Verkreeg, daar 't volk hem tweemaal censor maakte,
Was zijn doorluchte voorzaat.

Sicinius.

Zulk een man,
Van zulk een stam, wien eigen groote daden
Een eerambt waardig maakten, werd door ons
U aanbevolen; maar gij hebt bevonden,
Door wat hij doet met wat hij deed te wegen,
Dat hij uw vijand was en blijft, en daarom
Weerriept ge uw haastig jawoord.

Brutus.

Houdt vrij vol:
Gij hadt het nooit gedaan, maar wij, wij dreven 't;
En nu, roept snel uw schare bij elkaâr,
En dan naar 't Kapitool.

Allen.

Dit willen wij;
De keus berouwt schier allen.

(De Burgers af.)

Brutus *(hen naziende).*

Laat hen gaan;
't Is beter, dat wij nu den opstand wagen,
Dan, op een sterker prikkel wachtend, dralen.
Wanneer hij, naar zijn aard, nu op hun weig'ring

In woede raakt, dan opgelet, en 't voordeel
Geëigend van zijn drift!

Sicinius.

Naar 't Kapitool!
Wij moeten dáár zijn, voor het volk er heenstroomt;
Al stookten wij hen aan, het schijne toch, —
En 't is ten deele zoo, — hun eigen doen.

(Beiden af.)

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Rome. *Een straat.*

Horengeschal. CORIOLANUS, MENENIUS, COMINIUS, TITUS LARTIUS, *Senatoren en Patriciërs komen op.*

Coriolanus.

Aufidius had dus weer een macht bijeen?

Lartius.

Dat had hij; en dit deed met meerder spoed
Ons vrede sluiten.

Coriolanus.

Dan staan de Volsken weer geheel als vroeger;
Gereed ons aan te vallen, als de kans
Hun toelacht.

Cominius.

Consul, zij zijn zoo verzwakt,
Dat ons geslacht niet licht in 't veld hun vanen
Weer wapp'ren ziet.

Coriolanus.

Aufidius, zaagt gij hem?

Lartius.

Hij vroeg mij vrijgeleide, kwam, en vloekte
De Volsken om de schand'lijke overgaaf
Der stad; hij houdt in Antium thans verblijf.

Coriolanus.

Sprak hij van mij?

Lartius.

Ja zeker.

Coriolanus.

Hoe en wat?

Lartius.

Hoe vaak hij, zwaard op zwaard, u had ontmoet;
Dat hij ter wereld niets zoo innig haatte
Als u; zijn have en goed verpanden zou,
Zelfs zonder loskans, voor den roem, dat hij
U overwonnen had.

Coriolanus.

In Antium woont hij?

Lartius.

In Antium.

Coriolanus.

O, zond een wettige oorzaak mij tot hem,
Om daar zijn haat te staan! — Doch welkom hier!

(Sicinius *en* Brutus *komen op.*)

Daar zijn de volkstribunen, ziet! de tongen
Des grooten volksmonds. Ik veracht hen diep;
Zij pralen met hun ambtsgezag, veel meer
Dan de adel dulden kan.

Sicinius.

Niet verder door!

Coriolanus.

Ha! wat is dit?

Brutus.

Gevaarlijk ware 't, door te gaan; niet verder!

Coriolanus.

Van waar die omkeer?

Menenius.

Wat is ginds gebeurd?

Cominius.

Werd niet door 't volk des adels keus bekrachtigd?

Brutus.

Cominius, neen.

Coriolanus.

Kreeg ik het ja van kind'ren?

Eerste Senator.

Tribunen, plaats! hij gaat naar 't Forum; 't moet.

Brutus.

Het volk is tegen hem verbitterd.

Sicinius.

Staat,
Of alles raakt in roer.

Coriolanus.

Is 't volk uw kudde? —
Heeft dàt een stem hier, wat zijn jawoord geeft,
En aanstonds weer herroept? — Wat is uw ambt?
Zijt gij hun mond, beheerscht dan ook hun tanden!
Wie port hen aan, dan gij?

Menenius.

Bedaard! bedaard!

Coriolanus.

't Is afgesproken werk; 't is een complot,
Om 's adels wil te breid'len; laat dit toe,
En leeft met grauw, dat zelf niet heerschen kan,
Noch ooit beheersching duldt.

Brutus.

Noem 't geen complot;
Elk roept: gij hebt het volk gehoond; zoo ook,
Toen graan om niet hun werd verstrekt, gemord;
Die 't voor hen vroegen, fel beschimpt: zij waren
Weerhanen, vleiers, haters van den adel.

Coriolanus.

Nu, dit was lang bekend.

Brutus.

Toch niet aan allen.

Coriolanus.

Hebt gij 't hun nu gemeld?

Brutus.

Wat! Ik 't hun melden!

Cominius.

Zulk doen ware iets voor u.

Brutus.

Juist, iets voor ons,
't Verbeet'ren van wat ook, dat gij gedaan hebt!

Coriolanus.

Waartoe mijn consulschap dan? Bij dit zwerk!
Laat mij zoo waard'loos zijn als gij, en maak mij
Naast u tribuun.

Sicinius.

Daar uit ge alweder iets,
Waarom het volk in opstand komt. Indien

Gij 't doel, waar gij naar streeft, bereiken wilt,
Vraag dan den rechten weg op zachter toon; •
Want anders wordt gij nooit een edel consul,
Zoo min als nevens hem tribuun.

Menenius *(die* Coriolanus *tracht te weerhouden).*

Wees kalm!

Cominius.

Belogen is het volk. — Vooruit! — Deze arglist
Past Rome niet; en Coriolanus heeft
Geenszins verdiend, dat valschheid hem dien schendsteen
Werpt op zijn eerepad.

Coriolanus.

Van 't graan mij spreken!
Dit was mijn taal, en 't zij nog eens gezegd, —

Menenius.

Niet nu, niet nu!

Eerste Senator.

Niet zoo verhit, niet nu!

Coriolanus.

Ja nu, zoo waar ik leef. — Mijn eed'le vrienden,
'k Vraag u vergiff'nis; — laat die wisselzieke,
Die vunze menigte in 't gelaat mij zien,
Mij, die geen vleitaal spreek, maar hun daardoor
Een spiegel voorhoud! Ik herhaal: wij kweeken,
Door hen te streelen, tegen den senaat
Het onkruid van verzetzucht, driestheid, oproer,
Waartoe wij zelve ploegden, zaaiden, strooiden,
Toen wij met ons, den eed'len stand, hèn mengden,
Ons, wien noch eer noch macht ontbreekt, dan die
Door ons aan beed'laars toegeworpen werd.

Menenius.

Houd op!

Eerste Senator.

Wij bidden u, niet meer!

Coriolanus.

Niet meer?
Zoo waar ik voor mijn land mijn bloed vergoot,
Geen vijand ooit gevreesd heb, zal mijn long,
Tot zij verteerd is, die melaatschheid gispen,
Die we als besmett'lijk schuwen, schoon wij deden,
Als zochten wij haar gif.

Brutus.

Gij spreekt van 't volk,
Als waart ge een god ter tuchtiging, en niet
Een mensch, zoo zwak als zij.

Sicinius.

't Waar' goed, indien
Wij 't volk dit meldden.

Menenius.

Hoe? wat hij in toorn —

Coriolanus.

In toorn!
Al ware ik even kalm als de eerste slaap,
Bij Jupiter, 't zou toch mijn oordeel zijn.

Sicinius.

Dit oordeel is een gif, dat blijven moet
Waar 't is, niets meer vergiften.

Coriolanus.

„Blijven moet!" —
Hoort gij dien katvisch-Triton? merkt gij daar
't Gebiedend „moet"?

Cominius.

't Was gansch onwettig.

Coriolanus.

„'t Moet"!

O goede, doch kortzichtige adel! achtb're,
Doch achtelooze senatoren, ziet!
Waarom schonkt ge aan de Hydra hier de keus
Eens ambt'naars, die met zijn beslissend „moet",
Als bulderhoren van het monster, driest
Verklaart, dat hij uw stroom tot poel zal maken,
Zijn poel tot stroom? Heeft hij de macht, dan buig'
Uw onbezonnenheid; zoo niet, ontwaakt
Uit uw gevaarlijk domm'len. Zijt gij wijs,
Weest dan geen narren van 't gemeen; zoo niet,
Op kussens zitte 't volk. Gij zijt Plebejers,
Als zij Senators zijn; en zeker zijn zij 't,
Zoo 't mengsel van uw beider stemmen 't meest
Naar hùn stem smaakt. Zij kiezen overheden,
Als hij daar, die zijn „'t Moet", zijn plomp „Het moet",
Toeslingert aan een eed'ler raad, dan ooit
In Griekenland gebood. Bij Jupiter!
't Verlaagt de consuls diep, en 't grieft mijn ziel,
Die weet, dat als twee machten beide heerschen,
Doch geen het meest, verderf zich in de kloof,
Die beide scheidt, ras dringt en de een door de and're
Ten onder brengt.

Cominius.

Genoeg, — thans naar het marktplein.

Coriolanus.

Wie ooit den raad gaf, 't graan der voorraadschuren
Om niet te geven, zooals bij de Grieken
Somwijlen plaats vond, —

Menenius.

Stil, genoeg daarvan.

Coriolanus.

Schoon daar het volk veel grooter macht bezat, —
Die, zeg ik, kweekte muiterij en voedde
't Verderf des staats.

Brutus.

Zou 't volk aan wie zóó spreekt,
Zijn stemmen geven?

Coriolanus.

'k Zal mijn reed'nen geven,
Meer waard dan al zijn stemmen. 't Graan was niet
Belooning onzentwege, want, — zij weten 't, —
Zij deden niets er voor. Ten krijg geroepen,
Al wierd de staat in 't hart bedreigd, zij wilden
De poort niet uit; die wijs van dienst verdiende
Geen graan om niet. En waren zij te velde,
Dan sprak hun mor- en muitzucht, — waar hun moed
Het meest bij uitblonk, — hun niet voor. Dat zij
Zoo vaak, volkomen grondloos, den senaat
Verklaagden, kon òòk nimmer drijfveer zijn
Tot zulk een gulle schenking. Nu, wat dan?
Hoe zal 't veelhartig monster den senaat
Zijn weldaad loonen? Dat zijn daden 't zeggen,
Hoe 't zich gewis zal uiten: „Wij verlangden 't;
Wij winnen 't in getal, en 't is uit vrees,
Dat ze onzen eisch ons gaven." — Zoo verlagen
Wij onzen rang en stemp'len onze zorg
Bij 't grauw tot vrees; en dit verbreekt eerlang
De sloten van 't senaatshuis, en dan vliegen
De kraaien de aad'laars aan.

Menenius.

Kom, 't is genoeg.

Brutus.

Genoeg, en meer dan dat.

Coriolanus.

Neen, hoort nog meer!
Wat eeden heiligt, — godd'lijk zij 't of mensch'lijk, —
Bezeeg'le 't slot! — Dit dubbel staatsbewind, —
Waar de eene helft met grond veracht, en de and're
Onzinnig pocht, waar wijsheid, adel, rang
Niets kan beslissen, zonder 't ja of neen
Der algemeene domheid, — 't laat, natuurlijk,
Het noodigst ongedaan, aan vooze wuftheid
Den vrijen loop; geen weg naar 't doel is vrij,
Dus wordt geen doel bereikt. Ik smeek u dus, —
U, die veel min schroomvallig zijt dan wijs,
Die meer het wezen van den staat vereert
Dan elken omkeer schuwt, een edel leven
Meer waard acht dan een lang, en 't kranke lijf
Aan 't hachlijkst middel wagen zoudt, indien
Slechts dit den dood kon keeren, — rukt dier menigt'
In eens de tong uit; laat hun 't zoet niet likken,
Dat hun een dood'lijk gif is. Uw verneed'ring
Verlamt het waar beleid en rooft den staat
Zijn kost'lijke eenheid; hem ontzinkt de macht
Om 't goede, dat hij wenscht, te doen, daar 't booze
Zijn hand'len stremt.

Brutus.

Hij heeft genoeg gezegd.

Sicinius.

't Was hoogverraad, en als verrader sta hij
Te recht.

Coriolanus.

Verachting over u, ellend'ling! —
Wat doet het volk met die tribunen, die
Kaalkoppen, die het stijven, om aan hoog'ren
Gehoorzaamheid te weig'ren? In een opstand,

Als niet het recht, alleen de nood de wet stelt,
Toen werden zij gekozen, daarom zij
In beter uur het recht als wet hersteld,
Hun macht in 't stof getreden.

Brutus.

't Is openbaar verraad.

Sicinius.

Hij consul? Neen!

Brutus.

Ædilen, hier! — In hecht'nis hem genomen!

(Een Ædiel treedt op.)

Sicinius.

Ga, roep het volk. *(De Ædiel af.)* — Ik neem in naam
[des volks
U als verrader, die den omkeer wilt
Des staats, als vijand van uw land, gevangen;
Volg mij, verantwoord u.

Coriolanus.

Weg, oude bok!

Senatoren.

Wij willen borg zijn.

Cominius.

Handen weg, gij oude!

Coriolanus.

Los, kreng, of uit uw kale plunje schud ik
Uw oud karkas.

Sicinius.

Helpt, burgers, staat mij bij!

(De Ædiel komt terug, met andere Ædilen en een hoop volks.)

Menenius.

Meer achting beiderzijds!

Sicinius *(tot de Burgers).*

Zietdaar den man,
Die al uw macht van zins is u te ontnemen.

Brutus.

Ædilen, grijpt hem!

Verscheidene Burgers.

Slaat hem dood! slaat dood!

Tweede Senator.

Hei! wapens! wapens! wapens!
(*Allen dringen schreeuwend om* Coriolanus.)
Tribunen, eed'len, burgers! — ho! laat af!
Sicinius, Brutus, Coriolanus, burgers!

Eenige Burgers.

Stil, stil, houdt op! stil, rustig, vrede!

Menenius.

Waar moet dit heen? — 'k Ben buiten adem; 't oproer
Is dreigend; spreken kan ik niet. — Tribunen,
Spreekt gij het volk toe; — Coriolanus, kalmte!
Sicinius, vriend, spreek gij!

Sicinius.

Stil, burgers, hoort mij!

Burgers.

Stil, de tribuun wil spreken; — stil! — Spreek, spreek!

Sicinius.

Gij staat op 't punt uw rechten te verliezen;
Marcius wil ze allen u ontnemen; Marcius,
Dien gij nog pas tot consul koost.

Menenius.

Foei, foei!
Dit is om aan te stoken, niet te blusschen.

Eerste Senator.

De stad te sloopen, ja geheel te slechten.

Sicinius.

Is dan de stad iets anders dan het volk?

Burgers.

Ja juist; het volk, dat is de stad.

Brutus.

Door aller stem zijn wij tot overlieden
Van 't volk benoemd.

Burgers.

Gij zult het blijven ook.

Menenius.

Ja, dit verwacht ik ook.

Cominius.

Dit is de wijze om heel de stad te slechten,
Het dak te storten op de grondvest, alles,
Wat thans nog overeind staat, te overdekken
Met stapels puin en gruis.

Sicinius.

't Verdient den dood.

Brutus.

Geen and're keus: wij moeten voor ons ambt
Pal staan of vallen. — Wij verklaren hier;
Van wege 't volk, dat ons zijn macht vertrouwde:
Dat Marcius' doen de straf des doods verdient,
Onmidd'lijk uit te voeren.

Sicinius.

Grijpt hem dus:
Hij worde naar Tarpeja's rots gevoerd,
En in den dood gestort.

Brutus.

Ædilen, grijpt hem!

(CORIOLANUS *stelt zich te weer en stoot de Ædilen terug.*)

Burgers.

Geen weerstand, Marcius!

Menenius.

Hoort mij aan, één woord;
Tribunen, 'k bid u, gunt me een enkel woord.

De Ædilen.

Stil! rustig!

Menenius.

Weest wat gij schijnt, echt vrienden van uw land;
En doet met matiging, wat gij zoo heftig
In eens verhelpen wilt.

Brutus.

Die koude midd'len,
Die zoo verstandig schijnen, zijn vergif,
Bij zulk een felle kwaal. — Neemt hem gevangen,
En naar de rots met hem!

Coriolanus.

Neen, 'k sterve hier!
(Hij trekt zijn zwaard.)
Hier staan er velen, die mij zagen vechten;
Ervaart nu aan uzelf, wat gij slechts zaagt.

Menenius.

Weg met dat zwaard! — Tribunen, toeft, houdt af!

Brutus.

Neemt hem gevangen.

Menenius.

Op! helpt Marcius, helpt!
Gij, eed'len, staat hem bij; helpt, jong en oud!

Burgers.

Op, velt hem, weg met hem!

(Gedrang en worsteling om CORIOLANUS; *de Tribunen, de Ædilen en het volk worden weggedreven.)*

Menenius (*tot* CORIOLANUS).

Ga, spoed u naar uw huis, ga heen, terstond!
Of alles loopt verkeerd.

Tweede Senator.

Ga heen!

Cominius.

Houd stand!
Gelijk staan vriend en vijand.

Menenius.

Drijft gij dan
Het liefst zóó ver?

Eerste Senator.

Verhoeden dit de goden!
Kom, eed'le vriend, ga huiswaarts, en laat ons
De wonde heelen.

Menenius.

't Is een wond voor ons;
Gij kunt uw eigen arts niet zijn; ga, bid ik.

Cominius.

Kom, vriend, ga mee!

Coriolanus.

O, waren zij barbaren, —
Zij zijn 't, schoon Romer broed, — en geen Romeinen, —
Schoon, zij zijn 't niet, al zijn ze in 't voorportaal
Van 't Kapitool geworpen, —

Menenius.

Ga nu, ga!
Leen aan uw tong uw eed'le gramschap niet;
Eens komt weer onze tijd.

Coriolanus.

In 't open veld
Velde ik een veertigtal van hen.

Menenius.

Ikzelf nog
Een paar der besten, ja, de twee tribunen.

Cominius.

Doch thans is hier onmeet'lijke overmacht;
En mannenmoed wordt dolheid, als hij poogt
Een stortend huis te houden. Ga nu, ga,
Eer 't grauw terugkomt, dat, zoo 't razend is,
Als opgestuwde waat'ren, alles meesleept,
Wat anders wordt ontzien.

Menenius.

Ik bid u, ga;
'k Beproef, of nog mijn geest iets geldt bij hen,
Die luttel hebben; deze scheur moet dicht,
Hoe ook de kleur der lappen zij.

Cominius (*tot* Coriolanus).

Kom mede.

(Coriolanus *gaat met* Cominius *en eenige Patriciërs heen.*)

Eerste Patriciër.

Die man heeft zijn geluk versmeten.

Menenius.

Hij is voor de aard te grootsch; hij zou Neptunus
Niet om zijn drietand vleien, Jupiter
Niet om zijn dondermacht. Zijn hart en tong
Zijn één; wat de eene smeedt, moet de ander uiten;
En wordt hij toornig, dan vergeet hij steeds,
Dat hij den naam van dood ooit hoorde. —
(Gedruis achter het tooneel.)
Luister!
Een fraai gedruis!

Tweede Patriciër.

Ik wenschte hen in bed.

Menenius.

Ik in den Tiber! — Alle duivels, kon
Die man niet vriend'lijk zijn?

(Brutus *en* Sicinius *komen terug, met het gepeupel.*)

Sicinius.

Waar is die adder,
Die onze stad ontvolken en alleen
't Geheel wil zijn?

Menenius.

Gij waardige tribunen, —

Sicinius.

Hij zij geworpen van Tarpeja's rots
Met straffe hand! Hij heeft de wet getrotst;
Wat zou de wet dan meer getuig'nis eischen?
Hem richte heel de strengheid van de macht,
Die hij zoo nietig acht.

Eerste Burger.

Hij ondervinde,

Dat de eed'le volkstribunen onze mond,
En wij de handen zijn.

De Burgers.

Dat zal hij.

Menenius.

Vriend, —

Sicinius.

Neen, stil!

Menenius.

Schreeuwt niet: „Maakt af," in plaats van 't wild naar [de' eisch
Met oordeel na te jagen.

Sicinius.

Heer, waarom
Hielpt gij dien man ontsnappen?

Menenius.

Hoor mij aan:
Zoo goed ik 's consuls waarde ken, zoo goed
Weet ik zijn feilen; —

Sicinius.

Consul? — welke consul?

Menenius.

De consul Coriolanus.

Brutus.

Hij een consul!

De Burgers.

Neen, neen, neen, neen!

Menenius.

Zoo gij, tribunen, en
Gij, goede burgers, mij gehoor verleent,

Vraag ik: vergunt me een woord of twee; zij kosten
U verder niets dan wat verloren tijd.

Sicinius.

Zoo maak het kort, want wij zijn vastbesloten
Dien giftige' aartsverrader af te maken;
Hem uit te stooten ware een nieuw gevaar,
Hem hier te houden ons een zeek're dood,
En daarom viel 't besluit: hij sterft nog heden.

Menenius.

Verhoeden dit de goden, dat ons Rome,
Zoo roemrijk, steeds in Jupiters gedenkrol
Als dankbaar jegens al haar eed'le zonen
Geboekt, als een ontaarde moeder thans
Haar eigen kroost verslinden zou.

Sicinius.

Hij is een boos gezwel; 't moet weggesneden.

Menenius.

Hij is een edel lid, met een gezwel;
Wegsnijding brengt den dood; en 't is genees'lijk.
Wat deed hij Rome, dat den dood verdient?
Dat hij zoo meen'gen vijand doodde? 't Bloed,
Dat hij verloor, — en dit is meer, betuig ik,
Dan wat hij heeft, verscheiden onsen meer, —
Werd voor zijn land vergoten. Moet hij nu
De rest verliezen door zijn land, 't ware ons,
Die 't doen of dulden, eeuw'ge smaad, een brandmerk.

Sicinius.

Gebazel!

Brutus.

Juist; toen hij zijn land beminde,
Toen eerde 't hem.

Menenius.

Deed ons de voet zijn dienst,
Maar zwelt hij op en toont versterving, dan,
Zou, volgens u, dat lid —

Brutus.

Genoeg! genoeg! —
IJlt naar zijn huis hem na, rukt hem er uit,
Opdat het pestgif, naar zijn aard besmett'lijk,
Niet om zich grijpe!

Menenius.

Nog één woord, één woord.
Die tijgerwoede zal, ontdekt zij 't onheil
Van haren blinden sprong, te laat haar zolen
Met lood bezwaren. Volgt den weg van 't recht;
Wis zou verdeeldheid, — want hij is bemind, —
Losbrekend, door Romeinen Rome slechten.

Brutus.

Als dat gebeurde, —

Sicinius.

Kom, wat praat gij? Zagen
Wij niet een staaltjen van zijn volgzaamheid?
Ædilen slaan! ons-zelf trotseeren! — Komt!

Menenius.

Bedenkt nog dit: sinds hij een zwaard kon trekken,
Wies hij in de' oorlog op en leerde nooit
Zijn woorden ziften; meel en zeem'len werpt hij
Er uit, zooals het valt. Geeft mij verlof,
Dan ga ik tot hem, en ik breng hem u,
Waar hij in vrede zich verantwoordt, gansch
Naar de' eisch van 't recht, op lijfsgevaar.

Eerste Senator.

Die weg
Is mensch'lijk, eed'le volkstribunen, de ander

Zou al te bloedig blijken, en zijn einde
Aan de' aanvang onbekend.

Sicinius.

Eed'le Menenius,
Wees gij bij hem dan zend'ling van het volk. —
Gij, mannen, legt de wapens neer!

Brutus.

Niet huiswaarts!

Sicinius.

Gaat naar het Forum. — (*Tot* Menenius.) Daar verwach-
[ten we u;
En brengt gij Marcius niet terug, dan volgen
Wij onzen eersten weg.

Menenius.

Ik breng hem tot u. —
(Tot de Senatoren.)
'k Verzoek om uw geleide. Komen moet hij,
Of 't ergste staat te wachten.

Eerste Senator.

Goed; wij gaan.
(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een vertrek in Coriolanus' *huis.*

Coriolanus *komt op, met eenige Patriciërs.*

Coriolanus.

Dat ze allen mij aan de ooren krijschen, dreigen
Met dood, op 't rad, of onder 't hoefgetrappel
Van wilde paarden; op Tarpeja's rots
Tien heuvels staap'len, dat de diepe val

Aan 't vorschend oog ontsnapt; ik blijf voor hen,
Zooals ik was.

Eerste Patriciër.

En blijkt daardoor des te eed'ler.

Coriolanus.

Het is me een raadsel: ditmaal keurt mijn moeder
Mijn doen niet goed; zij, die hen laffe slaven
Steeds noemde, wezens als geschapen voor
't Bij duiten schach'ren, om bij samenkomsten
Blootshoofds te staan, te gapen en te staren,
Als een der onzen rijst en over oorlog
Of vrede spreken gaat.

(Volumnia, *reeds vroeger het vertrek binnengetreden, komt naar voren.*)

Ik spreek van u;
Waarom wenscht gij mij zachter? zoudt gij willen,
Dat ik mijn aard verzaakte? Zeg mij eer
Den man te spelen, die ik ben.

Volumnia.

O zoon!
Hadt gij uw eervol machtkleed aangedaan,
Aleer gij 't hadt versleten!

Coriolanus.

't Zij!

Volumnia.

Gij kondt geheel de man zijn, die gij zijt,
Al hadt gij 't min gezocht te zijn. Het volk
Hadd' uw gezindheid min weerstreefd, indien
Gij niet getoond hadt, hoe gij waart gezind,
Vóór hun de macht ontbrak om u te stuiten.

Coriolanus.

Zij mogen hangen!

Volumnia.

O, verbranden ook!

(MENENIUS *en verscheidene Senatoren komen op.*)

Menenius.

Kom, kom, gij waart te ruw, wat al te ruw;
Keer dus terug en maak het goed.

Eerste Senator.

Dit moet,
Als gij niet wilt, dat onze goede stad
Uiteenspat en verga.

Volumnia.

Ja, laat u raden.
Ik heb een hart, zoo min gedwee als 't uwe,
Maar ook een brein, dat, hoe mijn toorn ook zied',
Zelfs dit ten beste stuurt.

Menenius.

Schoon, eed'le vrouwe!
Eer hij voor 't vee aldus zich boog, — als niet
Deze ijlkoorts van den tijd dit middel eischte
Tot redding van den ganschen staat, — ik gespte
Mijn pantser aan, schoon ik het noode tors.

Coriolanus.

Wat moet ik doen?

Menenius.

Tot de tribunen keeren.

Coriolanus.

En dan? en dan?

Menenius.

Rouw hebben van 't gezegde.

Coriolanus.

Voor hen? — Zelfs voor de goden kan ik 't niet;
En dan voor hen?

Volumnia.

Gij zijt te hoog van taal;
Wel toont gij dus uw adeldom te meer;
Maar als de dood het eischt, — Ik hoorde vaak
U zeggen, dat in de' oorlog eer en sluwheid
Als boezemvrienden zijn; welnu, zoo zeg mij,
Wat kwaad ze in vredestijd elkander doen,
Om dan niet saam te gaan?

Coriolanus.

Foei!

Menenius.

Goed gevraagd!

Volumnia.

Zoo 't in den krijg uw eer niet krenkt, te schijnen
Wat gij niet zijt, — en als ge iets groots beoogt,
Gebruikt ge uw sluwheid vaak, — hoe kan 't u deren,
Dat ook in vrede, als in den krijg, zich sluwheid
Bij eer als makker voegt, daar ze evenzeer
In beide noodig is?

Coriolanus.

Waartoe die vraag?

Volumnia.

Omdat gij thans verplicht zijt, tot het volk
Te spreken, niet zooals uw aard u steeds
Geleerd heeft, noch wat thans uw hart u ingeeft,
Neen, nu met woorden, die uw tong alleen
Zich eigen maakte, schoon zij voor uw boezem
Onechte klanken, ijd'le galmen zijn.

Doch dit voorwaar kan u zoo min onteeren,
Als 't nemen van een stad met zachte taal,
Waarvoor gij anders uw geluk, en bloed
Bij stroomen wagen moest. — Ik zou in schijn
Mijn aard verlooch'nen, stonden mijn geluk
En vrienden op het spel, en eischten zij,
Dat ik 't in eere deed. Gij hoort uit mij
Vrouw, zoon, de senatoren hier, heel de' adel;
En toch, gij wilt aan 't lomp gemeen veeleer
Uw fronsblik toonen, dan 't met vleien winnen,
Om, door hun gunst, te redden, wat hun haat
Te gronde richten zal.

Menenius.

Gij eed'le vrouwe! —
(*Tot* Coriolanus.)
Kom, ga met ons; spreek vriend'lijk, en gij redt,
Wat door gevaar thans niet bedreigd wordt, neen,
Wat reeds verloren ging.

Volumnia.

Ik bid u, zoon,
Ga tot hen, met die muts in uwe hand,
En houd ze dus, zoo diep; en laat, — ja, zóó, —
Uw knie de steenen kussen; — want gebaren
Zijn reed'naars bij onnooz'len, daar hun oog
Min stomp is dan hun oor; — en neig het hoofd,
Ja, buig 't in deemoed, vaak, ter tuchtiging
Van uw trotsch hart, als waar' 't een rijpe moerbei,
Die, aangeraakt, reeds valt; of zeg tot hen,
Dat gij hun krijger zijt; doch, opgevoed
In strijdrumoer, den zachten weg niet kent,
Die, — ja, erken 't, — uw plicht ware en hun recht,
Als gij hun gunst verlangt; maar dat gij thans
Voortaan gewis naar hen u schikken zult,
Zoover uw aard en kracht het u vergunnen.

Menenius.

Doe dit gelijk zij 't zegt, en alle harten
Zijn u; want even mild zijn ze in 't vergeven
Aan wie 't hun vraagt, als in 't onzinnig dreigen.

Volumnia.

Ga, laat u raden, bid ik, schoon ge uw vijand
Wis liever in een vuurpoel zoudt vervolgen,
Dan in een lusthof vleien. — Zie, Cominius!

(Cominius *komt op.*)

Cominius.

Ik kom van 't Forum, en 't is raadzaam, vriend,
Dat ge u versterkt; of anders helpt u slechts
Zachtmoedigheid of vlucht; in woede is alles.

Menenius.

Slechts goede woorden!

Cominius.

Ja, die konden helpen,
Als hij zich dwingen kan.

Volumnia.

Hij moet, — en wil. —
Kom, zeg nu: 'k wil; aanvaard uw taak.

Coriolanus.

Moet ik
Mijn afgetuigde kruin hun laten zien?
Met laffe tong mijn edel hart een leugen
Te torsen geven? — Nu, ik wil het doen;
Doch stond dit plekjen gronds, stond deze Marcius
Alleen op 't spel, zij mochten dit vergruizen
En strooien in den wind! Naar 't Forum dus!
Gij hebt een rol mij opgelegd, die 'k nimmer
Natuurlijk spelen kan.

Cominius.

Wij helpen u.

Volumnia.

Ja, ga, mijn zoon. Heeft u, gij zeidet 't vaak,
Mijn lof tot krijger eens gemaakt, zoo speel,
Om weêr mijn lof te winnen, thans een rol,
Nog nooit door u vervuld.

Coriolanus.

Nu, 'k moet het doen.
Weg, mann'lijk denken! vare in mij de geest
Van veile deernen! Dat mijn krijgersstrot,
Gelijk mijn trom gestemd, een fluitjen worde,
Zooals gesneed'nen piepen doen, of meisjes,
Die kind'ren sussen! Kieze een schelmenglimlach
Mijn wang ter woon; schooljongenstranen mogen
Mijn blik benev'len! Roere een beed'laarstong
Zich in mijn mond; mijn ijz'ren knie, nooit buigend
Dan in den beugel, boots' den knieval na
Van wie een aalmoes beurt! — Neen, 'k wil 't niet doen,
Ik zou mijns harten waarheid zelf onteeren,
En door mijns lichaams kromming ook mijn geest
Tot eeuw'ge laagheid doemen.

Volumnia.

Volg uw keus;
Mij is het erger smaad bij u te beed'len,
Dan u bij hen. Storte alles neêr! Dat liever
Uw moeder zelf uw trots gevoele, dan dat zij
Bezorgd uw trots aanschouwe; ik tart den dood,
Onwrikbaar zooals gij. Doe wat u lust.
Uw moed was mijn; gij zoogt dien aan mijn borst;
Uw trots is van uzelf.

Coriolanus.

O stil nu; — moeder;

Ik ga naar 't Forum; wees niet meer vergramd;
'k Wil potsenmaker worden om hun gunst;
Ik kaap hun harten en kom thuis als liev'ling
Van ieder vunzig handwerk. Zie nu, 'k ga.
Groet gij mijn vrouw. Ik keer als consul weder;
Of acht voortaan mijn tong tot niets in staat,
Wat vleiend smeeken eischt.

Volumnia.

Volbreng uw plan.
(VOLUMNIA *gaat heen.*)

Cominius.

Kom, de tribunen wachten; wapen u
Met vriend'lijkheid, want zij zijn toegerust,
Zoo 'k hoor, met grieven, erger dan die and're,
Die ze u te laste legden.

Coriolanus.

't Parool is: vriend'lijk. — Kom dan, laat ons gaan;
Dat zij met leugens mij bezwaren, ik
Zal waar en waardig zijn.

Menenius.

Goed; maar toch vriend'lijk.

Coriolanus.

Nu, vriend'lijk; 't zij zoo; vriend'lijk.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Rome. *Het Forum.*

SICINIUS *en* BRUTUS *komen op.*

Brutus.

't Voorname punt van de aanklacht zij: hij streeft
Naar tyranniek gezag. Mislukt ons dit,
Drijft dan hem met zijn haat aan 't volk in 't nauw;
En daarmeê, dat de buit op de Antiaten
Nooit werd verdeeld. —

(Een Ædiel komt op.)

Hoe is het, zal hij komen?

Ædiel.

Hij komt reeds aan.

Brutus.

Van wie verzeld?

Ædiel.

Van de' ouden
Menenius en van de and're Senatoren,
Die altijd voor hem waren.

Sicinius.

Hebt ge een lijst,
Van al de stemmen, die wij voor ons wonnen,
En hoofd voor hoofd geteld?

Ædiel.

Ja; ze is gereed.

Sicinius.

En naar de wijken opgemaakt, niet waar?

Ædiel.

Ja zeker.

Sicinius.

Roep het volk dan daad'lijk hier;
En hooren zij mij zeggen: „Zoo zal 't zijn,
Naar recht en eisch van 't volk," hetzij een boete,
Dood of verbanning, laat hen „boete" roepen
Wanneer ik „boete" zeg; „dood", zeg ik „dood";
Dit vord'rend krachtens onze aloude rechten
En onze goede zaak.

Ædiel.

Ik zal 't hun zeggen.

Brutus.

En laat hun, als dit roepen éénS begon,
Niet rusten, maar met woest, verward getier
Aandringen, dat het uitgesproken vonnis
Onmidd'lijk zij voltrokken.

Ædiel.

Goed.

Sicinius.

Vertel hun
Zich schrap te zetten en den wenk te volgen,
Dien wij hun zullen geven.

Brutus.

Ga; aan 't werk! —
(De Ædiel af.)
Wek hem terstond tot toorn; aan 't overwinnen
Is hij gewoon, en geest van tegenspraak
Vervult hem. Is hij eens ontvlamd, dan toomt
Hem niets tot matiging; dan uit hij alles,
Wat in het hart hem woelt; en dit is zoo,
Dat het bij ons den nek hem breekt.

(CORIOLANUS, MENENIUS, COMINIUS, *Senatoren, en Patriciërs komen op.*)

Sicinius.

Daar komt hij aan.

Menenius.

Ik bid u, houd u kalm.

Coriolanus.

Ja, als een stalboef, die voor 't minste fooitjen
Tien „schurken" opsteekt. — Gij hooge goden, hoedt
Ons Rome steeds; bezet de richterstoelen
Met eed'le mannen! plant ons liefde in 't hart!
Vult onze tempels met des vredes juub'len
En niet met krijg de straten!

Eerste Senator.

Amen, amen!

Menenius.

Een eed'le wensch!

(De Ædiel komt weder op, gevolgd door een menigte Burgers.)

Sicinius.

Komt hier, gij burgers!

Ædiel.

Geeft acht op uw tribunen. Stilte! zeg ik.

Coriolanus.

Hoort mij eerst aan!

Beide Tribunen.

Zoo spreek dan. — Stilte daar!

Coriolanus.

Word ik niet verder aangeklaagd dan thans?
Wordt alles hier beslist?

Sicinius.

Geef eerst mij antwoord,
Of gij aan 's volks besluit u onderwerpt,
Hunne ambtenaars erkent, en ook bereid zijt
De straf der wet te dragen, ingeval
Gij schuldig blijken mocht?

Coriolanus.

Ik ben het willens.

Menenius.

Hoort, burgers, hoort! hij zegt, hij is het willens;
Maar houdt zijn heldendaden voor den geest;
Denkt aan de wonden op zijn lichaam, heilig
Als graven op een kerkhof.

Coriolanus.

Dorenschrammen;
Wat krabben om te lachen!

Menenius.

Overweeg ook,
Als hij niet spreekt, gelijk een burger doet,
Dan hoort ge in hem den krijger. Mocht zijn toon
Wat ruw zijn, acht zijn woord niet boos gemeend;
Het is, nog eens, eens krijgers taal, geenszins
Een uiting van zijn haat.

Cominius.

Goed, goed; genoeg.

Coriolanus.

Op welken grond word ik, wien aller stemmen
Als consul hadden aangewezen, plots'ling
Zoo eerloos, dat ge in 't eigen uur dat ambt
Mij weer ontnemen moest?

Sicinius.

Beantwoord ons.

Coriolanus.

Spreekt dan; 't is waar, dit moest ik doen.

Sicinius.

Wij leggen u te last, dat gij elk wettig,
Erkend gezag in Rome hebt bedreigd,
En voor u zelf tyrannenmacht begeerd;
Daarom staat gij te recht als volksverrader.

Coriolanus.

Verrader, ik!

Menenius.

Gematigd! — uw belofte!

Coriolanus.

De gloed der diepste hel verzwelge 't volk!
Ik hun verrader! — Lastermond-tribuun,
Al huisden in uw oog tienduizend dooden,
In uw gebalde vuist zooveel miljoenen,
En in uw schendtong beider som, ik zeide
Vrank, vrij, zooals ik tot de goden bid:
Gij liegt.

Sicinius.

Gij hoort dit? volk!

De Burgers.

Op! grijpt hem! naar de rots met hem!

Sicinius.

Stil! zwijgt!
Is nog een andere aanklacht ons van noode?
Wat gij hem hebt zien doen en hooren zeggen,
Dat hij uw ambt'naars sloeg, uzelven vloekte,
De wet trotseerde met zijn zwaard, hèn hoonde,
Wier hoog gezag hem richten moest, dit alles
Is hoogverraad, op drieste wijs begaan;
't Verdient den wreedsten dood.

Brutus.

Doch daar hij Rome
Veel diensten deed, —

Coriolanus.

Wat reutelt gij van diensten?

Brutus.

Ik zeg het, want ik weet het.

Coriolanus.

Gij?

Menenius.

Is dit nu die belofte aan uwe moeder?

Cominius.

Hoor toch, ik bid u, —

Coriolanus.

Ik wil niets meer hooren.
Hun vonnis zij: dood van Tarpeja's steilte,
Verbanning, villen, kerk'ring met verhong'ring
Op één grein daags: ik zou mij hun genade
Niet koopen tot den prijs van één goed woord,
Mijn hart niet dwingen om een gunst van hen,
Al waar' zij voor een „Goeden morgen" veil.

Sicinius.

Omdat hij telkens naar vermogen 't volk
Met haat vervolgde, midd'len heeft gezocht,
Om 't volk zijn macht te ontrukken, en nu laatst'lijk
Met slagen zich verzet, niet slechts in 't aanzicht
Van 't heilig recht, neen, tegen de ambt'naars zelfs,
Wien 't is vertrouwd: zoo is 't, in naam des volks,
En krachtens onze macht, dat wij, tribunen,
Hem bannen uit de stad, van dit uur af;
En nimmermeer betrede hij, op straffe

Des doods door storting van Tarpeja's rots,
De poorten van ons Rome! In naam des volks
Zeg ik: aldus zal 't zijn.

De Burgers *(door elkander)*.

Aldus zal 't zijn; aldus zal 't zijn; hij ga! hij ga!
Verbannen is hij, en aldus zal 't zijn.

Cominius.

Hoort mij, gij burgers, vrienden uit het volk; —

Sicinius.

Het vonnis viel, niets meer!

Cominius.

Neen, laat mij spreken;
Ik was nu consul, en kan 's vijands merken,
Voor Rome ontvangen, toonen. Ik bemin
Het welzijn van mijn land met teêrder liefde,
Ja, heil'ger, dieper, dan mijn eigen leven,
Mijn dierb're vrouw, de telgen van haar schoot,
De schatten mijner lenden; zeg ik dus, —

Sicinius.

Wij weten wat u aandrijft; zegt gij dus —?

Brutus.

Hier valt niets meer te zeggen, want verbannen
Is hij als vijand van zijn volk en land;
Aldus zal 't zijn.

De Burgers.

Aldus zal 't zijn! aldus zal 't zijn.

Coriolanus.

Plebejer-hondentroep, wiens adem 'k haat
Als damp van 't vuilst moeras, wiens liefde ik schat
Als krengenstank van onbegraven lijken,
Die heel de lucht verpesten, ik ban ù!

Blijft hier, gij met uw onbestendigheid!
Dat ieder zwak gerucht u 't hart doe poop'len!
Waaie u de vijand, wapp'rend met zijn helmbos,
Vertwijf'ling toe! Behoudt de macht ter banning
Van uw beschermers, tot uw onverstand,
Dat niets begrijpt dan wat het voelt, ten laatste, —
Daar 't nimmer ù beveiligt, die aldoor
U zelf bestrijdt, — als diep onzaal'ge slaven
U overlevert aan een ander volk,
Dat zonder krijg u onderwerpt. Om u
Veracht ik Rome en keer het thans den rug;
Ook elders is een wereld!

(CORIOLANUS *gaat heen;* COMINIUS, MENENIUS, *de Senatoren en Patriciërs volgen hem.*)

De Ædiel.

De vijand van het volk is weg! is weg!

De Burgers.

De vijand is verbannen! weg! ho! ho!
(Allen juichen en werpen hunne mutsen in de hoogte.)

Sicinius.

Gaat, ziet hem na, de poort uit; volgt hem na,
Gelijk hij u vervolgd heeft; hoon voor hoon!
Gaat, krenkt hem naar verdienste! Dat een wacht
Ons door de stad verzelle!

De Burgers.

Komt, komt! hem nageoogd, de stad uit! — Komt
Heil onzen eed'len volkstribunen! — Komt!

(Allen af.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Rome. *Voor een der poorten.*

CORIOLANUS, VOLUMNIA, VIRGINIA, MENENIUS, COMINIUS *en verscheidene jonge Patriciërs komen op.*

Coriolanus.

Neen, weent niet meer; een kort vaarwel! — Het dier
Met tal van koppen stoot mij weg. — O, moeder,
Waar is uw oude moed? Gij zeidet steeds,
Dat overmaat van leed de geesten toetst;
't Gewone draagt ook de gewone mensch;
Bij kalme zee toont elke boot in 't zeilen
Gelijke kunst; doch, als des noodlots slagen
Fel treffen, kalm te blijven, eischt een geest
Van eed'len aard; gij gaaft mij steeds een schat
Van grootsche lessen, die, in 't hart geprent,
Dit onverwinn'lijk moesten maken.

Virgilia.

O goden, goden!

Coriolanus.

Neen, ik bid u, vrouwe, —

Volumnia.

De roode pest treff' Rome's handwerksstand;
Ga elk bedrijf te gronde!

Coriolanus.

Hoe! nu, nu!
Word ik gemist, dan wekt dit liefde. Moeder,
Schep weer den moed, die vaak u zeggen deed,
Dat, waart gij vrouw van Hercules geweest,
Gij zes van zijne werken hadt verricht
En uw gemaal dat zweet bespaard. — Cominius,
't Hoofd op; vaarwel! — Vaartwel, mijn vrouw, mijn [moeder;
Mij zal 't wel goed gaan! — Oude vriend Menenius,
Denk, zilter zijn uw tranen dan van jong'ren;
Zij zijn uw' oogen gift. — Mijn vroeg're veldheer,
Ik ken uw vastheid; vaak zaagt gij tooneelen,
Die 't hart verharden; zeg dien droeven vrouwen,
Dat klacht en lach om onontwijkb're slagen
Gelijk'lijk dwaas zijn. — Gij, mijn moeder, weet,
Al wat ik waagde was u steeds tot troost;
Wees overtuigd, — al trek ik henen, eenzaam
Gelijk een draak, die ras zijn diepe poel
Geducht maakt, meer besproken dan aanschouwd, —
Uw zoon verheft zich boven al 't gemeene,
Of valt door list en sluw verraad.

Volumnia.

Mijn eerst'ling,
Waar wilt gij gaan? Neem onzen vriend Cominius
Een wijle met u, vorm een plan, en geef
Niet blind u prijs aan ieder dreigend toeval,
Dat op uw weg zich opdoet.

Coriolanus.

O, gij goden!

Cominius.

Ik ga een maand met u; wij kiezen saam
U een verblijf, waar gij van ons kunt hooren,
En wij van u. Blijkt eens de tijd weer gunstig
Om u terug te roepen, dan behoeven
Wij één man niet de wereld door te zoeken,
En nemen 't oogenblik ook waar, welks gunst,
Bij 't afzijn van wie haar behoeft, bekoelt.

Coriolanus.

Neen, vaar gij wel; gij zijt bejaard, en ook
Van krijg te zeer verzaad, om rond te zwerven
Met een, die ongedeerd is; tot de poort slechts! —
Kom, lieve vrouw, kom, dierb're moeder; vrienden,
Als goud beproefd; zoodra ik buiten ben,
Zeg dan „Vaarwel!" en glimlacht. Komt, ik bid u.
Gij hoort van mij, zoolang mij de aard niet dekt;
En nimmer iets, dan wat den vroeg'ren Marcius
Volkomen waard is.

Menenius.

Dit is taal, zoo edel
Als ooit een oor verneemt. — Laat ons niet weenen. —
Kon ik slechts zeven jaar van de oude knoken
Afschudden, bij de goden! ik ging mee,
En volgde u, stap voor stap.

Coriolanus.

Uw hand, mijn vriend! —
Komt!

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Rome. *Een straat nabij de poort.*

SICINIUS, BRUTUS *en een Ædiel komen op.*

Sicinius *(tot den Ædiel).*

Zend allen huiswaarts; hij is weg; niet verder! —
Den adel trof het diep; die nam, wij zagen 't,
Voor hem partij.

Brutus.

Wij toonden onze macht;
De zaak is uit; nu makker ons getoond,
Dan toen ze in vollen gang was.

Sicinius.

Zend hen huiswaarts
Zeg, dat hun groote vijand uit den weg is,
En 't volk zijn macht herwon.

Brutus.

Laat allen gaan.
(De Ædiel af.)

(VOLUMNIA, VIRGILIA *en* MENENIUS *komen op.*)

Daar komt zijn moeder.

Sicinius.

Gaan wij uit den weg.

Brutus.

Waarom?

Sicinius.

Ze is razend, zegt men.

Brutus.

Zij hebben ons alreeds bespeurd; ga door.

Volumnia.

O! juist van pas! Der goden schat van plagen
Beloone uw liefde!

Menenius.

Stil, stil! niet zoo luid!

Volumnia.

O, liet mijn weenen 't toe, dan zoudt gij hooren; —
Maar iets toch zult gij hooren! —
(Tot Brutus, *die zich wil verwijderen.)*
Wilt gij heen?

Virgilia *(tot* Sicinius).

Ook gij, gij blijft. — O kon ik tot mijn man
Dit zeggen!

Sicinius.

Wat manhaftigheid!

Volumnia.

Ja, nar,
Is dit een schande? — Ziet, wat nar! — Was niet
Een man mijn vader? Toondet gij uw vosaard
Door hem te bannen, die meer slagen toebracht
Voor Rome, dan gij woorden spraakt?

Sicinius.

O goden!

Volumnia.

Meer eed'le slagen, dan gij wijze woorden;
Voor Rome's heil! — En hoor nog dit; — doch ga, —
Neen, blijft nog, beiden; — 'k wenschte mijnen zoon
Thans in Arabië, vóór hem heel uw bent,
En in zijn hand zijn zwaard!

Sicinius.

En dan?

Virgilia.

En dan?
Dan vaagde hij uw broedsel weg van de aard!

Volumnia.

Met bastaards, ja, en al! — O ziet, wat man!
Wat tal van wonden hij voor Rome ontving!

Menenius.

Kom, kom, bedaard!

Sicinius.

O, waar' hij voor zijn land, —
Dit wenschte ik, — steeds, wat hij eerst was, gebleven;
Had hij den eed'len band niet losgescheurd,
Eens door hemzelf geknoopt!

Brutus.

Dit wenschte ik ook!

Volumnia.

„Dit wenschte ik ook!" Wie hitste 't volk, dan gij?
Gij nachtgespuis, zoo blind voor zijne waarde,
Als ik voor die mysteriën, die de hemel
Voor 't sterflijk oog omhult!

Brutus (*tot* Sicinius).

Kom, laat ons gaan.

Volumnia.

Ja, gaat, ik bid u, gaat; voorwaar, gij hebt
Een heldenstuk verricht! Doch hoort nog dit: —
Zoo hoog zich boven 't minste huis in Rome
Het Kapitool verheft, zoo gaat mijn zoon, —
Hier, ziet gij? dezer vrouwe man, — dien gij
Verbannen hebt, u allen ver te boven.

Brutus.

Genoeg; wij gaan.

Sicinius.

Wat laten we ons beschimpen
Van een die raaskalt?

Volumnia.

Neemt mijn beden met u!
(De Tribunen af.)
O ware thans het eenig werk der goden
Mijn vloeken te bezeeg'len! — Trof ik hen
Slechts eenmaal daags, het zou mijn hart verlichten
Van wat het drukt!

Menenius.

Gij gaaft hun goed hun deel;
Voorwaar, terecht! — Wilt gij te mijnent spijzen?

Volumnia.

Mijn spijs is toorn; ik ben mijn eigen teerkost,
En teer mijzelve dood. — (*Tot* Virgilia.) Kom, laat ons gaan;
Houd op met laf gesnik en klaag als ik,
In toorn, als Juno! Kom!

Menenius.

O foei, foei, foei!
(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een heerbaan tusschen Rome *en* Antium.

Een Romein en een Volksker ontmoeten elkander.

Romein *(blijft staan).*

Ik ken u, vriend, en gij mij ook. Uw naam is, meen ik, Adrianus.

Volsker.

Zoo is het, vriend; maar waarlijk, gij staat mij niet meer voor.

Romein.

Ik ben een Romein; maar ik doe, evenals gij, diensten tegen hen. Kent gij mij nu?

Volsker.

Nicanor? Neen, toch niet.

Romein.

Toch wel, die ben ik.

Volsker.

Gij droegt meer baard, toen ik u de laatste maal zag; maar uw gelaat komt mij weer voor den geest door uw spraak. Wat is er voor nieuws in Rome? Ik heb een opdracht van het bestuur der Volskers, om u daar te gaan opzoeken; gij hebt mij ten minste een dag reizens uitgehaald.

Romein.

Er zijn in Rome geweldige onlusten geweest; het volk tegen de senatoren, de patriciërs en den geheelen adel.

Volsker.

Er zijn geweest? Zijn zij dan bijgelegd? Onze bestuurders denken van neen; zij zijn ijverig bezig zich tot den krijg toe te rusten, en hopen hen in de hitte hunner oneenigheid te overvallen.

Romein.

De hoofdbrand is gebluscht, maar een kleinigheid kan de vlam weer doen uitslaan. Want den adel gaat de verbanning van dien voortreffelijken Coriolanus zoo ter harte, dat hij alleszins geneigd is om aan het volk alle macht te ontnemen en hunne tribunen voor eeuwig af te schaffen. Dit smeult onder de asch, kan ik u zeggen, en is bijna rijp voor een geweldige uitbarsting.

Volsker.

Coriolanus gebannen!

Romein.

Gebannen, vriend!

Volsker.

Met dit bericht zult gij recht welkom zijn, Nicanor.

Romein.

Het is thans recht groeizaam weer voor hen. Ik heb wel eens hooren zeggen, dat de beste tijd om een vrouw te verleiden is, als zij met haar man overhoop ligt. Uw dappere Aufidius zal zich in dezen krijg in al zijn kracht kunnen doen gelden, nu zijn groote tegenstander, Coriolanus, zijn land niet ten dienste staat.

Volsker.

Dit kan hem niet ontgaan. Ik heb het recht gelukkig getroffen, dat ik u zoo toevallig ontmoet heb; gij hebt mijn zending ten einde gebracht en ik zal met vreugde met u huiswaarts gaan.

Romein.

Ik zal u, tusschen nu en het avondmaal, verbazende dingen uit Rome vertellen, alle ten gunste van hun tegenstanders. Hebt gij reeds een leger op de been, zegt gij?

Volsker.

Een waarachtig koninklijk leger; de hoplieden en hunne manschappen allen in hunne kwartieren verdeeld, geregeld bezoldigd en binnen het uur marschvaardig.

Romein.

Het verheugt mij zeer, dit te hooren, en ik ben, naar ik vermoed, de man, die hen dadelijk aan het werk zal zetten. En dus, vriend, hartelijk welkom, zeer verheugd over onze ontmoeting.

Volsker.

Gij neemt mij het woord uit den mond, vriend; ik heb de grootste reden, om mij over onze ontmoeting te verheugen.

Romein.

Nu, laat ons samen gaan.

(Beiden af.)

VIERDE TOONEEL.

Antium. *Voor het huis van* Aufidius.

CORIOLANUS *komt op, in geringe kleeding en met omhuld gelaat.*

Coriolanus.

Een schoone plaats, dit Antium. — Mij, o stad,
Dankt gij uw weeuwen; meen'gen erfgenaam
Van deze prachtpaleizen hoorde ik kreunen
En ploffen voor mijn zwaard; dus, ken mij niet,
Opdat in kleinen krijg geen vrouwenbraadspit,
Geen knapensteenworp mij versla.

(Een Burger komt op.)

Gegroet, vriend!

Burger.

Ook gij.

Coriolanus.

Doe mij den dienst en zeg mij, waar
De dapp're Aufidius woont. Is hij in Antium?

Burger.

Ja, hij onthaalt van avond de eerste burgers
Te zijnent.

Coriolanus.

Wijs mij, bid ik u, zijn huis.

Burger.

Hier, dit daar voor u.

Coriolanus.

Dank u, vriend. Vaarwel!

(De Burger af.)

O wereld, draaiend wiel! Gezworen vrienden,
Die, scheen 't, één hart in dubb'len boezem droegen,
Die huis en bed en maal en arbeid deelden,
Als tweelingen gepaard in eeuw'ge liefde, —
In ééne stonde rijt een twist om niets
Hen woest vaneen, tot bitt're vijandschap; —
En zij, die felle vijandschap steeds scheidde,
Wien haat en woede, door verdelgingsplannen,
Niet slapen liet, — zij worden door een toeval,
Een gril, geen ei zelfs waard, tot boezemvrienden,
Verzwaag'ren hunne kind'ren. Zoo ook ik; —
Ik haat mijn vaderstad en breng mijn liefde
Op die des vijands over. — 'k Treed hier binnen;
Verslaat hij mij, dan is hij in zijn recht;
Neemt hij mij op, dan wint zijn land mijn diensten.

(Hij gaat het huis binnen.)

VIJFDE TOONEEL.

Antium. *Een voorzaal in* Aufidius' *huis.*

Muziek achter het tooneel. Een Bediende komt haastig op.

Eerste Bediende.

Wijn, wijn, wijn! Wat is dat hier voor een bediening? Ik geloof, dat de kerels slapen.

(Eerste Bediende af.)

(Een tweede Bediende komt op.)

Tweede Bediende.

Waar is Cotus? onze meester roept hem. — Cotus!
(Tweede Bediende af.)

(Coriolanus *komt op.*)

Coriolanus.

Een prachtig huis; de geur van 't feest is goed;
Doch ik zie niet gelijk een gast er uit.

(De eerste Bediende komt weder op.)

Eerste Bediende.

Wat wilt gij vriend? Van waar komt gij? Hier is geen plaats voor u; ik bid u, de deur uit!

Coriolanus *(bij zichzelf).*

Een beter welkomst heb ik niet verdiend,
Want Coriolanus ben ik.

(De tweede Bediende komt weder op.)

Tweede Bediende.

Vanwaar komt gij, man? Heeft de portier geen oogen in zijn hoofd, dat hij zulke knapen binnen laat? Er uit, als ik u verzoeken mag!

Coriolanus.

Ga heen!

Tweede Bediende.

Ga heen? Pak gij u heen!

Coriolanus.

Nu wordt gij hinderlijk.

Tweede Bediende.

Spreekt gij zoo stout? Ik zal u zoo dadelijk eens nader spreken.

(Hij geeft den eersten Bediende een wenk. Een derde Bediende treedt op en ontmoet den eersten, die juist wilde heengaan.)

Derde Bediende.

Wat is dat voor een kerel?

Eerste Bediende.

Een kerel, zoo vreemd als ik er ooit een gezien heb; ik kan hem het huis niet uitkrijgen; ik bid u, roep onzen meester eens hier.

Derde Bediende.

Wat hebt gij hier te maken, knaap? Als het u belieft, het huis uit!

Coriolanus.

Laat mij hier staan; ik doe uw haard geen schade.

Derde Bediende.

Wie zijt gij?

Coriolanus.

Een man van stand.

Derde Bediende.

Een verbazend arme man van stand!

Coriolanus.

Juist, dat ben ik.

Derde Bediende.

Nu, ik zeg u, arme man van stand, zoek een ander verblijf op; hier is geen plaats voor u. Ik zeg u, van hier! komaan!

(Hij vat hem bij den arm.)

Coriolanus *(stoot hem van zich).*

Ga aan uw werk; ga, bras u vol aan kliekjes.

Derde Bediende.

Wat, wilt gij niet? *(Tot den tweeden Bediende.)* Ik bid u, ga onzen meester eens vertellen, welk een vreemden gast hij hier heeft.

Tweede Bediende.

Dat zal ik doen.

(Tweede Bediende af.)

Derde Bediende.

Waar woont gij?

Coriolanus.

Onder het groot verwulf.

Derde Bediende.

Onder het groot verwulf?

Coriolanus.

Ja.

Derde Bediende.

Waar is dat?

Coriolanus.

In de stad van gieren en kraaien.

Derde Bediende.

In de stad van gieren en kraaien? — Wat is dat voor een ezel! — Dus gij woont ook met eksters?

Coriolanus.

Neen; ik ben geen bediende bij uw meester.

Derde Bediende.

Wat, man! wat hebt gij u met mijn meester te bemoeien?

Coriolanus.

Ja; 't is toch eerder passend, dan mij met uw meesteres te bemoeien.
Gij zwetst en zwetst; dien met uw schotels; weg!
(Hij slaat hem en jaagt hem weg.)

(AUFIDIUS *en de tweede Bediende komen op.)*

Aufidius.

Waar is die man?

Tweede Bediende.

Hier is hij, heer. Ik zou hem als een hond weggeranseld hebben, had ik het niet gelaten om daarbinnen geen stoornis te geven.

Aufidius.

Van waar komt gij? wat wilt gij? uw naam? Waarom spreekt gij niet? spreek, man! hoe is uw naam?

Coriolanus *(zijn mantel openslaande).*

Tullus, wanneer gij mij thans nog niet herkent, en het zien van mij u niet zegt, welke man ik ben, dan dwingt mij de noodzakelijkheid mijzelven te noemen.
(De Bedienden treden, op een wenk van AUFIDIUS, *naar den achtergrond.)*

Aufidius.

Hoe is uw naam?

Coriolanus.

Een naam van boozen klank voor Volsker ooren,
En snijdend voor het uwe.

Aufidius.

Spreek, uw naam?
Bar is uw uitzicht, iets gebiedends lees ik

In uw gelaat; zij 't want ook stukgereten,
Een edel vaartuig schijnt gij. Spreek, uw naam?

Coriolanus.

Houd u bereid, dat gij het voorhoofd fronst;
Kent gij mij nu?

Aufidius.

Ik ken u niet. — Uw naam?

Coriolanus.

Mijn naam is Caius Marcius, die uzelven
Vooral, maar allen Volskers, groote schade
En leed heb toegevoegd; getuige dit
Mijn toenaam Coriolanus. 't Eenigst loon
Voor al mijn zwaren dienst, de doodsgevaren,
En 't bloed, voor mijn ondankbaar land vergoten,
Is mij die toenaam, een steeds blijvend teeken,
Getuigend voor den bitt'ren haat en afschuw,
Dien gij mij schuldig zijt. 'k Behield niet meer
Dan dezen naam; de woede en nijd des volks,
Niet afgekeerd door onzen laffen adel,
Die mij verliet, verzwolgen al het and're,
Daar zij het duldden, dat mij slavenstemmen
Uit Rome jouwden. Deze ellende dreef
Mij hier aan uwen haard, niet, dat ik wenschte, —
Versta mij wel, — mijn lijf te bergen; neen,
Vreesde ik den dood, ik had van alle menschen
U 't meest gemeden; slechts mijn wrok, die ganschlijk
Met hen, die mij verbanden, af wil reek'nen,
Voert mij tot u. Dus, woont in u een hart,
Dat wrekend elke krenking, die gij leedt,
Vergelden wil en de open wonden heelen,
Wier smaad uw land nog dekt, zoo spoed u, maak
U mijn ellend' te nutte; laat den dienst
Van mijne wraak uw land een weldaad zijn;
Want ja, ik wil mijn diep verdorven land

Met aller helsche geesten bitterheid
Bestrijden. Doch zoo gij dit niet wilt wagen,
En 't u verdriet nog eens het lot te tarten,
Dan ben ik ook een langer leven moe,
En dan, kortom, dan bied ik hier aan u,
En uwen ouden haat, mijn strot; doorklieft
Gij thans hem niet, dan toont gij u een dwaas,
Daar ik u altijd met mijn haat vervolgde,
En 't hartebloed uws lands bij stroomen tapte,
Zoodat mijn leven u tot schande strekt,
Tenzij 't u diensten doe.

Aufidius.

O Marcius, Marcius!
Elk woord van u heeft uit mijn hart een wortel
Van de' ouden haat gewied. Zoo Jupiter
Uit gindsche wolk zijn godenstem deed hooren
En riep: „'t Is waar!" 'k zou hem niet meer gelooven,
Dan u, hoogeed'le Marcius. — Laat mij de armen
Nu om dat lichaam streng'len, waar mijn speer
Van esschen kloofhout honderdmaal op brak,
De maan met splinters schrammend! Hier omklem ik
Het aambeeld van mijn zwaard, en worstel thans
Zoo vurig en roemzuchtig met uw liefde,
Als ooit mijn hart eergierig met uw moed
Gekampt heeft. En weet dit: de maagd, die 'k huwde,
Beminde ik; wie ooit liefdezuchten slaakte,
Uit trouwer boezem geen; doch u, u, eed'le,
Alhier te zien, doet hooger 't hart mij kloppen,
Dan toen mijn pasgehuwde vrouw voor 't eerst
Mijn drempel overschreed. Verneem, gij Mars,
Ons leger staat gereed; noch eenmaal wilde ik
Het schild van uw gespierden arm u houwen,
Of zelf mijn arm er bij verliezen. Volle
Twaalf keeren sloegt gij mij, en sedert droomde

Ik ied're nacht van strijd met u; wij lagen
Te zaam ten bodem in mijn slaap, ontgespten
De helmen, nepen de een des anders strot;
Half dood van niets ontwaakte ik. Eed'le Marcius,
Al dreef niets anders ons tot strijd met Rome,
Dan uw verbanning, allen riepen we op
Van twaalf tot zeventig, om als een stortvloed
Dat laag ondankbaar Rome te overstelpen
Met krijg tot in het hart! O, kom, treed binnen;
Aanvaard der senatoren vriendenhand;
Zij zijn juist hier om mij vaarwel te zeggen,
Die optrek tegen uw gebied, al geldt
De tocht ook Rome zelf niet.

Coriolanus.

Dank, gij goden!

Aufidius.

Zoo gij dus, man en held, naar eigen plannen
Uw wraak volvoeren wilt, dan sta ik u
De helft af mijner macht; kies gij dan zelf, —
Naar eigen inzicht, daar gij 't best van allen
De sterkte en zwakte kent uws lands, — uw weg,
Hetzij ge aan Rome's poorten aan wilt kloppen,
Of wel, in verre streken hen bestoken,
Verschrikkend vóor 't verdelgen. — Doch treed binnen;
Ik voer u eerst tot hen, die op uw wenschen
Hun ja niet weig'ren. Welkom duizendmaal!
Gij, thans meer vriend dan vijand ooit; — toch, Marcius,
De vijandschap was groot. Uw hand! wees welkom!

(Coriolanus *en* Aufidius *af.*)

(De twee Bedienden komen weder naar voren.)

Eerste Bediende.

Dit is een verbazende verandering!

Tweede Bediende.

Zoo waar ik leef, het kwam in mij op, hem met een stok weg te ranselen; maar ik kreeg als het ware een ingeving, dat zijn plunje mij voorloog.

Eerste Bediende.

Wat heeft hij een arm! Hij draaide mij met vinger en duim rond, zooals iemand een tol zou opzetten.

Tweede Bediende.

Nu, ik zag dadelijk aan zijn gezicht, dat er iets bijzonders in hem stak; hij had, man, een soort van gezicht, vond ik, — ja ik kan niet zeggen, hoe ik het zal noemen.

Eerste Bediende.

Ja, dat had hij; hij zag er uit, alsof, — ik laat me hangen, als ik niet dacht, dat er meer in hem stak, dan ik kon denken.

Tweede Bediende.

Dat deed ik ook, op mijn eer. Hij is ongetwijfeld de merkwaardigste man van de heele wereld.

Eerste Bediende.

Dat geloof ik ook; maar een grooter oorlogsman dan hij, dien kent gij toch ook wel.

Tweede Bediende.

Wien? onzen meester?

Eerste Bediende.

Nu, dat spreekt wel van zelf.

Tweede Bediende.

Hij staat er zes zooals hij.

Eerste Bediende.

Neen, dat nu niet; maar ik houd hem toch voor een grooter oorlogsman.

Tweede Bediende.

Nu, zie, men kan niet zoo zeggen, hoe men het uitdrukken moet; maar om een stad te verdedigen, daar is onze veldheer de man voor.

Eerste Bedienne.

Ja, maar om aan te vallen ook.

(De Derde Bediende komt weder op.)

Derde Bediende.

O Kerels, ik kan u nieuws vertellen, nieuws van belang, schavuiten.

Eerste *en* Tweede Bediende.

Zoo! wat, wat? laat hooren.

Derde Bediende.

Ik zou geen Romein willen wezen, van alle volken ter wereld; ik was al zoo lief ter dood veroordeeld.

Eerste *en* Tweede Bediende.

Waarom? waarom?

Derde Bediende.

Wel, hij is daar, die onzen veldheer zoo vaak afgerost heeft, — Caius Marcius.

Eerste Bediende.

Waarom zegt gij, onzen veldheer afgerost heeft?

Derde Bediende.

Dat zeg ik niet: onzen veldheer afgerost heeft; maar hij wist hem toch altijd te staan.

Tweede Bediende.

Kom, wij zijn immers vrienden en kameraden, hij was hem altijd de baas; ik heb het hem zelf hooren zeggen.

Eerste Bediende.

Hij was hem bepaald de baas, om het nu maar rondweg te zeggen; voor Corioli keepte en kerfde hij hem als een karbonade.

Tweede Bediende.

En als hij iets van een kannibaal had gehad, dan had hij hem gebraden en opgegeten er bij.

Eerste Bediende.

Maar, wat voor nieuws meer?

Derde Bediende.

Nu, zij maken daar binnen zooveel werk van hem, alsof hij de zoon en erfgenaam van Mars was; aan het hooger eind van de tafel geplaatst; geen van de senatoren doet hem een vraag, of zij staan blootshoofds voor hem. Onze veldheer zelf, die behandelt hem als een liefjen; en is zalig, als hij zijn hand maar kan aanraken, en laat het wit van zijn oogen zien, als hij hem toespreekt. Maar het laatste van mijn nieuws is, dat onze veldheer midden door is gedeeld en maar de helft is van wat hij gisteren was; want de ander heeft de andere helft, op aandringen en onder toejuiching van de geheele tafel. Hij wil, zegt hij, den portier van Rome bij de ooren gaan trekken. Hij wil alles, wat voor hem ligt, nedermaaien en zijn weg tot een woestenij maken.

Tweede Bediende.

En hij is er de man naar om het te doen, zooals niemand ter wereld.

Derde Bediende.

Om het te doen! Zeker zal hij het doen! want, ziet gij, hij heeft evenveel vrienden als vijanden, en die vrienden, man, om zoo te zeggen, durfden, — verstaat gij, man, — zich zijn vrienden, — zooals men gewoonlijk zegt, — niet toonen, zoolang hij in declinatie was.

Eerste Bediende.

Declinatie! wat is dat?

Derde Bediende.

Maar als ze, man, zijn helmbos weer rechtop zien, en den man in volle kracht, dan komen ze wel weer uit haar holen, evenals konijnen na regen, en allen dansen met hem mede.

Eerste Bediende.

Maar wanneer gaat het er op los?

Derde Bediende.

Morgen, — vandaag, — terstond. Heden namiddag zult gij de trom hooren roeren; het is, als het ware, een staartjen van hun feestmaal, en moet afgedaan worden, vóór zij zich den mond afwisschen.

Tweede Bediende.

Nu, dan komt de wereld weer eens in rep en roer. Zoo 'n vrede is nergens goed voor dan om ijzer te laten roesten, kleermakers te doen toenemen en liedjesdichters aan te fokken.

Eerste Bediende.

Laat er maar oorlog zijn, zeg ik; die gaat den vrede zoo ver te boven als de nacht den dag; hij is lustig, levendig, vol nieuws en woeligheid! De vrede is een echte beroerte en slaapziekte; flauw, doof, droomerig, suf; een verwekker van meer basterdkinderen, dan de oorlog menschen doodslaat.

Tweede Bediende.

Dat is zoo; en als men den oorlog in zeker opzicht een verkrachter kan noemen, zoo is het ook niet te ontkennen, dat de vrede veel horendragers maakt.

Eerste Bediende.

Ja, en hij zaait heel wat haat tusschen de menschen.

Derde Bediende.

Dat komt, omdat zij elkaar minder noodig hebben. Voor mijn part, oorlog! Ik hoop nog wel Romeinen even goedkoop als Volsken te zien! — Zij staan op! zij staan op!

Allen.

Naar binnen! naar binnen! naar binnen!

(Allen af.)

ZESDE TOONEEL.

Rome. *Een plein.*

Sicinius *en* Brutus *komen op.*

Sicinius.

Niets laat hij van zich hooren; en te vreezen
Is niets van hem. Zijn midd'len tot herstel
Zijn machtloos, nu het volk, voorheen ontembaar,
Den vreê bewaart. Het doet zijn vrienden blozen,
Dat alles ord'lijk gaat; zij zagen liever,
Al leden zij ook zelf er door, dat hoopen
Oproerig volk de rust der stad verstoorden,
Dan dat de werkman in zijn winkel zingt
En kalm zijn arbeid doet.

(Menenius *verschijnt op den achtergrond.*)

Brutus.

Wij namen 't werk
Te rechter tijd ter hand. Is dat Menenius?

Sicinius.

Hij is het. O, hij is nu vrij wat makker
Dan toen.

(Menenius *is naderbij getreden.*)

Gegroet, heer.

Menenius.

Weest gegroet, gij beiden

Sicinius.

Uw Coriolanus wordt niet veel gemist,
Dan door zijn vrienden. Rome blijft bestaan,
En zou het doen, al wrokte hij nog meer.

Menenius.

't Gaat alles goed; maar 't zou nog beter zijn,
Had hij zich kunnen schikken.

Sicinius.

Weet gij ook,
Waar hij zich ophoudt?

Menenius.

Neen, ik weet van niets;
Zijn moeder en zijn vrouw zijn zonder tijding.

(Eenige Burgers komen op.)

Burgers *(staan blijvend).*

Veel heils u beiden!

Sicinius.

Goeden avond, vrienden.

Brutus.

U allen goeden avond, goeden avond!

Eerste Burger.

't Is onze plicht, geknield met vrouw en kind,
Te bidden voor u beiden.

Sicinius.

Leeft en bloeit!

Brutus.

Vaartwel, mijn vrienden! Ware ook Coriolanus
Uw vriend geweest als wij!

De Burgers.

De Hemel zeeg'ne u!

Beide Tribunen.

Vaartwel! vaartwel!

(De Burgers gaan voorbij en heen.)

Sicinius.

't Is nu een beter en een schooner tijd,
Dan toen die knapen door de straten holden
En oproer kraaiden.

Brutus.

Caius Marcius was
Een dapper legerhoofd; maar opgeblazen,
Laatdunkend, onbegrensd eergierig, vol
Van eigenliefde, —

Sicinius.

Die een troon begeerde,
Met niemand naast zich.

Menenius.

Dit geloof ik niet.

Sicinius.

Gewis, indien hij consul was geworden,
't Ware ons gebleken, tot ons aller smart.

Brutus.

De goden hebben 't afgekeerd, en Rome
Is wel en veilig zonder hem.

(Een Ædiel komt op.)

Ædiel.

Tribunen,
Een slaaf, dien wij in hecht'nis namen, meldt,
Dat met twee legermachten tegelijk
De Volsken ons gebied zijn ingedrongen,
En al, wat op den weg hun ligt, verdelgen
Te vuur en zwaard.

Menenius.

Dat is Aufidius, die,
Nauw onderricht van Marcius' ballingschap,
De horens weer te voorschijn steekt; hij hield ze
Kleinmoedig in zijn schulp en keek niet uit,
Toen Marcius Rome nog behoedde.

Sicinius.

Wat praat gij daar van Marcius?

Brutus.

Laat die dat uitstrooit gees'len! — 't Kan niet zijn;
De Volsker waagt zich aan geen vredebreuk.

Menenius.

„Het kan niet zijn!" Wij weten, 't kan zeer goed;
Ik weet er uit mijn eigen levenstijd
Drie staaltjes van. Verhoort den kerel toch,
Aleer gij straft, en vraagt hem, waar hij 't hoorde;
Want lichtlijk zoudt gij ware kondschap gees'len,
Den bode slaan, die waarschuwt, dat gij afweert
Wat zeer te duchten is.

Sicinius.

'k Geloof het nimmer;
Ik weet, dit kan niet zijn.

Brutus.

Het is onmoog'lijk.

(Een Bode komt op.)

Bode.

De senatoren stroomen ijlings saam
Ter raadzaal, op een tijding, die hen allen
Verbleeken doet.

Sicinius.

Dat is die slaaf. Gaat, geeselt
Hem voor het oog des volks; — 't is zijn ontstelt'nis!
Zijn tijding is 't alleen!

Bode.

Tribuun, de tijding
Des slaafs bleek waar te zijn; ja, meer
En erger wordt gemeld.

Sicinius.

Wat dan? wat ergers?

Bode.

Door menigeen wordt openlijk verzekerd, —
Wat er van waar is, weet ik niet, — dat Marcius,
Vereenigd met Aufidius, tegen Rome
Een leger aanvoert, en niets minder zwoer,
Dan jong noch oud te sparen.

Sicinius.

Recht waarschijnlijk!

Brutus.

Slechts uitgestrooid, opdat de zwakker zielen
Dien goeden Marcius weer in Rome wenschen!

Sicinius.

Daar zit de kneep!

Menenius.

Dit acht ik onwaarschijnlijk;

Eer hij zich met Aufidius kan verdragen,
Wordt al, wat tegenstrijdig was, verzoend.

(Een Tweede Bode komt op.)

Bode.

Men roept u ter senaatsvergaad'ring op;
Een schrikbaar leger, aangevoerd door Marcius,
Die met Aufidius is verbonden, woedt
Op ons gebied; het heeft zich met geweld
Een weg gebaand, en brandt en plundert alles,
Wat voor hen ligt.

(Cominius *komt op.*)

Cominius *(tot de Tribunen).*

Gij hebt wat schoons verricht!

Menenius.

Wat meldt gij? wat?

Cominius.

Hebt meegewerkt aan uwer docht'ren schennis,
Aan 't smelten van uw daklood op uw hoofden,
Aan 't driest onteeren voor uw eigen oogen
Van uwe vrouwen, —

Menenius.

Spreek, wat is er; wat?

Cominius.

Aan 't slechten uwer tempels door het vuur,
Aan 't sluiten uwer rechten in een boorgat,
Dier rechten, waar ge op stondt, —

Menenius.

Wat is er? spreek! —
Ik vrees, gij hebt wat schoons verricht! — Wat is er?
Als Marcius werk'lijk met de Volsken —

Cominius.

Als!
Hij is hun god; beveelt hen als een wezen,
Dat niet natuur schiep, maar een and're godheid,
Die menschen beter vormt; en zij, zij volgen
Hem tegen ons gespuis zoo welgemoed,
Als knapen bonte zomervlinders jagen
Of slachters vliegen doodslaan.

Menenius.

Ja, 't is fraai,
Wat gij met uwe schootsvelklanten deedt;
Gij die zoo hebt gepocht met ambachtsstemmen,
En knoflookëters-adems!

Cominius.

Om uw ooren
Schudt hij uw Rome neer.

Menenius.

Als Hercules
Rijp ooft van boomen. Fraai hebt gij 't gemaakt!

Brutus.

Maar is dit waar?

Cominius.

Ja wis; gij zult verbleeken;
Maar 't anders vinden, — neen. Elk wingewest
Valt lachend af; en elk, die weerstand biedt,
Wordt om zijn dapp're domheid fel bespot,
En sterft als trouwe nar. — Is hij te gispen?
Die u en hem vijandig waren, schatten
Zijn waarde thans.

Menenius.

Wij allen zijn verloren,
Toont niet die eed'le erbarmen.

Cominius.

Wie zal 't vragen?
De volkstribunen kunnen 't niet uit schaamte;
Het volk verdient zijn deernis, als de wolf
Van schepers; en indien zijn beste vrienden
„Spaar Rome!" riepen, zouden zij hem smeeken,
Als hadden zij zijn haat verdiend, zoodat
Hun beê hen vijand schijnen deed.

Menenius.

't Is waar;
Al wierp hij ook de brandtoorts in mijn huis,
'k Had niet het hart hem toe te roepen: „'k Bid u,
Laat af!" — Gij met uw handwerkvolk, gij hebt
U fraai geweerd, fraai werk verricht!

Cominius.

Gij bracht
Een rilling over Rome, dat het nooit
Zoo hulp'loos was.

De Tribunen.

Zeg niet, dat wij die brachten.

Menenius.

Hoe, waren wij 't? Wij hielden hem in eere;
Maar als laf vee, en niet als eed'len, weken
Wij voor uw grauw, dat uit de stad hem jouwde.

Cominius.

Ik vrees, het huilt hem er weer in. Aufidius,
De tweede man der mannen, volgt zijn wenken,
Als waar' hij hem tot dienaar. In vertwijfling
Bestaat geheel 't beleid, de kracht, de weerstand,
Die Rome bieden kan.

(Een hoop Burgers komt op.)

Menenius.

Daar komt dat grauw. —
En is Aufidius met hem? — Gij, gij zijt het,
Die met uw smeer'ge, omhooggeworpen mutsen
De lucht verpest hebt, toen gij Coriolanus
De poort hebt uitgejouwd! — Thans komt hij weder;
En ieder haar op zijner krijg'ren hoofd
Zal u een geesel blijken. Zooveel zotten,
Als gij toen mutsen opwierpt, zal hij vellen
Tot loon voor uwe stemmen. — Nu, wat doet het?
Al brandde hij tot ééne kool ons allen,
Wij hebben 't ruim verdiend.

De Burgers.

't Is schrikk'lijk nieuws.

Eerste Burger.

Wat mij betreft, toen ik
„Verbant hem!" riep, voegde ik er bij: „'t is jammer!"

Tweede Burger.

Dat deed ik ook.

Derde Burger.

Dat deed ik ook; en, om de waarheid te zeggen, dat deden velen van ons. Wat wij deden, dat deden wij om bestwil; en al hebben wij vrijwillig in zijn verbanning toegestemd, toch was het tegen onzen wil.

Cominius.

Gij zijt fraai tuig, gij stemmen!

Menenius *(tot de Tribunen).*

't Is wat fraais,
Wat gij volbracht, gij en uw rot! — (*Tot* Cominius.) Kom aan,
Wij gaan naar 't Kapitool?

Cominius.

Gewis; wat anders?
(Cominius *en* Menenius *af.*)

Sicinius.

Nu, mannen, gaat naar huis; weest niet verslagen;
Want zij zijn een partij, die 't zou verheugen,
Zoo, wat ze in schijn zoo duchten, waarheid werd.
Gaat huiswaarts; toont geen spoor van vrees.

Eerste Burger.

Mogen de goden ons genadig zijn! Komt, mannen, gaan wij naar huis! Ik heb altijd gezegd, dat wij verkeerd deden, toen wij hem verbanden.

Tweede Burger.

Dat hebben wij allen gezegd. Maar komt, naar huis.
(De Burgers af.)

Brutus.

Dat nieuws bevalt mij niet.

Sicinius.

Mij evenmin.

Brutus.

Naar 't Kapitool nu! — 'k Gaf mijn half vermogen,
Als ik 't onwaar kon maken.

Sicinius.

Laat ons gaan.
(Beiden af.)

ZEVENDE TOONEEL.

Een legerkamp, in de nabijheid van Rome.

AUFIDIUS *en zijn Onderveldheer komen op.*

Aufidius.

Dus stroomen ze altijd den Romein nog toe?

Onderveldheer.

Ik weet niet, wat betoov'ring van hem uitgaat;
Uw krijgers is hij hun gebed vóór 't maal,
Hun dischgesprek, hun dankgebed aan 't eind;
Gij wordt in dezen krijg verduisterd, veldheer,
En bij uw eigen volk.

Aufidius.

Ik kan 't niet keeren, —
Tenzij door midd'len, die onze' eigen plannen
Den voet verlammen. Hij gedraagt zich trotscher,
Zelfs tegen mij, dan ik gewacht had, toen
Ik hem voor 't eerst omarmde. Doch zijn wezen
Verzaakt hij hierin niet; ik moet verschoonen,
Wat ik niet beet'ren kan.

Onderveldheer.

Toch wenschte ik, heer,
Slechts voor uw eigen bestwil, dat gij niet
Uw macht met hem gedeeld hadt, maar hetzij
't Bevel aan u gehouden had of hem
't Geheel beleid vertrouwd.

Aufidius.

'k Versta u goed;
Maar 'k zeg u: als hij rekenschap moet geven,
Dan weet hij niet, wat ik nog tegen hem

Te berde brengen kan. Al schijne 't u,
Al denk' hijzelf, al blijk' voor 't oog des volks,
Dat hij in alles recht en eerlijk handelt,
En alles tot der Volsken heil bestuurt,
Vecht als een draak, en zegeviert, zoodra
Hij 't zwaard slechts trekt, toch blijft hem nog te doen,
Wat hèm den nek zal breken, of den mijnen
Op 't spel zet, als er reek'ning wordt geëischt.

Onderveldheer.

Gelooft gij, dat hij Rome zal veroov'ren?

Aufidius.

Geen enk'le stad wacht zijn berenning af;
En Rome's adel is aan hem verkleefd;
Senators en patriciërs, alles mint hem;
De volkstribunen weten niets van oorlog;
Hun volk roept even ras hem weer terug,
Als 't hem verstiet. Ik wacht: voor Rome blijkt hij,
Als voor den visch de waterarend, grijpend
Wat zelf als prooi zich biedt. Eerst was hij hun
Een edel dienaar, doch, met roem beladen,
Beheerschte hij zich niet, hetzij door trots,
Die steeds den daag'lijks door 't geluk verwende
Besmet, hetzij dan door gebrek aan oordeel,
Dat faalde in 't recht gebruiken van de gunst
Des tijds, die hij bezat, 't zij door zijn aard,
Die steeds dezelfde wilde zijn, niet anders
Op 't kussen dan in de oorlogstent, den vrede
Beheerschen wilde met dezelfde strengheid,
Die de' oorlog had bestuurd; het een of 't ander, —
Want van dit alles heeft hij iets, ofschoon,
'k Erken het, niets geheel, — heeft hem gevreesd,
En dus gehaat gemaakt, en dus verbannen.
Doch zijn verdienste is zoo, dat zij bij de uiting

Versmoord moet worden. In der menschen oordeel
Ligt onze kracht; lofwaarde en echte grootheid
Heeft geen zoo zeker graf als een gestoelte,
Waarop verkond wordt, wat zij heeft verricht.
Voor nagels wijken nagels, gloed voor gloed;
Door rechten struik'len rechten, moed breekt moed.
Genoeg. Bukt Rome, Caius, voor uw kracht,
Verloren zijt gij, ras in mijne macht.

(Beiden af.)

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Rome. *Een plein.*

MENENIUS, COMINIUS, SICINIUS, BRUTUS *en Anderen treden op.*

Menenius.

Neen, 'k wil niet gaan; gij weet, wat hij gemeld heeft,
Die eens zijn veldheer was, met teed're liefde
Hem minde. Mij gaf hij den naam van vader;
Ja, doch wat doet dit? Gij, verbanners, gaat;
Valt neer een half uur van zijn tent, en knielt
Den weg af naar zijn deernis! — Neen, verwierf
Cominius geen gehoor, ik blijf dan thuis.

Cominius.

Hij deed, als kende hij mij niet.

Menenius.

Daar hoort gij 't.

Cominius.

Toch, eenmaal sprak hij met mijn naam mij toe.
Ik deed onze oude vriendschap gelden, 't bloed,
Door ons te saam geplengd. Op „Coriolanus"
Gaf hij geen antwoord, ied'ren naam versmadend;

Hij was een soort van niets, gansch zonder naam,
Tot hij zich uit de vlam van 't brandend Rome
Een naam gesmeed had.

Menenius.

Prachtig doen! Een paar
Tribunen, zwoegende voor Rome, om houtskool
Goedkoop te maken, — 't is een eed'le naroem!

Cominius.

Ik stelde in 't licht, hoe koninklijk vergiff'nis
Zou wezen, onverwacht verleend; dit noemde
Hij recht armzalig smeeken van een staat
Tot een, nog onlangs door dien staat bestraft.

Menenius.

Hij heeft gelijk; wat kon hij anders zeggen?

Cominius.

Toen trachtte ik voor zijn naaste vrienden bij hem
Erbarmen op te wekken. Wat was 't antwoord?
Hij had geen tijd om uit een stapel walg'lijk,
Duf kaf hen uit te zoeken; 't ware dwaasheid,
Om drie vier poov're korrels vuur te ontzien
En stank te dulden.

Menenius.

Drie, vier poov're korrels!
Ik ben er een; zijn moeder, vrouw en zoontjen,
En deze wakk're vriend, wij zijn de korrels;
Gij zijt dat vunzig kaf, dat tot de maan
Te ruiken is; om u wacht ons het vuur.

Sicinius.

O, niet zoo boos! Zoo gij uw hulp ons weigert
In dezen uiterste' aller nooden, hoon ons
Toch niet in onze ellend'! Voorwaar, wilt gij
's Lands voorspraak zijn, uw goede tong zal eer

Dan een'ge door ons saamgeraapte krijgsmacht
Zijn voortgang stuiten.

Menenius.

'k Moei er mij niet mee.

Sicinius.

Ga tot hem, smeek ik.

Menenius.

Wat zou ik er doen?

Brutus.

Beproeven, wat van Marcius uwe vriendschap
Voor Rome kan verwerven.

Menenius.

Nu, en stelt,
Dat Marcius mij terugzendt, onverhoord,
Zooals Cominius keeren moest; wat dan?
Als diepgekrenkten vriend, in 't hart getroffen
Door zulk een hardheid? stelt dit eens!

Sicinius.

Dan dankt
U Rome voor uw goeden wil zoo warm,
Als gij 't goed meent.

Menenius.

Nu, ik beproef het; denk'lijk
Hoort hij mij aan; schoon, dat hij voor Cominius
Norsch was, zich op de lip beet, wekt mij angst.
Het uur was slecht gekozen, vóór zijn eten;
Zijn de aad'ren leeg, dan zijn wij kil, en blikken
Den morgen knorrig aan, zijn niet gestemd
Tot geven of vergeven; maar, zijn eerst
Die stroomen van ons bloed door ons van spijs
En wijn voorzien, dan is het hart meer kneedbaar

Dan bij het priesterlijke vasten; 'k wacht dus,
Tot hij in tafelluim is voor mijn bede,
En dan bestorm ik hem.

Brutus.

Gij kent den rechten weg tot zijne goedheid,
En slaat geen dwaalpad in.

Menenius.

Nu, 'k zal hem toetsen;
Het loop' hoe 't loop', ras blijkt mij, of ik slaag.
(MENENIUS *af.*)

Cominius.

Gehoor geeft hij hem nimmer.

Sicinius.

Niet?

Cominius.

Ik zeg u,
Vol trots zit hij ten troon, zijn oog vol gloed,
Als wilde 't Rome blaak'ren; en zijn deernis
Wordt door zijn wrok bewaakt. Ik knielde voor hem;
Nauw hoorbaar klonk zijn „Op!"; hij liet mij gaan,
Zóó, met zijn stomme hand. Wat hij kon toestaan,
Wat niet, zond hij mij na, op schrift; een eed
Verbood hem van zijn eisch iets af te doen.
Zoo is dus alle hoop verloren, buiten
Zijn eed'le moeder en zijn vrouw, die, hoor ik,
Zelf willen gaan, om voor zijn vaderstad
Genâ van hem te vragen. Gaan wij dus,
Om door ons smeeken haar tot spoed te manen.
(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Het legerkamp der Volsken voor Rome.

Twee Wachten op hun post. MENENIUS *komt op.*

Eerste Wacht.

Sta! Van waar komt gij?

Tweede Wacht.

Sta, terug!

Menenius.

Als mannen houdt gij wacht; goed; doch, vergun mij,
'k Ben staatsdienaar en wensch met Coriolanus
Een noodig onderhoud.

Eerste Wacht.

Van waar?

Menenius.

Van Rome.

Eerste Wacht.

Gij moogt niet door; gij moet terug; de veldheer
Wil niets van daar meer hooren.

Tweede Wacht.

Eerder ziet
Gij Rome in volle vlam, dan dat ge een woord
Met Coriolanus spreekt.

Menenius.

Mijn goede vrienden,
Hebt ge ooit van Rome uw veldheer hooren spreken
En van zijn vrienden daar, tien tegen een,
Dan staat mijn naam u voor; hij is Menenius.

Eerste Wacht.

Hoe 't zij, terug! uw naam bezit geen kracht,
Die doorgang u verleent.

Menenius.

Ik zeg u, man,
Uw veldheer is mijn vriend; ik was 't gedenkboek
Van al zijn daden, en de wereld las er
Zijn weergaloozen roem, misschien vergroot;
Want, ja, ik roemde steeds mijn vrienden, — de eerste
Van hen is hij, — zoo hoog, als ooit de waarheid
Kan stijgen zonder struik'len; ja, somwijlen
Ben ik, zooals een bal op gladden grond,
Het doel voorbij gerold en heb, hem prijzend,
Onwaarheid schier gestempeld. Daarom, man,
Komt mij verlof tot doorgaan toe.

Eerste Wacht.

Op mijn woord, vriend, al hadt gij even veel leugens verteld te zijnen behoeve, als gij woorden hebt gesproken voor uzelven, doorgaan zult gij niet; neen, al was het even verdienstelijk te liegen, als kuisch te leven. Daarom, terug!

Menenius.

Ik bid u, man, bedenk dat mijn naam Menenius is; ik stond altijd aan de zijde van uw veldheer.

Tweede Wacht.

Al zijt gij ook nog zoo dikwijls zijn leugenaar geweest, zooals gij van uzelven vertelt, dan staat er hier een, die, in zijn dienst de waarheid sprekend, u moet zeggen, dat gij er niet doorkomt. Daarom, terug!

Menenius.

Kunt gij mij ook zeggen, of hij al gegeten heeft? Want ik zou hem niet willen spreken dan na tafel.

Eerste Wacht.

Gij zijt een Romein, niet waar?

Menenius.

Dat ben ik, evenals uw veldheer.

Eerste Wacht.

Dan moest gij Rome ook haten, evenals hij. Hoe kunt gij, nadat gij den man, die uwe poorten verdedigde, er uitgestooten en in eene onnoozele volkswoede uw schild aan den vijand gegeven hebt, u voorstellen zijne wraak te stuiten met het goedkoope gehuil van oude wijven, het maagdelijk handenopheffen uwer dochters, of de lendenlamme tusschenkomst van zulk een afgetakelden suffer, als gij er een schijnt te zijn? Kunt gij verwachten, de toegedachte vlam, waarin uwe stad weldra zal opflakkeren, met zulk een zwakken adem uit te blazen als de uwe? Neen, gij bedriegt u! — Daarom, terug naar Rome, en bereid u voor op uwe terechtstelling! Veroordeeld zijt gij, — onze veldheer heeft het gezworen, — zonder uitstel en zonder genade.

Menenius.

Knaap, als uw overste wist, dat ik hier ben, dan zou hij mij met onderscheiding behandelen.

Tweede Wacht.

Kom, mijn overste kent u niet eens.

Menenius.

Ik bedoel, uw veldheer.

Eerste Wacht.

Mijn veldheer geeft niet om u. Terug, zeg ik; ga, of ik tap u uw halve pint bloed af; — terug, — dat is op zijn meest wat gij nog hebt; — terug!

Menenius.

Neen, maar knaap, knaap, —

(CORIOLANUS *en* AUFIDIUS *komen op.*)

Coriolanus.

Wat is er gaande?

Menenius *(tot de Wacht).*

Nu, vriendjen, zal ik het u eens laten weten; nu zult gij zien, hoe ik in tel ben; nu zult gij gewaar worden, dat een Hans Wachtpost mij niet van mijn zoon Coriolanus kan wegsnauwen. Oordeel nu maar uit mijn ontvangst bij hem, of gij niet op een strik kunt rekenen, of op een anderen dood, voor den toeschouwer wat langer en voor den lijder veel wreeder! Let er eens op, en bezwijm om wat u wacht! — *(Naar* CORIOLANUS *toetredend.)* De roemruchtige goden mogen uur op uur in rade vergaderd zijn over uw persoonlijk geluk, en u niet minder liefhebben dan uw oude vader Menenius het doet! *(Hij wischt zijne opwellende tranen af.)* O mijn zoon, mijn zoon! Gij houdt vuur voor ons gereed; zie, hier is water om het te blusschen. — Ik ben met moeite er toe bewogen, om tot u te gaan; maar zij verzekerden mij, dat niemand u zou kunnen bewegen dan ik, en zij hebben mij met hun zuchten de poort uitgeblazen. En nu bezweer ik u, aan Rome en aan uw smeekende landgenooten vergiffenis te schenken. Mogen de goede goden uwen toorn verzachten en de drab er van op dezen schurk afwenden, op dezen hier, die als een steenblok mij geweerd heeft om tot u te gaan.

Coriolanus.

Van hier!

Menenius.

Wat! van hier?

Coriolanus.

Vrouw, moeder, zoon, ik ken die niet. Mijn doen
Is and'ren dienstbaar; zij mijn wraak ook mijn,

In Volsker boezems woont mijn medelijden.
Dat wij eens vrienden waren, dit wissche eer
Vergetelheid ondankbaar uit, dan dat
Erbarmen ooit gedenk', hoezeer! Dus, ga!
Mijn oor is vaster voor uw beê gesloten,
Dan uwe poorten voor mijn zwaard. — Maar toch,
Gij waart mij lief; neem dit, ik schreef 't om u,
(Hij geeft hem een geschrift.)
En hadde 't u gezonden. Neen, Menenius,
Nog eens, geen woord! — (*Tot* AUFIDIUS.) Die man,
[Aufidius, was
Mijn boezemvriend in Rome; en toch, gij ziet, —

Aufidius.

Gij blijft onwrikbaar, ja.
(CORIOLANUS *en* AUFIDIUS *gaan heen.*)

Eerste Wacht.

Nu, heer, is uw naam Menenius?

Tweede Wacht.

Hij is een recht machtig tooverwoord, zooals gij ziet. — Den weg naar huis weet gij wel.

Eerste Wacht.

Hebt gij gehoord, hoe wij er van lustten, omdat wij uwe grootheid hadden tegengehouden?

Tweede Wacht.

Welke reden, meent gij, heb ik om in zwijm te vallen?

Menenius.

De geheele wereld is mij niets meer, evenals uw veldheer; wat zulke wezens aangaat als gij, ik weet nauwelijks, dat zij er zijn, zoo nietig zijt gij! Wie van zins is zichzelven den dood te geven, ducht hem niet van anderen. Wat u aangaat, — blijft nog lang wat gij zijt, en

uwe ellendigheid neme met de jaren toe! Ik zeg tot u, wat tot mij gezegd werd: van hier!

(MENENIUS *af.*)

Eerste Wacht.

Een wakkere kerel, dat moet ik zeggen.

Tweede Wacht.

De flinkste kerel blijft onze veldheer; hij is een rots, een eik, waar de storm geen vat op heeft.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

De tent van Coriolanus.

CORIOLANUS, AUFIDIUS *en Anderen komen op.*

Coriolanus.

Nu slaan we ons morgen met ons leger neer
Voor Rome's wallen. Meld, mijn medeveldheer,
Thans aan der Volsken raad, hoe eerlijk ik
In dezen krijg mij kweet.

Aufidius.

Slechts hun belang
Hieldt gij in 't oog; voor elke bede uit Rome
Sloot gij het oor; geen fluist'ring, neen, zelfs niet
Van vrienden, die zich zeker van u waanden,
Liet gij ooit toe.

Coriolanus.

Die laatste, de oude man,
Dien 'k met gebroken hart terug deed gaan,
Beminde mij met meer dan vaderliefde;
Ja, hij vergoodde mij. Hun laatste toevlucht
Was, hem te zenden; oude liefde tot hem, —

Hoe donker ik hem aanzag, — deed mij nogmaals
Het vroeger aanbod doen, dat zij verwierpen
En weer verwerpen moeten; 'k deed het enkel
Ter will' van hem, die meer dacht uit te werken.
Iets, luttel gaf ik toe; doch nu, wat zending,
Wat bede kome, van den staat, van vrienden,
Voortaan sluit ik het oor. —
(Geroep achter het tooneel.)
Hoor! welke kreten?
Genaakt mij daar verzoeking, dat ik de' eed,
Zoo juist gedaan, verbreke? Ik doe het nimmer.

(In rouwgewaad gehuld, komen op: Virgilia, Volumnia *met den kleinen* Marcius *aan de hand,* Valeria *en Gevolg.)*

Mijn vrouw voorop; dan de eerbiedwaarde vorm,
Die mij gestalt'nis gaf, en aan haar hand
De kleinzoon van haar bloed. Maar weg, gevoel!
Breekt, banden, rechten der natuur, breekt allen!
Halsstarrigheid zij hoogste deugd! — Wat is
Die groet mij? of dat duivenoog, dat goden
Tot meineed drijven zou? — Ik smelt; ik ben niet
Van vaster stof dan and'ren. — Zie, mijn moeder
Buigt, als de Olympus, smeekend, voor een molshoop
Zou doen; mijn knaap heeft in zijn blik een smeekkracht,
Als riep natuur met al haar macht mij toe:
„O, zeg niet neen!" — Toch, dat de Volsker Rome
Beploeg', hij egge Itaalje; nimmer drijft
Natuurdrift mij, als waar' 'k een jonge gans;
'k Houd stand, alsof een man zichzelven schiep,
Van geen verwanten wist.

Virgilia *(nader tredend).*
Mijn heer en gade!

Coriolanus.
'k Zie thans met oogen, and're dan in Rome.

Virgilia.

De droef'nis, die ons hier veranderd brengt,
Geeft dit u in.

Coriolanus *(ter zijde).*

Als een verbijsterd speler
Ken ik mijn rol niet meer, blijf steken, sta hier
Tot ieders spot. — (*Tot* Virgilia.) Gij, beste deel mijns
[vleesches,
Vergeef mijn strengheid! maar zeg daarom niet:
„Schenk Rome nu vergiff'nis!" — O, een kus,
Lang als mijn banning, zoet gelijk mijn wraak!
(Hij kust haar.) Bij 's hemels ijverzuchtige vorstin,
Dien kus gaaft gij mij mede; en mijne lip
Bleef, dierb're, trouw en maagd'lijk steeds! — O goden!
Ik snap, en de edelste aller moeders laat ik
Hier onbegroet. Zink, knie, ter aard, *(Hij knielt.)* en druk
Uw hulde er dieper in, dan ooit op aard
Een ander menschenzoon.

Volumnia.

O rijs, gezegend!
Zie, op geen weeker kussen dan de rots,
Kniel ik voor u, en breng, van rol thans wiss'lend,
Mijn hulde aan u, als waar' tot heden de eerbied
Van zoon voor moeder misverstand geweest.
(Zij knielt.)

Coriolanus.

Wat, wat is dit? Gij knielt voor mij? uw vaak
Bestraften zoon? Snell' dan van 't dorre strand
Het kiezel sterrenwaarts, dat drieste winden
De trotsche ceders naar het zonlicht sling'ren!
Dan is onmoog'lijkheid verdelgd, en al
't Ondenkb're een lichte taak.
(Hij heft haar op en kust haar.)

Volumnia.

Gij zijt mijn krijger,
Ik heb u meê gevormd! — *(Op* Valeria *wijzende.)* Haar
[kent gij ook?

Coriolanus.

Ja, de eed'le zuster van Publicola,
De maangodin van Rome, kuisch als 't ijs,
Dat, uit de blankste sneeuw gestold, rondom
Diana's tempel hangt! Gegroet, Valeria!

Volumnia *(den knaap voor hem plaatsend).*

En hier is van uzelf een kort begrip,
Dat, door der tijden volheid uitgewerkt,
Eens als gij zelf moog' zijn.

Coriolanus *(tot den knaap).*

Der krijg'ren god,
Door de oppermacht van Jupiter begunstigd,
Vervulle uw hart van eed'len moed, opdat gij,
Door schande nooit te treffen, in den strijd
Een hooge zeebaak wordt, met stormen spottend,
Voor wie u ziet een redding!

Volumnia.

Knaap, kniel neder!
(De jonge Marcius *weigert dit.)*

Coriolanus.

Ziedaar mijn wakk'ren zoon!

Volumnia.

Die zoon, uw gade, deze vrouw, ikzelf
Staan hier als smeekelingen.

Coriolanus.

'k Bid u, zwijg;
Of wilt gij vragen, zoo bedenk eerst dit:

Wat mij een eed verplicht, niet toe te staan,
Gelde u niet als een weig'ring. Vraag mij niet,
Dit heer te ontbinden of nog eens met Rome's
Handwerkers te onderhand'len; zeg mij niet,
Dat ik mij onnatuurlijk toon; beproef niet
Met uwe koele gronden mijne woede
En wraak te leen'gen.

Volumnia.

O, genoeg, genoeg!
Dit is verklaren, dat gij niets bewilligt;
Want wat wij vragen moeten, is niets anders,
Dan wat gij daar reeds weigert; toch, wij vragen,
Opdat, als ge ons terugwijst, al de blaam
Uw hardheid treffe; daarom, hoor ons aan.

Coriolanus.

Aufidius, Volsken, hoort! want ik wil niets
Alléén uit Rome hooren. — *(Hij neemt plaats.)* Wat
[begeert gij?

Volumnia.

Al uitten wij geen enkel woord, ons kleed,
Ons uitzicht zou verraden, welk een leven
Wij leidden sinds uw ballingschap. Denk zelf,
Hoeveel onzaal'ger wij dan alle vrouwen
Der aarde u naad'ren, daar uw aanblik, die
Ons 't oog door vreugd moest vochten, 't hart doen
[poop'len
Door heil, die weenen doet, door droefheid schokt, —
Uw moeder, vrouw en kind in hunnen zoon,
Gemaal en vader hem doet zien, die wroet
In 't ingewand zijns lands. Ja ons, ons armen,
Treft uwe vijandschap het zwaarst; wij derven
Het bidden tot de goden, een vertroosting,
Die allen hebben, slechts niet wij; want, ach!

Hoe kunnen wij, wij, bidden voor ons land, —
Onze eerste plicht, — en tevens voor uw zege, —
Niet minder onze plicht? Ach, wij verliezen
Of onze voedster, 't vaderland, òf u,
In 't vaderland onze' een'gen troost. Ons wacht
Ellende, al wordt de zegepraal beslist
Zooals wij 't wenschten; gij wordt rondgevoerd,
Gekluisterd, als een vijand en verrader,
Door onze straten, òf gij treedt op 't puin
Uws lands in zegepraal, en draagt den palm,
Omdat gij moedig van uw vrouw en kind'ren
Het bloed vergoten hebt. Doch ik, mijn zoon,
Ik wacht niet tot het lot van dezen krijg
Beslist is; kan ik u niet overreden,
Veeleer grootmoedig beiden volken heil,
Dan 't een den ondergang te brengen, dan
Bestormt ge uw stad niet eer, — niet eer, geloof mij,
Dan als gij 't lijf van haar betreden hebt,
Die u ter wereld bracht.

Virgilia.

Ja, en van mij,
Die dezen zoon u schonk, opdat uw naam
Zijn naroem hebb'!

De Knaap.

Op mij zal hij niet treden;
'k Loop weg, totdat ik grooter ben; dan vecht ik.

Coriolanus.

Die niet in vrouwenweekheid wil vergaan,
Zie 't zoet gelaat van vrouw en kind niet aan.
Ik zit te lang reeds.

(Hij staat op.)

Volumnia.

Neen, ga zoo niet weg!

Beproefde ons smeeken der Romeinen redding
Door de' ondergang der Volsken, die gij dient,
Dan hadt gij recht, zoo gij ons van u stoot,
Als dood'lijk voor uw eer; doch onze bede
Is, dat gij hen verzoent; dan zegg' de Volsker;
„Wij schonken die genade", de Romein:
„We ontvingen die genade"; en hier en ginds
Roepe elk u toe als heilgroet: „Wees gezegend
Voor dezen vrede!" Groote zoon, gij weet:
Het krijgslot is onzeker; daarentegen
Is zeker, dat uw loon, indien gij Rome
Verovert, niets zal wezen dan een naam,
Die, slechts genoemd, met vloeken wordt begroet,
En dus omschreven wordt: „De man was edel;
Doch 't laatste, wat hij deed, wischte alles uit,
Vernietigde zijn land; dies blijft zijn naam
Voor 't nageslacht een afschuw." Spreek, mijn zoon!
Steeds hebt gij naar de zuiverste eer gestreefd,
De goden in hun grootschheid na te volgen:
Door donder 't ruime zwerk te scheuren, doch
Uw zwavelwolk te laden met een schicht,
Die enkel eiken klieft. — Nog spreekt gij niet?
Acht gij 't een eed'len man betamend, eeuwig
Te wrokken om een krenking? — Dochter, spreek!
Uw weenen treft hem niet. — Spreek gij dan, knaap;
Licht dat uw kinderpraat hem dieper roert
Dan onze taal. — Geen man op aard, die meer
Zijn moeder dankt; en toch, hij laat mij praten,
Als een in 't voetblok. — Nooit hebt ge in uw leven
Uw moeder vriend'lijk dank betuigd, als zij,
Zij, arme hen, geen tweede kieken troet'lend,
Ten krijg u kloekte, en ongedeerd naar huis,
Met roem beladen. Noem mijn bede een onrecht
En stoot mij weg; doch is mijn beê dit niet,
Aan u dan 't onrecht, en dan straffen u

De goden, dat gij mij de hulde onthoudt,
Die moeders toekomt. — Ziet, hij keert zich af;
Knielt vrouwen, dat onze ootmoed hem beschame!
Zijn toenaam Coriolanus wekt hem trots,
Meer dan ons smeeken meêlij. Knielt; — nog dit,
En dan zij 't uit; — dan keeren wij naar Rome
En sterven met die and'ren. — Neen, zie om!
Die knaap, die niet kan zeggen wat hij wenscht,
Maar met ons meeknielt en de handen heft,
Bepleit ons smeekgebed met meerder kracht,
Dan gij tot weig'ren hebt! — Komt, laat ons gaan!
De moeder van dien mensch was uit de Volsken,
Zijn vrouw is in Corioli; dit kind
Gelijkt op hem bij toeval! — Zend ons heen!
Nu ben ik stom, tot Rome in vlammen staat, —
Dan spreek ik nog één woord!

Coriolanus *(weenend haar handen vattend, na lang stilzwijgen).*

O moeder! moeder!
Wat deedt gij? Zie, de heem'len oop'nen zich,
De goden blikken neder en belachen
Dit onnatuurlijk schouwspel. — Moeder! moeder!
O gij behaalt voor Rome een schoone zege;
Maar voor uw zoon, — geloof het, o, geloof het! —
Hem brengt uw overreding fel gevaar,
Zoo niet een zeek'ren dood! — Doch, koom' wat wil! —
Aufidius, kan ik thans met klem geen krijg
Meer voeren, vrede sluit ik, die u dient.
Aufidius, hadt ge in mijne plaats een moeder
Min 't oor geleend, haar minder toegestaan?

Aufidius.

Ik was ontroerd.

Coriolanus.

Ik zweer er op, dit waart gij;

En, man, 't is niets gerings, te maken, dat
Mijn oog erbarmen drupt. Doch, vriend, geef raad,
Wat vrede gij zoudt sluiten. Ik voor mij
Ga niet naar Rome, maar met ù; en 'k bid u,
Sta hierbij mij ter zijde. — O moeder! vrouw!
(Hij keert zich tot de Vrouwen.)

Aufidius *(ter zijde).*

't Verheugt mij, dat ge uw eer en uw erbarming
In u zoo strijd liet voeren; uit die tweespalt
Schep ik mij voorrang en geluk.

Coriolanus *(tot de Vrouwen, die heen willen gaan).*

Terstond;
Doch eerst een dronk van vrede saam! En verder,
Ge ontvangt een beet'ren waarborg mee dan woorden,
Dien Rome ons eveneens bezeeg'len moet.
Treedt met ons binnen. Gij verdient, o vrouwen!
Dat u ter eer een tempel word' gesticht.
Want Rome had met al zijn bondgenooten
Door 't zwaard dien vrede niet erlangd!
(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Rome. *Een open plein.*

Menenius *en* Sicinius *komen op.*

Menenius.

Ziet gij dat uitstek daar aan het Kapitool, dien hoeksteen?

Sicinius.

Waarom? wat zou dat?

Menenius.

Als het u mogelijk is, dien met uw pink van zijn plaats

te schuiven, is er eenige hoop, dat de Romeinsche vrouwen, en wel in de eerste plaats zijn moeder, iets bij hem uitrichten. Maar ik zeg u, daar is geen hoop op. Onze gorgels zijn veroordeeld, en wachten slechts op den beul.

Sicinius.

Is het mogelijk, dat een zoo korte tijd de geaardheid van een mensch zoo kan veranderen?

Menenius.

Er is onderscheid tusschen een rups en een vlinder; en toch was die vlinder eens een rups. Deze Marcius is van mensch draak geworden; hij heeft vleugels bekomen; hij is meer dan wij, kruipende schepsels.

Sicinius.

Hij hield innig veel van zijn moeder.

Menenius.

Van mij ook! — En nu kent hij zijn moeder even weinig meer als een achtjarig paard het doet. De zuurheid van zijn uitzicht maakt rijpe druiven zuur. Als hij stapt, beweegt hij zich als een stormram, en de grond krimpt voor zijn tred ineen. Hij is in staat een borstharnas met zijn blik te doorboren; zijn stem klinkt als een doodsklok, zijn Hm! als een losbarsting. Hij zit op zijn veldheerszetel als een beeltenis van Alexander. Wat hij beveelt, is voltrokken, terwijl hij spreekt. Hem ontbreekt om een god te zijn niets, dan de eeuwigheid, en een hemel om er te tronen.

Sicinius.

Toch meer: goedertierenheid, als gij hem naar waarheid beschrijft.

Menenius.

Ik schilder hem naar 't leven. Geef acht, welke goedertierenheid zijn moeder van hem thuis zal brengen; er is

in hem niet meer goedertierenheid, dan melk in een mannetjestijger. Dit zal onze arme stad ondervinden en dit alles komt door u.

Sicinius.

De goden mogen zich onzer erbarmen!

Menenius.

Neen, in zulk een geval zullen de goden zich onzer niet erbarmen. Toen wij hem verbanden, sloegen wij geen acht op hen; en nu hij terugkeert om ons den hals te breken, slaan zij geen acht op ons.

(Een Bode komt op.)

Bode (*tot* Sicinius).

Vriend, wilt ge uw leven redden, vlucht naar huis!
Het volk heeft reeds uw ambtgenoot gegrepen,
En sleurt hem door de stad; en alles zweert,
Dat, zoo de vrouwen ons geen redding brengen,
Hij duim voor duim zal sterven.

(Een Tweede Bode komt op.)

Sicinius *(sidderend).*

Spreek! wat nieuws?

Tweede Bode.

Goed nieuws, goed nieuws! — De vrouwen overwonnen;
De Volsken trokken af; ook Marcius ging.
Een blijder dag heeft Rome nooit gezien,
Neen, bij 't verdrijven van Tarquinius niet.

Sicinius.

Vriend, weet gij zeker, dat dit waar is? zeker?

Tweede Bode.

Zoo waar de zon een vuur is; ja, 't is zeker.
Waar schoolt gij weg, dat gij nog twijf'len kunt?

Nooit bruiste een opgezette vloed door bogen,
Als nu de blijde schare door de poort.

(Trompetten, schalmeien, trommels en vreugdekreten dooreen, achter het tooneel.)

Hoort! fluiten en trompetten, tamboerijnen,
Cymbalen, Rome's juub'lend volk, — het brengt
De zon aan 't dansen! — Hoort!

(Op nieuw jubelkreten.)

Menenius.

Dit nieuws is goed.
Ik ga de vrouwen tegen. Die Volumnia,
Ze is consuls, senatoren en patriciërs,
Een stadvol waard, tribunen zooals gij,
Een zee- en landvol! Heden badt gij braaf;
Straks had ik voor tienduizend uwer kelen
Geen duit gegeven! — Hoort eens, hoe zij juichen!

(Muziek en gejuich.)

Sicinius *(tot den Tweeden Bode).*

Vooreerst: de Hemel zeeg'ne u voor de tijding;
En dan: aanvaard mijn dank!

Tweede Bode.

Wij allen hebben
Veel grond tot grooten dank!

Sicinius.

Zij zijn nabij?

Tweede Bode.

Schier aan de poort.

Sicinius.

Laat ons haar tegengaan
En helpen juub'len!

(Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

Een straat nabij de poort.

Twee Senatoren komen op met VOLUMNIA, VIRGILIA, VALERIA *en de jonge* MARCIUS, *gevolgd door Patriciërs en een menigte volks; zij gaan over het tooneel.*

Eerste Senator.

Aanschouwt ons aller schutsvrouw, Rome's leven!
Verzamelt al uw wijken, looft de goden,
Laat vreugdevuren flakk'ren, strooit haar bloemen!
Juicht de' onheilskreet te niet, die Marcius bande;
Roept met zijn moeder's welkomst hem terug!
Roept: „Welkom, vrouwen, welkom!"

Allen.

Weest welkom, vrouwen, welkom!
(Trompetgeschal en tromgeroffel. Allen af.)

ZESDE TOONEEL.

Antium. *Een open plein.*

TULLUS AUFIDIUS *komt op, door Dienaren begeleid.*

Aufidius.

Gaat, meldt den senatoren, dat ik hier ben,
En stelt dit schrijven hun ter hand; verzoekt hun
Na lezing op het marktplein saâm te komen;
Hier, voor hun ooren en voor 't volk, bevestig
Ik ieder woord er van. Dien ik beschuldig,
Trok juist de poort daar binnen, en is willens
Zich voor het volk te stellen, in de hoop,
Door woorden zich te zuiv'ren. Gaat!
(De Dienaren af.)

(Drie Samengezworenen van de partij van AUFIDIUS *komen op.)*

Weest welkom!

Eerste Saamgezworene.

Hoe gaat het onzen veldheer?

Aufidius.

Zooals iemand,
Voor wien zijn eigen milde gaven gift,
Zijn goedheid dood'lijk werden.

Tweede Saamgezworene.

Edel veldheer,
Blijft gij nog immer bij dat plan, waarvoor
U onze hulp gewenscht was, dan bevrijden
Wij u van wat u dreigt.

Aufidius.

Ik weet nog niet;
Wij moeten hand'len naar het volk gestemd is.

Derde Saamgezworene.

Steeds wankel blijft het volk, zoolang er strijd
Is tusschen u en hem, maar de ondergang
Van de' een doet de' ander alles erven.

Aufidius.

'k Weet het;
En wat ik voorwend om hem aan te vallen,
Klinkt schoon en goed. Ik was 't, die hem verhief
En borg was voor zijn trouw; doch, pas verheven,
Bedauwde hij met vleierij zijn planten,
En trok mijn vrienden van mij af; hij plooide
Daartoe zijn aard, dien niemand vroeger anders
Dan ruw, onbuigzaam, eigenwillig kende.

Derde Saamgezworene.

Dit is zoo; zijn halsstarrigheid, bij 't dingen

Naar 't consulschap, dat hem ontging, omdat hij
Niet buigen wilde, —

Aufidius.

Dáárvan wilde ik spreken.
Hij werd er balling door, kwam tot mijn haard,
Bood aan mijn dolk zijn strot; ik nam hem op,
Koos hem tot medestander bij mijn krijgsdienst,
Liet hem geheel zijn wil doen, ja hem kiezen
Uit mijne macht de beste en kloekste mannen,
Opdat zijn plannen slaagden, ja, sloot zelf
Mij bij hem aan; ik hielp den roem hem oogsten,
Dien hij voor zich in garven bond; ja, 'k was
Er trotsch op, dus mijzelf te knotten; eind'lijk
Scheen ik zijn dienaar, niet zijn medeveldheer,
En was hij uit de hoogte mij genadig,
Als ware ik hem een huurling.

Eerste Saamgezworene.

Ja, zoo deed hij;
Heel 't leger stond er om verbaasd; en eind'lijk,
Toen Rome in zijne macht was, en wij buit
Niet min dan roem verwachtten, —

Aufidius.

Ja, dit is het,
Waarom ik tegen hem mijn pezen span.
Voor enk'le druppels vrouwenzilt, die veil
Als leugens zijn, verkocht hij 't zweet en bloed
Van onzen grooten krijgstocht; daarom sterv' hij!
En zij zijn val mijn wederopkomst! — Luistert!

(Tromgeroffel, trompetgeschal en vreugdekreten van het volk achter het tooneel.)

Eerste Saamgezworene.

Gij keerdet als een ijlboo, zonder welkomst,
In uwe vaderstad; bij zijn terugkomst
Verscheurt gejuich de lucht.

Tweede Saamgezworene.

En laffe dwazen,
Wier kroost hij doodsloeg, schreeuwen, hem ter eer,
Hun strot te bersten.

Derde Saamgezworene.

Neem daarom uw kans
Goed waar, en eer hij door zijn taal het volk
Voor zich kan winnen, treffe hem uw zwaard!
Wij staan u bij. Is hij geveld, dan doet
Gij zijn verslag op uwe wijs en de aard
Dekke met zijn lijk zijn gronden!

Aufidius.

Spreek niet verder;
De senatoren komen aan.

(De Senatoren van Antium treden op.)

De Senatoren (*tot* Aufidius).

Weest welkom,
Recht welkom thuis!

Aufidius.

Ik heb het niet verdiend.
Doch, eed'le mannen, hebt gij overwogen,
Wat ik u schreef?

De Senatoren.

Gewis.

Eerste Senator.

En 't wekte ons kommer.
Voor elke feil, voorafgaand aan de laatste,
Volstond een boete; doch het werk te staken,
Waar hij beginnen moest, de winst der waap'ning
Zoo weg te schenken, enkel onze kosten

Ons thuis te brengen, vrede toe te staan,
Toen alles zijn was, — dit is onvergeef'lijk.

Aufidius.

Hij nadert daar; hij geve zelf u 't antwoord.

(CORIOLANUS *komt op, met trommen en vaandels, gevolgd door een dichten drom van Burgers.*)

Coriolanus.

Heil, eed'le mannen, als uw krijger keer ik,
Door liefde voor mijn land niet meer besmet
Dan toen ik ging, en uwen hoogen wil
Steeds onderdanig. Weet nu, dat mijn streven
Voorspoedig was, en dat ik uwen krijg
Op bloedig pad gevoerd heb tot de poorten
Van Rome zelf. Wij brengen buit terug,
Die al uw oorlogskosten met een derde
Ruim overweegt. Een vrede werd gesloten,
Niet minder roemvol voor de Volsken, dan
Voor Rome smaad'lijk; en ik overhandig
U hier 't verdrag, door consuls en patriciërs
Geteekend en door 't zegel des senaats
Bekrachtigd.

Aufidius.

Leest dat stuk niet, eed'le mannen,
Maar zegt den aartsverrader, dat hij schand'lijk
Uw volmacht heeft misbruikt!

Coriolanus.

Verrader!

Aufidius.

Ja, verrader, Marcius!

Coriolanus.

Marcius!

Aufidius.

Ja, Marcius, Caius Marcius! Dacht gij soms,
Dat ik u met dien toenaam Coriolanus,
Gestolen in Corioli, zou sieren? —
Gij mannen, hoofden van den staat, laaghartig
Heeft hij uw zaak verraden, voor een paar
Zoutdroppels uwe stad, — uw stad, zeg ik,
Uw Rome, — aan vrouw en moeder weggeschonken,
Zijn eeden stukgereten, als een koord
Verrotte zijde, — zonder zelfs een krijgsraad
Te hooren; neen, omdat zijn voedster schreide,
Kreet hij en huilde uw overwinning weg,
Dat knapen om hem bloosden, dapp're mannen
Verstomd elkaar aanschouwden!

Coriolanus.

Hoort gij 't, Mars?

Aufidius.

Noem gij dien god niet meer, gij tranenknaap!

Coriolanus.

Wat!

Aufidius.

Ja, niets meer!

Coriolanus.

Gij grenzenlooze leug'naar!
Gij doet mijn hart te groot zijn voor zijn wulf! —
Knaap? O gij slaaf! — Vergeeft mij, eed'le mannen;
Voor de eerste maal word ik genoopt tot schelden.
Uw oordeel, achtb'ren, logenstraff' dien hond!
En tevens sling're hem zijn eigen weten, —
Hij draagt de striemen nog, door mij gezweept,
En neemt mijn slagen met zich in het graf, —
Zijn leugen in 't gezicht!

Eerste Senator.

Zwijgt beiden, hoort mij!

Coriolanus.

Rijt mij in stukken, Volsken! Mannen, knapen,
Doopt in mijn bloed uw kling! — Knaap? — Valsche hond
Meldt uw geschied'nis waarheid, lees er dan
Hoe ik, een aad'laar in een duivenkot,
Uw Volsken in Corioli verstoof,
Ik, ik alleen! — en knaap!

Aufidius.

Wat, eed'le mannen!
Laat gij u aan zijn blind geluk herinn'ren,
Aan uwen smaad, door dien vervloekten snoever,
Hier voor uw oog en oor?

De Saamgezworenen.

Het eischt zijn dood!

De Burgers *(door elkander).*

Rijt hem in stukken! ja terstond! — Hij heeft mijn zoon gedood! — mijn dochter! — Hij heeft mijn neef Marcus gedood! — Hij heeft mijn vader gedood!

Tweede Senator.

Stil, stil! — Geen blinde woede! — Kalmte, mannen!
De man is edel, en zijn roem omvat
Dit rond der aard. Zijn jongst vergrijp aan ons
Zij ernstig overwogen. — Stil, Aufidius,
En stoor den vrede niet!

Coriolanus.

O, had ik hem,
En zes Aufidiussen, — heel zijn stam, —
En 't wrekend zwaard in handen!

Aufidius.

Drieste schurk!

De Saamgezworenen.

Doodt, doodt hem, doodt hem, doodt!

(AUFIDIUS *en de Saamgezworenen trekken het zwaard, en doorsteken* CORIOLANUS. *Hij valt;* AUFIDIUS *zet hem den voet op de borst.*)

De Senatoren.

Laat af! Laat af!

Aufidius.

Gij eed'le mannen; hoort mij aan!

Eerste Senator.

O Tullus!

Tweede Senator.

Gij deedt een daad, waar moed om schreien zal.

Derde Senator.

Vertreed hem niet! — Gij mannen, allen rustig!
Steekt op uw zwaarden!

Aufidius.

Gij eed'len, als gij hoort, — schoon 't nu, in deze
Door hem gewekte woede onmoog'lijk zij, —
Welk groot gevaar voor u zijn leven was,
Dan juicht gij toe, dat hij aldus bezweek.
Behaagt het u, mij voor uw raad te roepen,
Ik doe mij als uw trouwen dienaar kennen,
Of duld de zwaarste straf.

Eerste Senator.

Voert weg zijn lijk;
En wijdt hem rouw! Hij zij door ons geëerd,
Als de edelste, die ooit door een heraut
Ten grave werd gevolgd.

Tweede Senator.

Zijn felle drift

Ontheft Aufidius grootendeels van schuld.
Ten beste zij 't gekeerd!

Aufidius.

Mijn wrok vervloog!
En kommer grijpt mij aan. — Komt, neemt hem op! —
Helpt, drie der eerste strijders! ik als vierde. —
De trom geroerd met doffen, droeven klank;
De spietsen laag! — Al derv' hier menig huis
Zijn hoofd, zijn jong'lingschap; al treuren hier
Steeds menig weeuw en ouder om 't gemis,
Een praalgraf eer' zijn nagedachtenis! —
Staat bij!

(Een treurmarsch. Allen volgen Coriolanus' *lijk.)*

PERICLES,

VORST VAN TYRUS.

PERSONEN:

Antiochus, koning van Antiochië.
Pericles, vorst van Tyrus.
Helicanus, *Escanes*, } edellieden van Tyrus.
Simonides, koning van Pentapolis.
Cleon, gouverneur van Tarsus.
Lysimachus, gouverneur van Mitylene.
Cerimon, een edelman van Ephesus.
Thaliard, een edelman van Antiochië.
Philemon, dienaar van Cerimon.
Leoninus, dienaar van Dionyza.
Een Hofmaarschalk.
Een Bordeelwaard. — *Bout*, zijn knecht.

De Dochter van Antiochus.
Dionyza, echtgenoote van Cleon.
Thaisa, dochter van Simonides.
Marina, dochter van Pericles en Thaisa.
Lycorida, voedster van Marina.
Een Bordeelwaardin.

Diana.

Gower, als Chorus.

Edellieden, Ridders, Heeren, Matrozen, Zeeroovers, Visschers en Boden.

Het tooneel is in verschillende landen.

EERSTE BEDRIJF.

Voor het paleis in Antiochië.

GOWER *komt op.*

Gower.

Opdat zijn zang weer zing', wat was,
Rijst de oude Gower uit zijn asch,
Getroost zich 's werelds ongeneugt',
Zoo 't lied uw oor en oog verheugt.
't Is eens een welkom lied geweest
Op markt- en quatertemperfeest;
't Heeft heer en burchtvrouw in hun leven
Bij 't lezen raad en troost gegeven;
De vrucht is roemzucht, edel dus;
Et bonum, quo antiquius, eo melius.
Zoo gij, in rijp'ren tijd geboren,
Het niet versmaadt mijn lied te hooren,
En 't zingen van een stokoud man
U nog genoegen schenken kan,
Volgaarne neem ik 't leven aan,
Om ras, als kaarslicht, te vergaan. —
Dit Antiochië, dat ge aanschouwt,
Heeft zich Antiochus gebouwd
Als zetel, Syrië's schoonste stad; —

Ik meld, wat boek bij boek bevat.
Deez' koning koos een eed'le gâ;
Zij stierf, en liet een dochter na,
Zoo schoon, vol geest en rap van leên,
Dat zij des hemels liev'ling scheen.
De vader, door haar schoon bekoord,
Heeft haar tot bloedschande aangespoord.
O booze vader! die zijn kind,
Zelf boos, tot zulk een doen verblindt.
Maar zij zien door gewoonte in 't kwaad,
Zoo vaak gepleegd, geen gruweldaad.
Der zondaresse schoonheid maakt,
Dat menig vorst van liefde blaakt,
Op haar zijn zinnen heeft gezet
Als speelnoot voor het echt'lijk bed.
Maar hij, die haar wil houden, geeft
Een wet, waarvan men schrikt en beeft:
Dat ieder, die haar wil verwerven
En niet zijn raadsel raadt, moet sterven.
Zoo stierf voor haar reeds menig man,
Gelijk die schrikpoort tuigen kan.
Wat volgt, wordt door uw oog aanschouwd;
Daaraan zij 't oordeel toevertrouwd.

(GOWER *af.*)

EERSTE TOONEEL.

Antiochië. *Een zaal in het koninklijk paleis.*

ANTIOCHUS, PERICLES *en Gevolg komen op.*

Antiochus.

Gij, jonge vorst van Tyrus, kent alsnu
't Gevaar der taak, die ge ondernomen hebt.

Pericles.

Geheel, Antiochus; en mijn gemoed,
Stoutmoedig door den roem van de' eereprijs,
Deinst bij dit waagstuk voor geen dood terug.

Antiochus.

Brengt onze dochter binnen, als een bruid,
Voor Jupiters omarming zelfs getooid.
Bij haar verwekking, — tot Lucina heerschte, —
Gaf haar Natuur het voorrecht der betoov'ring,
En alle sterren pleegden samen raad,
Om alle schoonste gaven haar te schenken.

(Muziek. De Dochter van Antiochus *komt op.)*

Pericles.

Daar komt zij, uitgedost gelijk de lente.
De Gratiën dienen haar; haar geest is koning
Van ied're deugd, die menschen roem verleent.
Zie, haar gelaat, een heerlijk boek is 't, dat
Slechts hemelsch heil laat lezen, alsof daar
De kommer waar' gedelgd, en kreeg'le gramschap
Er nimmer bij haar zachtheid huizen kan.
Gij goden, die mij man deedt zijn, mij liefde
In 't hart geplant hebt en mij thans ontvlamt,
Om van dien hemelboom de vrucht te proeven,
Of om te komen bij dit waagstuk, hoort,
Helpt mij, den zoon en dienaar van uw wil,
Om zulk een grenzenloos geluk te omvatten!

Antiochus.

Vorst Pericles, —

Pericles.

De zoon liefst van den groote' Antiochus.

Antiochus.

Hier voor u staat de schoone Hesperide,
Met gouden vrucht, gevaarlijk aan te roeren;
Want draken als de dood bedreigen u.
Gelijk de hemel lokt u haar gelaat
Om haar onschatb're heerlijkheid te aanschouwen,
Die door verdienste alleen te winnen is;
Mist gij verdienste, en heft gij 't oog tot haar,
Uw lijf zal 't boeten, zinkend op de baar.
Zie ginds, die vorsten, roemrijk als gij zelf,
Door haren lof gelokt, door minverlangen
Te roek'loos, melden u met stomme tong
En bleeke trekken, dat zij, zonder dak
Dan 't hooge ruime stergewelf, daar allen
Als mart'laars staan, in Amor's strijd gevallen;
Hun doode wangen raden u: „Laat af,
Treed niet op 't net des doods; 't is ieders graf."

Pericles.

Antiochus, ik dank u, dat ge aldus
Mijn broze sterflijkheid mij kennen doet,
En door die schrikb're dingen wijst op 't lot,
Dat dit lijf, als het hunne, treffen kan;
Want zulk vermaan houdt ons een spiegel voor,
Die 't leven in zijn wezen doet aanschouwen,
Als damp, waar enkel dwazen op vertrouwen.
Welnu, dan maak ik thans mijn testament,
En als een kranke, die de wereld kent,
En in zijn pijn slechts naar den hemel ziet,
Maar naar geen vreugde meer, die de aarde biedt,
Vermaak ik hier aan u en alle braven,
Als 't vorsten past, geluk en vrede als gaven,
Mijn rijkdom weer aan de aard, waarvan hij kwam,
(*Tot de Dochter van* Antiochus.)
Maar u mijn vlekkeloozen liefdegloed.

Zoo, voorbereid ten leven of tot sterven,
Wacht ik den scherpsten slag.

Antiochus.

Lees, raad versmadend, dus het raadsel thans,
Leest gij 't, en raadt gij 't niet, zoo is besloten,
Dat uw bloed, als het hunne, wordt vergoten.

De Dochter van Antiochus.

U, boven de and'ren, wensch ik, dat gij slaagt,
U, boven de and'ren, heil bij wat gij waagt.

Pericles.

Als moedig ridder treed ik thans in 't krijt,
En bij geen and'ren raadsman zoek ik heil,
Dan bij getrouwen moed.

(Hij leest het raadsel.)

„Ik ben geen slang, maar toch, ik voed
Mij van mijn moeders vleesch en bloed;
Een gade zocht ik, en ik vond
Een vader voor dit teêr verbond.
Hij 's vader, zoon en gade mij,
Ik moeder, vrouw, en kind daarbij.
Hoe dit van twee ooit moog'lijk is, —
Zoo gij wilt leven, raad niet mis."

Een bitt're drank, dit laatste! — Maar, gij machten,
Die aan den hemel tallooze oogen geeft,
Om 's menschen doen te aanschouwen, waarom drukt gij
Die allen niet voor eeuwig toe, zoo dit,
Dit waar is, wat ik hier verbleekend lees?

(Hij vat de hand der Princes.)

Gij lichtbeeld! 'k minde u, en ik deed het nog,
Waar deze prachtschrijn niet vol boos bedrog;
Maar, — 't moet er uit, — ik val nu van u af;
Want hij is wis geen man, door deugd gekroond,
Die aanklopt, waar hij weet, dat zonde woont.

Gij zijt een lieflijk snareninstrument,
Dat, wierd het op gewijde wijs bespeeld,
Den hemel en zijn goden dwong tot luist'ren;
Maar 't werd te vroeg bespeeld, en slechts de hel
Is 't nu, die danst bij zulk een snerpend spel.
Voorwaar, ik wensch u thans niet meer.

Antiochus.

Vorst Pericles, roer haar niet aan; want dit
Is, bij uw hoofd, een deel van onze wet,
Gevaarlijk als de rest. Uw tijd is om;
Los 't raadsel op, of hoor uw vonnis aan.

Pericles.

Grootmachtig koning, wein'gen hooren gaarne
Een zonde onthullen, die zij gaarne plegen;
U trof een zwaar verwijt, zoo ik haar noemde.
Wie ooit een boek heeft van al 't doen der vorsten,
Doet veil'ger als hij 't sluit, dan als hij 't toont.
Want ondeugd, blootgelegd, is als de wind,
Die and'ren stof in 't oog blaast, waar hij waait;
Men moet er staâg voor boeten; is de wind
Voorbij, dan ziet het pijnlijk oog en vindt
Den oorsprong wel. De blinde mol werkt grond
Hoog op en meldt, hoe de aarde van der menschen
Verdrukking vol is; 't beestjen sterft er voor.
Een koning is een aardsche god; in de ondeugd
Is wil hun wet; stel, Jupiter begaat
Iets snoods, wie zegt dan, Jupiter doet kwaad?
Genoeg, dat gij begrijpt; als and'ren 't hooren,
Dan is 't veel erger; goed dus, dat wij 't smoren.
Elk mint den schoot, die hem omsloot en voedde,
Vergun dus, dat mijn tong mijn hoofd behoede.

Antiochus *(ter zijde)*.

Voorwaar, hadde ik uw hoofd! hij ried den zin;
Thans hem in slaap gewiegd! — Mijn vorst van Tyrus,

Hoewel wij naar den inhoud onzer wet,
Daar uw verklaring van het raadsel faalde,
Bevoegd zijn tot het korten uwer dagen,
Stemt toch de hoop, die aan zoo schoonen boom
Als gij ontspruit, ons tot een and'ren zin:
Wij schenken u nog veertig dagen uitstel;
U toont, ontwart gij 't raadsel in dien tijd,
Deez' gunst, dat zulk een zoon ons recht verblijdt;
En midd'lerwijl zal uw onthaal hier zijn,
Als past aan onzen rang en uw waardij.

(ANTIOCHUS *met zijne Dochter en Gevolg af.*)

Pericles.

Wat hult zich zonde gaarne in hoff'lijkheid,
Als iemands daden niets dan huichlaars zijn,
Die in geen opzicht goed zijn dan in schijn!
Zoo 't waar is, dat ik valsch het raadsel duidde,
Dan zeker, ja, dan waart gij niet zoo slecht
Met bloedschande uwe ziele te besmetten;
Maar 't is zoo, vader zijt gij, tevens zoon,
Door uw verboden omgang met uw kind, —
Die wel een echtgenoot, geen vader toekomt, —
En zij, zij teert van harer moeder vleesch
Door 't snood bezoed'len van haars vaders bed;
En beiden zijn als slangen, die zich voeden
Van zoete bloemen, en toch gif slechts broeden.
Vaarwel, gij stad, want wijsheid ziet: al wie
Van daden, zwarter dan de hel, niet gruwt,
Kiest elken weg, maar 't licht is 't, wat hij schuwt;
Heerscht de eene zonde, dra komt de andere ook;
Moord volgt op wellust, als de vlam op rook.
Gif en verraad zijn handen van de zonde,
Haar schild meteen tot afweer van de schande.
Opdat mijn dood u niet beveil'ge, ontvlucht
Ik ras 't gevaar, dat ik bespeur en ducht.

(PERICLES *met zijn Gevolg af.*)

I. 1. 111.

(ANTIOCHUS *komt weder op.*)

Antiochus.

Hij vond den zin van 't raadsel, en ik zin
Daarom nu op 't bezitten van zijn hoofd.
Hij mag niet leven om mijn schande luid
Alomme te verkonden, en der wereld
Te melden, dat de groote Antiochus
Zoo vloekbaar zondigt;
En daarom sterve deze vorst terstond;
Zijn sterven houdt mijn eer en naam gezond.
Wie staat mij hier ten dienste?

(THALIARD *komt op.*)

Thaliard.

Roept uw hoogheid?

Antiochus.

Thaliard!
Gij zijt mijn kamerling; mijn ziel vertrouwt
Mijn hartsgeheimen aan uw zwijgen toe,
En voor uw trouw zult gij bevorderd worden.
Thaliard, zie, hier is gif, en hier is goud;
Den vorst van Tyrus haten wij, dood gij hem;
Het past u niet, te vragen: „Waarom dit?"
Wij willen 't en bevelen 't. Is 't gedaan?

Thaliard.

Mijn vorst, het is gedaan.

Antiochus.

Genoeg. —

(Een Bode komt op.)

Bekoel u door het melden van uw haast.

Bode.

Mijn vorst, prins Pericles vlood heen.

(Bode af.)

Antiochus.

Hebt gij
Uw leven lief, hem na! en evenals
Een pijl, door welbedreven hand geschoten,
Het oogwit treft, tref zoo; doch keer hier nimmer,
Tenzij gij zegt: „Vorst Pericles is dood."

Thaliard.

Mijn vorst,
Krijg ik hem op pistoolschots-afstand, dan
Stelt zijn rust u gerust. Vaarwel, uw hoogheid!

Antiochus.

Thaliard, vaarwel! (Thaliard *af.*) — Niet eer hij dood
[is, schenkt
Mijn hart weer hulp aan wat het hoofd bedenkt.
(Antiochus *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Tyrus. *Een vertrek in het paleis.*

Pericles *komt op.*

Pericles *(tot hen, die buiten staan).*

'k Wil niet gestoord zijn. — Waarom is die somb're
Zwaarmoedigheid, met telkens wiss'lend peinzen,
Thans zoo mijn droeve gast, dat zelfs geen uur
Des held'ren dags, noch zelfs der stille nacht, —
Het graf, waar zorg in slaapt, — mij rust verschaft?
Genot maakt hier mijn oogen 't hof; die vlieden 't;
't Gevreesd gevaar is in Antiochië;

Zijn arm is veel te kort om hier te treffen;
En toch kan geen genot mijn zinnen streelen,
En 't verre zijn van 't and're troost mij niet.
Het is dus zoo: de ontstemming van 't gemoed,
Die eerst verwekt werd door de vrees voor onheil,
Wordt later voortgevoed en leeft door zorgen;
Wat eerst slechts vrees was, dat iets zou gebeuren,
Wordt, ouder, zorg, opdat het niet gebeure.
Zoo is 't met mij: Antiochus de groote, —
Dien mijne kleinheid niet bestrijden kan,
Daar hij, zoo groot, zijn wil tot daad kan maken, —
Zal denken, dat ik spreek, al zweer ik zwijgen;
Vergeefsch is 't, als ik zeg, dat ik hem eer,
Zoo hij vermoedt, dat ik hem zal onteeren;
En wat hem zou doen blozen, zoo 't bekend wordt,
Dat weet hij wel te smoren, vóor 't bekend wordt.
Dan overstroomt hij 't land met legerscharen,
En zoo geweldig wordt zijn krijgstoerusting,
Dat alle moed van schrik den staat ontvlucht;
Ons leger wordt verstrooid, eer 't weerstand biedt,
Mijn volk gestraft, dat nooit aan krenking dacht.
De zorg voor hen, niet deernis met mijzelf, —
Die mij gelijk acht aan een boomkruin, die
De wortels, waar hij groei uit put, beschermt, —
Maakt, dat mijn lichaam lijdt, mijn ziel versmacht,
En straft vooruit, wien hij te straffen tracht.

(Helicanus *en andere Hovelingen komen op.*)

Eerste Hoveling.

Woon' vreugde en troost in uw gewijde borst!

Tweede Hoveling.

En blijve in uw gemoed, totdat gij keert,
Steeds troost en vrede heerschen!

Helicanus.

Stil, stil, laat rijpe ervaring spreken.
Eens konings vleiers krenken hem; want vleien,
Een blaasbalk is 't, die zonde ontvlammen doet;
Het wezen, dat gevleid wordt, is een vonk slechts,
Door 't blazen met meer hitte en gloed bedeeld;
Doch gisping, mits geuit met eerbied, past
Bij vorsten, die, als menschen dwalen kunnen.
Zegt Monsieur Gladtong, dat hier vrede heerscht,
Dan vleit hij u, beoorloogt zelfs uw leven.
Vergeef of tuchtig mij, mijn vorst; want zie,
'k Zink, — kan ik dieper buigen? — op mijn knie.

Pericles.

Gij allen, gaat; maar ziet eens uit, wat schepen
En ladingen er in de haven zijn,
En komt dan weer. *(De Hovelingen af.)* — Gij, Heli-
[canus, hebt
Ons daar gegriefd; wat leest ge in onze blikken?

Helicanus.

Een toornig uitzien, strenge heer en vorst.

Pericles.

Schuilt in der vorsten fronsblik zulk een speer,
Hoe durft uw tong dan gramschap er in wekken?

Helicanus.

Hoe waagt de plant het, op te zien ten hemel,
Vanwaar hij voedsel krijgt?

Pericles.

Gij weet, uw leven
Is in mijn hand.

Helicanus *(nederknielend).*

Ik scherpte zelf de bijl;
Aan u is 't, toe te slaan.

Pericles.

Rijs, bid ik, op,
En zet u hier; gij zijt geen vleier; heb
Er dank voor. 't Past geen koning, dat zijn ooren
't Bemant'len van zijn feilen willen hooren.
Gij brave raad en dienaar van een vorst,
Dien gij door wijsheid tot uw dienaar maakt,
Wat moet ik, dunkt u, doen?

Helicanus.

Het leed, dat gij
Uzelf hebt opgelegd, geduldig dragen.

Pericles.

Gij spreekt daar, Helicanus, als een arts,
En schrijft aan and'ren een geneesdrank voor,
Dien gij wis zelf zoudt huiv'ren in te nemen.
Hoor mij dus aan. Ik ging naar Antiochië,
Waar ik, gij weet het, met den dood voor oogen,
't Bezit zocht van een glorierijke schoonheid,
Waaruit ik heldenkroost verwekken kon,
Den vorsten kracht, den onderdanen vreugd.
Een wonder scheen mij haar gelaat; het verd're
Was, — hoor in 't oor, — bloedschendig zwart. Dit [ried ik;
Toch scheen de snoode vader niet verstoord,
Maar vriend'lijk; doch gevaar, — 't is u bewust, —
Dreigt zeer, als een tyran in schijn u kust.
Die vrees nam zoo mij in, dat ik ontvlood,
Waarbij de nacht meêwarig mij beschermde,
Haar mantel om mij sloeg; en, hier gekomen,
Bedacht ik, wat gebeurd was, wat kon dreigen.
Hij is tyran; en de argwaan van tyrannen
Wordt met de jaren immer meer gespannen.
En argwaant hij, zooals hij zeker doet,
Dat ik der luisterende lucht verraad,

Hoe veler eed'le prinsen bloed reeds vloot,
Om zijn bloedschendig bed omhuld te houden,
Dan overstroomt hij om dien twijfel 't land
Met krijgers, en beticht hij mij van krenking;
En voor mijn schuld, — zoo 't schuld is, — moeten allen
Dan boeten, menigeen onschuldig vallen;
Zoo heeft mijn hart voor allen, — ook voor u,
Die pas er mij om hebt berispt, —

Helicanus.

Ach, heer!

Pericles.

Mijn oog den slaap, mijn wang haar bloed ontroofd,
Van duizend zorgen mijn gemoed vervuld,
Hoe ik den storm bezweer, aleer hij komt;
Geen hulp of troost kan ik voor hen bespeuren;
Dies moet mijn vorstenhart hun lot betreuren.

Helicanus.

Daar gij, mijn vorst, mij vrijheid geeft tot spreken,
Spreek ik ronduit. Gij ducht Antiochus,
Die of door open krijg, of door verraad
Uw dood beoogen zal.
Dus, ga, mijn vorst, nu voor een poos op reis,
Totdat zijn woede en wrok vergeten zijn,
Of 't lot zijn levensdraad heeft afgesneden.
Draag uw gezag een ander over; valt
Uw keus op mij, geloof, ik blijf mijn plicht
Zoo trouw, gelijk de dag het is aan 't licht.

Pericles.

Ik twijfel niet aan uwe trouw; maar wat,
Als hij mijn rijk bespringt, terwijl ik weg ben?

Helicanus.

Dan mengen wij in de aarde ons aller bloed,
In haar, die ons het aanzijn gaf, ons voedt.

Pericles.

Zoo scheide ik, Tyrus, thans van u, en richt
Naar Tarsus eerst mijn vaart; daar wacht ik dus
Uw brieven, die mijn richtsnoer zullen zijn.
De zorg, die ik voor 't welzijn van mijn land
Steeds had en heb, draag ik aan u thans op,
Die kracht en wijsheid hebt om haar te dragen.
Uw woord is mij voldoende; ik eisch geen eed;
Want beide breekt, wie een er van vergeet.
Maar kwijten wij ons zoo, dat steeds de tijd
Getuig': „Met roem doorloopen zij hun baan,
Deze als een vorst en die als onderdaan!"

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Tyrus. *Een voorvertrek in het paleis.*

THALIARD *komt op.*

Thaliard.

Dit is dus Tyrus; en dit is het hof. Hier moet ik koning Pericles ombrengen; en doe ik het niet, dan ben ik er zeker van, tehuis gehangen te worden. Dit is bedenkelijk. — Nu, ik merk het, hij was een schrandere bol en had een goed oordeel, die, toen hij van den koning mocht vragen wat hij wilde, verzocht, dat hij geen van zijn geheimen mocht weten; nu zie ik, dat hij er eenige reden toe had; want als de koning iemand beveelt een schurk te wezen, dan is hij door de letter van zijn eed verplicht er een te worden. — Stil, daar komen de edellieden van Tyrus.

(HELICANUS, ESCANES *en andere Edellieden komen op.*)

Helicanus.

Gij moet mij, medeleden in den raad van Tyrus,
Niet verder vragen naar 't vertrek des konings;
Zijn volmacht, mij gelaten, zegt u klaar,
Dat hij een verre reis heeft ondernomen.

Thaliard *(ter zijde).*

Hoe, wat! de koning heen, op reis!

Helicanus.

Maar, zoo gij er iets meer van weten wilt,
Waarom hij, zonder u te ontbieden, heenging,
Dan kan ik toch wel eenig licht u geven.
In Antiochië —

Thaliard *(ter zijde).*

Wat van Antiochië?

Helicanus.

Heeft hij Antiochus, — 'k weet niet waardoor, —
Verstoord, beleedigd, — zoo ten minste dacht hij; —
En, duchtend, dat hij had misdaan, bestrafte
Hij, om berouw te toonen, nu zichzelf,
En heeft aan 't zeemanslot zich onderworpen,
Dat ieder oogenblik met dood bedreigt.

Thaliard *(ter zijde).*

Zoo, ik merk, ik zal nu niet gehangen worden, al wilde ik het ook. Maar nu hij heen is, moet het den koning wel bevallen, dat hij het land ontweek om op zee te vergaan. — Ik wil te voorschijn treden. — *(Overluid.)* Aan Tyrus' edellieden heil!

Helicanus.

Thaliard, wees welkom van Antiochus.

Thaliard.

Ik breng van hem
Een boodschap over aan vorst Pericles;

Doch wijl, — zooals ik sinds mijn landing hoorde, —
Uw vorst op reis ging, — waarheen weet men niet, —
Zoo keert mijn boodschap weer van waar zij kwam.

Helicanus.

Geen reden hebben wij om haar te vragen,
Daar zij voor onzen vorst was, niet voor ons;
Wat wij, als vrienden van uw vorst, verlangen,
Is, u voor de afreis feestlijk hier te ontvangen.

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Tarsus. *Een vertrek in het huis van den Stedehouder.*

Cleon, Dionyza *en Gevolg komen op.*

Cleon.

Mijn Dionyza, zetten wij ons neer,
En zien wij, of 't verhaal van and'rer leed
Ons leert, onze' eigen kommer te vergeten.

Dionyza.

Dit ware een vuur aanblazen, om 't te dooven.
Wie heuvels afgraaft om hun hoogen top,
Slecht énen berg, maar werpt een hoog'ren op.
O, mijn bedroefde gâ, zoo is ons leed:
Wij voelen 't, zien 't nu met benevelde oogen;
Maar 't stijgt, besnoeid, gelijk een woud ten hoogen.

Cleon.

O Dionyza,
Wie lijdt gebrek, en zegt niet, dat hij 't lijdt?
Wie draagt zijn honger stil, tot hij verhongert?
Om onzen kommer galmt door onze tongen
De lucht; onze oogen weenen, tot de longen

Om luid dien te verkonden, adem scheppen,
Opdat, zoo bij ons leed de hemel slaapt,
Wij zoo hem wekken, dat hij helpt en troost.
'k Wil door 't veeljarig wee hem smeekend manen;
En zoo mijn adem stokt, help gij met tranen.

Dionyza.

Ik zal 't, zooveel ik kan.

Cleon.

Dit Tarsus, lang door mij bestuurd, — een stad,
Waar overvloed het roer in handen had,
En in wier straten zelfs de rijkdom stroomde,
Wier hooge torens zelfs de wolken kusten,
Door vreemden met verbazing steeds aanschouwd,
Waar elk, man, vrouw, zoo rijk was uitgedost,
Als of steeds de een des and'ren spiegel was; —
Zoo schoone schotels dekten steeds hun disch,
Als of een maal slechts oogenstreeling is;
Trots was in eere, en armoe zulk een smaad,
Dat zelfs de naam van bijstand werd gehaat.

Dionyza.

Helaas, 't is al te waar!

Cleon.

Doch zie, hoe 's hemels wil het kan verkeeren!
Die monden, wien nog pas zee, aarde en lucht,
Al brachten ze onuitputt'lijk mild hun gaven,
Toch nooit voldeden, nooit behagen konden,
Zijn, — zooals huizen, onbewoond, vervallen, —
Vermagerd, door gebrek aan arbeid bleek;
Die tongen, die, twee zomers pas geleên,
Steeds voor hun smaak naar nieuwe vonden vroegen,
Zijn blij nu met wat brood, ja beed'len dit;
Die moeders, wien geen stof te kost'lijk was
Om er hun wichtjes in te troet'len, zouden

Die lieve kleinen schier als spijs gebruiken;
De honger bijt zoo scherp, dat echtgenooten
Om 't rekken van elkanders leven loten;
Hier weent een ridder, ginds een edelvrouw;
Ginds zinken er ineen, en wie het ziet,
Wil hen begraven, maar vermag het niet.
Is dit niet alles waar?

Dionyza.

Getuige ons oog dit, onze holle wangen.

Cleon.

Gij steden, die den kelk des overvloeds
En zijne zoetheid tot den bodem leêgt,
Ziet bij uw brassen onze ellenden aan!
Want zooals Tarsus kan het u vergaan.

(Een Edelman komt op.)

Edelman.

Waar is de stedehouder?

Cleon.

Hier.

Verkondig ras den kommer, dien gij brengt,
Want troost is ons te ver, om dien te hopen.

Edelman.

We ontwaarden van het strand nabij de stad,
Een kloeke vloot, die herwaarts schijnt te steev'nen.

Cleon.

Zoo iets heb ik verwacht.
Nooit komt een leed alleen, maar immer brengt het
Een erfgenaam, die in zijn stappen treedt;
Zoo is 't hier ook. Wis, de een of and're nabuur,
Zich onze ellend te nutte makend, vulde
Die holle schepen met zijn legermacht,

Om ons, reeds diep verslagen, te verslaan,
En mij, alreeds rampzalig, te overwinnen,
Hoe luttel roem die zegepraal ook breng'.

Edelman.

O, dit is niet te duchten, want naar 't wapp'ren
Der witte vlaggen komen zij als vrienden;
En vrede brengen ze ons, geen vijandschap.

Cleon.

Gij spreekt als zij, die onervaren zijn;
De snoodste list verkiest den schoonsten schijn.
Maar koom' daar, wat er wil, wat komen kan,
Waartoe die angst nog steeds?
De grond is 't laagste, en halfweg zijn wij reeds.
Ga, zeg hun veldheer, dat wij hier hem wachten,
Opdat hij ons verklaar', van waar hij komt,
En wat hij van ons wil.

Edelman.

Ik spoed mij, heer.
(De Edelman af.)

Cleon.

De vrede is welkom, biedt hij vrede ons aan;
Want brengt hij krijg, wij kunnen niet weerstaan.

(Pericles *komt op, met Gevolg.*)

Pericles.

Stadhouder, — want dit zijt gij, naar wij hooren, —
Laat onze schepen en ons groot gevolg
Geen seinvuur wezen, dat uw oog ontzet.
Wij hoorden reeds in Tyrus van uw nood,
En zagen hier de ontvolking van uw straten.
Wij voegen geen ellende bij uw tranen,
Maar mind'ren gaarne uw zwaren last van leed;

En onze schepen daar, die gij misschien
Aanzaagt voor iets als Troja's paard, waarvan
't Bloedgierig ingewand verdelging dreigde,
Zijn vol met graan en brengen 's levens brood,
Aan u, thans half gesloopt door hongersnood.

Allen *(nederknielend).*

Dat u der Grieken goden steeds behoeden!
Wij zullen voor u bidden.

Pericles.

O, rijst op;
Geen voetval vragen we u, slechts liefde, en herberg
Voor ons, voor onze vloot en onze manschap.

Cleon.

Als iemand u dit niet verleent, en u,
Zelfs in gedachten slechts, met ondank loont, —
't Zij onze vrouwen, kind'ren of wijzelf, —
Hen treff' des hemels en der menschen vloek!
Tot zoo lang, — dit geschiede, hoop ik, nimmer! —
Zijt ge onzer stad hoogst welkom en ook ons!

Pericles.

Dank voor uw aanbod; ja, hier zij gewacht,
Tot ons gesternte, thans verstoord, weer lacht.
(Allen af.)

TWEEDE BEDRIJF.

GOWER *komt op.*

Gower.

Een vorst hebt gij gezien, vol macht,
Die snood zijn kind tot ontucht bracht;
En ook een prins van eed'len aard,
Door woord en daad terecht vermaard.
Blijft kalm nu, — menschen past dit wis
Tot hij zijn nood te boven is.
Ziet, wie regeert in bangen tijd,
Wint vaak een berg, verliest een mijt.
Die eed'le man is in verkeer, —
Dat God zijn zegen hem bescheer'! —
In Tarsus nog, waar alles, wat
Hij zegt, als godspraak wordt geschat,
En om al 't goed, dat hij verricht,
Hem een gedenkzuil wordt gesticht.
Doch tijding van zijn tegenspoed
Aanschouwt gij; dus is zwijgen goed.

Stomme Vertooning.

Van de eene zijde treedt PERICLES *op, in gesprek met* CLEON, *beiden met hun geheel Gevolg. Van de andere zijde komt een Edelman op, met een brief voor* PERICLES. PERICLES *laat den brief aan* CLEON *zien; hij geeft daarna aan den bode eene belooning, en slaat hem tot ridder.* PERICLES *met zijn Gevolg af, naar de eene zijde,* CLEON *eveneens, naar de andere.*

Gower.

Vriend Helicanus, thuis gebleven,
Leidt daar geenszins eens hommels leven,
Die and'ren werken laat, maar doet
Aan 't kwaad den dood, aan 't goed veel goed
En deelt, naar eisch, zijn vorst gedwee,
Al wat in Tyrus voorvalt meê:
Hoe Thaliard met heim'lijk plan
Op fellen vorstenmoord daar kwam;
En dat hij nu het beste deed,
Als hij 't vertoef in Tarsus meed.
Dit doet hij dus en steekt in zee;
Maar ach! daar valt het zelden meê;
Want nu begint de wind te blazen;
Het dondert boven, 't diep gaat razen;
En door die stormen stoot het schip,
Zijn huis, te bersten op een klip.
De vorst verloor zijn have en goed
En werd geslingerd op den vloed;
De manschap vond in zee hun graf,
Hijzelf slechts bracht er 't leven af;
Totdat het lot, vermoeid van plagen,
Op strand hem wierp, voor blijder dagen.
Daar komt hijzelf. Wat nu geschiedt,
Moog' Gower zwijgen; uit is 't lied.

(GOWER *af.*)

EERSTE TOONEEL.

Pentapolis. *Aan het zeestrand.*

PERICLES *komt op, doornat.*

Pericles.

Betoomt uw woede, gramme hemelsterren!
Bedenkt, wind, regen, donder! dat de mensch
Een schepsel is, dat voor u wijken moet;
En ik, naar mijn natuur, gehoorzaam u.
De zee, ach! wierp mij op de rotsen, dreef mij
Van strand tot strand; mij bleef slechts zooveel kracht,
Dat ik om mijn genakend doodsuur dacht;
Zij thans de grootheid uwer macht voldaan,
Nu gij een vorst van alles hebt beroofd;
Hij slaakt, uw watergraf ontspoeld, zijn bede,
Zijn een'ge, dat hij thans hier sterve in vrede.

(Drie Visschers komen op.)

Eerste Visscher.

Hei daar, Leerjak!

Tweede Visscher.

Ho! kom en breng de netten mee.

Eerste Visscher.

Kom dan, Lapbroek, hoor toch!

Derde Visscher.

Wat zegt gij, baas?

Eerste Visscher.

Pas op je nu te roeren! kom of ik haal je, voor den drommel!

Derde Visscher.

Bij mijn ziel, baas, ik was daar juist aan het denken om die arme kerels, die daar even voor onze oogen zijn weggespoeld.

Eerste Visscher.

Ach, die arme zielen! het deed mij zeer aan mijn hart, hen zoo jammerlijk tot ons om hulp te hooren schreeuwen, terwijl wij, waarachtig, te nauwernood onszelven konden helpen.

Derde Visscher.

Nu, baas, heb ik het niet gezegd, toen ik den bruinvisch zoo zag springen en duikelen? Ze zeggen, die zijn half visch, half vleesch; dat de pest ze hale! ze komen nooit, of ik ben bang voor een pekelbad. Het verwondert mij, baas, hoe de visschen in zee het leven houden.

Eerste Visscher.

Wel, zooals de menschen op het land, de groote eten de kleine op. Onze rijke vrekken kan ik met niets zoo goed vergelijken als met een walvisch; zoo een speelt en duikt, en drijft het arme klein goed voor zich uit, en eindelijk verslindt hij dat alles met één hap. Van zulke walvisschen heb ik ook op het land gehoord, die niet ophouden met gapen, tot zij het geheele kerspel, met kerk, toren, klokken en alles, hebben ingeslokt.

Pericles *(ter zijde)*.

Een aardige vergelijking!

Derde Visscher.

Maar baas, als ik de koster was geweest, had ik op zoo 'n dag in den klokketoren willen zijn.

Tweede Visscher.

Waarom, man?

Derde Visscher.

Omdat hij mij dan mee had opgeslokt; en had ik dan in zijn buik gezeten, dan had ik zoo ongenadig met de klokken geluid, dat hij geen rust zou gehad hebben, eer hij klokken, toren, kerk en kerspel weer had opgegeven. Maar als de goede koning Simonides dacht zooals ik, —

Pericles *(ter zijde).*

Simonides!

Derde Visscher.

Dan zouden wij het land wel zuiveren van die hommels, die de bij van haar honig berooven.

Pericles *(ter zijde).*

Hoe goed naar 't schubbig volk der zee die visschers
Der menschen feilen weten af te schild'ren!
En hoe hun waterrijk hen inzien doet,
Wat bij de menschen lof, wat blaam verdient! —
(Overluid.) Hebt zegen op uw arbeid, brave visschers!

Tweede Visscher.

Braaf! goede vriend, wat is dat? Is het een dag nu, die u aanstaat, neem hem dan voor u uit den kalender, want niemand zal hem missen.

Pericles.

Gij ziet, de zee wierp op uw kust mij uit, —

Tweede Visscher.

Welk een dronken schelm was de zee, u op onzen weg uit te werpen!

Pericles.

Een man, dien beiden, 't water en de wind,
Op dit wijd kaatsveld tot hun speelbal kozen,
En kaatsten, smeekt u thans om medelijden;
Dit vraagt een man, die nooit gebedeld heeft.

Eerste Visscher.

Wat, vriend, kunt gij niet bedelen? er zijn er genoeg in onze Grieksche landstreek, die meer met bedelen verdienen, dan wij met werken het kunnen.

Tweede Visscher.

Kunt gij ook visschen vangen?

Pericles.

Ik heb het nooit beproefd.

Tweede Visscher.

Nu, dan zult gij zeker verhongeren; want tegenwoordig is hier niets te verdienen, als gij er niet naar hengelen kunt.

Pericles.

Wat ik geweest ben, ben ik reeds vergeten;
Doch wat ik ben, prent mij de nood wel in:
Een man van koû verstijfd, recht kil in de aad'ren,
Met niet meer leven in mij, dan mijn tong
Nog warmte geeft om uwe hulp te vragen;
Ontzegt gij die, zoo berg toch, ben ik dood,
Mij, wijl ik mensch ben, in der aarde schoot.

Eerste Visscher.

Dood gaan, zegt hij? Nu, dat verhoeden de goden! Ik heb een pijjekker hier; kom, trek dien aan; maak u warm. — Nu, op mijn woord, een knappe kerel! — Kom, ga mee naar huis; daar vindt gij vleesch voor feestdagen, visch voor vastendagen, en bovendien ketelkoek en pannekoeken; en gij zult welkom zijn.

Pericles.

Ik dank u, vriend.

Tweede Visscher.

Kijk eens aan, vriend; gij hebt gezegd, dat gij niet kondt bedelen.

Pericles.

Ik heb alleen gevraagd.

Tweede Visscher.

Alleen gevraagd? nu dan word ik ook een vrager en ontga zoo de kennismaking met de zweep.

Pericles.

Dus krijgen bij u alle bedelaars met de zweep?

Tweede Visscher.

O niet alle, vriend, niet alle; want als alle bedelaars van de zweep proefden, dan zou ik geen beter ambacht wenschen dan gerechtsdienaar te zijn. — Maar baas, ik wil het net gaan optrekken.

(Tweede en Derde Visscher af.)

Pericles *(ter zijde).*

Hoe goed past zulk een gulle scherts bij de' arbeid!

Eerste Visscher.

Hoor eens, vriend, weet gij, waar gij zijt?

Pericles.

Niet goed.

Eerste Visscher.

Nu, dan zal ik het u vertellen; het heet hier Pentapolis, en onze koning is de goede Simonides.

Pericles.

Simonides, de goede koning, heet hij?

Eerste Visscher.

Ja, vriend; en hij verdient zoo te heeten om zijn vreedzame regeering en zijn goed bestuur.

Pericles.

Hij is een gelukkig koning, daar hij van zijne onderdanen den naam van goed krijgt om zijn bestuur. Hoe ver ligt zijn hofplaats van dit strand af?

Eerste Visscher.

Nu, vriend, een halve dagreis; en ik kan u vertellen, hij heeft een schoone dochter, en morgen is het haar geboortedag; en er zijn uit alle deelen der wereld vorsten en ridders gekomen om deel te nemen aan een toernooi om harentwil.

Pericles.

Als mijn geluk zoo goed was als mijn wenschen, zou ik verlangen er een te zijn.

Eerste Visscher.

O vriend, de dingen moeten zijn, zooals zij zijn; en wat een man zelf niet verkrijgen kan, dat mag hij naar recht zien machtig te worden, door een vrouw te winnen.

(De Tweede en Derde Visscher komen terug, een net optrekkend.)

Tweede Visscher.

Help, baas, help! daar hangt een visch in het net, als een zaak van een armen kerel bij het gerecht; het wil niet loskomen. Ha! de drommel hale het! daar komt het eindelijk; en nu is het een verroeste wapenrusting geworden.

Pericles.

Een wapenrusting, vrienden? laat mij zien! —
Heb dank, Fortuin, dat gij, na al mijn rampspoed,
Mij iets verleent om mij weer op te heffen;
Dit was mijn eigendom, door erf'nis mijn,
Door mijn gestorven vader mij vermaakt,
Met dit gebed, toen hij van 't leven scheidde:
„Mijn Pericles, houd dit in eere; 't redde
Mij van den dood vaak;" — op dit armstuk wees hij, —
„Het blijve u dierbaar; in gelijken nood, —
Waar goden u voor hoeden, — diene 't u!"

Het bleef waar ik bleef; zoo hield ik 't in eer;
Totdat de zee, die, als zij woedt, niets spaart,
't Mij nam; maar nu, weer kalm gestemd, hergeeft.
Heb dank, mijn schipbreuk is bijna vergeten,
Nu 'k weer mijns vaders erfstuk mijn kan heeten.

Eerste Visscher.

Wat wilt gij, heer?

Pericles.

U, vrienden, om die wapenrusting vragen.
Zij diende eens ter beschutting aan een koning;
Ziet, hieraan ken ik haar. Om zijnentwil,
Wijl hij mij liefhad, wensch ik dit bezit,
En dat gij naar uws konings hof mij brengt,
Waar ik hiermede als edelman verschijn.
Ik geef u, zoo Fortuin mijn hoop vervult,
Rijk loon; tot zoolang blijf ik in uw schuld.

Eerste Visscher.

Zoo, wilt gij gaan toernooien voor de jonkvrouw?

Pericles.

'k Wil toonen, wat mijn wapenkunst vermag.

Eerste Visscher.

Nu, neem dit dan, en de goden mogen er u zegen op geven.

Tweede Visscher.

Goed; maar hoor toch, mijn vriend; wij hebben dit kleed door de ruwe naden van het water naar boven gehaald; er zijn zekere condolumenten, zekere profijten. Ik hoop, heer, dat, als gij geluk hebt, gij er aan denken zult, van waar gij het hadt.

Pericles.

Geloof mij, 'k zal het doen.
Door uwe hulp ben ik in staal gekleed;

En wat de zee mij ook ontnam, toch bleef
Hier dit kleinood mij aan den arm gespaard.
Voor zijn waardij verschaf ik mij een klepper,
Wiens opgewekte, fiere gang een elk,
Die hem in 't krijt ziet stappen, zal verrukken.
Alleen een dekkleed voor de dijen, vrienden,
Ontbreekt mij nog.

Tweede Visscher.

Daar zullen wij wel voor zorgen; gij zult mijn besten mantel hebben om dit er u van te maken, en ik zal u zelf naar het hof brengen.

Pericles.

Zij de eere dan zooals mijn hart begeert;
Op heden stijg ik, of word diep verneêrd.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Aldaar, *aan het hof. Een weg, die naar de toernooiplaats voert; ter zijde een tent voor de ontvangst van den Koning, de Princes en hunne Hovelingen.*

Simonides, Thaisa, *Hovelingen en Gevolg komen op.*

Simonides.

De ridders zijn voor 't wapenspel gereed?

Eerste Edelman.

Ja, heer en vorst,
Zij wachten slechts uw komst om op te treden.

Simonides.

Zoo meld hun, dat wij hier zijn; onze dochter,
Om wier geboortedag de feesten zijn,

Zit hier, een kind der schoonheid, als geschapen,
Opdat de menschen zich aan 't zien vergapen.

(Een Edelman af.)

Thaisa.

Mijn vorst en vader, het behaagt u, mij
Veel lofs te schenken boven mijn waardij.

Simonides.

Dit moet zoo zijn, want vorsten zijn een afdruk,
Dien naar zijn eigen beeld de hemel vormt;
Bestoven derft het schoonst juweel zijn gloed,
Een vorst zijn roem, zoo geen ontzag hem groet.
Uw eerambt, dochter, zij 't, van elk der ridders
Het streven met zijn kenspreuk toe te lichten.

Thaisa.

Opdat die eere mijn zij, zal ik 't doen.

(Een Ridder gaat over het tooneel en zijn Schildknaap houdt aan de Princes zijn schild voor.)

Simonides.

Wie is het, die het eerst daar voor ons optreedt?

Thaisa.

Een ridder is 't van Sparta, eed'le vader,
En op zijn schild staat in zijn zwarten gloed
Een Aethiopiër, reikend naar de zon;
Het bijschrift is: Lux tua vita mihi.

Simonides.

Hij mint u, die van u zijn leven heeft.

(De Tweede Ridder gaat voorbij.)

En wie is nu de tweede, die daar optreedt?

Thaisa.

Een Macedonisch vorst, mijn heer en vader,
En zijn blazoen is een gewapend ridder,

Die door een jonkvrouw overwonnen wordt;
Het motto is in 't Spaansch, aldus:
Piu por dulzura que por fuerza.
(De Derde Ridder gaat voorbij.)

Simonides.

De derde nu?

Thaisa.

Hij is uit Antiochië;
En zijn blazoen een wrong der ridderschap;
Het motto: Me pompæ provexit apex.
(De Vierde Ridder gaat voorbij.)

Simonides.

Wie is de vierde?

Thaisa.

't Is een ontstoken fakkel, omgekeerd;
Het motto: Quod me alit, me extinguit.

Simonides.

Dit zegt, dat schoonheid macht bezit naar lust,
Zoodat zij nu ontvlamt, dan 't leven bluscht.
(De Vijfde Ridder gaat voorbij.)
De vijfde voert een hand, omkranst door wolken,
Die goud toont, dat den toets heeft doorgestaan;
Het motto is: Sic spectanda fides.
(De Zesde Ridder gaat voorbij.)

Simonides.

En wat is
Dat zesde en laatste, dat de ridder zelf
Met zulk een eed'le hoff'lijkheid liet zien?

Thaisa.

Een vreemd'ling schijnt hij; wat hij toonde, was

Een dorre tak, slechts aan den top nog groen;
Het motto: In hac spe vivo.

Simonides.

't Is aardig uitgedrukt:
Hij hoopt uit het verval, waarin hij is,
Door u weer zijn geluk in bloei te zien.

Eerste Edelman.

Nu, 't is wel noodig, dat een kloeke daad
Meer dan zijn uiterlijk hem aanbeveelt,
Want naar zijn roestig uitzien zou men zeggen,
Dat hij de zweep meer voerde dan de lans.

Tweede Edelman.

Een vreemd'ling is hij zeker, want hij komt
Vreemd uitgedost op zulk een ridderfeest.

Derde Edelman.

Hij liet zijn pantser roesten, wis voorziend,
Dat heden 't zand hem goed tot schuren dient.

Simonides.

Dwaas is het oordeel, dat, naar 't waant, een man
Alleen naar 't uiterlijk juist schatten kan.
Maar stil, de ridders komen; gaan wij thans
In onze tent.

(Allen af. — Daarna herhaald en langdurig trompetgeschal achter het tooneel. Eindelijk luide toejuichingen; allen roepen: „De doffe ridder!")

DERDE TOONEEL.

Aldaar. *Een staatsiezaal in het paleis. — Een feestmaal staat gereed.*

SIMONIDES, THAISA, *Edelvrouwen, Edellieden, Ridders en Gevolg komen op.*

Simonides.

Gij ridders,
't Ware overtollig welkom u te heeten;
In uwer daden boek uw waarde in waap'nen
Als op een titelblad te schrijven, ware
Meer dan gij wacht en meer dan passend is,
Daar waarde, die aan 't licht komt, zelve spreekt.
Weest vroolijk; op een feest past vroolijkheid,
Gij gasten, eed'le vorsten!

Thaisa.

Maar u, mijn gast en ridder,
U reik ik dezen zegekrans en kroon u
Tot koning des geluks van dezen dag.

Pericles.

't Is eer geluk, vorstin, dan mijn verdienste.

Simonides.

Noem gij het hoe gij wilt, de zege is u;
En niemand, hoop ik, hier, die ze u benijdt;
Want bij het kunst'naars vormen schonk de kunst
Aan enk'len veel, maar and'ren hoog're gunst;
Gij waart haar liev'ling. — Koningin van 't feest, —
Dit zijt gij, dochter, — kom, zet hier u neêr;
Maarschalk, schik de and'ren naar verdienste en eer.

De Ridders.

Veel eer doet ons Simonides de goede.

Simonides.

Uw bijzijn streelt ons; de eer is ons geliefd,
Bewust, dat wie haar haat, de goden grieft.

Maarschalk *(tot* Pericles, *op de plaats tegenover den Koning en de Prinses wijzende).*

Dit is uw plaats, heer.

Pericles.

Beter past een and're.

Eerste Ridder.

Weerstreef niet, heer; want wij zijn edellieden,
Wier hart noch oog voor hoog'ren ooit met haat
Of nijd vervuld is, noch ooit laag'ren smaadt.

Pericles.

't Is echte ridderschap.

Simonides.

Kom, zet u, heer.
(Ter zijde.) Bij Jupiter, den koning van ons denken,
't Is vreemd: niets smaakt mij, denk ik niet aan hem.

Thaisa *(ter zijde).*

Bij Juno, koningin van 't echtverbond,
Laf, smaak'loos is al wat ik proef, slechts hem
Wensch ik als spijs. Voorwaar, een wakker ridder!

Simonides *(ter zijde).*

Hij is een edelman van 't land; hij deed
Niets meer, dan wat ook and're ridders deden,
En brak een lans; 't is of 't een wonder was.

Thaisa *(ter zijde).*

Mij schijnt hij als een diamant bij glas.

Pericles *(ter zijde).*

De koning daar is mij mijns vaders beelt'nis,

Die mij verhaalt, hoe glansrijk hij eens was,
Als sterren prinsen zijnen troon omgaven,
En hij de zon was, wie hun hulde gold.
Wie hem aanschouwden, neigden hunne kronen,
Als kleiner lichten, voor zijn hoog'ren rang.
Zijn zoon is nu een glimworm, die geen kracht
Tot lichten heeft bij dag, slechts glimt bij nacht;
Ik ken den tijd nu als ons aller koning;
Hij is de vader en het graf der menschen,
En geeft hun wat hij wil, niet wat zij wenschen.

Simonides.

Nu, ridders, stemt ons feest tot vreugd?

Eerste Ridder.

Hoe kan het anders in des konings bijzijn?

Simonides.

Hier, met een beker tot den rand gevuld, —
Bemint gij, vul ook voor uw liefste's lippen, —
Drink ik u aller welzijn.

De Ridders.

Dank, uw hoogheid!

Simonides.

Een oogenblik!
De ridder daar zit zoo zwaarmoedig, dunkt mij,
Alsof 't onthaal, hem aan ons hof bereid,
Hem voorkwam niet met zijn waardij te strooken.
Thaisa, ziet gij 't ook niet?

Thaisa.

Waarom zou ik er acht op slaan, mijn vader?

Simonides.

O sla er acht op, kind; want in dit opzicht
Is 't plicht, dat vorsten als de goden zijn,
Die mildlijk ieder geven, die hen nadert

Om hulde hun te brengen;
En vorsten, die 't niet doen, gelijken muggen,
Wier gonzen na haar dood een raadsel is.
Geef hem, opdat de ontvangst hem zoeter smake,
Dien beker wijns, en zeg: ik drink hem toe.

Thaisa.

Mijn vader, ach, 't betaamt mij niet, dat ik
Zoo stout mij tot een vreemden ridder richt;
Ik ducht, hem kan, als man, mijn aanbod krenken;
Hun schijnt het driest, als vrouwen hun iets schenken.

Simonides.

Kom, kom,
Doe wat ik zeg, gij zoudt mij toornig maken.

Thaisa *(ter zijde).*

Nu, bij de goden, niets behaagt mij meer.

Simonides.

En zeg hem verder, dat wij gaarne hooren,
Van waar hij is, zijn naam en zijn verwanten.

Thaisa.

De koning, heer, mijn vader, dronk u toe.

Pericles.

Ik zeg hem dank.

Thaisa.

En wenscht, die wijn worde u tot levensbloed.

Pericles.

Ik dank en hem en u, met dezen beker.

Thaisa.

En verder zou hij gaarne van u hooren,
Van waar gij zijt, uw naam en uw verwanten.

Pericles.

Ik ben uit Tyrus en heet Pericles,

'k Ben van geboorte een edelman en werd
In wetenschap en waap'nen opgeleid;
Om avonturen zwerf ik door de wereld;
De ruwe zee ontnam mij schip en manschap,
En wierp mij als schipbreuk'ling op dit strand.

Thaisa.

Hij dankt uw hoogheid, noemt zich Pericles,
Een edelman uit Tyrus;
Een ramp op zee heeft hem zijn schip en manschap
Ontnomen en hem hier op 't strand geworpen.

Simonides.

Nu, bij de goden, ik betreur zijn onheil,
En wek hem op uit zijn droefgeestigheid. —
Komt, heeren, komt, wij treuz'len reeds te lang,
Den tijd, die nieuwen lust verlangt, zoo spillend.
Zoo als gij daar in wapenrusting zijt,
Gaat wis een krijgsmansdans recht goed u af.
Neen, 'k wil geen uitvlucht, zegt niet, die muziek
Klinkt veel te ruw een jonkvrouw in het oor;
In 't harnas èn in bed vindt gij gehoor.

(De Ridders dansen.)

Zoo, 'k vroeg het goed, en goed hebt gij 't gedaan. —
Kom, heer;
Hier is een jonkvrouw, die beweging wenscht;
'k Vernam wel eens, gij ridders daar in Tyrus
Verstaat de kunst om meisjes te doen tripp'len,
En zijt voor strenger dansen ook beroemd.

Pericles.

Ja, die de kunst beoef'nen, dansen goed.

Simonides.

Ei wat! dit klinkt, alsof gij uw begaafdheid
Zoudt willen looch'nen.

(De Ridders en Edelvrouwen dansen.)

Goed; — laat los, laat los!
Dank, heeren, dank! gij kweet u allen goed,
(*Tot* PERICLES.) Doch gij het best. — Kom, dienaars hier [en toortsen!
Wijst elk der ridders zijn verblijf. — Heer, 't uwe
Grenst, — zoo was onze last, — het naast aan 't onze.

Pericles.

Ik ben ten dienste van uw hoogheid.

Simonides.

't Is, prinsen, nu te laat voor liefdepraatjes;
En 'k weet, dit is het doel, dat gij beoogt.
Daarom, dat ieder nu ter rust zich spoed';
Doet morgen dan uw best, met nieuwen moed.

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Tyrus. *Een vertrek in het huis des Stedehouders.*

HELICANUS *en* ESCANES *treden op,*

Helicanus.

Neen, Escanes, verneem thans, hoe hij leefde;
Bloedschande was Antiochus' vergrijp;
Waarom de hooge goden ook niet langer
De wraak verschoven, die naar hun besluit
Het loon zou zijn voor zulk een gruwb're zonde.
Terwijl hij in zijn volle pracht en glorie
Met zijne dochter naast zich, op een wagen,
Onschatbaar in waardij, gezeteld was,
Viel 't vuur des hemels op hen; beider lichaam
Werd tot een walg en afschuw; ja zij stonken,
Dat geen, wiens oog weleer hen had vergood,
Alsnu de hand bij hun begraaf'nis bood.

Escanes.

Voorwaar, zeer vreemd.

Helicanus.

En toch rechtvaardig, want
Hoe hoog hij tronen mocht, toch hield zijn troon
Des hemels pijl niet af, der zonde loon.

Escanes.

Zeer waar.

(Drie Edellieden komen op.)

Eerste Edelman.

Ziet slechts, geen man staat, voor vertrouwlijke' omgang
Of in den raad, bij hem zoo hoog als hij.

Tweede Edelman.

Niet langer zal 't ons ongegispt verdrieten.

Derde Edelman.

Vervloekt zij hij, die hierbij ons niet helpt.

Eerste Edelman.

Zoo volgt mij nu. — Een woord, heer Helicanus!

Helicanus.

Met mij? weest welkom. — Goeden dag, gij heeren!

Eerste Edelman.

Weet, onze grieven stegen tot den boord,
En overstroomen eind'lijk nu haar oevers.

Helicanus.

Uw grieven? Krenkt uw dierb'ren vorst zoo niet.

Eerste Edelman.

Krenk gij uzelf niet, eed'le Helicanus;
Maar leeft de vorst, zoo laat ons hem begroeten;
Meld, waar zijn adem 't land gelukkig maakt.

Waar hij ter wereld leev', wij zoeken hem;
Waar hij in de aarde rust', wij vinden hem.
Wij wenschen, dat hij leeft en ons regeer',
Of, is hij dood, dat onze rouw hem eere,
En wij een vrije keuze mogen doen.

Tweede Edelman.

Naar onze meening is zijn dood wel zeker;
En dezen staat dus wetend zonder hoofd, —
Gelijk een goed gebouw, van dak verstoken,
Weldra vervalt, — verkiezen wij thans u,
Die allen in beleid te boven gaat,
Tot onzen heer, tot vorst van dezen staat.

Allen.

Hij leve, de eed'le Helicanus!

Helicanus.

Verschuift nog voor uw eigen eer uw keus;
Verschuift die, is vorst Pericles u dierbaar.
Deed ik uw wensch, ik sprong dan in een vliet,
Die één uur rust voor jaren onrust biedt.
Neemt nog een twaalftal maanden, bid ik u,
Genoegen met de afwezigheid uws konings;
En is hij na dien tijd nog niet terug,
Dan zal ik, hoe bejaard, mij 't juk getroosten.
Maar zoo gij deze gunst mij niet wilt schenken,
Zoo zoekt, als eed'len, uwen eed'len vorst,
En 't zoeken toon', door wat gij waagt, uw waarde.
Zoo gij hem vindt en noopt tot wederkeeren,
Dan siert ge, als diamanten, staâg zijn kroon.

Eerste Edelman.

Dwaas is, wie niet der wijsheid raad wil volgen;
En nu ons Helicanus dit gebiedt,
Zij 't ook terstond met reis op reis beproefd.

Helicanus.

Dan, vrienden, reikt gij mij, ik u de hand;
Des adels eendracht houdt een rijk in stand.

(Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

Pentapolis. *Een vertrek in het paleis.*

Van de eene zijde komt Simonides *op, een brief lezende, van de andere zijde komen de Ridders op.*

Eerste Ridder.

Simonides, den goede, goeden morgen.

Simonides.

'k Moet, ridders, van mijn dochter dit u melden,
Dat zij besloten heeft, in 't eerste jaar
Geen huw'lijk aan te gaan.
Haar reed'nen zijn haarzelve alleen bekend,
'k Verwacht op geene wijs die te vernemen.

Tweede Ridder.

Is 't ons vergund haar te bezoeken, heer?

Simonides.

Volstrekt niet; zoo gestreng sloot zij haar kamer
Voor ieder af, dat dit onmooglijk is.
Twaalf maanden lang draagt zij Diana's kleed;
Zij deed bij Cynthia's oog dien plechtige' eed,
En zal dien bij haar maagd'lijke eer niet breken.

Derde Ridder.

Hoe noode wij ook scheiden, vorst, vaarwel!

(De Ridders af.)

Simonides.

Zoo!
Die zijn verwijderd; nu mijn dochter's brief:
Zij schrijft, dien vreemden ridder wil zij huwen;
Zoo niet, voor eeuwig dag en daglicht schuwen.
Goed, jonkvrouw, uwe keus is ook de mijne;
Ik vind haar goed; maar hoe beslist is zij;
Zij vraagt niet eens, of 't mij behaagt of niet!
Nu, mij bevalt haar keus,
En langer zij de zaak niet uitgesteld.
Daar komt hij; — stil! ik moet vooreerst nog veinzen.

(Pericles *komt op.*)

Pericles.

Simonides, den goeden, alle heil!

Simonides.

Hetzelfde aan u, heer! — 'k Ben u zeer verplicht
Voor uw muziek, zoo schoon, van gist'ren avond;
Voorwaar, nog nooit werd zoo mijn oor gestreeld
Met zulk een zuiv're, zoete harmonie.

Pericles.

't Behaagt u lof te geven, maar verdiend
Is 't niet.

Simonides.

Een meester zijt gij in muziek.

Pericles.

Veeleer de minste van haar jong'ren, heer.

Simonides.

Vergun mij eene vraag:
Wat is uw meening van mijn dochter, heer?

Pericles.

Ze is een princes, in deugden overrijk!

Simonides.

En schoon, niet waar, is zij te noemen?

Pericles.

Ze is wonderschoon, een schoone zomerdag.

Simonides.

Mijn dochter, heer, denkt zeer goed over u!
Ja zoo goed, dat zij les bij u wil nemen;
Gij moet haar meester worden, weet dit wel.

Pericles.

Haar meester? zulk een eer ben ik niet waardig.

Simonides.

Zoo denkt zij niet; zie dezen brief slechts in.

Pericles *(ter zijde).*

Wat is dit hier?
Een brief, dat zij den ridder mint uit Tyrus!
De koning staat met list mij naar het leven. —
(Overluid.) O tracht niet, edel vorst, mij te verstrikken,
Die vreemd ben, een rampspoedig edelman,
Die nooit tot uwe dochter 't oog verhief,
Maar alles doen zou, wat haar eer verhoogt.

Simonides.

Behekst hebt gij mijn kind; gij zijt een schurk.

Pericles.

Neen, bij de goden, neen!
'k Heb nooit zelfs in gedachte haar gekrenkt,
En nimmer iets gedaan, — wat gij ook denkt, —
Dat haar kon winnen of uw gramschap wekken.

Simonides.

Gij liegt, verrader!

Pericles.

Ik verrader?

Simonides.

Ja.

Pericles.

'k Werp elk, die mij verrader noemt, dien leugen, —
Tenzij 't een koning zij, — weer in den strot.

Simonides *(ter zijde).*

Nu, bij de goden, 'k juich zijn kloekheid toe!

Pericles.

Mijn doen is even edel als mijn denken;
Naar lagere afkomst zweemt er niets in mij.
Ik kwam hier aan uw hof ter will' der eer,
En niet om haren dienst ontrouw te worden.
En doe mijn zwaard aan hem, die anders zegt
Of denkt, als aan der eere vijand, recht!

Simonides.

Gij geen verrader, man?
Daar komt mijn dochter, zij getuig' dit dan.

(Thaisa *komt op.*)

Pericles.

Zeg gij, die even deugdzaam zijt als schoon,
Aan uw vergramden vader, of mijn tong
U ooit deed hooren, ooit mijn hand u schreef
Het minste woord, dat u om liefde smeekte.

Thaisa.

Nu, stel, het waar' geschied;
Wie wordt gekrenkt door wat zij gaarne ziet?

Simonides.

Ei jonkvrouw! zijt gij zoo beslist en stellig? —
(Ter zijde.) Ik ben van harte er om verheugd. —
(Overluid.) Ik tem u wel en maak u onderdanig;

Wilt gij, eer ik heb toegestemd,
Uw liefde en neiging aan een vreemd'ling wijden?
(Ter zijde.) Dien toch, indien ik oordeel heb, misschien, —
Ik kan mij schier het tegendeel niet denken, —
Niet minder edel is van bloed dan ik.
(Overluid.) En hoor daarom, princes, gij hebt uw wil
Te schikken naar den mijnen; en gij, heer,
Hoor toe en doe wat ik verkies, of ik —
Maak u tot man en vrouw.
Komt, hand en lippen moeten dit bezeeg'len;
Zijt gij het eens, ik zweer, dat dit u heugt;
Daar ik aldus u straf: — „God geve u vreugd!"
Gij zijt tevreden?

Thaisa (*tot* Pericles).

Heer, als gij mij mint.

Pericles.

Gelijk mijn leven en mijns levens bloed.

Simonides.

Hoe is 't? zijt gij het samen eens?

Pericles *en* Thaisa.

Ja, zoo 't uw majesteit behaagt.

Simonides.

Zoo goed, dat ik geen uitstel toe wil staan;
Gij huwt en kunt dan ras te bedde gaan.

(Allen af.)

DERDE BEDRIJF.

GOWER *komt op.*

Gower.

Nu stilt de slaap het feestgedruis;
Slechts snorken klinkt door 't gansche huis;
En des te luider, daar de gasten
Aan 't overvloedig feestmaal brasten.
Nu is met gloeiend oog de kat
Aan 't loeren voor het muizengat;
En bij den haard de krekel zingt,
Te scheller, daar de dorst hem dringt.
De bruid is nu naar bed geleid,
Waar door 't verlies der maagd'lijkheid
Met Hymen's gunst een wicht zich vormt. —
Geeft acht; de tijd vliegt voort, ja stormt;
Zijn' wenk vulle uw verbeelding aan;
Ik doe u 't stomme spel verstaan.

Stomme Vertooning.

PERICLES *en* SIMONIDES *komen op van de eene zijde*; *een Bode komt hun te gemoet, knielt neder en overhandigt aan* PERICLES *een brief.* PERICLES *geeft dien aan* SIMONIDES *ter inzage; de Hovelingen knielen voor* PERICLES. *Dan komt* THAISA *op, zwanger, met* LYCORIDA. SIMONIDES *laat aan zijne dochter den brief lezen; zij is verheugd; zij en* PERICLES *nemen afscheid van haar vader en vertrekken met* LYCORIDA *en met hun Gevolg. Daarna treden* SIMONIDES *en de Overigen af.*

Gower.

Op meen'gen weg, lang, bang en zwaar,
Is ijv'rig, tuk op elke maar'
Van Pericles, in alle hoeken
Der wereld menigeen aan 't zoeken.
Wat paard en schip en macht van geld
Vermogen, wordt in 't werk gesteld
Met alle zorg. Ten laatste komen, —
't Verblijf werd van 't gerucht vernomen, —
Er aan Simonides' groot hof
Van Tyrus brieven, rijk in stof: —
Antiochus en dochter dood;
De wensch van Tyrus' burgers bood
De kroon aan Helicanus aan,
Die stellig weigert; zijn vermaan
Leest aan den opstand goed de les;
Doch hij belooft, zoo Pericles,
Nu binnen 't jaar niet huiswaarts keert,
Dat hij voldoet aan hun begeert',
De kroon aanvaardt. — Dra wordt in 't rond
Bekend, wat in dit schrijven stond;
Nu is Pentapolis in vreugd,
Elk juicht en jubelt, recht verheugd;

„Onze erfprins, ziet, een koning is 't!
Wie had dit in zijn droom gegist?" —
Kortom, naar Tyrus moet hij gaan;
Zijn zwang're vrouw blijft er op staan, —
Wie wraakt dit? — dat zij hem verzell';
Gij schenkt ons wis het afscheid wel;
Haar hulp, Lycorida, reist mee.
Zij gaan; de kiel danst op de zee.
Voorspoedig is de halve vaart
Alreeds volbracht, als naar zijn aard
't Geluk verkeert, en uit den noord
Een stormwind losbreekt, ongehoord,
Zoodat, als de eend, die duikt voor 't leven,
't Schip rijst en daalt, hoog, laag den steven.
't Jong vrouwtjen gilt en vreest den dood;
Ach, de angst verhaast haar barensnood.
Maar wat toen verder is geschied,
Onthull' zichzelf, ik zeg het niet.
Zoo 't u voor oogen wordt gesteld,
Dan is 't niet goed, dat ik het meld.
Houde uw verbeelding nu voor waar,
Dat dit tooneel een schip is; daar
Komt Pericles op 't dek, doodmoê
Van 't stormgeloei, en spreekt u toe.

(GOWER *af.*)

EERSTE TOONEEL.

In zee. Het schip van Pericles. *Storm.*

PERICLES *komt op.*

Pericles.

Gij god van 't grensloos vlak, bestraf die zwalping,
Die hel en hemel wascht; en gij, die over
De winden heerscht, boei hen in koper, gij,

Die uit het diep hen opriept! O, bedwing
't Verdoovend, schrikk'lijk dond'ren; blusch genadig
Uw rasse solferflitsen! — O Lycorida,
Hoe is 't mijn gade? — O storm, wat zijt gij boos!
Spuwt gij uzelf gansch uit? — Des bootsmans fluitjen
Is als gefluister in het oor des doods,
Onhoorbaar. — Kom, Lycorida! — Lucina,
Gij goede, vroede vrouw, beschermgodin
Der roependen bij nacht, bestijge uw godheid
Ons stampend schip, o! maak mijn koningin
Haar weeën kort! — Gij daar, Lycorida?

(LYCORIDA *komt op, met een Zuigeling.*)

Lycorida.

Ziehier een wicht, te jong voor zulk een plaats,
Dat, zoo 't besef had, sterven zou, zooals
Ik bijna sterf. Neem in uw arm dit deel
Van uw gestorven vrouw.

Pericles.

Wat, wat, Lycorida!

Lycorida.

Kalm, beste heer! leen aan den storm geen hulp.
Zie, dit is alles wat in 't leven bleef
Van uwe gade, een dochtertjen; wees man
Om harentwille, en schep nog moed!

Pericles.

O goden!
Schenkt gij ons liefde voor uw kostb're gaven,
En rukt ze plots'ling weg? Wij menschen vord'ren
Geschenken niet terug, en hoeden beter
Onze eer hierin, dan gij.

Lycorida.

Kalm, beste heer;
Zoo smeekt dit wicht.

Pericles.

Nu, zacht zij u het leven!
Geen zuig'ling had onstuimiger geboort';
Maar kalm en vriend'lijk zij uw levenslot!
Geen ruwer welkomst op deze aard viel ooit
Een koningskind ten deel; dat vrede volge!
Zoo boos is 't uur van uw geboorte, als vuur,
Lucht, water, aarde en hemel ooit een kind
Uit 's moeders schoot begroetten; uw verlies
Is bij uw levensaanvang grooter, dan
Al, wat gij hier kunt vinden, op kan wegen. —
Lach thans der goden hoogste gunst u toe!

(Twee Matrozen komen op.)

Eerste Matroos.

Heer, hoe is u te moede? zeeg'ne u God!

Pericles.

O, moeds genoeg! Geen woeste storm verschrikt mij;
Het ergst deed hij mij aan. Maar toch, ter wille
Van dit arm kind, deez' nieuw'ling op de baren,
Wenschte ik den storm bedaard.

Eerste Matroos.

Boelijns los! — Wilt gij niet ophouden? wilt gij niet? Zoo blaas u te bersten!

Tweede Matroos.

In 't ruime sop, — of dan het pekel en de wolkige golf de maan kussen, ik geef er niet om.

Eerste Matroos.

Heer, uw koningin moet overboord; de zee gaat hoog,

de wind loeit en zal niet gaan liggen, voor het schip de doode kwijt is.

Pericles.

Dat is een bijgeloof van u.

Eerste Matroos.

Met uw verlof, heer, wij hebben ons op zee daar altijd aan gehouden, en wij staan op het gebruik. Dus, kortom, sta haar af, want zij moet aanstonds overboord.

Pericles.

Zooals gij 't wilt. — Rampzaal'ge koningin!

Lycorida.

Hier ligt zij, heer.

Pericles.

Een schrikk'lijk kinderbed, geliefde, hadt gij;
Geen licht, geen vuur; de onvriendlijke elementen
Vergaten u geheel; geen tijd zelfs heb ik
Om u voor 't graf te wijden, maar ik moet u
Terstond, schier niet gekist, in 't zeeslijk werpen,
Waar uw gebeent' niet in een grafgesticht
Bij eeuw'ge lampen rust, maar ruischend water,
Waarin de walvisch blaast, uw lijk bedekt,
Dat onder schelpen ligt. — Lycorida!
Laat Nestor specerijen, pen en inkt,
't Juweelenkistjen brengen, en Nicander
De kist met zijde; leg het arme wicht
Op 't kussen daar. Ga, spoed u, terwijl ik
Een vroom vaarwel haar toeroep. Haast u, vrouw.

(Lycorida *af.*)

Tweede Matroos.

Heer, wij hebben een kist in 't ruim, goed gebreeuwd en gepikt.

Pericles.

Dank, vriend! — En, bootsman, welke kust is dit?

Tweede Matroos.

Wij zijn bij Tarsus.

Pericles.

Nu, daarheen dan, bootsman,
Nog niet naar Tyrus. Wanneer kunt ge er zijn?

Tweede Matroos.

Indien de wind gaat liggen, met den morgen.

Pericles.

Naar Tarsus dus. —
Daar zoek ik Cleon op; het kind kan niet
Tot Tyrus mede; daar laat ik het achter,
Aan goede zorg vertrouwd. — Vooruit dus, bootsman;
Ik breng het lijk terstond.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Ephesus. *Een vertrek in* Cerimon's *huis.*

Cerimon, *een Bediende en eenige Schipbreukelingen komen op.*

Cerimon.

Philemon!

(Philemon *komt op.*)

Philemon.

Roept gij, heer?

Cerimon.

Bezorg deze' armen lieden vuur en spijs;
Het is een nacht van woesten storm geweest.

Bediende.

Ik zag er vele reeds; maar zulk een nacht
Heb ik nog nooit doorleefd.

Cerimon.

Uw heer zal dood zijn, eer gij wederkeert;
Bij hem valt aan natuur niets toe te dienen,
Dat hem behoudt. — (*Tot* Philemon.) Geef dit den [apotheker,
En meld mij hoe het werkt.
(*Allen af, behalve* Cerimon.)

(Twee Edellieden komen op.)

Eerste Edelman.

Heer, goeden morgen.

Tweede Edelman.

Recht goeden morgen, heer.

Cerimon.

Hoe is het, heeren,
Zoo vroeg reeds bij de hand?

Eerste Edelman.

Ons huis, heer, van den zeekant onbeschermd,
Schudde, alsof de aarde beefde;
Het was, of al 't gebinte kraakte en scheurde
En alles in zou storten. Schrik en vrees
Deed mij het huis verlaten.

Tweede Edelman.

Ziedaar, waarom wij u zoo vroeg reeds storen;
Geen ijver is 't voor zaken.

Cerimon.

O 't is goed.

Eerste Edelman.

Maar mij verbaast het zeer, dat gij, heer, die
Hier rijk zijt ingericht, alreeds zoo vroeg
Den gulden slaap, die rust brengt, van u schudt;
Vreemd is 't, dat zoo natuur met nood verkeert,
Als niets haar daartoe dwingt.

Cerimon.

Steeds kwam 't mij voor,
Dat deugd en kennis grooter gaven zijn,
Dan adel 't is en rijkdom; zorg'looze erven
Verduist'ren en verkwisten vaak de laatste,
Maar de eerste vergezelt onsterf'lijkheid
En maakt den mensch tot god. Ik heb, — men weet het, —
Geneeskunst trouw beoefend, en mij werden
Door haar verborgen kracht, bij 't boeken-naslaan
En 't ondervragen der natuur, gemeenzaam
En dienstbaar de gezegende geheimen,
Die in metalen, steenen, planten huizen;
En ook de stoornissen bespiedde ik, die
Natuur bewerkt en heelt; dit alles schenkt
Mij meer tevredenheid en waar genot,
Dan zoo ik dorstte naar vergank'lijke eer,
Of groote schatten borg in zijden buidels,
Om narren te believen en den dood.

Tweede Edelman.

Mild stort gij, heer, steeds over Ephesus
Uw goedheid uit; er noemen honderden
Zich uwe scheps'len, die u 't leven danken;
En niet uw kennis slechts en vaardig helpen,
Ook uw steeds open beurs heeft Cerimon
Een roem gebouwd, die nimmer zal vergaan.

(Twee Bedienden komen op, met een kist.)

Eerste Bediende.

Licht op daar!

Cerimon.

Wat is dat?

Eerste Bediende.

Zoo even, heer,
Werd deze kist uit zee op strand geworpen,
Wis uit een wrak.

Cerimon.

Zet neer en laat ons zien.

Tweede Edelman.

't Is of 't een doodkist is.

Cerimon.

Nu, wat het zij,
't Is zwaar genoeg. Vlug, breekt het open; zoo
De zee haar maag met goud heeft overladen,
Dan is Fortuin ons gunstig, die haar dwong
Het hier weer op te geven.

Tweede Edelman.

't Is zoo, heer.

Cerimon.

Wat is die kist gebreeuwd en goed gepikt!
Spreek, wierp de zee haar op?

Eerste Bediende.

De grootste baar, heer, die ik ooit gezien heb,
Heeft haar op strand gezet.

Cerimon.

Komt, breekt haar open!
Bedaard! — het geurt recht lief'lijk naar mij dunkt.

Tweede Edelman.

Het is een geur, zoo fijn, —

Cerimon.

Als ooit mij in den neus drong. — Zoo! — nu open! —
O groote goden! wat is dit? een lijk!

Eerste Edelman.

Zeer vreemd!

Cerimon.

En in een prachtgewaad gehuld; begraven
In keur van specerijen! Ook een paspoort!
Apollo, doe mij 't schrift verstaan!

(Hij leest.)

„Spoelt ergens deze kist aan land,
Zoo weet, gij, wien ze komt ter hand:
Ik, koning Pericles, bezat
Deez' gade, waard alle' aardschen schat.
Wie haar ooit vind', geev' haar een graf;
Zij stamde van een koning af;
Bij wat hij hier reeds vindt, beloon'
Der goden gunst zijn hulpbetoon."

Ach, leeft gij, Pericles, dan breekt uw hart
Van grievend wee! — Dit is van nacht gebeurd.

Tweede Edelman.

Waarschijnlijk, heer.

Cerimon.

Neen, zeker deze nacht;
Want zie, hoe frisch ze er uitziet. — Al te ras
Werd zij in zee geworpen. Vlug, leg vuur aan,
En haal mij al de doozen uit mijn kamer.

(Een Bediende af.)

De dood kan uren lang natuur bedwingen,
En 's levens vuur toch de onderdrukte geesten

Tot nieuwe kracht ontvonken. 'k Weet een voorbeeld
Van een Egyptisch man, die negen uur
Voor dood lag, maar door goede zorg herstelde.

(De Bediende komt terug, met doozen, doeken en vuur.)

Zeer goed, zeer goed; — zoo, vuur en doeken; goed. –
En laat nu onze eenvoudige muziek
Zacht, roerend spelen, bid ik u.
Nog eens dat fleschjen; — wat! beweegt ge u, blok?
Muziek daar ginds! Ik bid u, geeft haar lucht.
Nu, mannen, deze koningin
Zal leven; de natuur ontwaakt; 't is warmte,
Die uit haar ademt; vijf uur is 't, niet meer,
Dat zij bezwijmd lag. Zie eens, zij ontluikt
Op nieuw tot 's levens bloei.

Eerste Edelman.

De hemel, heer,
Verhoogt door u onze' eerbied, en hij vestigt
Uw roem voor eeuwig.

Cerimon.

Ze is herleefd! o ziet,
De oogleden, deksels van die hemelschoone
Juweelen, die vorst Pericles verloor,
Beginnen reeds hun gouden franjes te oop'nen.
Twee diamanten van het zuiverst water
Zijn zichtbaar, dubb'le rijkdom voor heel de aard.
Leef, lieve, en doe ons weenen om uw noodlot,
Wis eenig, als gijzelf zijt!

(Thaisa *beweegt zich.*)

Thaisa.

O Diana!
Waar ben ik? waar mijn gâ? wat wereld is dit?

Tweede Edelman.

Is dit niet wonderbaar?

Eerste Edelman.

Vreemd, wondervreemd!

Cerimon.

Stil, lieve buren! leent mij thans de hand,
En draagt haar met mij in het naast vertrek.
Brengt linnen; nu is alle zorg vereischt;
Want stort zij in, 't is dood'lijk. Komt dus, komt;
En Æsculaap zij onze gids!

(Allen af; THAISA *wordt weggedragen.)*

DERDE TOONEEL.

Tarsus. *Een vertrek in* Cleon's *huis.*

PERICLES, CLEON, DIONYZA *en* LYCORIDA, *met* MARINA *op hare armen, komen op.*

Pericles.

Ik moet, vereerde Cleon, nu vertrekken;
Mijn jaar is om; en de eendracht wordt bedreigd
In Tyrus. Gij en uwe gade, aanvaardt
Mijns harten dankbaarheid; schiet die te kort,
De goden vullen dit u aan!

Cleon.

Des noodlots pijl, die u zoo dood'lijk trof,
Dwaalde af en raakte ook ons.

Dionyza.

Ach, uwe gade!
Hadde u het lot gegund, haar hier te brengen
Tot mijner oogen lust!

Pericles.

De hoog're machten
Beheerschen ons. Al kon ik razen, brullen,
Zooals de zee, waarin zij ligt, toch moest
Het eind zijn zooals 't is. Mijn lief, klein wicht,
Marina, — ja, want ze is op zee geboren, —
Vertrouw ik aan uw liefde toe en laat haar
Als kind van uwe zorg u met de bede
Haar tot vorstin te vormen, dat haar doen
Als haar geboorte zij.

Cleon.

Wees niet bezorgd,
En denk: uw gunst, die graan schonk aan mijn volk,
Dat in zijn beden uwer steeds gedenkt, —
Wordt aan uw kind vergolden. Mocht verzuim
Mij ooit hier laag in toonen, 't gansche volk,
Dat gij eens hielpt, zou tot mijn plicht mij dwingen;
Doch zoo hiertoe mijn aard een spoor behoeft,
De goden straffen mij dan en de mijnen
Tot aan het eind des menschdoms!

Pericles.

Ik geloof u;
Uw eer en uwe goedheid zeggen 't mij,
Ook zonder eed. Tot zij gehuwd is, vrouwe, —
Ik zweer het bij Diana, die wij eeren, —
Zal dit mijn haar steeds ongeschoren blijven,
Hoezeer mij dit ontsier'. Thans neem ik afscheid.
Maak, eed'le vrouw, mij door de zorg gezegend,
Die ge aan mijn kind besteedt.

Dionyza.

Ik heb er zelve
Een, dat niet nader mij aan 't hart zal liggen,
Dan 't uwe, vorst.

Pericles.

Heb dank; ik bid voor u.

Cleon.

Wij brengen, vorst, u tot aan 't strand, en geven
U daar aan den gemaskerden Neptunus
En alle zachte hemelwinden over.

Pericles.

Ik neem volgaarne uw aanbod aan. Zoo kom,
Geëerde vrouwe! — O neen, Lycorida!
Geen tranen; blijf getrouw uw zorgen wijden
Aan uwe kleine meesteres, wier liefde
Die immer zal erkennen. — Kom nu, heer.

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Ephesus. *Een vertrek in* Cerimon's *huis.*

Cerimon *en* Thaisa *komen op.*

Cerimon.

De brief hier, eed'le vrouwe, en veel juweelen
Zijn bij u in de kist gevonden; 't is
Geheel tot uw beschikking. Kent gij 't schrift?

Thaisa.

't Is van mijn echtgenoot.
'k Herinner mij, dat ik ben scheep gegaan,
En dat mijn tijd nabij was; maar of ik
Daar ben bevallen, — bij de heil'ge goden,
Ik weet het niet. Doch daar ik mijn gemaal,
Vorst Pericles, wis nimmer wederzie,
Wil ik mij hullen in 't Vestalenkleed
En zeg ik alle vreugd vaarwel.

Cerimon.

Vorstin, is dit u ernst, wat gij daar zegt,
Dan is Diana's tempel hier niet ver,
Waar gij tot 's levens einde kunt vertoeven.
Ook zal een nicht van mij, als gij dit wilt,
U daar ten dienste staan.

Thaisa.

Aanvaard mijn dank, als eenig loon van mij;
Geloof dien groot, hoe klein de gave ook zij.

(Beiden af.)

VIERDE BEDRIJF.

GOWER *komt op.*

Gower.

Denk Pericles in Tyrus weêr,
Naar wensch gevierd als vorst en heer.
In Ephesus zijn droeve vrouw,
Daar aan Diana's dienst getrouw.
Marina vraagt uw aandacht nu;
Ons ijlend spel vertoont haar u
In Tarsus; daar is ze opgevoed
Door Cleon, met een zorg zoo goed,
Dat zij, wanneer zij spreekt of zingt,
Het hart van ieder steelt; zij blinkt
Als wereldwonder. Maar de nijd, —
Ach! 't monster, dat zoo menig tijd
Geoogsten lof verderft, — belaagt
Met snooden dolk de schoone maagd.
Zoo heeft hier Cleon zelf een kind,
Een eenig, dat hij teêr bemint;
En deze dochter, rijp voor de' echt,
Heet Philoteen, die, — 't wordt gezegd
Door de oude schrijvers, die ik las, —
Liefst met Marina samen was.

't Zij als haar fijne blanke hand
Aan 't klossen was van zijden kant, —
't Zij als haar naald wond stak bij wond
In 't kamerdoek, dat eerst gezond
Door 't wonden werd, — 't zij als haar taal
Tot zang werd, waar de nachtegaal
Bij moest verstommen met zijn smart, —
't Zij als haar pen een lied van 't hart
In sierlijk schrift Diana wijdde, —
Steeds had zij Philoteen ter zijde,
Wedijv'rend, juist zooals een kraai
Met Paphos' duif dit kan in fraai
En wit gevedert'. Steeds behaalt
Marina lof, als schuld betaald,
Als gave niet. Zoo wordt de luister
Van Philoteen staâg dof en duister,
Zoodat haar moeder, vaal van nijd,
Een moord'naar huurt, die haar bevrijd'
Van die Marina, zoodat dan
Haar dochter de eerste wezen kan.
Gemak bij 't doen der wandaad bood
Lycorida's, der voedster, dood.
De snoode Dionyza vindt
Een werktuig, voor den dienst gezind
Van haren wrok. Schenkt aan de kunst,
Die u, wat volgt, vertoont, uw gunst.
Den snellen tijd zijn vaart te geven
Op lammen versvoet, was mijn streven;
Maar ijdel is mijn stout bestaan,
Wanneer uw geest niet mee wil gaan. —
Aanschouwt nu Dionyza daar,
Met Leonijn, een moordenaar.

(GOWER *af.*)

IV. PR. 21.

EERSTE TOONEEL.

Tarsus. *Een open plaats nabij het zeestrand.*

DIONYZA *en* LEONIJN *komen op.*

Dionyza.

Denk aan uw eed; gij zwoert mij het te doen;
't Is maar een stoot, die nooit bekend zal worden.
Gij kunt ter wereld niets zoo licht volvoeren,
Dat zooveel baat u brengt. Laat uw geweten,
Schoon koud, niet liefde in uwe borst ontvlammen,
U aarz'len doen; en laat geen deernis, die
Zelfs vrouwen hebben afgelegd, u smelten;
Neen, wees een krijgsman van uw plan.

Leonijn.

Ik wil het doen; maar ze is een lief'lijk wezen.

Dionyza.

Te beter past zij bij de goden. — Zie,
Daar komt zij aan, haar doode min beschreiend.
Zijt gij besloten tot de daad?

Leonijn.

Besloten.

(MARINA *komt op, een mandjen met bloemen dragend.*)

Marina.

Neen, Tellus roof ik haar gewaad, om bloemen
Te strooien op uw zode; gele, blauwe
En purperen viooltjes en maad'liefjes,
Zij zullen een tapijt zijn op uw graf,
Zoolang de zomer duurt. Ik arme maagd,
In storm geboren toen mijn moeder stierf!

Mij is de wereld altijddoor een storm,
Die mij mijn vrienden wegrijt!

Dionyza.

Hoe is 't, Marina, waarom zoo alleen?
Zeg, waarom is mijn dochter niet bij u?
Zorg, dat niet leed uw bloed verteer'; gij hebt
In mij een voedster. Zie toch, uw gelaat
Is door onvruchtbaar wee vervallen! Kom,
Geef mij uw bloemen; ga thans, eer de vloed
Het strand bedekt, met Leonijn er wand'len.
De lucht is er gezond en scherpt den eetlust.
Vlug, Leonijn, steun haar den arm, en ga.

Marina.

Ik bid u, neen;
Ik wil u van uw dienaar niet berooven.

Dionyza.

Kom, kom;
Den koning uwen vader en uzelve
Bemin ik meer, dan 't hart ooit vreemden doet.
Denk, wij verwachten dag op dag hem hier;
En vindt hij bij zijn komst zijn wonderkind,
Dat elken lof ver overtrof, verwelkend,
Dan heeft hij van zijn verre reis berouw,
En gispt mijn gade en mij, dat wij niet beter
Zorg droegen voor uw welzijn. 'k Bid u dus,
Ga wand'len, word weer opgeruimd, behoed
Die heerlijk frissche kleur, die jong en oud
Hun oogen stal. Wees niet in zorg om mij;
Ik kom alleen wel thuis.

Marina.

Nu, ik zal gaan,
Al heb ik weinig lust er in.

Dionyza.

Kom, kom, ik weet, het doet u goed. —
Maar Leonijn, ten minste een goed half uur;
Bedenk, wat ik gezegd heb.

Leonijn.

Wees gerust.

Dionyza.

'k Verlaat u, lieve jonkvrouw, voor een poos;
Maar wandel, ga bedaard, verhit u niet;
Ja, ja, 'k moet voor u zorgen.

Marina.

O, ik dank u.

(Dionyza *af.*)

Is 't niet een westenwind, die waait?

Leonijn.

Zuidwest.

Marina.

't Was noordenwind bij mijn geboorte.

Leonijn.

Zoo?

Marina.

Mijn vader wist, zeî minne, van geen vrees;
„Goed, goed, matrozen!" riep hij, en hij trok
Zijn koningshanden open aan de touwen;
Weerstond, den mast omklemmend, zelfs een stortzee,
Die schier het dek deed splijten.

Leonijn.

Wanneer was dit?

Marina.

Toen ik geboren werd.
Nooit waren wind en golven zoo onstuimig;

Zij spoelden uit het want een zeeman weg,
Die naar het zeil klom. „Wat!" riep een, „gaan schuiven?"
En druipnat stuiven zij met vlugge sprongen
Van 't voor- naar 't achterdek; de bootsman fluit;
De schipper roept; driedubbel is 't rumoer.

Leonijn.

Kom, thans aan uw gebed!

Marina.

Wat meent gij, man?

Leonijn.

Verlangt gij eenig uitstel om te bidden,
Ik wil het toestaan. Bid, maar niet te lang;
De goden hooren vlug, en 'k heb gezworen,
Mijn werk met spoed te doen.

Marina.

Gij wilt mij dooden?
Waarom?

Leonijn.

Om mijn meest'resse te voldoen.

Marina.

Waarom verlangt zij, dat ik sterf?
Zoowaar ik leef, ik kan mij niet herinn'ren,
Dat ik haar ooit gekrenkt heb. Geen boos woord
Kwam van mijn lippen, en geen levend wezen
Deed ik ooit kwaad; geloof mij, ja, ik doodde
Geen muis zelfs, en geen vlieg deed ik ooit leed;
Als ik bij ongeluk een worm vertrad,
Beschreide ik dit. Wat heb ik dan misdaan,
Waardoor mijn dood haar eenig voordeel brengt,
Mijn leven met gevaar haar dreigt?

Leonijn.

Ik heb
De daad niet te overwegen, maar te doen.

Marina.

Voor heel de wereld doet gij 't niet, zoo hoop ik.
Gij ziet niet boos er uit; goedhartigheid
Spreekt uit uw blik. Nog pas werdt gij gewond, —
Ik zag 't, — toen gij twee vechtersbazen scheiddet;
Voorwaar, dit stond u goed; doe zoo ook nu;
Uw meesteresse wil mijn dood; kom thans
Ook tusschenbeide, en red mij arme, zwakk're.

Leonijn.

Ik heb 't gezworen en ik wil het doen.

(Hij grijpt haar aan.)

(Zeeroovers komen op.)

Eerste Zeeroover.

Laat af, gij schurk!

(Leonijn *vlucht weg.*)

Tweede Zeeroover.

Een buit, een buit!

Derde Zeeroover.

Eerlijk deelen, kameraden, deelen! Kom, vlug aan boord met haar.

(*De Zeeroovers af, met* Marina.)

(Leonijn *komt weder op.*)

Leonijn.

Die schurken zijn van Valdes' rooverschip;
Marina werd hun buit. Nu, laat haar gaan;
Zij komt niet weer. Ik zweer dus, dat zij dood is,
En in de zee ligt. — Maar 'k wil verder zien;
Misschien, dat zij met haar hun lust slechts boeten,
Haar achterlaten. Blijft zij hier aan strand,
Dan velle, die zij schonden, deze hand.

(Leonijn *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Mitylene. *Een kamer in een bordeel.*

De Waard, de Waardin en Bout *komen op.*

Waard.

Bout!

Bout.

Baas?

Waard.

Kijk eens goed de markt rond; Mitylene is vol jonge kerels; wij hebben bij deze jaarmarkt al veel te veel geld verloren, omdat wij te weinig meisjes hadden.

Waardin.

Wij zaten nooit zoo schraal in de deernen. Wij hebben er maar een armzalige drie, en die kunnen niet meer doen dan zij doen kunnen; en omdat zij altijd in het touw zijn, zijn ze zoo goed als op.

Waard.

Daarom moeten wij versche hebben, al kost het nog zooveel. Als men niet met geweten iedere zaak drijft, dan komen wij nooit vooruit.

Waardin.

Dat zegt gij wel; 't is niet genoeg, arme basterds groot te brengen, — en ik heb er, naar mij dunkt, zoowat elf opgebracht, —

Bout.

Ja, tot elf jaar, en haar dan weer ten onder gebracht. Maar moet ik op de markt gaan rondzien?

Waardin.

Wat anders, mensch? Het goedjen, dat wij hebben,

blaast een stevige wind aan flarden; zoo bedroefd zijn zij uitgekookt.

Waard.

Gij hebt gelijk, ze zijn al te ongezond, bij mijn geweten. Die arme drommel uit Zevenbergen is dood, die bij het kleine kreng lag.

Bout.

Ja, zij heeft hem vlug aangevaren; zij heeft een gebraad voor de wormen van hem gemaakt. Maar ik ga op de markt rondzien.

(Bout *af.*)

Waard.

Drie- of vierduizend zechinen zouden een aardige erfportie wezen om stilletjes te gaan leven en de zaken aan kant te doen.

Waardin.

Waarom aan kant te doen, ik bid je? Is het dan een schande wat te verdienen, als men oud wordt?

Waard.

O, onze reputatie komt niet binnen als onze verdienste; en onze verdienste weegt niet op tegen het gevaar, dat wij loopen; daarom, als wij in onze jonge jaren een aardig duitjen konden machtig worden, zou het niet kwaad zijn onze deur gesloten te houden. En dan, dat wij met de goden op geen goeden voet staan, mag ook wel aandrijven, om de zaken er aan te geven.

Waardin.

Kom, andere beroepen zijn ook zondig, zoo goed als wij.

Waard.

Zoo goed als wij? ja, en beter; wij zijn erger zondig. En dan is onze zaak geen ambacht, het is geen beroep. Maar daar komt Bout.

(BOUT *komt weder op, met de Zeeroovers en* MARINA.)

Bout (*tot* MARINA).

Kom, vooruit! — Mannen, ge zegt, dat zij nog maagd is?

Eerste Zeeroover.

O vriend, daar twijfelen wij niet aan.

Bout.

Baas, ik heb het hoogste bod gedaan voor dit perceel, dat gij daar ziet. Bevalt zij u, goed; zoo niet, dan ben ik mijn handgeld kwijt.

Waardin.

Bout, heeft zij wat talenten?

Bout.

Zij heeft een goed gezicht, spreekt goed en heeft prachtige kleêren aan; zij heeft toch geen meer talenten noodig, dat zij afgewezen zou worden.

Waardin.

Wat kost zij, Bout?

Bout.

Er is geen duit van duizend stukken af te dingen.

Waard.

Nu, volgt mij, mannen; gij zult terstond uw geld hebben. — Vrouw, neem haar onder handen; onderricht haar in wat zij te doen heeft, opdat zij niet lomp is in haar verkeer met de bezoekers.

(De Waard met de Zeeroovers af.)

Waardin.

Bout, neem haar kenteekenen goed op: de kleur van haar en gezicht, haar grootte, haar leeftijd, met den waarborg van haar maagdelijkheid; en roept om: „Die het meeste geeft, zal haar het eerst hebben." Zulk een

maagdom zou niet goedkoop zijn, als de mannen nog waren zooals vroeger. Ga en doe zooals ik zeg.

Bout.

Het doen zal volgen.

(Bout *af.*)

Marina.

Wee mij, dat Leonijn zoo loom, zoo traag was,
Niet moordde, in plaats van sprak! of dat die roovers
De boosheid misten om me in zee te werpen,
Opdat ik er mijn moeder zocht!

Waardin.

Waarom klaagt gij, lief ding?

Marina.

Omdat ik lief ben.

Waardin.

Kom, kom! de goden hebben het hunne aan u gedaan.

Marina.

Ik wijt aan hen geen schuld.

Waardin.

Gij zijt in mijne handen gekomen, en nu zult gij eerst leeren leven.

Marina.

Te boozer is mijn lot, dat ik
Die hand ontkwam, die mij moest leeren sterven.

Waardin.

Ja, en gij zult heerlijk in vreugde leven.

Marina.

Neen.

Waardin.

Ja, inderdaad, dat zult gij, en heeren van alle soorten leeren kennen. Gij zult het goed hebben; gij zult eens

het onderscheid van allerlei gestellen zien. Wat! houdt gij uw ooren toe?

Marina.

Zijt gij een vrouw?

Waardin.

Wat zou ik dan moeten wezen, als ik geen vrouw ben?

Marina.

Een brave vrouw of geen vrouw.

Waardin.

Ei, ei! de zweep voor u, gansjen; ik geloof waarachtig, dat ik moeite met u zal hebben. Kom, gij zijt een jong dwaas rijsjen en zult zoo gebogen worden, als ik u hebben wil.

Marina.

Beschermen mij de goden!

Waardin.

Als het de goden behaagt u door mannen te beschermen, dan moeten mannen u troosten, mannen u voeden, mannen u opwekken. — Daar is Bout terug.

(Bout *komt weder op.*)

Wel, knaap, hebt gij haar op de markt uitgeroepen?

Bout.

Ik heb haar uitgeroepen, bijna tot het getal van haar haren toe; ik heb haar beeltenis geteekend met mijn stem.

Waardin.

En, ik bid u, zeg mij, hoe vindt gij de menschen gestemd, en vooral de jongere soort?

Bout.

Wel, zij hoorden naar mij, zooals zij naar huns vaders testament zouden geluisterd hebben. Een Spanjaard kreeg

er het water zoo van in den mond, dat hij reeds met de beschrijving alleen naar bed ging.

Waardin.

Dien zullen wij morgen hier hebben, met zijn besten halskraag om.

Bout.

Van avond, van avond. Maar, vrouw, gij kent den Franschen ridder wel, die zoo knikt in de knieën?

Waardin.

Wien? Monsieur Veroles?

Bout.

Juist; hij was op het punt een luchtsprong te doen bij mijn bekendmaking; maar hij schreeuwde het uit bij de poging, en zwoer, dat hij haar morgen zou bezoeken.

Waardin.

Nu, nu, wat hem betreft, hij bracht zijn kwaal hier mee, en komt ze hier maar hernieuwen. Ik weet, dat hij in onze schaduw zal komen, om zijn kroon later in de zon te laten stralen.

Bout.

Nu, hadden wij hier van iederen landaard een reiziger, wij zouden ze allen wel te logeeren krijgen met dit uithangbord. (*Hij wijst op* Marina.)

Waardin (*tot* Marina).

Ik bid u, kom eens hier. Geluk staat u voor de deur. Let wel op: gij moet u houden, als zijt gij schroomvallig om te doen, wat gij toch gaarne doet, en alsof gij voordeel versmaadt, want daardoor zult gij het meest winnen. Als gij het leven, dat gij leidt, beweent, dan wekt gij het medelijden van uw minnaars op; en bijna altijd brengt dat medelijden een goede meening van u teweeg en die meening een aardig voordeel.

Marina.

Ik begrijp u niet.

Bout.

O neem haar onder handen, vrouw, neem haar goed onder handen; dat blozen van haar moet fluks door het ware middel gebluscht worden.

Waardin.

Dat zegt ge wel; inderdaad, dat moet het ook; want ook een jonggetrouwde gaat schaamachtig over tot wat zij naar alle recht doen mag.

Bout.

Nu, de eenen doen het zoo, de anderen niet zoo. — Maar, vrouw, daar ik den vleeschkoop gesloten heb, —

Waardin.

Moogt gij ook wel een stuk van het gebraad voor uzelf afsnijden.

Bout.

Mag ik dat?

Waardin.

Wie zou het u verbieden? Kom, jonge deern, het snit van uw kleêren bevalt mij goed.

Bout.

Ja, op mijn woord, die kleêren moet zij nog blijven dragen.

Waardin.

Hier, Bout, verteer dit in de stad; vertel, wat voor een gast wij in huis hebben; gij zult bij een druk bezoek niet te kort komen. Toen de natuur dit perceel vormde, had zij het goed met u voor; vertel daarom goed, welk een prachtstuk zij is; dan haalt gij den oogst binnen van uw eigen bericht.

Bout.

Ik sta u borg, de donder zal de palingen in haar modderbedden niet zoo wakker maken, als mijn verhaal van haar schoonheid de wulpschgezinden zal opwekken. Ik zal er u van avond wel eenigen hier bezorgen.

Waardin (*tot* MARINA).

Kom mede; volg mij.

Marina.

Zijn dolken scherp, vuur heet en diep een vloed,
Dan weet ik wel, hoe ik mijn onschuld hoed.
Help mij, Diana!

Waardin.

Wat gaat ons Diana aan? Kom, wilt gij meêgaan?

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Tarsus. *Een vertrek in* Cleon's *huis.*

CLEON *en* DIONYZA *komen op.*

Dionyza.

Wat! zijt gij dwaas? is 't ongedaan te maken?

Cleon.

O Dionyza, zulk een gruwelstuk
Heeft zon of maan nog nooit aanschouwd!

Dionyza.

Mij dunkt,
Gij wordt op nieuw een kind.

Cleon.

Ware ik der gansche wereld heer, ik gaf
Haar weg, wierd deze daad dan ongedaan.
Een jonkvrouw, eed'ler nog van deugd dan bloed,

Toch een princes, die elke kroon der aard
Ten volle waardig waar'! Schurk Leonijn!
Dien gij vergiftigd hebt! Hadt gij den dronk
Hem toegebracht, dit ware een vriend'lijkheid,
Die paste bij uw daad! wat kunt gij zeggen,
Als de eed'le Pericles zijn kind ons vraagt?

Dionyza.

Wat? — dat zij dood is. Voedsters zijn het noodlot
Niet zelf, om steeds haar pleegkind te behouden.
Zij stierf bij nacht, zeg ik. Wie kan 't weêrspreken?
Zoo gij althans den vromen nar niet speelt,
En om een naam van braafheid dan niet uitschreeuwt:
„Zij werd vermoord!"

Cleon.

O, ga zoo voort! Voorwaar,
Van al het booze in 't ondermaansche haten
De goden dit het meest.

Dionyza.

Gelooft gij, dat
Tarsus' kleinjantjes heel naar Tyrus vliegen
En Pericles dit melden? Man, ik schaam mij,
Bedenk ik, van hoe eed'len stam gij zijt,
En welk een lafaard toch!

Cleon.

Wie zulk een doen
Slechts goedgekeurd heeft, ook al heeft hij 't niet
Van de' aanvang af beaamd, ontstroomde wis
Nooit aan een eed'le bron.

Dionyza.

Nu, zij dit zoo.
Geen sterv'ling buiten u weet, hoe zij stierf,
Noch weet dit ooit, daar Leonijn verdween.

Zij maakte mijn kind glansloos, zij stond tusschen
Fortuin en haar, want niemand zag haar aan;
Alleen Marina werd steeds aangestaard;
Ons kind werd steeds versmaad, als waar' ze een dienst-
[maagd,
Geen morgengroete waard. Dit griefde mij;
En noemt gij nu mijn doen ook onnatuurlijk,
Daar gij uw kind niet liefhebt, ik vind toch,
Dat, wat ik deed, mij groet als liefdedienst,
Bewezen aan uw dochter.

Cleon.

God vergeev' het!

Dionyza.

En Pericles, wat kan hij zeggen?
Wij weenden, toen wij hare lijkbaar volgden,
En treuren nog altijd; haar grafgesticht
Is nagenoeg volbouwd, en 't grafschrift meldt
Met glinst'rend gouden letters haren lof
En onzen kommer, daar 't op onze kosten
Werd opgericht.

Cleon.

Gij zijt als de harpij,
Die met uw eng'len-aangezicht bedriegt,
En met uw arendsklauwen pakt.

Dionyza.

Gij zijt als een, die vroom den goden klaagt,
Dat in den winter vlieg en mug vergaat;
Maar toch, ik weet, gij schikt u naar mijn raad.
(Beiden af.)

VIERDE TOONEEL.

Voor het grafteeken van MARINA *te* Tarsus.

GOWER *komt op.*

Gower.

Snel vliegt de tijd, kort worden lange mijlen,
Nu we in een schelp naar wensch de zee doorijlen,
En, uw verbeelding boeiend, ras van land
Tot land ons spoeden en van strand tot strand.
Zoo gij 't vergeeft, dwaas wie het misdaad reken',
Dat we éene taal in alle streken spreken,
Die ons tooneel verbeeldt. Hoor mij onthullen, —
Mij, die hier ied're gaping aan moet vullen, —
Den voortgang der geschied'nis. Ziet, alreê
Zwerft Pericles weer op de wufte zee
En zoekt, door meen'gen ridder begeleid,
Zijn dochter op, zijns levens zaligheid.
Oude Escanes, dien Helicanus kort
Geleên in rang en eer verhoogde, wordt
Regent van Tyrus, want bedenkt dit goed,
Dat Helicanus mee de reize doet.
De goede schepen, goede winden brachten
Den vorst naar Tarsus reeds; — denkt slechts gedachten
Als bootsliên, de uwe zijn er dan meteen; —
Hij wil zijn dochter halen, die verdween.
Neemt eerst een poos hen thans als schimmen waar;
Ik speel voor oog en oor bemiddelaar.

Stomme Vertooning.

PERICLES *komt op, met zijn Gevolg, van de eene zijde, van de andere* CLEON *en* DIONYZA. CLEON *toont aan* PERICLES *het grafteeken van* MARINA, *waarop* PERICLES *weeklaagt, zich in zaklinnen hult en met een geweldig rouwmisbaar vertrekt.*

Gower.

Hoe martelt hier bedrog geloof aan trouw!
Voor echt, waar leed ziet gij geborgden rouw!
Van tranen overstelpt, doorvlijmd van zuchten,
Gaat Pericles nu Tarsus weer ontvluchten,
Ontroostbaar; scheept opnieuw zich in, en zweert,
Dat hij zich niet meer wascht, den baard niet scheert;
Zaklinnen doet hij aan, vaart af, en lijdt
Een storm, die schier zijn levensvaartuig splijt;
Maar hij doorstaat dien. Wilt nu aandacht geven
Aan 't grafschrift, voor Marina valsch geschreven
Door snoode Dionyza.

(Hij leest het opschrift van MARINA's *grafteeken.)*
„Hier rust de schoonste en liefste maagd,
In 's levens lente ooit weggevaagd;
't Was Tyrus' koningskind, dat wreed
De dood hier plots'ling sterven deed.
Marina heet zij; Thetis reet, verstoord,
Een stuk van de aarde los bij haar geboort';
Daarom heeft de aard, van zooveel wrok ontdaan,
Dit Thetiskind den hemel afgestaan;
Dies stormt nu, zwerend, dat zij 't immer doet,
Steeds Thetis op deez' klippen aan, verwoed."

Geen masker past voor zwarte schurkerij
Zoo goed als gladde zachte vleierij.
Laat Pericles zijn kind gestorven denken,
En nu zijn wegen kiezen naar de wenken
Van vrouw Fortuin. Wij toonen in dien tijd
Wat zwaar en grievend leed zijn dochter lijdt
In haar onheil'gen dienst. Bedenk nu wel:
Naar Mitylene voert u thans het spel.

(GOWER *af.*)

VIJFDE TOONEEL.

Mitylene. *Een straat voor het bordeel.*

Twee Heeren komen op, uit het bordeel.

Eerste Heer.

Hebt gij ooit iets dergelijks gehoord?

Tweede Heer.

Neen, en ik zal het ook nooit weer hooren in een plaats als deze, als zij eens weg is.

Eerste Heer.

Maar dat daar godsvrucht gepredikt wordt! hebt gij ooit van zoo iets gedroomd?

Tweede Heer.

Neen, neen, ik heb genoeg van de slechte huizen. Willen wij de Vestaalsche maagden gaan hooren zingen?

Eerste Heer.

Ik wil alles doen wat deugdzaam is; ik ben nu voor goed van den weg der vleeschelijke lusten afgebracht.

(Beiden af.)

ZESDE TOONEEL.

Aldaar. *Een vertrek in het bordeel.*

De Waard, de Waardin en Bout *komen op.*

Waard.

Nu, ik gaf wel dubbel zoo veel als zij gekost heeft, als zij nooit hier gekomen was.

Waardin.

't Is schande, schande! zij is in staat den god Priapus

te doen bevriezen en een geheel geslacht te niet te doen; een van tweeën, wij moeten haar geweld laten aandoen, of zorgen haar kwijt te raken. Als zij bij onze klanten haar plicht moest doen en wat tot ons bedrijf behoort, dan komt zij met haar praatjes, haar redenen, haar hoofdredenen, haar gebeden, haar knielen, dat zij den duivel tot een fijnen broeder zou maken, als hij een bod deed naar een kus van haar.

Bout.

Inderdaad, ik moet haar schenden, of zij zal al onze jonge borsten wegjagen en al onze vloekers tot priesters maken.

Waard.

Nu, mijnentwege, ten verderve met haar bleekneuzige kuischheid!

Waardin.

Nu waarlijk, geen beter weg om die kwijt te raken, dan de weg naar het verderf. Daar komt de edele heer Lysimachus, vermomd.

Bout.

Wij zouden heer en knecht hier zien, als die nukkige deerne zich met de klanten wilde inlaten.

(Lysimachus *komt op.*)

Lysimachus.

Hoe is 't? wat kost een dozijn maagden?

Waardin.

Mogen de goden uw edelheid zegenen!

Bout.

Ik ben blij, uwe edelheid gezond en wel te zien.

Lysimachus.

Dat moogt gij wel; het is des te beter voor u, als uwe

bezoekers op gezonde beenen staan. Hoe is 't, gij weldoende ondeugd, hebt gij iets, waarmee een man zich bemoeien kan, zonder in de handen van den heelmeester te vallen?

Waardin.

Wij hebben er hier een, heer, als die maar wilde, — maar nooit is haars gelijke in Mitylene geweest.

Lysimachus.

Als die het werk des duisternis maar wilde doen, wilt gij zeggen.

Waardin.

Uw edelheid weet heel goed, wat ik wil zeggen.

Lysimachus.

Nu, roep haar, roep haar.

Bout.

Wat vleesch en bloed betreft, heer, wit en rood, zult gij een roos zien; en zij zou werkelijk een roos zijn, als zij maar —

Lysimachus.

Als zij maar — wat?

Bout.

O, heer, ik kan eerbaar wezen.

Lysimachus.

Dat houdt den goeden naam van menigen koppelaar op, zooals de roep van kuischheid het dien van menige deerne doet.

(Bout *af.*)

Waardin.

Daar komt iets, dat aan den stengel groeit; — nog nooit geplukt, dat verzeker ik u. —

(Bout *komt weder op, met* Marina.)

Is het niet een prachtig schepsel?

Lysimachus.

Zeker, die zou na een lange zeereis wel voldoende zijn. Hier, neem dit, en laat ons alleen.

Waardin.

Ik bid uw edelheid, vergun, dat ik haar een enkel woord zeg; ik ben dadelijk gereed.

Lysimachus.

Ga uw gang.

Waardin (*tot* Marina).

Vooreerst verzoek ik u, wel te bedenken, dat dit een achtbaar man is.

Marina.

Ik hoop, dat ik hem zoo bevinden zal, opdat ik hem een waardig man moog' achten.

Waardin.

Verder is hij de regent van het land en een man, aan wien ik verplichting heb.

Marina.

Als hij het land regeert, zijt gij inderdaad hem veel verplicht; maar hoe achtbaar hij hierin is, weet ik niet.

Waardin.

Maar zeg eens, wilt gij hem, zonder verdere maagdelijke kunsten, vriendelijk bejegenen? Hij zal uw boezelaar met goud voeren.

Marina.

Wat hij genadig wil geven, zal ik dankbaar aannemen.

Lysimachus.

Hebt ge gedaan?

Waardin.

Doorluchte heer, zij is nog niet afgericht; gij zult eenige

moeite moeten doen om haar naar uw hand te zetten. — Komt, wij willen zijn edelheid met haar alleen laten.

Lysimachus.

Ga maar.

(De Waard, de Waardin en Bout *af.)*

Wel, lief kind, hoe lang zijt gij al bij dit beroep?

Marina.

Welk beroep, heer?

Lysimachus.

Nu, ik kan het niet noemen, zonder ergernis te geven.

Marina.

Ik kan niet geërgerd worden door mijn beroep. Wees zoo goed het te noemen.

Lysimachus.

Hoe lang hebt gij dit bedrijf al uitgeoefend?

Marina.

Zoolang ik mij herinneren kan.

Lysimachus.

Begont gij er zoo vroeg mee? Hebt gij op uw vijfde of zevende jaar al meegespeeld?

Marina.

Vroeger al, wanneer ik nu meespeel.

Lysimachus.

Nu, het huis, waar gij in woont, zegt reeds genoeg, dat gij voor ieder te koop zijt.

Marina.

Is het u bekend, dat dit huis een plaats is voor zulk verkeer, en bezoekt gij het? Mij werd gezegd, dat gij een eervolle betrekking bekleedt en de regent van deze stad zijt.

Lysimachus.

Ei, heeft uw principaal u bekend gemaakt, wie ik ben?

Marina.

Wie is mijn principaal?

Lysimachus.

Wel, uw tuinierster, die schande en verdorvenheid zaait en poot. O, gij hebt iets van mijn macht gehoord, en gij houdt u op een afstand, opdat ik ernstiger aandring. Maar ik verzeker u, schoon kind, mijn gezag zal u niet aanblikken, of, in allen gevalle, u niet dan vriendelijk aankijken. Kom, breng mij naar een stil plekjen, kom, kom.

Marina.

Schonk uw geboorte u eer, zoo toon het nu;
Werd deze u toegekend, zoo maak het oordeel
Geenszins beschaamd, dat u haar waardig achtte.

Lysimachus.

Wel! wat is dit? — Kom, nog wat wijsheid meer!

Marina.

Weet, ik ben maagd, al wierp mij 't bitter lot
In dezen poel, waar, sinds ik hier ben, ziekten
Veel duurder zijn verkocht dan artsenijen; —
O, dat de goden
Uit deze plaats der zonde mij bevrijdden,
Schoon zij den minsten vogel van mij maakten,
Die vliegt in reiner lucht!

Lysimachus.

Ik kon niet denken,
Dat gij zoo goed zoudt spreken; 'k droomde 't niet.
Hadde ik hier een verdorven ziel gebracht,
Uw woord hadd' mij bekeerd. Neem, hier is goud;
Volhard op 't reine pad, dat gij betreedt,
En sterken u de goden!

Marina.

Behoeden u de goden!

Lysimachus.

Denk van mij,
Dat geen boos doel hierheen mij voerde; mij
Zijn hier zelfs deur en vensters afschuwwekkend.
Vaarwel! Gij zijt een beeld van deugd; ik twijfel
Geenszins, of edel werdt gij opgevoed.
Hier, neem dit goud ook nog.
Vervloekt zij hij, en sterv' hij als een dief,
Die u uw waarde ontrooft! Zoo gij van mij
Iets hoort, dan zal het tot uw bestwil zijn.

(Bout *komt weder op.*)

Bout.

Ik bid uw edelheid, ook mij een goudstuk.

Lysimachus.

Van hier, vervloekte kopp'laarsknecht! Uw huis, —
Zoo deze maagd zijn steun niet waar', viel in,
Viel in en overstelpte u allen. Weg!

(Lysimachus *af.*)

Bout.

Wat is dat? Wij moeten een anderen weg met u inslaan. Eer uw weerbarstige kuischheid, die geen ontbijt waard is in het goedkoopste land onder het uitspansel, een geheel huisgezin te gronde zal richten, wil ik mij laten snijden als een schoothondjen. Kom mede.

Marina.

Waar moet ik met u heen?

Bout.

Ik moet uw maagdelijkheid uit den weg hebben, of de

beulsknecht zal die van kant maken. Kom mede. Wij willen geen heeren meer uit het huis laten jagen. Kom mede, zeg ik.

(De Waardin komt weder op.)

Waardin.

Wel, wat is er te doen?

Bout.

Het gaat van kwaad tot erger, vrouw; zij heeft daar vrome praatjes verkocht aan den edelen heer Lysimachus.

Waardin.

O, afschuwelijk!

Bout.

Zij maakt ons beroep als het ware stinkend voor het aangezicht der goden.

Waardin.

Laat haar gehangen worden voor eeuwig!

Bout.

De edele heer wilde met haar omgaan, zooals het een edelen heer betaamt, en zij zond hem heen zoo koud als een sneeuwbal; hij zeide zijn gebeden op, waarachtig.

Waardin.

Bout, neem haar mee; doe met haar wat gij wilt; breek het glas van haar maagdelijkheid en maak de rest kneedbaar.

Bout.

Al waar' zij een nog doorniger stuk land dan zij is, geploegd zal zij worden.

Marina.

Hoor mij, hoor, gij goden!

Waardin.

Zij begint met haar bezweringen; weg met haar! Was zij maar nooit over mijn drempel gekomen! — Waarachtig, laat u hangen! — Tot ons verderf is zij geboren. — Wilt gij niet den weg van alle vrouwen gaan? Kijk eens aan, dat schoteltjen kuischheid met roosmarijn en laurier er om heen!

(De Waardin af.)

Bout.

Kom, juffertjen, kom eens met mij mee!

Marina.

Waar wilt gij met mij heen?

Bout.

Ik wil u het juweel ontnemen, dat gij zoo op prijs houdt.

Marina.

Ik bid u, zeg mij eerst één ding.

Bout.

Welnu, wat is dat voor een ding?

Marina.

Wat wenscht gij wel uw vijand toe te zijn?

Bout.

Wel, ik kon wel wenschen, dat hij de waard werd, of nog liever, de waardin.

Marina.

Geen van die beiden staat zoo laag als gij;
Zij zijn uw beet'ren, daar zij u gebieden.
Gij hebt een ambt, waarvoor de felst geplaagde
Der helsche duivels niet zijn eer zou ruilen;
Portier zijt gij voor ied'ren vlegel, die

Hier naar een lief komt vragen; en uw oor
Is aan de gramme vuist van ied'ren spitsboef
Staag blootgesteld; uw kost een overschot,
Door 't kuchen uit een zieke long bespat.

Bout.

Wat zoudt gij dan willen, dat ik ging doen? in den oorlog gaan, denkt gij? waar een mensch zeven jaar dienen kan om een been te verliezen, en ten slotte geen geld genoeg heeft om een houten te koopen?

Marina.

Doe wat het zij, slechts niet wat thans uw doen is.
Ga, leêg riolen, oude vuilnisbakken;
Of wel, verhuur als knecht u bij den beul;
Ja, elk bedrijf is beter nog dan dit.
Een aap, als hij kon spreken, hield zijn naam
Te kost'lijk voor wat gij nu zijt. O, dat
De goden mij bevrijdden uit dit huis!
Hier! hier is goud voor u. — En wil uw meester
Goud door mij winnen, maak dan dit bekend,
Dat ik kan zingen, weven, naaien, dansen,
Meer gaven heb, waarvan ik niet wil roemen;
'k Wil in dit alles and'ren onderrichten,
En twijfel niet, of deze groote stad
Verschaft mij tal van lessen.

Bout.

Maar kunt gij dat alles onderwijzen, wat gij daar noemt?

Marina.

Kan ik het niet, zoo breng mij weder hier,
En geef mij aan den laagsten stalboef prijs,
Die in uw huis den voet zet.

Bout.

Nu, ik wil zien wat ik voor u doen kan; als ik een plaatsing voor u vinden kan, zal het gebeuren.

Marina.

Doch bij eerbare vrouwen.

Bout.

Ja, onder die heb ik weinig bekenden. Maar daar mijn baas en de vrouw u gekocht hebben, kunt gij niet dan met hunne toestemming gaan. Ik wil hen daarom met uw plan bekend maken, en ik twijfel niet, of ik zal hen wel handelbaar vinden. Kom, ik wil voor u doen wat ik kan; kom mede.

(Beiden af.)

VIJFDE BEDRIJF.

GOWER *komt op.*

Gower.

't Bordeel ontsnapt, bewoont Marina thans
Een eerbaar huis; dus, meldt men, is 't geschied.
Haar zang is een godinnezang, haar dans
Niet minder godd'lijk dan haar wonder lied.
De wijze staat verstomd; en met haar naald
Schept zij natuur: bloem, vogel, tak en vrucht,
Zoodat haar roos met gloed als de echte straalt,
Der kersen rood haar zijde en garen ducht.
Veel eed'le kweekelingen heeft zij reeds,
Die rijk haar loonen; maar zij geeft dit geld
Aan 't booze wijf. Genoeg, daar blijft zij steeds,
Terwijl u 't lot haars vaders wordt gemeld:
Die zwerft, gelijk gij weet, alsnog op zee;
Gedreven door den wind genaakt hij 't land,
Waar thans zijn dochter woont; denkt op de reê
Hem nu voor anker, burgers op het strand,
Neptunus' jaarfeest vierend; waar welras
Lysimachus het Tyrisch schip ontwaart,
Dat rijk getooid, maar zwart gewimpeld was,
En in zijn boot er ijlings henenvaart.

En denkt nu verder, Pericles ligt daar
In droeve mijm'ring; denkt hem hier aan boord;
Al wat nu volgt, gij wordt het dra gewaar,
Zoo 't voor te stellen is; stil dus, en hoort.

(GOWER *af.*)

EERSTE TOONEEL.

Aan boord van PERICLES' *schip, ter reede van* Mitylene; *op het dek een tent, met een gordijn er voor; in de tent ligt* PERICLES *op een rustbank; naast het schip ligt een boot uit Mitylene.*

Twee Matrozen komen op, de een van het schip, de ander van de boot. Een oogenblik later: HELICANUS.

Matroos van Tyrus *(tot dien van Mitylene).*

Waar is vorst Helicanus? 't is aan hem
Om u bescheid te geven. — O, hier is hij! —
Daar is een boot uit Mitylene, heer;
Zij bracht Lysimachus, den stedehouder,
Tot ons; zijn wensch is, hier aan boord te komen.
Wat is uw wil?

Helicanus.

Dat hij den zijnen hebbe.
Ga, roep hier eenige edellieden.

Matroos van Tyrus.

Vorst Helicanus laat u roepen, heeren!

(Twee of drie Edellieden komen op.)

Eerste Edelman.

Uw edelheid heeft ons ontboden?

Helicanus.

Een man van rang wenscht hier aan boord te komen;
Gaat, bid ik, heeren, hem beleefd ontvangen.

(De Edellieden en Matrozen begeven zich naar de boot.)

(Lysimachus *komt op met Gevolg, begeleid door de Edellieden uit Tyrus en de twee Matrozen.)*

Matroos uit Tyrus.

Heer,
Ziedaar den edelman, die u op alles
Bescheid kan geven.

Lysimachus.

Eerwaarde heer, behoeden u de goden!

Helicanus.

En u, dat gij mijn leeftijd overleeft,
En sterft, zooals ik hoop het zelf te doen.

Lysimachus.

Een schoone wensch!
Ik was aan 't strand voor ons Neptunusfeest;
En toen ik hier dit schoone schip zag liggen,
Wenschte ik te hooren, heer, van waar gij zijt.

Helicanus.

Vooreerst, heer, wie zijt gij?

Lysimachus.

Ik ben regent
Van deze plaats, waarvoor gij 't anker wierpt.

Helicanus.

Ons schip
Is, heer, van Tyrus en bevat den koning,
Een man, die nu drie maanden lang niet sprak,

Tot wien ook, en niet meer tot spijs gebruikte,
Dan wat zijn kommer rekken kan.

Lysimachus.

Wat is de grond van die neerslachtigheid?

Helicanus.

Het waar' te lang dit alles u te melden;
Zijn leed ontspringt vooral uit het verlies
Van een beminde dochter en een gade.

Lysimachus.

Mag ik hem zien?

Helicanus.

Dit moogt gij, ja;
Doch nutt'loos is dat zien, hij spreekt tot niemand.

Lysimachus.

Sta toch mijn wensch mij toe.

Helicanus.

Aanschouw hem dan.

(Door het wegtrekken van de gordijn der tent wordt Pericles *zichtbaar.)*

Hij was een prachtig man,
Totdat het onheil van een enk'le nacht
Hem hiertoe bracht.

Lysimachus.

Heer koning, heil! behoeden u de goden!
Heil, koninklijke heer!

Helicanus.

Het is vergeefsch; hij spreekt u wis niet toe.

Een Edelman van Lysimachus' gevolg.

Heer, wij hebben
Een meisje' in Mitylene, dat, ik wed het,
Hem wis een woord ontlokte.

Lysimachus.

Goed bedacht.
Ja zeker, zij, met hare zoete zangstem
En and're schoone gaven, trekt hem aan,
En baant als door bestorming zich een weg
Door zijn verstopt en doofgeworden oor;
Zij, onder allen schoonste, meest begaafde,
Is nu juist met haar speelgenooten hier,
Ziet! bij het dichtbebladerd loofdak, dat
Het eiland daar begrenst.

(Hij fluistert een zijner Edellieden iets in 't oor; deze vertrekt, met de boot.)

Helicanus.

Vergeefsch zal 't zijn, doch laat ons niets verzuimen,
Dat heilzaam heet. Doch laat ons, nu wij zoo
Uw goedheid ondervinden, u nog vragen,
Dat wij ons vrij hier voorraad mogen koopen;
Wij hebben nog genoeg, maar de onze is oud
En smaakt niet meer.

Lysimachus.

Heer, zoo we u deze gunst
Ontzeiden, zouden de gerechte goden
Voor ieder entrijs ons een rups wis zenden
Tot onheil voor ons land. Doch laat mij nogmaals
U bidden, dat gij mij uitvoerig meldt,
Waarom uw koning treurt.

Helicanus.

Zoo zet u, luister, —
Doch zie, ik word voorkomen.

(De Edelman komt terug, uit de boot, met MARINA *en een jong Meisjen.)*

Lysimachus.

O, dit is
De maagd, die ik ontbood. — Welkom, volschoone! -
Is 't niet een lief'lijk kind?

Helicanus.

Een prachtig wezen!

Lysimachus.

Ze is zoo, dat, wist ik haar van eed'len stam,
Ik mij geen beter keuze ooit wenschen zou,
En, zoo gehuwd, mij hoogst bevoorrecht achtte. —
Volschoone, wacht vrij elke gave en goedheid,
Nu 't hier de heeling van een koning geldt;
Zoo uw gelukkig en kunstvaardig doen
Hier slaagt en eenig antwoord hem ontlokt,
Erlangt uw heil'ge heelkunst ieder loon,
Dat gij begeeren kunt.

Marina.

Beproeven wil ik,
Wat, heer, mijn kunst tot zijn herstel vermag,
Doch vraag, dat enkel ik en mijn gezelle
Nabij hem staan.

Lysimachus.

Komt, laat ons dan teruggaan;
En dat de goden haar doen slagen!

(Marina *zingt.*)

Heeft hij geluisterd naar uw zang?

Marina.

O neen,
Hij zag ons zelfs niet aan.

Lysimachus.

Zie, nu spreekt zij hem toe.

Marina.

Heil u, mijn koning, hoort mij aan!

Pericles.

Hm! ha!

(Hij stoot haar terug.)

Marina.

Mijn vorst, ik ben een meisjen,
Dat nooit voor dezen de oogen tot zich lokte,
Doch steeds als een komeet werd aangegaapt.
Die tot u spreekt, mijn vorst, verduurde ook leed,
Dat wis bij juiste weging uw leed opwoog.
Schoon 't grillig noodlot mij mijn rang misgunde,
Toch is mijn stamboom edel, en ik had
Voorzaten, koningen in macht gelijk;
Doch boos heeft mij de tijd mijn stam ontworteld,
En mij der wereld en haar nukkig toeval
Dienstbaar gemaakt. — *(Ter zijde.)* Ik wil mijn pogen
[staken;
Doch er is iets, dat in mijn wangen gloeit
En fluistert: „Ga niet heen, aleer hij spreekt."

Pericles.

„Mijn noodlot, — „stam, — „een eed'len stam, — „den
[mijnen
In rang gelijk!" — Ja, was 't zoo niet? wat zegt gij?

Marina.

Ik zeide, heer, dat, kendet gij mijn stam,
Gij mij geen leed zoudt doen.

Pericles.

'k Geloof het ook. — Ik bid u, zie mij aan. —
Ach! gij gelijkt op... — Uit welk land zijt gij?
Van deze kust?

Marina.

Van geen land, geene kust.
Toch werd ik als een sterveling geboren
En ben niet anders dan ik schijn.

Pericles.

'k Ga groot van wee en tranen breng ik voort.
Mijn dierb're vrouw geleek op deze maagd;
Zoo kon mijn dochter zijn: Thaisa's voorhoofd;
Juist hare grootte; juist zoo slank van bouw;
Haar zilv'ren stem; haar oogen even zulke
Juweelen, rijk gevat; haar gang als Juno;
En voedt zij 't oor, zij maakt het hong'riger,
Hoe meer zij spreekt. — Zeg, waar is uw verblijf?

Marina.

Waar ik een vreemd'ling ben; de plaats is hier
Van 't dek te zien.

Pericles.

Waar zijt gij opgevoed?
En hoe verkreegt gij al die gaven, die
Gij rijker maakt door uw bezit er van?

Marina.

Verhaalde ik u mijn leven, 't scheen een logen,
Waarvan 't verhaal gehoond wierd.

Pericles.

Spreek, ik bid u;
Gij uit geen valschheid, neen; de oprechtheid zelf
Blikt uit uw oog; gij schijnt mij een paleis,
Waarin, gekroond, de waarheid woont. U wil ik
Vertrouwen; 'k dwing mijn zinnen te gelooven,
Al meldt gij wat onmoog'lijk schijnt; gij zijt
Als een, die ik bemind heb. Uw verwanten,
Wie waren 't? hebt gij, toen ik u terugstiet, —

't Was toen ik pas u zag, — mij niet gezegd,
Dat gij van eed'len stam zijt?

Marina.

Ja, dit zeide ik.

Pericles.

Meld mij uw afkomst. 'k Meen, gij hebt gezegd,
Dat onrecht u aan leed had toegekaatst,
En dat uw wee mijn wee zou evenaren,
Zoo 't een en 't ander werd ontvouwd.

Marina.

Zoo iets,
Ja, zeide ik; en niets meer, dan wat mijn denken
Mij kennen doet als waar.

Pericles.

Verhaal uw leven;
Is uw leed, wel getoetst, een duizendst deel
Van 't mijne, dan zijt gij een man, en ik
Was in mijn leed een meisjen; gij toch blikt
Gelijk 't Geduld op koningsgraven, dat
Hartstocht'lijkheid belacht en kalm doet zijn.
Wie waren uw verwanten? spreek! en hoe
Verloort gij hen? uw naam, mijn lieve maagd?
Verhaal 't mij, bid ik u. Kom, zet u naast mij.

Marina.

Ik heet Marina.

Pericles.

O, ik word bespot,
En een vertoornde god zond u tot mij,
Opdat de wereld om mij lach'.

Marina.

Wees kalm, heer,
Of ik houd op en zwijg.

Pericles.

Nu, 'k zal dan kalm zijn;
Doch gij bevroedt niet, hoe gij mij doet rillen,
Nu ge u Marina noemt.

Marina.

Die naam
Gaf mij een man, die een'ge macht bezat,
Mijn vader, en een koning.

Pericles.

Koningsdochter?
Marina heet gij?

Marina.

Heer, gij hebt beloofd
Mij te gelooven; 'k wil uw rust niet storen,
En zwijg dus stil.

Pericles.

Maar zijt gij vleesch en bloed?
Hebt gij een pols, die slaat? zijt gij geen geest?
(Hij vat hare hand.)
Hij klopt! — Ga voort; spreek! waar werdt gij geboren?
Waarom heet gij Marina?

Marina.

'k Heet Marina
Om mijn geboorte op zee.

Pericles.

Op zee! uw moeder?

Marina.

Mijn moeder was de dochter van een koning;
Zij stierf terstond toen ik geboren werd,
Zooals mijn goede min Lycorida
Vaak schreiend mij vertelde.

Pericles.

O, stil een oogwenk! —
(Ter zijde.) De wonderbaarste droom, waar doffe slaap
Een nar ooit mee bespotte; 't kan niet zijn;
Mijn kind is dood. — *(Luid.)* Waar zijt gij opgevoed?
Ik wil nu meer, heel uw geschied'nis, hooren,
En val u niet meer in de rede.

Marina.

O, gij gelooft mij niet; eer moest ik zwijgen.

Pericles.

Gelooven wil ik alles, woord voor woord,
Wat gij verhalen zult. Maar toch, vergun mij: —
Hoe kwaamt gij hier? waar werdt gij opgevoed?

Marina.

De vorst, mijn vader, liet me in Tarsus achter,
Tot wreede Cleon en zijn booze vrouw
Mij trachtten te vermoorden; en zij huurden
Een schurk er voor; hij trok zijn mes reeds, toen
Een troep zeeroovers kwam, mij hem ontrukte,
Naar Mitylene bracht. Maar, beste heer,
Wat wilt gij van mij? waarom weent gij? Moog'lijk
Acht gij mij een bedriegster? Neen, voorwaar,
Ik ben het kind van koning Pericles,
Zoo koning Pericles nog leeft.

Pericles.

Vriend Helicanus!

Helicanus.

Roept mijn vorst?

Pericles.

Gij zijt een edel en eerwaardig raadsman,
Hoogst wijs in alles; zeg mij, als gij kunt,

Wie deze maagd is, wie zij wezen kan,
Die zoo mij weenen deed.

Helicanus.

Ik weet niet; maar,
Hier de regent van Mitylene, vorst,
Spreekt zeer veel goeds van haar.

Lysimachus.

Zij wilde nooit
Van haar verwantschap spreken; vroeg men daarnaar,
Dan zat zij stil en weende.

Pericles.

O Helicanus, sla mij, waardig man,
Geef mij een wond, ja, pijnig mij, opdat
De groote vreugdenzee, die op mij stort,
Niet de oevers mijner sterf'lijkheid bestelpe
En mij verdrinke in zoetheid. O, kom hier,
Gij, die het leven schenkt aan die 't u schonk,
Op zee geboor'ne, in Tarsus de aard vertrouwd,
En nu op zee gevonden! — Helicanus,
Zink op uw knieën, dank de heil'ge goden,
Zoo luid als donder dreigt: dit is Marina. —
Hoe was uw moeder's naam? zeg mij nog dit,
Want waarheid is toch nooit genoeg gestaafd,
Al sliep de twijfel eeuwig.

Marina.

'k Bid u, heer,
Wil eerst dan uwen naam mij noemen.

Pericles.

Ik
Ben Pericles van Tyrus; noemt gij nu
Mijn doode gade, — gij, die als een god
Alwetend waart, — dan zijt gij erfvorstin,
En Pericles', uws vaders, tweede leven.

Marina *(nederknielend).*

Is 't, om uw kind te zijn, genoeg, te zeggen,
Dat mijner moeder naam Thaisa was?
Thaisa was mijn moeder; zij verscheidde,
Toen ik in 't leven trad.

Pericles.

Gezegend gij! sta op; gij zijt mijn kind. —
Brengt and're kleed'ren! — 't Mijne, Helicanus;
Ze stierf in Tarsus niet, schoon Cleon's wreedheid
Dit had gewild. Zij moet u alles zeggen;
En knielen zult gij en betuigen, dat
Zij waarlijk uw princes is. — Wie is dat?

Helicanus.

't Is de regent van Mitylene, heer,
Die, toen hij uw zwaarmoedigheid vernam,
U een bezoek kwam brengen.

Pericles.

Ik omarm u. —
Breng mij mijn tabbaard; woest zie ik er uit. —
O hemel, zegen haar! — Doch hoor! muziek? —
Meld, mijn Marina, meld aan Helicanus,
Maar punt voor punt, want nog schijnt hij te twijf'len,
Hoe zeker gij mijn kind zijt. — Hoor, muziek!

Helicanus.

Mijn vorst, ik hoor ze niet.

Pericles.

Gij hoort ze niet?
't Is de muziek der spheren! Hoor, Marina!

Lysimachus.

Spreek hem niet tegen; 't waar' niet goed; geef toe.

Pericles.

Wat zoete klanken! Hoort gij 't niet?

(Muziek.)

Lysimachus.

Ik hoor 't, mijn vorst.

Pericles.

't Is hemelsche muziek;
Zij dwingt mij, toe te luist'ren. Diepe slaap
Daalt op mijn oogen; laat mij rusten.

(Hij slaapt in.)

Lysimachus.

Een kussen voor zijn hoofd;
Verlaten wij hem allen. — Nu, mijn vrienden,
Zoo dit beantwoordt aan mijn vast vertrouwen,
Zal ik u goed bedenken.

(*Allen af, behalve* PERICLES.)

(DIANA *verschijnt aan* PERICLES *in een droomgezicht.*)

Diana.

Mijn tempel staat in Ephesus; ga heen,
En breng mij daar uw offers op 't altaar.
En zijn mijn priesteressen er bijeen,
Zoo deel den volke mee,
Hoe gij uw gade op zee in storm verloort;
Vraag, dat zij uw en uwer dochter wee
Beklagen; uw verhaal roere elk, die 't hoort.
Kies nu: volbreng dit niet, uw leed klimt hoog;
Doe 't wel, heil wacht u, bij mijn zilv'ren boog.
Ontwaak, en maak uw droom bekend.

(DIANA *verdwijnt.*)

Pericles.

O hemelsche Diana, zilv'ren godheid!
'k Ben u gehoorzaam. — Helicanus!

(LYSIMACHUS, HELICANUS *en* MARINA *komen weder op.*)

Helicanus.

Heer?

Pericles.

Naar Tarsus wilde ik, om mijn boozen gastheer,
Cleon, te straffen, maar een and're plicht
Roept mij nog eerst; wend onze bolle zeilen
Naar Ephesus; ik meld u straks waarom. —
Heer, mogen we op uw kust verkwikking vinden,
En goud voor zooveel voorraad u betalen,
Als onze reis vereischt?

Lysimachus.

Heer,
Van harte gaarne; en ik heb, komt ge aan land,
Ook een verzoek te doen.

Pericles.

't Is u gegund,
Zelfs zoo 't mijn dochter gold; want edel hebt gij,
Zoo schijnt het, haar bejegend.

Lysimachus.

Heer, uw arm!

Pericles.

Kom, mijn Marina!

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Voor den tempel van DIANA *te* Ephesus.

GOWER *komt op.*

Gower.

't Zand van 't uurglas vloot schier af;
Luttel nog, dan stil als 't graf.
Schenkt mij nog als laatste gunst, —
Want dit steunt mijn zwakke kunst, —
Dat uw geest zichzelf nu maal',
Welke feesten, welk onthaal,
Wat masker-, zangspel of vertooning
De landvoogd aanricht voor den koning
In Mitylene. Nu, hij slaagt;
De koning zegt de schoone maagd
Hem toe als gâ; maar 't huwlijk wacht,
Tot hij Diana 't offer bracht,
Dat zij beval. Uw geest, — kan 't zijn, —
Maak', dat de tusschentijd verdwijn'.
O 'k zie mijn wensch terstond voldaan
En bol terstond de zeilen staan;
Ja, 'k zie den koning en de zijnen
Hier in den tempel reeds verschijnen.
Dat hij daar is met zulk een spoed,
't Is uw verbeelding, die het doet.

(GOWER *af.*)

DERDE TOONEEL.

De tempel van DIANA *te* Ephesus.

THAISA *staat bij het altaar als opperpriesteres, aan weerszijde een schaar van Maagden;* CERIMON *en andere Inwoners van Ephesus zijn aanwezig. —*
PERICLES *komt op met zijn Gevolg,*
verder LYSIMACHUS, HELICANUS,
MARINA *en een Volgjuffer.*

Pericles.

Diana, heil! Op uw gerechten last
Doe ik mij hier als Tyrus' koning kennen,
Die, uit mijn land door schrik verjaagd, de schoone
Thaisa in Pentapolis mocht huwen.
Zij stierf op zee in 't kinderbed, maar 't meisjen, —
Marina heet zij, — leeft en draagt alsnog,
Godin, uw zilv'ren kleed. Zij werd in Tarsus
Verpleegd door Cleon, die haar, veertienjarig,
Te dooden zocht; haar gunstiger gesternte
Bracht haar naar Mitylene; daar kwam ik
Ter reede, zij door 't lot bij mij aan boord,
Waar zij, door alles wat haar duid'lijk heugde,
Mijn dochter bleek te zijn.

Thaisa.

Stem en gelaat! —
Gij zijt, gij zijt... — O, koning Pericles!
(Zij bezwijmt.)

Pericles.

Wat meent de priesteres? Zij sterft! Helpt, mannen!

Cerimon.

Geëerde heer, indien

Gij voor Diana's outer waarheid spraakt,
Is dit uw vrouw.

Pericles.

Gij man met achtbaar uitzicht,
Neen; met deze armen wierp ik haar in zee.

Cerimon.

Op deze kust, beweer ik.

Pericles.

Dit is waar.

Cerimon.

Verzorgt haar; 't is slechts overmaat van vreugd. —
Den morgen na den storm dreef deze vrouwe
Aan strand; ik opende de kist en vond
Toen veel juweelen; 'k bracht haar bij en plaatste
Haar in Diana's tempel.

Pericles.

Die juweelen, —

Kan ik die zien?

Cerimon.

Ja, edel vorst, indien ik
U nooden mag te mijnent. Zie! Thaisa
Kwam weder tot zichzelf.

Thaisa.

O, laat mij zien!
Is hij niet mijn, dan leent mijn heilig ambt
Nooit meer lichtzinnig 't oor aan mijne zinnen,
Maar boeit die, schoon ik zie. O heer en vorst,
Zijt gij niet Pericles? Gij spreekt als hij,
Gelijkt op hem. Gij spraakt daar van een storm,
Geboorte, en dood?

Pericles.

De stem is 't der gestorv'ne
Thaisa!

Thaisa.

Ik ben die Thaisa, die
Voor dood gehouden werd, in zee geworpen.

Pericles.

Onsterf'lijke Diana!

Thaisa.

Ja, gij zijt het. —
Toen wij Pentapolis verlieten, weenend,
Gaf u de vorst, mijn vader, zulk een ring.
(Zij toont eenen ring.)

Pericles.

Dien, dien! genoeg! O goden, deze uw gunst
Maakt al mijn vroeger leed tot spel; verleent mij,
Dat ik, als ik haar lippen aanraak, smelten,
Vervloeien moog'! Kom, word ten tweeden male
Begraven in deze armen.

Marina.

O, mijn hart
Springt op en spoedt zich naar mijn moeder's boezem.
(*Zij knielt voor* THAISA.)

Pericles.

Zie, wie hier knielt! Vleesch van uw vleesch, Thaisa,
Uw telg op zee, die ik Marina noemde,
Wijl zij daar 't licht zag.

Thaisa.

Heil u, kind! mijn kind!

Helicanus.

Heil u, mijn koningin!

Thaisa.

U ken ik niet.

Pericles.

'k Heb u gezegd, dat ik, uit Tyrus vluchtend,
Een ouden plaatsvervanger achterliet;
Herinnert gij 't u nog? ik heb u vaak
Den man genoemd.

Thaisa.

Dan was het Helicanus.

Pericles.

Een nieuw bewijs!
Omarm hem, mijn Thaisa, want hij is 't.
O, hoe verlang ik nu te hooren, hoe
Gij werdt gevonden, hoe behouden en
Aan wien ik, naast de goden, voor dit wonder
Mijn dank te brengen heb.

Thaisa.

't Was Cerimon,
Mijn vorst; 't was deze man, door wien de goden
Hun macht betoonden; hij is 't, die u alles
Geheel ontvouwen kan.

Pericles.

Eerwaardig man,
Geen aardschen dienaar hebben de eeuw'ge goden
Die meer een god gelijkt. Wilt gij mij melden,
Hoe deze doode koningin weer leeft?

Cerimon.

Ik wil het, heer; kom met mij in mijn huis;

Daar ziet gij alles, wat zij bij zich had;
Hoort dan, hoe zij in dezen tempel kwam;
Niets, dat belangrijk is, wordt u verzwegen.

Pericles.

Heb dank, Diana, dat gij mij verscheent;
Nachtoffers breng ik u er voor. — Thaisa,
Deez' vorst hier, de verloofde van uw dochter,
Zal in Pentapolis haar huwen. — Thans
Wil ik naar eisch dit sieraad,
Dat mij zoo woest er uit doet zien, weer korten;
En wat in veertien jaar geen scheermes voelde,
Zij thans, uw huwlijksdag ter eer, verzorgd.

Thaisa.

Vorst, Cerimon heeft wel betrouwb're brieven,
Die 't sterven van mijn vader melden.

Pericles.

O goden, maakt hem tot een ster! Toch willen
Wij in dat rijk, mijn gâ, hun echtfeest vieren,
En zelf er onze verd're dagen slijten;
In Tyrus zullen onze kind'ren heerschen. —
O Cerimon, meld thans ons luist'rend oor,
Hoe alles is gebeurd. Kom, heer, ga voor!

(Allen af.)

(Gower *komt op.*)

Gower.

Antiochus, en ook zijn dochter, vonden
't Verdiende loon voor hunne gruwb're zonden.
Zoo zaagt ge in Pericles met gade en kind,
Dat, hoe ook 't lot eerst grimmig zij gezind,
In 't eind de deugd, van fel verderf verschoond,
Door 's hemels gunst met vreugde wordt gekroond.
In Helicanus ziet ge een waardig man,

Waar echte trouwe zich aan spieg'len kan.
De eerwaarde Cerimon stelt u voor oogen,
Wat menschenliefde en kennis saâm vermogen.
Nauw had van Cleon en zijn vrouw de Faam
Het snood bedrijf verspreid en de' eed'len naam
Van Pericles, daar stak het volk, verwoed,
Hun huis in brand; zij stikten in den gloed.
De goden keurden 't goed, zij zagen 't aan,
En straften moord, gewild, doch niet begaan. —
Dank voor uw stadige aandacht; dat geluk
U steeds verzell'! Ten einde is hier ons stuk.

(GOWER *af.*)

EEN WINTERAVONDSPROOKJEN.

PERSONEN:

Leontes, koning van Sicilië.
Mamillius, zijn zoontjen.
Camillo,
Antigonus,
Cleomenes,
Dion,
} Siciliaansche edellieden.
Polyxenes, koning van Boheme.
Florizel, zijn zoon.
Archidamus, een Boheemsch edelman.
Een oude Herder.
Stoffel, zijn zoon.
Autolycus, een schobbejak.
Een Zeeman.
Een Stokbewaarder.

Hermione, gemalin van Leontes.
Perdita, dochter van Leontes en Hermione.
Paulina, echtgenoote van Antigonus.
Emilia, hofdame der Koningin.
Mopsa,
Dorcas,
} herderinnen.

De *Tijd*, als Chorus.

Edellieden, Hofdames en verder Gevolg; Herders, Herderinnen, Wachten, enz.

Het tooneel is gedeeltelijk in Sicilië, gedeeltelijk in Boheme.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Sicilië. *Een voorvertrek in het paleis van* Leontes.

CAMILLO *en* ARCHIDAMUS *komen op.*

Archidamus.

Als gij Boheme eens mocht bezoeken, Camillo, voor een dergelijke gelegenheid als waarvoor mijne diensten nu gevorderd worden, zult gij, zooals ik zeide, groot verschil zien tusschen ons Boheme en uw Sicilië.

Camillo.

Ik geloof, dat de koning van Sicilië van plan is, aan den koning van Boheme reeds in den volgenden zomer het bezoek te brengen, dat hij hem van rechtswege schuldig is.

Archidamus.

Voor zooverre ons onthaal ons dan beschaamd mocht doen staan, zullen onze genegenheid en goede wil ons rechtvaardigen, want inderdaad —

Camillo.

Ik bid u, —

Archidamus.

Waarlijk, ik zeg u ronduit, wat mijn overtuiging is: wij kunnen niet met zooveel luister, op zulk een uitgezochte, — ik weet niet, hoe ik het uitdrukken zal, — Wij willen u slaapdranken ingeven, opdat uw zinnen onze tekortkomingen niet merken, en dus, kunnen zij al geen goed van ons getuigen, ons evenmin kunnen beschuldigen.

Camillo.

Gij zijt veel te kwistig met uw dank voor wat wij u van ganscher harte geven.

Archidamus.

Geloof mij, ik spreek, zooals mijn verstand het mij ingeeft en mijn waarheidsliefde het mij doet uiten.

Camillo.

Onze vorst kan jegens den uwen zich nooit te vriendschappelijk betoonen. Zij werden van hun vroegste jeugd samen opgevoed; en toen sloeg bij hen zulk een genegenheid wortel, dat die thans wel takken moet schieten. Sinds de rijpere leeftijd hun waardigheden en vorstenplichten opleî, en hen scheidde, is hun onderling verkeer wel niet door persoonlijk samenkomen, maar toch op vorstenwijze door wisseling van geschenken, door brieven, door vriendschappelijke gezantschappen onderhouden, zoodat zij, schoon gescheiden, toch bijeen schenen te zijn, elkaar de hand te drukken als over een ruime zee heen, en malkander te omhelzen als van de beide einden der aarde. De hemel bestendige hun innige vriendschap!

Archidamus.

Ik geloof, dat die door geen boosheid, noch door iets anders ter wereld kan geschokt worden. — Gijlieden bezit toch een onuitsprekelijk voorrecht in uwen jongen prins

Mamillius; hij is een zoo veelbelovend jongsken, als ik er ooit een gezien heb.

Camillo.

Ik deel volkomen uw goede verwachtingen; het is een heerlijk kind; een, dat, inderdaad, de onderdanen goed doet en oude harten weer jong maakt; zij, die op krukken gingen vóór hij geboren werd, verlangen thans te blijven leven, om hem nog een man te zien.

Archidamus.

Anders zouden zij natuurlijk gaarne sterven?

Camillo.

Ja, als zij geen ander voorwendsel hadden voor hun verlangen om te blijven leven.

Archidamus.

En als de koning geen zoon had, zouden zij verlangen op krukken te blijven leven, tot hij er een had.

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een staatsiezaal in het paleis van LEONTES.

LEONTES, POLYXENES, HERMIONE, MAMILLIUS *en Gevolg komen op.*

Polyxenes.

Reeds negenwerven zag des herders oog
De maan verand'ren, sinds wij onzen troon
Daar ginds niet drukten; even langen tijd
Mocht wel ons dankbetuigen, broeder, duren,
En gingen we, als voor eeuwig toch uw schuld'naar,
Van hier; en daarom voeg ik slechts een nul,
Die van haar plaats haar waarde heeft, bij 't and're,

Vermenigvuldig met een enkel „'k Dank u"
De duizenden, die zijn voorafgegaan.

Leontes.

O, spaar uw dank; stel de betaling uit,
Tot gij vertrekt.

Polyxenes.

Heer, dit zal morgen zijn;
Mij dringt de zorg, wat wel gebeuren kan
Of door ons afzijn worden voorbereid;
De vrees, of thuis ook booze winden waaien,
Zoodat ik later zeggen moest: „Mijn vrees
Was wel gegrond". En, koninklijke gastheer,
Gij moet mij ook wel moe zijn.

Leontes.

Broeder, 'k tart
U, mijn geduld te breken.

Polyxenes.

Neen, ik rek
Niet langer mijn verblijf.

Leontes.

Acht dagen nog!

Polyxenes.

Neen, waarlijk, morgen.

Leontes.

Deelen wij 't verschil;
Maar geef nu toe.

Polyxenes.

O, 'k bid u, dring niet zoo.
Geen tong, geloof me, neen, geen tong ter wereld,
Zou eer dan de uwe mij bepraten; ja,
Zij zou 't ook nu doen, als gij me uw verzoek

Als noodig aan kondt toonen, zelfs wanneer
Mij 't weig'ren noodig waar'. Geloof me, 't is
Mijn rijksbelang, dat me als met koorden trekt;
En houdt gij mij terug, dan is voor mij
Uw liefde een roede, en u mijn dralend blijven
Verdriet en last; 't vertrek is beiden beter;
Vaarwel dus, broeder.

Leontes.

Waarde koningin,
Hebt gij geen woord? spreek gij nu!

Hermione.

Mijn gemaal,
Het was mijn plan te zwijgen, tot gij hem
Een eed had afgevergd, dat hij onmoog'lijk
Hier blijven kon. Uw aandrang, waarde vorst,
Is veel te koel; zeg hem veeleer, dat alles
Ginds in Boheme goed gaat, dat gij gist'ren
Er zekerheid van kreegt; zegt gij hem dit,
Dan is hij uit zijn sterkste schans verjaagd.

Leontes.

Zeer juist, Hermione.

Hermione.

Als hem 't verlangen
Naar zijnen zoon zoo trekt, ja, dit waar' sterk;
Maar dit verklaar hij dan en moge gaan;
Maar dit bezweer hij ons, dan willen wij
Van blijven zelfs niet hooren, maar wij nemen
't Spinrokken op en drijven hem naar huis. —
(*Tot* Polyxenes.) Thans waag ik, koninklijke gast, te vragen,
Schenk ons nog ééne week. Als in Boheme
U mijn gemaal bezoekt, geef ik verlof,
Dat hij de tijdsbepaling overschrijdt

Zelfs met een maand; en toch, voorwaar, Leontes,
Mijn liefde loopt niet na, geen tikjen zelfs,
Bij die van een'ge vrouw voor haar gemaal. —
Gij blijft, niet waar?

Polyxenes.

Het kan niet, eed'le vrouwe.

Hermione.

Ja toch, gij blijft?

Polyxenes.

Ik kan niet; waarlijk!

Hermione.

„Waarlijk!"
Gij scheept mij af met zwakken eed; maar ik,
Al zwoert gij ook de sterren uit haar banen,
Toch zeide ik: „Heer, van gaan geen sprake". Waarlijk,
Gij gaat niet! 't „Waarlijk" van een vrouw is ruim
Zoo sterk als van een man. Wilt gij nog gaan?
Dwingt gij me, u als gevang'ne hier te houden,
En niet als gast, dan moet gij me uw vertering
Betalen en bespaart ge uw dank. Ziedaar
't Verschil. Wat zal 't nu zijn? Gevang'ne
Of gast? Want bij uw schrikk'lijk „Waarlijk",
Ziedaar uw keus.

Polyxenes.

Dan, eed'le vrouw, uw gast;
't Gevangen zijn deed krenking onderstellen,
Die 't mij wel zwaarder ware te begaan,
Dan u te straffen.

Hermione.

Dus uw heusche gastvrouw,
Niet uw cipiersche. — Ei, biecht mij eens, wat streken
Gij met mijn man als knaap hebt uitgehaald;
Gij waart wel snaaksche heertjes?

Polyxenes.

Schoone vrouwe,
Wij waren knapen, die niet verder dachten
Dan: „Morgen zal 't een dag als heden zijn",
En dat wij knapen bleven.

Hermione.

Was mijn man
De grootste guit niet van u tweeën?

Polyxenes.

Wij waren als een lamm'renpaar, die blaatten,
De een tegen de' ander, spelend in de zon;
't Was onschuld tegen onschuld wat wij ruilden;
Wij wisten van geen zonde, en droomden niet,
Dat iemand kwaad kon doen; en ware ons leven
Zoo voortgerold en had nooit vurig bloed
Den zwakken geest geprikkeld, o, dan hadden
Wij beiden voor des Hemels rechterstoel, —
Laat men de schuld, ons aangeërfd, ter zij, —
Te recht, met fieren moed, verklaard: „Niet schuldig."

Hermione.

Uit wat ge zegt, blijkt dit: de struik'ling bleef
Niet achterwege.

Polyxenes.

O, lieve schoone heil'ge!
Aanvechting zocht ons op; want in dien tijd,
Toen wij de vleugels even rekten, was
Mijn vrouw een kind nog, en uw schoonheid had
Nog van mijn speelnoot niet den blik geboeid.

Hermione.

O, alle goede goden! ga niet door
Met uw beschouwing; lichtlijk volgt, dat wij,
Uw vrouw en ik, uw booze geesten zijn;

Maar neen, ga voort; de straf voor 't kwaad, waartoe
Wij u verleidden, nemen wij op ons;
Als gij met ons het eerst gezondigd hebt
En in die zonde bleeft en nooit met and'ren
Ten val kwaamt.

Leontes.

Is hij reeds gewonnen?

Hermione.

Ja;
Hij blijft, mijn vorst.

Leontes.

Toen ik het vroeg, was 't vrucht'loos.
Hermione, mijn beste, nimmer spraakt ge
Zoo goed als ditmaal.

Hermione.

Nooit?

Leontes.

Neen nooit, dan ééns.

Hermione.

Wat, sprak ik tweemaal goed? wanneer dan nog?
Kom, zeg het! Voed ons eens met lof, en maak
Ons als een schoothond vet; één goede daad,
Die ongeroemd vergaat, verstikt er duizend,
Die volgen zouden; lof is 't liefste loon;
Gij drijft ons met een enk'len zoeten kus
Tweehonderd mijlen voort, eer wij, gezweept,
Een honderd roeden loopen. Doch ter zake!
Mijn laatste goede daad is, dat hij blijft;
Maar wat was de eerste? Er was een oud're zuster,
Gij hebt het zelf gezegd. Haar naam zij lieflijk!
Slechts eens sprak ik zoo goed? wanneer? ik smacht,
Dat gij het zegt.

Leontes.

't Was, toen drie bitt're maanden
Ter dood zich kniezen moesten, eer gij mij
De blanke hand gereikt hebt, en 't verbond
Des harten sloot; toen zeidet gij: „ik ben
Voor eeuwig de uwe."

Hermione.

Lieflijk was dit, ja! —
Nu, ziet ge, tweemaal sprak ik goed voor 't doel;
Den eersten keer won ik mij u voor 't leven,
(Zij geeft de hand aan Polyxenes.)
Den tweeden keer den vriend voor eene week.

Leontes *(ter zijde).*

Te vurig, veel te vurig, welk een gloed!
Te nauw een vriendschapsband is liefdeband.
Het popelt in mijn borst, het hart springt op,
Maar niet van vreugd — niet vreugd. — Dit onderhoud
Kan ongedwongenheid, vertrouw'lijkheid
Uit goedheid, hart'lijkheid en gulheid putten,
Der spreekster goed staan; 't kàn, dit geef ik toe;
Maar dat gedruk van handen, 't vingers streelen,
Zooals zij doen, dat lachjen, fijn berekend,
Als voor een spiegel, 't zuchten, zoo weemoedig,
Als 't horensein bij 't vallen van het hert; —
'k Voel die voorkomendheid aan hart en hoofd;
Mijn voorhoofd gloeit er van. — Mamillius, spreek:
Zijt gij mijn knaap?

Mamillius.

Ja, lieve heer.

Leontes.

Waaratje?
Mijn hartlap zijt ge. Wat, het neusjen zwart? —

Ze zeggen, 't is precies mijn neus. Mijn baasjen,
Wij moeten schoon zijn, schoon, doch niet versierd;
Geen sieraad dat in 't oog valt; laat dat schoon
Aan hert of rund. — *(Hij slaat Polyxenes en Hermione*
[gade.) Nog altijd dat spinetspel
Daar in zijn hand? — Hoe is 't, mijn dartel kalf?
Zijt gij mijn kalf?

Mamillius.

Als gij dat wilt, mijn vader.

Leontes.

Uw voorhoofd is nog glad, niet ruw als 't mijne;
Maar anders lijkt ge op mij! Men zegt, wij zijn
Twee drupp'len waters; vrouwen zeggen dat,
Die alles zeggen. Maar al zijn zij valsch
Als rouw van onecht zwart, als wind, als water;
Valsch als een teerling, dien een man zich wenscht,
Die 't mijn en dijn niet scheidt; toch is het waar,
De jongen lijkt op mij. — Kom aan, mijn jonker,
Sla toch uw helderblauwe kijkers op;
Mijn schelm! mijn hartlap! — Kan uw moeder...? —
[kan...?
O, liefdedrift, gij vlijmt tot in het hart;
Wat elk onmoog'lijk schijnt, gij maakt het moog'lijk,
Gaat om met droomen zelfs; — hoe kan dit zijn? —
Gij werkt met iets wat zelf onwerk'lijk is,
En kiest u 't niets tot vriend; dan kan 't licht zijn,
Dat gij 't met iets ook doet, — en ja, dit doet gij, —
En veel, o, veel te ver gaat; en dit zie ik,
En 't grijpt mijn hersens aan en maakt ze ziek,
En hardt mij 't voorhoofd, hier! *(Hij tast naar zijn*
[voorhoofd.)

Polyxenes.

Wat schort den koning?

Hermione.

Hij schijnt om iets verstoord.

Polyxenes.

Hoe is 't, mijn vriend?
Wat scheelt u, broeder? spreek!

Hermione.

Gij ziet er uit,
Alsof u zorg het voorhoofd fronsen deed;
Zijt gij om iets ontstemd?

Leontes.

Neen, waarlijk niet. —
O, hoe verraadt natuur toch soms haar dwaasheid,
Haar teederheid, en wordt een tijdverdrijf
Voor minder weeke harten. 'k Zag zijn trekken;
En 't was me, als werd ik drie en twintig jaar
In eens verjongd; 'k zag weer mijn bloote knieën,
Mijn buis van groen fluweel, mijn dolk gemuilband,
Opdat de leelijkert niet bijten zou,
Gevaarlijk, zooals vaak een sieraad is.
Mij dacht, ik was een kereltjen als hij,
Zoo 'n groene kers. — Mijn knaapjen, kiest gij ook
Wel ei'ren voor uw geld?

Mamillius.

Neen, neen, 'k zou vechten.

Leontes.

Zult gij? welzoo, 't bekome u wel! — Mijn broeder,
Zijt gij ook op uw prinsjen zoo verzot,
Als ik hier blijk te zijn?

Polyxenes.

Vriend, ben ik thuis,
Dan is hij heel mijn bezigheid, mijn vreugd,

Nu mijn gezworen vriend, dan weer mijn vijand,
Nu mijn soldaat, dan staatsman, dan mijn hoov'ling;
Hij maakt me een Julidag zoo kort, gelijk
Een winterdag; en met zijn kindergrappen
Strijkt hij 't gerimpeld voorhoofd glad.

Leontes.

Zoo is
Deez' knaap voor mij. Kom, kerel, wij gaan wand'len,
Min deftig dan gij tweeën stapt. — Hermione,
Bewijs, hoe gij mij liefhebt, aan mijn broeder;
Wat duur is in Sicilië, zij goedkoop;
Hij is naast u en dezen jongen wildzang
Mij 't naast aan 't hart.

Hermione.

Als gij ons zoekt, — wij zijn
Ginds in den tuin. — Verlangt gij, dat wij daar
U wachten?

Leontes.

Doet, zooals gij wilt; ik vind
U wel, gij loopt de wereld toch niet uit. —
(Ter zijde.) Ik ben aan 't heng'len, doch gij merkt het niet,
Hoe ik de sim u vier. Ga voort, ga voort!
(Hij slaat Polyxenes en Hermione gade.)
Een duif, die met een doffer trekkebekt!
Zij weert zich met de driestheid eener vrouw
Van een inschikk'lijk echtgenoot! —
(Polyxenes en Hermione met Gevolg af.)
't Is uit;
Tot de' enkel, knie, tot over 't oor in 't slijk! —
Speel, jongen, speel! — uw moeder speelt, en ik
Speel ook, maar zulk een schandrol, dat mij 't slot
Uitjouwen zal ten grave, spot en schimp
Zal mijn beluiding zijn. — Speel, jongen, speel!
Van oudsher waren er, naar 'k denk, als ik;

En thans ook, ja, omarmt wel menigeen
Zijn vrouw, die niet vermoedt, dat nog een ander
Als hij afwezig is, zijn duiker ophaalt,
En in zijn vijver vischt, zijn naaste buurman,
Vriend Glimlach, — 't is zijn vriend. Toch is 't een troost,
Dat ook bij and'ren, tegen hunnen wil,
Hun deur wel openstaat. Ware elk wanhopig,
Wiens vrouw hem ontrouw is, het tiende deel
Der mannen hing zich op. Dáartegen is
Geen kruid gewassen; 't is een valsch gesternt',
Dat samenkoppelt, en dat, waar 't regeert,
Met rampen slaat; en machtig is 't; het heerscht
In oost en west en noord en zuid. Daarom:
't Gemoed der vrouwen is geen vesting; weet,
De vijand gaat er vrijlijk in en uit,
Met pak en zak; en duizenden zijn met
Deez' kwaal behept en voelen 't niet. — Wat, knaap?

Mamillius.

Men zegt, dat ik zoo sprekend op u lijk.

Leontes.

Dat is één troost. — Wat! is Camillo daar?

Camillo.

Ja, waarde vorst.

Leontes.

Ga spelen, beste vent. —
Camillo, onze hooge gast gaf toe.

Camillo.

Het kostte moeite om 't anker te doen houden;
't Liet los, toen gij het wierpt.

Leontes.

Dit trok uw aandacht?

Camillo.

Hij kon niet blijven op uw drang, te dringend
Was 't rijksbelang.

Leontes.

Dit hebt gij opgemerkt? —
(Ter zijde.) De menschen weten 't al; zij fluist'ren reeds
„Sicilië's koning is...." 't Ging ver, nu ik
Het eind'lijk merk. — Hoe werd hij overreed?

Camillo.

Door 't aanzoek onzer goede koningin.

Leontes.

Der koningin, nu ja; „der goede", 't moest zoo zijn;
Het moest, maar 't is zoo niet. Zeg, hebben and'ren
Dan gij dit ook alreeds gevat? Uw brein
Neemt sneller op dan van het meerendeel. —
Zou 't niet gemerkt zijn, dan door fijne koppen?
Slechts door die enkelen, wier bovenkamer
Zeer rijk'lijk is gemeubeld? Stumperds, zeg,
Zijn licht nog stekeblind voor dit bedrijf?

Camillo.

Bedrijf, mijn vorst? Ik denk, de meesten vatten:
Uw vriend blijft hier nog wat.

Leontes.

Ha?

Camillo.

Blijft nog wat.

Leontes.

Ja, maar waarom?

Camillo.

Mijn vorst, om te voldoen
Aan uwen wensch en aan het dringend vragen
Der eed'le koningin.

Leontes.

Om te voldoen
Aan 't dringen uwer koningin? — voldoen? —
Maar 't is genoeg. 'k Heb u steeds toevertrouwd,
Wat mij het naast aan 't hart ligt, even goed
Als staatsgeheimen; vaak waart ge als een priester,
Die 't hart mij heiligde; ik verliet u steeds
Als een gereinigd boet'ling; maar bedrogen
Zijn wij in uw rechtschapenheid, bedrogen
Door schijn er van.

Camillo.

Vorst, dit verhoede God!

Leontes.

'k Herhaal 't, gij zijt niet eerlijk; en zoo ge ook
Al eerlijk tracht te zijn, dan zijt ge een lafaard;
Wat dan aan de eerlijkheid de hielpees kapt,
Haar gang verlamt; of anders zijt gij te achten
Een dienaar, dien ik entte op mijn vertrouwen,
Maar die nalatig is; of wel een dwaas,
Die toeziet bij hoog spel, 't verliezen ziet,
En 't al voor scherts houdt.

Camillo.

Edel heer, 't kan zijn
Dat ik nalatig, dwaas, vreesachtig ben;
Want niemand is in elken plicht zoo vlekk'loos,
Dat niet zijn vrees, nalatigheid of dwaasheid
Bij 't eindloos doen en drijven van de wereld
Somwijlen aan het licht komt. Was ik, vorst,
In uwen dienst met opzet ooit nalatig,
Dan was 't mijn dwaasheid; deed ik met bewustheid
Ooit als een dwaas, 't was mijn nalatigheid,
Die niet op de uitkomst nadacht; toonde ik vrees
Om iets te doen, waarvan ik de' uitslag duchtte,

En bleek het bij 't volvoeren, hoe verkeerd
Het niet-doen zou geweest zijn, 't was een vrees,
Die vaak den wijste zelfs bekruipt. Dit dwalen,
Mijn vorst, is mensch'lijk, eerlijkheid blijft nooit
Geheel er vrij van. Maar, ik bid u, heer,
Spreek nu ronduit en laat mij mijn vergrijp
Toch eens in 't aanzicht zien; verloochen ik 't,
Dan is 't niet mijn.

Leontes.

Hebt gij dan niet, Camillo,
Gezien, — maar ja, gij zaagt het, of uw oogvlies
Laat zonlicht zelfs niet door, — of niet gehoord, —
Bij zulk een schouwspel blijft de Faam niet stom, —
Of niet gedacht, — want zonder denkkracht is
De man, die dit niet denkt, — dat mijne vrouw
Gestruikeld is en viel? Als gij 't erkent, —
En anders moet gij onbeschaamd ook looch'nen,
Dat ge oogen hebt of oor of brein, — noem dan
Mijn vrouw bij haren waren naam; zij draag'
Geen and'ren dan een deern uit lagen stand,
Die zich vergeet; erken 't, geef mij gelijk.

Camillo.

Wierd in mijn bijzijn mijn vorstin ooit zoo
Gesmaald, ik zou op 't eigen oogenblik
Mij wraak verschaffen. Treff' de bliksem mij,
Als ge ooit iets zeidet, minder uwer waard;
't Herhalen ware een euveldaad zoo groot,
Als 't zeggen zelf, al waar' het zeggen waar.

Leontes.

Is fluist'ren niets? de hand te drukken niets?
Is 't niets, zoo wang op wang te laten rusten?
Den mond te vormen tot een kus, en plots'ling
Het lachen af te breken met een zucht? —
Onfeilbaar teeken van verzaakte deugd! —

Niets, voet op voet te drukken, weg te schuilen
In hoeken? vleugels voor den tijd, dat uren
Minuten worden, middag middernacht,
En aller oogen stekeblind te wenschen,
Alleen hun eigen niet, om ongezien
Hun kwaad te kunnen plegen? is dit niets?
Maar dan is de aarde en al haar volheid niets,
Het hemelwelf is niets, Boheme niets,
Mijn vrouw is niets; in al dit niets is niets;
Indien dit niets is.

Camillo.

Zoek genezing, heer,
En spoedig, van deez' waan; het is een ziekte,
En zeer gevaarlijk.

Leontes.

't Zij zoo; maar 't is waar.

Camillo.

Neen, neen, mijn vorst.

Leontes.

Ja, ja; gij liegt, gij liegt.
Ik zeg, gij liegt, Camillo; en ik haat u,
Als domme lomperd, zinnelooze slaaf,
Of weif'lend oogendienaar, die met de oogen,
En tegelijk, het goede en 't booze zien kunt,
En beiden gunstig is. Waar' bij mijn vrouw
Het hart zoo krank als hare ziel, zij leefde
Geen enkel uur meer.

Camillo.

Wie besmet haar ziel?

Leontes.

Wel, hij, die met haar doet, als waar' ze een sieraad,
Haar beeld, dat om zijn hals hing, de Bohemer;

Die met — o, hadde ik dienaars om mij heen,
Mij waarlijk trouw, met open oog, geopend
Niet slechts voor eigen voordeel, eigen winst,
Maar wakend voor mijn eer; zij zouden hand'len,
Om 't snood bedrijf te stuiten; ja, en gij,
Zijn tafelschenker, — eens door mij verheven
Uit lager stand tot eer en aanzien, — gij, —
Wiens oog wel even klaar, als aarde en hemel
Elkaar aanschouwen, zien moet, hoe mijn eer
Geschonden en vertrapt wordt, — zoudt mijn vijand
Een beker mengen, die hem de oogen sloot,
Een laafdrank voor mijn ziel.

Camillo.

Mijn vorst, ik zou
Dit kunnen doen, en zonder heftig middel,
Maar sloopend, zóó, dat niemand aan vergif
Kon denken; maar ik kan nog niet gelooven
Aan zulk een vlek bij de edele vorstin,
Zoo rein, zoo eerbiedwaardig boven allen.
'k Beminde u steeds...

Leontes.

Verga, wanneer gij twijfelt!
Acht gij mij zoo onnoozel, zoo verdwaasd,
Dat ik mijzelf zou kwellen, zelf mijn echtkoets
Bezoed'len zou, die, vlekk'loos rein gehouden,
Mij slaap verzekert, maar, ontwijd, mij niets
Dan doornen, netels, wespenangels biedt?
Verdacht zou maken 't bloed van mijnen zoon, —
Dien ik mijn zoon acht, als mijn zoon bemin, —
En zonder goeden grond? Zou ik dit doen?
Zou iemand zoo waanzinnig zijn?

Camillo.

Ik mag,
Mijn vorst, u geen geloof meer weig'ren; 'k zal

Boheme's vorst u doen verdwijnen; maar,
Eén wensch: dat, is 't geschied, gij uw vorstin
Als vroeger tot u neemt, ter wille van
Uw zoon, en ook om de' achterklap den mond
Te snoeren, in de rijken, aan de hoven,
Waar men u kent en acht.

Leontes.

Gij raadt mij aan,
Wat ik mijzelven reeds had voorgeschreven;
Geen smet, geen enk'le, werp ik op haar eer.

Camillo.

Ga nu, mijn vorst;
Bejegen dus met opgeruimd gelaat,
Als vriendschap op een feestmaal doet, uw gast,
En ook uw koningin; ik ben zijn schenker;
Reik ik hem nog één dronk, die heilzaam is,
Acht mij uw dienaar dan niet meer.

Leontes.

Genoeg;
Volbreng 't, en half mijn hart is u; zoo niet,
Dan klieft ge uzelf het hart.

Camillo.

Ik doe het, heer.

Leontes.

Ik wil mij vriend'lijk toonen, naar uw raad.

(Leontes *af.*)

Camillo.

Rampzaal'ge meesteres! — Maar ik, wat lot
Is thans het mijne? Ik moet een moorddrank reiken
Aan dezen goeden vorst; en dit op grond
Van mijn gehoorzaamheid aan eenen heer,
Die op zichzelven woedt, en nu verlangt,
Dat al de zijnen 'tzelfde doen. — Pleeg ik

Deez' daad, dan is bevord'ring 't loon; doch vond
Ik duizend voorbeelden, dat koningsmoord
Met voorspoed werd beloond, ik deed het niet;
Maar nu noch brons, noch steen, noch perkament
Een enkel noemt, nu moet zelfs schurkerij
Dit misdrijf schuwen. 'k Moet hier weg van 't hof;
Of ik het doe of niet, 't is mijn verderf.
O, mijn geluksster, straal, beheersch mijn lot! —
Daar komt Boheme's vorst.

(POLYXENES *komt op.*)

Polyxenes.

Wat is dit vreemd!
Mijn gunst is hier getaand. Geen enkel woord? —
Camillo, goeden dag.

Camillo.

Heil, eed'le vorst!

Polyxenes.

Wat nieuws aan 't hof?

Camillo.

Och, niets bijzonders, heer.

Polyxenes.

Het uitzicht van uw heer is donker; 't is,
Als ware een deel hem van zijn rijk ontroofd,
Hem dierbaar als zijn eigen ik. Zoo juist
Kwam ik hem tegen, groette hem, zooals
Gewoonlijk, maar hij wendt zich, met de lip
Minachtend trekkend, van mij af, en spoedt
Zich voort, zoodat ik stomp mij peins, wat hem
In 't hoofd mag woelen, wat zijn wijs van zijn
Zoo plots'ling heeft veranderd.

Camillo.

Ik waag het niet te weten.

Polyxenes.

Gij waagt het niet? Gij weet, en waagt het niet,
Het mij te zeggen? Zoo toch moet het zijn;
Want aan uzelf zegt gij wel, wat gij weet;
Daar helpt geen „'k Waag het niet". Camillo, vriend,
Uw duisterblikkend oog is mij een spiegel,
Waarin ik ook mijzelf verduisterd zie;
'k Moet in deze' ommekeer betrokken zijn,
Daar 'k aan mijzelf den ommekeer erken.

Camillo.

Een smetstof heeft hier iemand ziek gemaakt;
Ik kan de kwaal niet noemen, maar zij kwam
Van u, die toch gezond zijt.

Polyxenes.

Wat, van mij?
Ken toch geen basiliscusblik mij toe;
Ik blikte op duizenden; mijn oogopslag
Bracht velen heil, aan niemand dood. Camillo, —
Gij zijt gewis een edelman, daarbij
Ervaren, rijk in kennis, wat den adel
Niet minder siert dan de eerenaam der vaad'ren,
Van wie wij de' adel erfden, — ik bezweer u:
Vernaamt gij iets, waarvan het weten mij
Van dienst kan wezen, maak van uw gemoed
Geen zwijgend kerkerkot.

Camillo.

Ik mag niet spreken.

Polyxenes.

Een kwaal, en dat van mij, en ik gezond?
Gij moogt niet zwijgen. — Hoor mij aan, Camillo,

'k Bezweer u thans, bij al wat eer en plicht
Den mannen oplegt, — en wat ik hier vraag,
Is niet het minst daarvan, — dat gij verklaart,
Wat onheil naar uw gissing mij besluipt,
Of 't reeds nabij is of nog verre, en hoe
Ik 't afwend, zoo dit moog'lijk is; zoo niet,
Hoe ik het dragen kan.

Camillo.

Zoo hoor dan, heer,
Daar gij, dien ik voor eerbiedwaardig houd,
Mij bij mijn eer bezweert; let op mijn raad,
Dien ge even snel moet volgen, als ik u
Dien geef, want anders roepen gij en ik
„Verloren" en „Te laat"!

Polyxenes.

Ga voort, Camillo.

Camillo.

Het is mij opgedragen u te dooden.

Polyxenes.

Door wien, Camillo?

Camillo.

Door den koning.

Polyxenes.

En waarom?

Camillo.

Hij meent, hij zweert, volkomen overtuigd,
Als had hij het gezien, ja meegewerkt
Ter samenkopp'ling, dat gij met zijn gâ
Verboden omgang hebt gepleegd.

Polyxenes.

Is dit geen lastertaal, mijn hartebloed
Moog' stollen, rotten; zij mijn naam gekoppeld

Aan dien van hem, die zijnen heer verried!
Mijn goede naam zij stinkende gemaakt,
Dat ieder zich met walging afwend, waar
Ik nader; en mijn bijzijn zij gemeden,
Gevloekt, als had in ongehoorden graad
Melaatschheid mij besmet!

Camillo.

Bezweer zijn waan
Bij elke ster des hemels en bij al
Wat machtig is, gij vindt, dat gij de zee
Nog eerder aan de heerschappij der maan
Onttrekken kunt, dan dat gij door uw eed
Ooit vallen doet of door bewijzen schokt
Den bouw, nu eenmaal op zijn vast geloof
Gegrond, en die niet wank'len zal, zoolang
Hij ademhaalt.

Polyxenes.

Vanwaar die waanzin toch?

Camillo.

God weet het; maar 't is veil'ger, thans te mijden,
Wat eens ontstond, dan de' oorsprong na te gaan.
Ga dus, — als gij op de eerlijkheid durft bouwen,
Besloten in deez' borst, die gij als pand
Zult medevoeren, — nog deez' nacht van hier.
Ik fluister 't plan uw' volgers in het oor,
En breng hen door verscheiden poortjes, en
Bij twee of drie, de stad uit. Wat mijzelf
Betreft, ik stel mijn toekomst, die ik hier
Door deze ontslui'ring heb verspeeld, geheel
Tot uwen dienst. Ik bid u, aarzel niet;
Want, bij de nagedacht'nis mijner ouders,
Ik spreek de waarheid; eischt gij eerst bewijs,
Ik wacht het onderzoek niet af; en gij

Zijt dan niet veil'ger dan een man, wiens dood,
Daar 's konings eigen mond hem heeft veroordeeld,
Wel onherroep'lijk vast staat.

Polyxenes.

Ik geloof u;
'k Las in zijn blik zijn hart. Geef mij de hand;
Wees gij mijn loods; en waar ge ook zijt, uw plaats
Zal naast mij zijn. Mijn schepen liggen reê,
En 't volk verwacht twee dagen reeds mijn afreis. —
Deze ijverzucht is om een heerlijk wezen;
Hoe meer zij onwaardeerbaar is, te grooter
Moet ook zijn argwaan zijn, en naar zijn macht
Is die te heftiger; en daar hij waant,
Dat hij onteerd werd door een man, die steeds
Zijn vriend zich noemde, moet zijn dorst naar wraak
Onleschbaar zijn. Een wolk van vrees bedekt mij;
Voorspoedig zij mijn vlucht, en breng verlichting
Aan de eed'le vrouw, waarop zijn argwaan woedt,
En die dit nooit verdiende! Kom, Camillo,
'k Zal u als vader eeren, als gij mij
In veiligheid van hier brengt. Laat ons vluchten.

Camillo.

Ik kan, uit krachte van mijn waardigheid,
De sleutels van de poorten alle vord'ren.
't Behage u, aan den drang van 't oogenblik
Gehoor te geven. Kom, mijn vorst, van hier!

(Beiden af.)

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een vertrek in het paleis van LEONTES.

HERMIONE, MAMILLIUS *en Hofdames komen op.*

Hermione.

Neem mij den knaap eens af: hij is te druk:
Ik houû 't niet uit.

Eerste Hofdame.

Kom hier, mijn beste prins,
Speel eens met mij.

Mamillius.

Neen, 'k wil niet met u spelen.

Eerste Hofdame.

Waarom niet, lieve prins?

Mamillius.

Gij kust mij telkens, en gij praat, alsof
Ik nog een schootkind was. — 'k Houd meer van u.

Tweede Hofdame.

Waarom, mijn prins?

Mamillius.

Och, daarom; niet omdat
Uw wenkbrauw zwarter is; toch wordt gezegd,
Dat zwarte mooier zijn, als zij maar niet
Te zwaar zijn, maar zooals een maan gebogen,
Als met de pen gemaakt.

Tweede Hofdame.

Wie leerde u dit?

Mamillius.

Ik heb 't mij zelf geleerd door 't zien. — Maar zeg,
Wat kleur heeft uwe wenkbrauw?

Eerste Hofdame.

Blauw, mijn prins.

Mamillius.

Dat 's gekheid; 'k heb wel eens een vrouw gezien
Met blauwen neus, maar nooit met blauwe wenkbrauw.

Tweede Hofdame.

Kom, luister! bij de koningin uw moeder
Wordt binnenkort een prinsjen thuis gebracht,
Een lief, klein broertjen, waar we op moeten passen;
Dan is dat spelen met u uit; wij doen 't
Dan maar een enk'len keer.

Eerste Hofdame.

't Kan alledag
Gebeuren; moog' het weer voorspoedig gaan!

Hermione.

Wat praat ge daar voor wijsheid? Kom, mijn jongen,
Kom nu wat bij mij zitten en vertel
Mij eens een sprookjen.

Mamillius.

Wat? een aak'lig of een vroolijk?

Hermione.

Zoo vroolijk als je wilt.

Mamillius.

Een aak'lig sprookjen
Is 't beste voor den winter; 'k weet er een
Van geesten en kabouters.

Hermione.

Goed; komaan,
Vertel mij dat; ga zitten, en probeer
Me bang te maken; 'k weet, dat kun je goed.

Mamillius.

Daar was ereis een man —

Hermione.

Neen, zitten; en nu verder.

Mamillius.

Die woonde aan 't kerkhof; — maar ik moet het fluisteren;
Die krekels mogen niets er van vernemen.

Hermione.

Schuif dan wat bij, en zeg het mij in 't oor.

(LEONTES *komt op met* ANTIGONUS *en verder Gevolg.*)

Leontes.

Gij zaagt hem daar? met dienaars? met Camillo?

Eerste Hoveling.

Ik zag hen achter 't pijnboombosch; zulk ijlen
Heb ik nog nooit gezien; en 't ging zoo voort
Tot aan de schepen.

Leontes.

Wel ben ik gezegend
Met scherpen blik, met onbedrieg'lijk oordeel! —

O, ware ik min begaafd; o welk een vloek
Is zulk een zegen! — Zij er in den beker
Een spin; als iemand drinkt, hij merkt daarom
Geen werking van vergif, want zijn bewustzijn
Is niet besmet; maar als men aan zijn oog
Het walg'lijk ondier toont, en hem verraadt,
Wat hij gedronken heeft, dan keert van kramp
Het hart zich om. — Ik dronk en zag de spin. —
Camillo was zijn helper, was zijn kopp'laar.
Hun aanslag gold mijn leven en mijn kroon;
Wààr was mijn argwaan; — en de schurk, dien ik
Mij uitlas voor mijn wraak, was reeds belezen,
Vooraf, door hem; verried hem ook mijn plan;
Ik werd een uil in 't licht, waar musch en kraai
Naar pikt, een almans-speelbal nu. — Maar wat
Ontsloot hun zoo de poorten?

Eerste Hoveling.

Uwe volmacht,
Waarmee Camillo vaak hetzelfde deed,
Op uw bevel.

Leontes.

Ik weet het al te goed. —
Hier, knaap! — Gij hebt, 't is troost, hem niet gezoogd;
Maar lijkt hij ook op mij, hij heeft, helaas!
Nog te veel bloed van u.

Hermione.

Wat is dit? scherts?

Leontes.

Brengt weg den knaap; hij mag niet bij haar zijn;
Voort, voort met hem; — zij spele met het and're,
Dat ongeboren wicht, dat ge aan Polyxenes
Te danken hebt.

Hermione.

Neen, neen, ziedaar mijn woord;
En 'k zweer er op, dat gij mijn woord gelooft,
Al helt ge ook neenwaarts over.

Leontes.

Ziet, mijn heeren!
Gij ziet haar, slaat haar gade; wilt ge ook zeggen,
„Zij is een schoone vrouw", dan zal meteen
De oprechtheid van uw hart zich hooren doen:
„Hoe jammer, ze is niet eerzaam, niet eerwaardig".
Prijst gij haar om 't aanlokk'lijk schoon omhulsel, —
Dat waarlijk hoogen lof verdient, — dan volgt
Hoofdschudden, „hum" en „ach", die kleine teekens,
Waar last'ring zich van dient; — och, wat, ik bazel!
't Is deernis, die zoo doet; de laster zwaddert
Zelfs op de deugd; — 't hoofdschudden, 't „hum" en „ach"
Komt, als ge zegt „ze is schoon", er daad'lijk bij,
Nog eer ge zegt „ze is eerzaam"; weet het dan
Van hem, wien 't in de ziele 't diepste grieft:
Zij brak haar echt.

Hermione.

O, zeide dit een schurk
De meest doortrapte schurk der aard, hij wierd
Nog dubbel erger schurk. Maar gij, mijn gade,
Gij dwaalt alleen.

Leontes.

Gij, vrouwe, hebt gedwaald;
Gij naamt Polyxenes voor mij, Leontes;
'k Noem, schepsel, met uw rechten naam u niet,
Opdat het grauw niet, mij tot voorbeeld nemend,
Dezelfde taal gebruik' voor elken stand,
En ophoud', tusschen vorst en bedelaar
't Verschil, dat past, te maken! 'k Heb verklaard:

Zij brak haar echt; en 'k heb gezegd, met wien;
Nog meer, zij smeedt verraad, en met haar is
Camillo saamgezworen; hij weet alles,
Wat zij zich wel mocht schamen zelf te weten
Met iemand, dan haar lagen deelgenoot,
Dat zij haar bed ontwijdde, slecht als zij,
Die 't grauw met schimp begroet; en aan die vlucht
Had ze ook haar schuld.

Hermione.

Neen, bij mijn leven, neen;
Geen deel, aan niets van alles wat gij noemt!
Wat smart, als gij tot beter inzicht komt,
Dat gij mij zoo beschimpt hebt! Dierb're gâ,
Dan kunt gij 't nauw herstellen door te zeggen:
„Ik heb gedwaald."

Leontes.

Neen, neen, wanneer ik dwaal
In dezen grondslag, waar ik dit op bouw,
Dan is der aarde vastheid niets; zij kan
Geen knapentol meer dragen. — Voert haar weg,
Ten kerker! Wie haar voorspreekt, is meêplichtig
Door 't spreken reeds.

Hermione.

Een boos gesternte heerscht;
Ik moet dit dragen, tot de hemel weer
Een gunstiger gelaat toont. — Eed'le heeren,
Ik ben niet zwak en ween niet, zooals vrouwen
Meest doen; 't ontbreken van dien ijd'len dauw
Doet moog'lijk uw erbarmen dorren; maar
Toch woont hier eed'le smart, die feller brandt
Dan tranen blusschen kunnen. 'k Smeek u, heeren,
Dat menschenliefde uw aller zin bestuur',
Als gij mijn doen en laten weegt; — en zoo
Geschiede 's konings wil!

II. 1, 88.

Leontes *(tot de Wachters).*

Wat draalt gij nog?

Hermione.

En wie mag met mij gaan? — Ik smeek u, heer,
Mijn vrouwen mij te laten; want, gij ziet het,
Mijn toestand eischt dit. Lieven, weent niet zoo;
Gij hebt geen grond; bleek uwe meesteres
Den kerker te verdienen, weent dan bitter,
Als ik er uit kom; dit, wat mij er in brengt,
Is zeker tot mijn heil. — Vaarwel, mijn gade,
Nooit wenschte ik u bedroefd; nu wordt het, denk ik,
Mijn wensch. — Mijn vrouwen, komt; 't is toegestaan.

Leontes.

Gaat, doet naar mijn bevel.

(De Koningin, *door haar Vrouwen gevolgd, af.)*

Eerste Hoveling.

O vorst, roep toch de koningin terug.

Antigonus.

Bedenk, heer, wat gij doet, opdat gij niet,
Voor recht, geweld pleegt, en drie vorsten treft,
Uzelf, uw koningin, uw zoon.

Eerste Hoveling.

Ik durf,
Mijn vorst, mijn leven zetten, — ja, dit doe ik,
Als gij het aanneemt, — dat de koningin
Voor u en 't oog des hemels vlekk'loos is,
Uw aanklacht zonder grond.

Antigonus.

Wanneer het blijkt,
Dat zij niet vlekk'loos is, dan zij mijn vrouw
Als paard of hond gestald, aan mij gekoppeld;
Slechts als ik voel en zie, vertrouw ik haar;

Want dan is van wat vrouw is ieder duim,
Ja, ieder lood van vrouwevleesch is valsch,
Als zij het is.

Leontes.

Stil, zeg ik.

Eerste Hoveling.

Edel vorst, —

Antigonus.

Wij spreken hier voor u, niet voor onszelf;
Gij zijt misleid en door een lasterfielt,
Dien God vervloeken moog'; kende ik den schoft,
Ik zou, — o, straff' hem God! Brak zij haar trouw,
Zie, 'k heb drie dochters; de oudste is elf jaar oud,
De tweede tien, de derde zeven ruim,
Maar blijkt dit waar, dan boeten zij 't; ik zorg,
En eer zij veertien zijn, dat nooit uit haar
Een eerloos kroost ontsta; zij zijn mijn erven;
Maar toch, mijzelf ontmande ik eer, dan dat
Ik basterds van haar zag.

Leontes.

Niet verder, zwijg!
't Is of uw neus voor deze zaak zoo stomp
Als van een lijk is; ik, ik zie 't, ik voel 't;
Zoo goed als gij dit voelt, en tevens ziet,
Wat u zoo grijpt en drukt.

Antigonus.

Als dit zoo is,
Waartoe een graf voor eerzaamheid en trouw?
Die zijn er niet, om lieflijkheid te schenken
Aan 't aanschijn der bezoedelde aarde.

Leontes.

Wat!
Gij weigert mij geloof?

Eerste Hoveling.

't Zij liever u
Geweigerd, heer, dan mij, in deze zaak;
'k Wensch liever voor haar eer dan voor uw argwaan
Rechtvaardiging; uw deel zij schaamte en rouw.

Leontes.

Wat hebben wij hiervan met u te spreken?
Waartoe de stem niet volgen, die met kracht
Zich in ons hooren doet? Ons vorstenrecht
Vereischt uw raad niet; aangeboren goedheid
Deelde u dit mee; maar als gij nu, — uit domheid,
Of domheid veinzend, — daarvan niet de waarheid,
Als wij, erkennen kunt of wilt; zoo weet:
Wij hebben uwen raad niet meer van doen;
De zaak, de winst, 't verlies, 't beloop, zij gaan
Onszelf slechts aan.

Antigonus.

Mijn vorst, o hadt gijzelf
Stilzwijgend heel de zaak getoetst, alleen
En zonder openbaarheid.

Leontes.

Kon ik dat?
Voorwaar, gij zijt door ouderdom versuft,
Of stomp reeds van natuur. Camillo's vlucht,
Gevoegd bij hun vertrouw'lijkheid, — die reeds
Zoo ver ging, dat aan de' argwaan niets ontbrak
Dan 't zien alleen, niets aan de zekerheid
Dan 't zien met eigen oog, want verder was
't Bewijs onwraakbaar, — dwong mij zoo te hand'len;
Maar toch, om ied'ren twijfel weg te nemen, —
Erbarm'lijk ware 't, onbesuisd te hand'len
In zulk een zaak, — zond ik in aller ijl
Naar 't heilig Delphos, naar Apollo's tempel,

Cleomenes en Dion, die gij kent
Als welbetrouwbaar. Van 't orakel hangt
Nu alles af; zijn godd'lijke uitspraak zij
Mij spoor of teugel. Is dit welgedaan?

Eerste Hoveling.

Zeer goed, mijn vorst.

Leontes.

Wel heb ik de overtuiging, en behoef ik
Niets meer dan wat ik weet; maar toch, de godspraak
Zal and'ren doen berusten, die, als hij,
Door domme lichtgeloovigheid de waarheid
Niet willen vatten. Maar het dacht mij goed,
Tot mijn persoon den toegang haar te ontnemen,
Opdat het schand'lijk plan der twee, die vluchtten,
Door haar niet zij volbracht. Komt, naar den raad!
Daar melden wij deez' zaak, die allen schokken,
Bewegen zal.

Antigonus *(ter zijde).*

Ja, om ons uit te lachen,
Zoodra de waarheid blijkt.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Het voorportaal eener gevangenis.

Paulina *komt met Gevolg op.*

Paulina.

Roep mij den stokbewaarder, zoek hem op,
En zeg hem, wie hier is.

(Een Dienaar af.)

O, eed'le vrouw,
Geen hof in heel Euroop' is u te goed,
En gij hier in den kerker?

(De Dienaar komt terug, met den Stokbewaarder.)

Zeg mij, vriend,
Gij kent mij wel?

Stokbewaarder.

Als waardige edelvrouwe,
Door mij, door ieder hooggeëerd.

Paulina.

Welnu dan,
Geleid mij tot de koningin.

Stokbewaarder.

Dit mag ik niet; ik heb gestreng bevel
Om niemand toe te laten.

Paulina.

Ongehoord,
Aan eer en eerzaamheid zelfs vriendentroost
In 't leed te weig'ren! — Zeg mij, is 't geoorloofd
Te spreken met haar vrouwen? eene er van?
Emilia?

Stokbewaarder.

Het behage u, eed'le vrouw,
Uw dienaars te doen gaan, dan breng ik u
Emilia hier.

Paulina.

Ik bid u, roep haar. —
Gaat gij terug!

(Gevolg af.)

Stokbewaarder.

Nog dit, geëerde vrouwe:
Ik moet getuige zijn bij uw gesprek.

Paulina.

Het zij zoo, breng haar hier.
(Stokbewaarder af.)
Wat streven, 't smett'loos blanke te besmetten,
En zulk een smet!

(De Stokbewaarder komt met Emilia *op.)*

Mijn waarde, zeg, hoe is 't
Met onze dierb're meesteres?

Emilia.

Zoo goed als zulk een rang bij zulk een val
Zich houden kan. Zij heeft van angst en smart, —
Nooit trof een teêre vrouw een harder lot, —
Iets vóór den tijd, een kind het licht doen zien.

Paulina.

Wat is 't?

Emilia.

Een dochter; en een prachtig kind,
Vol levenskracht; een groote troost voor haar;
Zij zeî, half lachend: „Arm gevangen wicht,
'k Ben schuldeloos als gij".

Paulina.

Daar zweer ik op! —
Vloek op den woesten waanzin van den koning!
Hij moet dit weten en hij zal 't; die taak
Past best een vrouw; ik neem ze gaarne op mij.
Blijk ik zoetsappig, dan moog' mij de tong
Verdorren, en, hoe fel mijn toorn ook gloei',
Nooit meer ten dienst staan; — zeg der koningin,
Dat haar mijn hart zijn trouwe diensten wijdt;

Durft zij haar kleine liev'ling mij vertrouwen,
Dan toon ik die den koning, en beloof
Met moed voor haar te pleiten; het kan zijn,
Dat hem 't aanschouwen van het kind verzacht;
Vaak overreedt der onschuld lief'lijk zwijgen,
Waar 't beste spreken faalt.

Emilia.

O, eed'le vrouw,
Zoo duid'lijk spreekt uw groot en vriend'lijk hart,
Dat aan uw liefdedienst een goed gevolg
Verzekerd schijnt; geen vrouw ter aarde, die
Zoo goed dit waagstuk kan bestaan. Gelief
In gindsch vertrek te wachten; der vorstin
Deel ik uw edel aanbod daad'lijk mee;
Zij smeedde zelf reeds heden zulk een plan,
Maar schroomde tot een hoov'ling zich te wenden,
Uit vrees voor weig'ring.

Paulina.

Zeg haar ook, Emilia,
Mijn tong zal doen wat plicht is; blijkt mijn taal
Zoo vol van kracht als 't hart van moed, vertrouw
Dan 't beste er van.

Emilia.

De hemel schenke u zegen!
Ik ga 't nu melden; treed zoolang hier binnen.

(Emilia *af.*)

Stokbewaarder.

Vergeef me, zendt de koningin het kind,
Dan wacht misschien mij straf, als ik het doorlaat;
Ik heb geen volmacht.

Paulina.

Heb geen vrees, mijn vriend;
Het kindjen was gevang'ne van haar schoot,

Maar is door 't recht en de eischen der natuur,
Geheel bevrijd; het heeft voor 't minst geen deel
Aan 's konings toorn, en ook niet aan de schuld, —
Als één'ge schuld bestaat, — der koningin.

Stokbewaarder.

'k Geloof het, eed'le vrouw.

Paulina.

Wees niet bevreesd; ik treed, mijn woord er op,
Als straf u dreigt, er tusschen.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Een zaal in het paleis van LEONTES.

LEONTES, ANTIGONUS, *Hovelingen en Dienaars komen op.*

Leontes.

O, nacht noch dag geen rust! 't is niets dan zwakheid,
Aldus dit op te nemen; louter zwakheid!
Als de oorzaak dood was, zij, de helft er van,
De echtbreekster, — want haar boel is aan mijn arm
Ontsnapt, kan voor mijn brein geen mikpunt zijn,
Onkwetsbaar voor mijn wraak; maar zij, zij is
In mijn bereik; — ja, waar' zij uit den weg,
Door vuur verteerd, de helft van mijne rust
Kwam dan wellicht terug. — Wie daar?

Eerste Dienaar *(naderend).*

Mijn vorst, —

Leontes.

Hoe is de prins?

Eerste Dienaar.

Van nacht sliep hij zeer goed;
Men hoopt nu beterschap.

Leontes.

Wat edel hart!
Daar hij de schande zijner moeder vatte,
Verviel hij, werd hij ziek, bedroefd, en tobde,
Alsof de smaad hem zelf ware aangedaan,
Verloor zijn moed, zijn eetlust en zijn slaap,
Verkwijnde bij den dag. — Laat mij alleen; —
Ga naar hem zien. *(Dienaar af.)* — Foei, hij weer!
[weg dat denken, —
O, die gedachte aan wraak, die ginder afstuit,
Springt steeds op mij terug; hijzelf is machtig,
En heeft verwanten, vrienden; — 't zij zoo, laat hem;
Eens komt de tijd wellicht; de wraak, nu moog'lijk,
Zij treffe haar! Camillo en Polyxenes
Belachen mij, bespotten mijne smart;
Bereikte ik hen, zij lachten niet; en zij
Zal 't ook niet doen; zij is in mijne macht.

(PAULINA *komt op*, *met een kind.*)

Eerste Edelman.

Gij moogt niet binnengaan.

Paulina.

Gij moest veeleer mij helpen, beste heeren;
Ontziet gij woesten hartstocht meer dan 't leven
Der koningin? zoo boven allen rein,
Als hij in argwaan allen overtreft.

Antigonus.

Genoeg!

Eerste Dienaar.

Hij sloot deez' nacht geen oog, en laat
Thans niemand toe.

Paulina.

Bedaar; wat ik hem breng,

Bezorgt hem slaap. Juist gij en uws gelijken,
Die als zijn schaduw hem omzweeft, die steunt
Zoodra hij nood'loos zucht, — gij zijt het, die
Zijn slapeloosheid voedt; maar wat ik breng,
Zijn woorden, even waar als heilzaam, en
Bij machte om hem van 't spooksel te bevrijden,
Dat hem zijn slaap ontrooft.

Leontes.

Welk leven daar?

Paulina.

Geen leven, vorst; maar noodig overleg
Om peten voor uw vorstenkind.

Leontes.

Wat? — weg
Met die vermeet'le vrouw. Antigonus,
'k Gaf last, dat zij niet komen zou; ik wist,
Zij zou het wagen.

Antigonus.

'k Zeide 't haar, mijn vorst,
Dat zij, op straffe van uw ongenade
En van mijn toorn, niet komen zou.

Leontes.

Hoe is dit? Kunt ge uw vrouw dan niet betoomen?

Paulina.

Bij al wat boos is, ja; maar in deez' zaak,
Geloof me, — zoo hij u niet navolgt en
Me in hecht'nis neemt, wijl ik aan de eere hecht —
Houdt hij mij niet in toom.

Antigonus.

Gij ziet, mijn vorst,
Vergeefs haar ingetoomd; maar láát haar doorgaan;
Zij zal niet struik'len.

Paulina.

Edel vorst, ik kom, —
En 'k smeek u, hoor mij aan; gij ziet in mij
Een onderdaan u trouw, een arts, die raad geeft
In alle eerbiedigheid, maar die, om 't kwaad
Te lenigen, min need'rig waagt te schijnen
Dan oogendienaars doen; — ik zeg, ik kom
Van uwe goede koningin.

Leontes.

Mijn goede koningin!

Paulina.

Ja, goede koningin,
Mijn vorst, ja, goede koningin; ik hield
Door 't zwaard haar goedheid staande, ware ik slechts
Een man, al ware ik ook de minste aan 't hof.

Leontes.

Weg, weg met haar!

Paulina.

Wie nog zijn oogen lief heeft,
Blijv' van mij af; ik ga vrijwillig, maar
Doe eerst mijn plicht. — De goede koningin, —
Want goed is zij, — schonk u een dochter, zie,
Dit kind, en smeekt uw vaderzegen.

(Zij legt het kind neder.)

Leontes.

Weg!
Een feeks, een manwijf! Voert haar henen, weg!
Een koppelaarster, een doortrapte!

Paulina.

Onwaar;
Ik ben onwetend in 't bedrijf, als gij

Bij 't geven van dien naam, en zoo rechtschapen,
Als gij verdwaasd zijt; en voorwaar, dit is,
Zooals 't hier staat, rechtschapenheid genoeg.

Leontes.

Verraders! stoot haar uit! geeft haar de basterd. —
(*Tot* Antigonus.) Pantoffelheld, laat ge u van 't stokjen
[dringen,
Door uw vrouw Krabbelpoot? neem op die basterd;
Neem ze op, zeg ik; geef ze aan uw totebel.

Paulina.

Voor eeuwig zij uw hand onteerd, wanneer
Gij de princes nu opneemt, bij dien schendnaam,
Dien hij haar gaf.

Leontes.

Of hij zijn vrouw ontziet!

Paulina.

Deedt gij dit evenzoo! Dan loochendet
Ge uw eigen kinders niet.

Leontes.

Een nest verraders!

Antigonus.

Ik ben er geen, bij God.

Paulina.

Noch ik, noch iemand,
Dan één, dat is hijzelf; want hij verraadt
Zijn eigen heilige eer, die der vorstin,
Zijns zoons, zoo veelbelovend, van zijn zuig'ling,
Aan 't scherpe zwaard des lasters; en hij wil,
Want er is niets, — helaas, het is een vloek! —
Niets, dat hem dringt, hij wil niet, eens voor goed
Den wortel van zijn waanzin rooien, die
Zoo rot is, als ooit eik of marmer vast.

Leontes.

Een kijvend vischwijf, die haar man versloeg,
En mij nu aanbast! — 't Wicht is niet van mij;
Het is een broedsel van Polyxenes;
Voort! weg er mee! het zij gedoemd ten vure,
En met de moeder!

Paulina.

't Is uw eigen kind;
't Is meer gezegd, maar 't mag van u herhaald:
„Hoe meer 't u lijkt, des te erger." — Ziet, mijn' heeren,
Hoe klein ook de afdruk zij, het is een beeld,
En sprekend, van den vader: oog, neus, lip,
Zijn wenkbrauwboog, zijn voorhoofd; zelfs het kuiltjen
Der wang, die gleuf der kin; en ook zijn glimlach,
De vorm en bouw der handen, vingers, nagels; —
En, godd'lijke natuur, die haar den vader
Zoozeer gelijk deed zijn, als gij 't gemoed
Ook vormt en kleurt, neem op 't palet dan toch
Geen nijdig geel, opdat ze ook niet in waanzin
Haar kind'ren basterds scheldt!

Leontes.

Wat booze feeks! —
En, dwaashoofd, waarlijk gij zijt hangens waardig,
Die haar den mond niet stopt.

Paulina.

Hang alle mannen,
Die dit niet kunnen, nauwlijks blijft u dan
Een enkel onderdaan.

Leontes.

'k Doem u ten vure.

Paulina.

't Zij;
Wie 't vuur ontsteken durft, die is een ketter,

Niet zij, die brandt. 'k Wil geen tyran u noemen;
Maar deze wreedheid, aan uw gâ begaan, —
En zonder denkb'ren grond, dan de verbeelding
Van uwen kranken geest, — riekt inderdaad
Naar tyrannie, en zal uw naam onteeren,
Schandvlekken voor altoos.

Leontes.

Bij uwe trouw,
Stoot haar de deur uit. Ware ik een tyran,
Wat was haar leven waard? zij sprak zoo niet,
Als zij mij daarvoor kende. Weg met haar!

Paulina.

Ik bid u, dringt mij niet; ik ga reeds heen. —
Zorg voor uw kind, mijn vorst; 't is 't uwe. Ik wensch
U, wicht, een beet'ren schutsgeest! — Laat mij los! —
Gij, die zoo teeder zijnen waanzin voedt,
Gij doet hem nimmer wel, geen van u allen.
Ik heb gedaan. — Ik ga.

(Paulina *af.*)

Leontes.

Dit is uw werk; gij hebt haar opgehitst! —
Mijn kind? Neem 't weg! — Juist gij, die u
Teerhartig hebt betoond, gij, neem het weg;
'k Doem het ten vure, en draag dit aan u op,
U, zeg ik, niemand anders. Neem het op,
En daad'lijk; breng mij binnen 't uur bericht,
En met bewijs, dat het geschied is, of
Uw leven is verbeurd, met al wat gij
Nog 't uwe noemt. Indien gij weigert, en
Mijn wrok wilt tergen, zeg het dan; en 'k zal
Met eigen hand dat basterdbrein verplett'ren.
Ga, breng het zelf ten vure, want gij hebt
Uw vrouw dus opgehitst.

Antigonus.

Neen, neen, mijn vorst;
Deze edellieden, die mij kennen, mogen
Getuigen voor mijn onschuld.

Eerste Edelman.

't Is zoo, heer;
Hij heeft voor 't minst geen schuld aan hare komst.

Leontes.

Gij allen liegt mij voor.

Eerste Edelman.

Ik bid u, heer, wantrouw ons niet; wij waren
U altijd trouwe dienaars, en, geloof,
Wij blijven 't steeds. En knielend smeeken wij, —
Als loon voor trouwe diensten, u betoond
En nog te toonen, — hef uw vonnis op,
Zoo schrikk'lijk, zoo moorddadig, dat het wis
Noodlottig enden moet. Wij knielen allen.

Leontes.

Ik ben een riet, door elken wind bewogen; —
Moet ik 't beleven, dat dit schandwicht knielt,
Mij vader noemt? Veel beter 't nu verbranden,
Dan later vloeken. Doch het zij zoo, 't leve; —
En toch, het leve niet. — Gij man, kom hier,
Gij, die u zoo teerhartig hebt betoond,
Met vrouw Margriet, uw baker bij mijn vrouw,
Om 't basterdkind te redden, — 't is een basterd,
Zoowaar gij grijs zijt, — zeg, wat wilt ge wagen
Tot redding van dit wicht?

Antigonus.

'k Wil alles wagen, vorst,
Wat ik vermag, en wat uw koningswoord
Mij op wil leggen; dit ten minste doe ik:

'k Verpand het luttel bloeds, dat mij nog rest,
Om 't wicht te redden; 'k doe wat moog'lijk is.

Leontes.

Ja, moog'lijk zal het zijn. Zweer op mijn zwaard,
Dat gij 't bevel volbrengt.

Antigonus.

Ik zweer 't, mijn vorst.

Leontes.

Hoor, en volbreng 't! En weet, nalatigheid
In eenig opzicht brengt niet u alleen
Den dood, maar ook uw addertongig wijf,
Dat ditmaal nog genade erlangt. 'k Gelast
U bij uw trouw: gij neemt dit basterdkind;
En brengt het naar een afgelegen plaats,
Woest, verre van ons rijk; daar legt gij 't neer;
Meedoogenloos laat gij 't er aan zichzelf
En aan de gunst van 't weder over. 't Kwam
Door toeval, vreemd, tot ons; daarom, naar recht,
Gelast ik u, bij 't heil van uwe ziel,
Op straf van folterdood, dat gij het prijs geeft
Als vreemde, hier of daar, waar slechts het toeval
Het groot brenge of verderve! Neem het op.

Antigonus.

'k Zweer, dit te doen, al ware een snelle dood
Genadiger geweest. — Arm wicht, kom hier!
Een goede geest verleene u gier en raaf
Als voedster! Wolf en beer, hun woesten aard
Verlooch'nend, hebben, zegt men, evenzoo
Barmhartigheid gedaan. — Heer, wees voorspoedig,
Meer dan deez' daad verdient! En 's hemels zegen
Verlamm' deez' wreedheid en bescherme u, kleine,
Aan ondergang gewijd!

(Antigonus *af*, *met het kind.*)

Leontes.

Neen, neen; ik breng
Eens anders kroost niet groot!

Eerste Dienaar.

Vergun, mijn vorst;
Er is bericht van hen, die gij naar Delphos
Gezonden hebt. Cleomenes en Dion
Volbrachten reeds hun taak; zij zijn geland
En spoeden zich naar 't hof.

Eerste Edelman.

Zij komen sneller,
Dan denkbaar was.

Leontes.

Voor drie en twintig dagen
Zijn ze eerst gegaan; 't is snel en doet ons zien,
Dat in deez' zaak Apollo snel de waarheid
Aan 't licht wil brengen. Heeren, weest bereid;
Wij roepen nu de vierschaar saam, waarvoor
De trouw'looze verschijnen moet; zij is
In 't openbaar beschuldigd; openbaar,
Onwraakbaar zal de rechtspraak zijn. Zoolang
Zij leeft, is 't hart me een last. Verlaat mij nu,
En denkt aan mijn bevel.

(Allen af.)

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Sicilië. *Een straat in een stad.*

CLEOMENES *en* DION *komen op.*

Cleomenes.

't Klimaat is overheerlijk, vruchtbaar 't eiland,
En zacht de lucht; de tempel overtreft
Zijn grooten roem nog verre.

Dion.

En ik moet roemen,
Wat meest mij trof: de hemelsche gewaden, —
Dit zijn ze, ja, — en dan de eerwaardigheid
Der priesters, die ze droegen. O, dat offer!
Wat werd het prachtig, plechtig, bovenaardsch,
Den god gebracht!

Cleomenes.

Mij heeft vooral de stem,
't Geluid, zoo oorverdoovend, van 't orakel,
Als sprak de dondergod, geheel en al
Bevangen, als vernietigd.

Dion.

Onze tocht
Was heerlijk en voorspoedig; heil ons, zoo
Hij aan de koningin haar vrijspraak brengt!
De tijd waar' wel besteed.

Cleomenes.

De groote Apollo
Keer' 't al ten beste! Maar die proclamaties,
Hermione met schuld op schuld bezwarend,
Zij staan mij luttel aan.

Dion.

Dit heftig drijven
Brengt snel beslissing. 'k Denk, wanneer deez' rol,
Die de opperpriester ons verzegeld gaf,
Haar inhoud openbaart, dan komt iets vreemds
Aan 't licht. — Kom, haastig! — versche paarden!
En blijde zij de ontknooping.

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Aldaar. *Een gerechtshof.*

Leontes, *Edellieden en Beambten, tot een zitting vereenigd.*

Leontes.

Deez' zitting, — wij verklaren 't diepgeroerd, —
Vervult van wee ons harte; de aangeklaagde,
De dochter van een keizer, onze gade,
Ons eens maar al te dierbaar! — Zeker spreekt gij
Ons vrij van tyrannie; gij ziet, wij kiezen
Den openlijken weg der rechtspraak, en
Wij laten 't recht zijn loop, 't zij vrijspraak volge,

Hetzij de schuld der aangeklaagde blijk'. —
Breng de gevang'ne voor.

Beambte.

Ik daag in 's vorsten naam de koningin,
Dat ze in persoon voor 't hof verschijne! — Stilte!

(Hermione *komt op, door een Wacht begeleid;* Paulina *en andere Edelvrouwen volgen.*)

Leontes.

Lees de aanklacht voor.

Beambte *(leest).*

„Hermione, gemalin van den doorluchten Leontes, koning van Sicilië, gij zijt hier beschuldigd en aangeklaagd van hoogverraad, als hebbende echtbreuk gepleegd met Polyxenes, koning van Boheme, en samengezworen met Camillo, tegen het leven van onzen genadigen heer en koning, uwen hoogen gemaal; terwijl gij, Hermione, bovendien, toen de aanslag door omstandigheden gedeeltelijk aan het licht was gekomen, met verzaking van de trouw en gehoorzaamheid, die een goed onderdaan betamen, hen met raad en daad hebt bijgestaan, om zich in veiligheid te stellen en 's nachts de vlucht te nemen."

Hermione.

Daar wat ik zeggen wil, niets anders is
Dan 't looch'nen van de schuld, en daar geen enkel
Getuig'nis voor mij pleit dan van mijzelf,
Zoo helpt het luttel, of ik al verklaar:
„'k Ben vrij van schuld". Mijn onschuld wordt
Verraad geacht, en leugen heet gewis,
Wat ik betuig. Maar, slaat der goden oog
't Bedrijf der menschen gade, — en ja, dit doet het, —
Dan komt de dag, dat de onschuld zelfs den laster

Doet blozen, en dat tyrannie moet sidd'ren
Voor duldzaamheid. — Gij weet, mijn gade, 't best, —
Al wilt gij 't thans niet weten, — hoe mijn leven
Zoo zedig, kuisch en zonder valschheid was,
Als thans rampzalig; en dit ben ik meer
Dan eenig voorbeeld, dat geschied'nis toont,
Of ooit een dichter ten tooneele bracht.
Want ziet, ik, koningsgade en deelgenoot
Van zijnen troon, ik, spruit eens grooten keizers,
En moeder van een prins, zoo veelbelovend, —
Ik moet hier staan, voor eer en leven pleiten,
Voor ieder, die 't verkiest te hooren. 't Leven
Schat ik als leed en geef het gaarne prijs;
Maar de eere, ze is een erfdeel voor de mijnen,
Voor haar neem ik het woord. Ik doe beroep
Op wat gij weet, mijn vorst, hoe, vóór Polyxenes
Aan 't hof kwam, ik mocht roemen op uw liefde,
En die verdiende; en vraag, door welke hand'ling
Ik na zijn komst mij laakbaar heb getoond
Om hier te staan. Heb ik een haarbreed ooit
Het spoor der eer verlaten, neigde ik ooit
Door daad of wil daartoe, dan zij het hart
Van ieder hier verhard; mijn naaste bloed
Verfoei' mij in mijn graf!

Leontes.

Ik hoorde nooit,
Dat snoodheid, zoo vermetel van natuur,
Min driestheid had tot looch'ning van 't bedrijf
Dan om het kwaad te doen.

Hermione.

Volkomen waar;
Maar 't is een zeggen, dat op mij niet past.

Leontes.

Gij wilt het niet erkennen.

Hermione.

Meer dan wat
Terecht als misslag mij valt toe te reek'nen,
Erken ik nooit. 'k Belijd slechts dit, ik was
Polyxenes, met wien ik word beschuldigd,
Genegen, zooals hij 't in eere zocht,
Met een genegenheid, zooals een vrouw
Als mij volkomen paste, met een vriendschap,
Zoo, en niet anders, als gijzelf bevaalt;
Dit niet te doen, ware ongehoorzaamheid
Aan u en ondank aan uw vriend geweest,
Wiens hart reeds duid'lijk, in zijn prille jeugd,
Toen 't nauw'lijks spreken kon, u zeide, dat
Het u behoorde. En nu, die samenzwering,
Een denkbeeld, dat men me opdischt, maar waar ik
Den smaak zelfs niet van ken: dit weet ik slechts,
Camillo was een eerlijk man; waarom
Hij vlood, dit is den goden zelf, als zij
Niet meer dan ik vernamen, onbewust.

Leontes.

Gij wist van zijn vertrek, zoo zeker als
Ge ook wist, wat gij daarna van plan waart.

Hermione.

Heer,
Gij spreekt een taal, die ik niet kan verstaan;
Mijn leven is het doelwit van uw droomen,
Zoo neem het dan.

Leontes.

Ik droom van uwe daden;
Gij hadt een basterd van Polyxenes;
Dit noemt ge een droom! — Eerst alle schaamte weg, –
Als allen van uw slag! — dan alle waarheid,
Die gij wel looch'nen wilt, maar zonder baat;
Want even als 'k uw wicht verstiet, — natuurlijk,

Geen vader wil 't erkennen, — maar dit is
Voor u meer schande dan voor 't kind, — zoo wacht
U thans gerechte straf, die, hoe genadig,
Niets dan de dood kan zijn.

Hermione.

Heer, spaar uw dreigen;
Het schrikbeeld, dat gij voorhoudt, is mijn wensch.
Wat kan mij 't leven zijn? de kroon en troost
Van 't leven, uwe liefde, moet ik wel
Verloren achten; 'k voel, die is voorbij,
Maar weet niet, hoe, waarom; mijn tweede vreugd,
Mijn eerst'ling, werd me ontrukt, alsof mijn blik
Besmetting brengen zou; mijn derde troost,
Het kind des jammers, werd mij van de borst,
De onnooz'le melk nog op de onnooz'le lippen,
Gereten, tot den dood; ikzelf alom
Als eerloos uitgeroepen; door den haat
Van 't recht verstoken, aan het kinderbed
Steeds toegekend; en nu hierheen gesleept,
In haast, door de open lucht, aleer ik nog
Op krachten ben gekomen. Zeg mij, vorst,
Wat heil en vreugde mij het leven biedt,
Dat ik den dood zou vreezen? Ga dus voort.
Doch hoor nog dit: — versta mij wel, het leven,
Geen stroowisch is 't mij waard; mijn eer alleen,
Die wil ik redden, — word ik hier veroordeeld
Op argwaan, op bewijzen, die alleen
Uw ijverzucht in 't leven roept, zoo weet,
Het is geweld, geen recht. — Gij, eed'le heeren,
Voor u beroep ik thans mij op de godspraak;
Apollo zij mijn rechter.

Eerste Edelman.

Dit verlangen

Is billijk. Legt dus in Apollo's naam
Hier aan de vierschaar zijn orakel over.

(Eenige Beambten vertrekken.)

Hermione.

De keizer aller Russen was mijn vaƌer;
O, waar' hij nog in leven om te aanschouwen
't Verhoor van zijne dochter, zag hij thans
Deez' diepte van ellende; doch met oogen
Van deernis, niet van wrake!

(De Beambten komen met Cleomenes *en* Dion *terug.)*

Beambte.

Zweer hier nu op dit zwaard van den gerechte
Dat gij, Cleomenes en Dion, beide
Te Delphos zijt geweest, en dit orakel
Verzegeld daar ontvingt van de' opperpriester
Des grooten gods, en dat gij op uw tocht
Niet waagdet 't heilig zegel te verbreken
Van dit geheim.

Cleomenes *en* Dion.

Dit alles zweren wij.

Leontes.

Verbreek de zegels nu en lees.

Beambte *(leest).*

„Hermione is kuisch, Polyxenes onberispelijk, Camillo een getrouw onderdaan, Leontes een ijverzuchtig tyran, zijn onnoozel wicht in eere ontvangen; en de koning zal zonder erfgenaam leven en sterven, zoo het kind, dat verloren is, niet wordt wedergevonden."

Edellieden.

De groote Apollo zij geloofd!

Hermione.

Geprezen!

Leontes.

Laast gij de waarheid?

Beambte.

Ja, mijn vorst, volkomen
Zooals 't hier staat.

Leontes.

Er is geen zweem van waarheid in de godspraak;
De zitting dure voort; dit is bedrog.

(Een Dienaar treedt haastig op.)

Dienaar.

O heer, mijn vorst, mijn vorst!

Leontes.

Wat is de zaak?

Dienaar.

O heer, gij haat den man, die 't u bericht:
De prins, uw zoon, hij ging, uit angst om 't lot
Der koningin, van hier.

Leontes.

Van hier?

Dienaar.

Hij stierf.

Leontes.

Dit is Apollo's pijl; mij treft de hemel
Om 't onrecht, dat ik deed!
(Hermione *valt in onmacht.*)
Wat daar? wat is 't?

Paulina.

't Bericht is dood'lijk voor de koningin;
O zie, de dood is bezig.

Leontes.

Draagt haar weg;
Haar hart is overkropt; zij komt weer bij. —
Ik sloeg te veel geloof aan eigen argwaan; —
O, 'k smeek u, alles aangewend, wat haar
In 't leven weer terugroept!

(Paulina *en de Edelvrouwen gaan met* Hermione *heen.*)

O, Apollo!
Vergeef mijn last'ring tegen uwe godspraak! —
'k Verzoen mij met Polyxenes; ik smeek
Mijn gade op nieuw om liefde; 'k roep den eed'len
Camillo weer terug, wien ik hier luid
Voor man van trouw en zacht gemoed erken;
Want, toen mijn ijverzucht mij dreef tot wraak,
Tot moord, zocht ik Camillo aan, mijn vriend
Polyxenes met gif te dooden; 't zou
Geschied zijn, had Camillo's eerlijk hart
't Bevel, zoo haastig, niet verschoven, schoon
Ik, voor het doen en nietdoen, loon en dood
Als loksel en bedreiging toonde; hij,
Vol mensch'lijkheid en adel, openbaarde
Mijn opzet aan mijn koninklijken gast,
Verliet zijn grooten rijkdom hier, en gaf
Zich aan de onzekerheid van 't toeval over,
Alleen in eere rijk; — hoe glanst zijn deugd
Bij mijn bevlektheid, hoe maakt zijn erbarmen
Mijn daden des te zwarter!

(Paulina *komt weder op.*)

Paulina.

Wee, o wee!

O, snijd mijn rijgsnoer los, opdat mijn hart
't Niet springen doe en zelve breek'!

Leontes.

Wat is er?

Paulina.

Wat folt'ring kiest ge wel, tyran, voor mij?
Rad, pijnbank, knijptang, vuur of ziedende olie,
Of smeltend lood? Wat oude of nieuwe mart'ling
Denkt gij mij toe? Want ieder woord van mij
Verdient uw scherpste wraak. Uw tyrannie
Verbonden met uw ijverzucht, — met grillen,
Te dwaas voor knapen, en voor kleine meisjes
Te onnoozel, te ongerijmd, — O, hoor haar werk!
En word dan dol, ja razend dol! want heel
Uw vroeg're waanzin was een spel bij dit.
Dat gij Polyxenes verriedt, was niets;
Het toonde slechts, hoe gij, van dwaas, ontrouw,
Vloekwaard ondankbaar werdt; 't was luttel, dat
Gij de eere van Camillo woudt vergiften,
Tot koningsmoord hem drijvend; pekelzonden,
Waar monstersnoodheid volgt! zoo reken ik,
Dat ge uw onnoozel wicht den kraaien voorwierpt,
Of niets of luttel, schoon in 't vuur een duivel
Tot tranen waar' vervloeid, aleer hij 't deed;
Zoo leg ik nauwlijks u den dood te last
Van 't lieve jongsken, wiens verheven geest,
Te hoog voor zulk een jeugd, het hart hem brak,
Daar hij begreep, hoe ruw en blind zijn vader
Zijn eed'le moeder smaadde; o neen, dit leg ik
U niet te last; maar 't laatste, — o, die mij hoort,
Gij allen, roept nu wee! — de koningin,
De koningin, de liefste, schoonste, beste,
Is dood, — en nog is 's hemels vuur der wraak
Niet neergestort!

Eerste Edelman.

Dit keer' de hemel af!

Paulina.

Dood, zeg ik, dood; ik zweer 't; zijn woord noch eed
Genoeg, gaat, ziet het; kunt ge in oog en lip
Den glans, de kleur vernieuwen, warmte en adem
Weer wekken, 'k zal niet min getrouw u dienen,
Dan ik de goden doe. — Maar gij, tyran!
Berouw kan uwe schuld niet boeten; ze is
Te zwaar, en wijkt niet voor uw wee; daarom,
Slechts wanhoop blijft u over. Duizend knieën,
Tienduizend jaar, met vasten, naakt, gebogen
Op kale rots, bij eeuw'gen winterstorm,
Bewogen nog de goden niet, den blik
Te richten, waar gij zijt.

Leontes.

Ga voort, ga voort;
Te veel kunt gij niet zeggen; 'k heb verdiend
Het bitterst, dat ooit tonge spreken kan.

Eerste Edelman.

Houd op; hoe ook haar dood ons griev', te stout,
Te bitter is uw taal.

Paulina.

Het doet mij leed;
Zoo vaak ik onrecht deed — als ik 't erken,
Heb ik berouw. Helaas, ik gaf te veel
Aan vrouwendrift gehoor; hij is geroerd
In 't edel hart. — Is eens de tijd van hoop
En hulp voorbij, de droef'nis zij voorbij;
O, 'k smeek, heb ik tot wanhoop u vermaand,
Herstel u; laat veeleer mij straffen, die
Herdacht, wat gij vergeten moest. Mijn heer
Verheven vorst, vergeef een dwaze vrouw;

De liefde tot uw gade, — ach, weder dwaas! —
Ik wil haar niet meer noemen, noch uw kind'ren;
Ik zal ook van mijn eigen man niet spreken,
Die ook verloren ging; herstel u slechts,
En gaarne zwijg ik dan.

Leontes.

Uw taal was goed,
Toen gij het waarste spraakt; dit was mij liever,
Dan thans uw medelijden. Kom, en breng me
Naar 't lijk van mijne vrouw, en van mijn zoon;
Eén graf besluit' hen beide; een opschrift meld',
Wat hen deed sterven, tot mijn eeuw'ge schande;
Ik wil hun laatste rustplaats dag aan dag
Bezoeken, dat de tranen, daar geplengd,
Mijn een'ge laaf'nis zijn; zoolang natuur
Die boetedoening wil verduren, zweer ik
Zoo dagelijks te doen. — Komt, leidt mij thans
Tot deze smarten.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Boheme. *Een woeste streek, nabij de zee.*

Antigonus, *met het kind in de armen, en een Matroos komen op.*

Antigonus.

Gij weet dus zeker, deze woeste kust
Is van Boheme?

Matroos.

Zeker, maar ik vrees,
Wij zijn te kwader uur geland; de lucht
Is zwart en dreigt met storm. Ik ducht, de hemel

Toont om ons opzet een vergramd gelaat,
En dreigt niet te vergeefs.

Antigonus.

Der goden wil geschiede! — Ga terug,
En naar de boot; ik denk, in korten tijd
Ziet gij mij weer.

Matroos.

Maak spoed zooveel gij kunt, en ga niet ver
Het land in; want een heftig onweer dreigt;
En bovendien is ook dit strand berucht
Om 't roofgedierte, dat er huist.

Antigonus.

Zoo ga;
Ik volg zoo daad'lijk.

Matroos.

't Is me een pak van 't hart;
De zaak is haast gedaan.

(Matroos af.)

Antigonus.

Kom hier, arm kind! —
Men zegt — maar ik geloofde 't niet, — dat geesten
Van dooden soms verschijnen; is dit zoo,
Dan zag ik uwe moeder deze nacht,
Want nooit geleek een droom zoozeer op waken.
'k Zag een gedaante naad'ren, 't hoofd nu rechts,
Dan links vooroverbuigend; nooit zag ik
Zoo diep een treurigheid vereend met zulk
Een waardigheid; in vlekk'loos wit gehuld,
Een beeld der kuischheid, trad zij naar mijn hut,
En boog voor mij, tot driemaal toe, en snikte,
En wilde spreken, maar een vloed van tranen
Ontsprong haar oogen, tot de smart bedaarde

En zoo zich uitte: „Vriend Antigonus,
Daar 't noodlot, tegen beter wenschen in,
U koos, om, aan uw eed getrouw, mijn wicht
Aan 't toeval prijs te geven, zoo verneem,
Boheme is rijk genoeg aan woeste plaatsen;
Leg weenend daar het schreiend wicht, en noem het, —
Want elk acht het verloren, — Perdita;
Maar weet, voor deze oneed'le daad, die u
Mijn gade heeft bevolen, zult ge nimmer
Paulina wederzien." Toen, luide snikkend,
Vervloot ze in lucht. Toen 'k van mijn schrik bekwam,
Achtte ik nog immer de verschijning waar,
Geen hersenschim. Ja, droomen zijn bedrog;
Maar deze maal, schoon 't bijgeloovig zij,
Moog' dit me een richtsnoer zijn. Hermione
Verloor, naar 'k denk, het leven; en Apollo
Wil, dat dit wicht, als toch Polyxenes
De vader is, door mij wordt neergelegd
Hier op den grond haars vaders, 't zij ten leven,
Hetzij ten dood. — Teêr knopje, ontluik en groei!
(Hij legt het kind neder.)
Lig daar; en hier uw perkament; en dit,
(Hij legt een bundeltjen naast het kind.)
Wat, als 't geluk het wil, u kan verzorgen
En rijk nog maken, kind. — De storm zet op. —
Arm schaap, om uwe moeder prijs gegeven,
Wie weet aan welk een lot! — Ik kan niet weenen,
Maar 't harte bloedt mij, en het is me een vloek,
Dat zulk een eed mij binden moet. — Vaarwel!
De dag verduistert meer en meer; u wacht
Een snerpend wiegelied! Ik zag den hemel
Bij dag zoo donker nooit! — Een wild gedruis? —
Ware ik aan boord! — Daar is 't gejaagde wild;
Ik ben verloren, wee mij!
(Hij vlucht; een beer vervolgt hem.)

(Een oude Herder komt op.)

Herder.

Ik zou wel willen, dat er geen leeftijd bestond tusschen de zestien en drie en twintig, of dat de jeugd dien tijd versliep, want in dien tusschentijd is er niets dan meisjes verschalken, oude menschen voor den gek houden, stroopen, vechten. — Hoor maar eens aan! — Zou het aan iemand anders dan aan zulke heethoofden van negentien en twee en twintig, in de hersens komen, bij zulk weer te gaan jagen? Daar hebben ze mij twee van mijn beste schapen schuw gemaakt, zoodat ik vrees, dat de wolf ze eer zal vinden dan de baas; als ik ze nog ergens kan krijgen, moet het aan de kust wezen, waar ze het klimop van de rotsen knabbelen. Geluk, sta mij bij! — *(Hij bespeurt het kind.)* Wat, wat is dat? Een kindjen, een allerliefst kindjen! Wat zou 't wezen, een hij of een zij? daar ben ik benieuwd naar. Een dotjen, een allerliefst dotjen! Ja, ja, dat komt van de joligheid! Want al ben ik geen boekenwurm, toch kan ik wel zooveel op dit bakkesjen lezen, dat het een of ander juffertjen wat al te dartel geweest is. Dat heeft wel achter de deur, of in de schuur, of in een donker hoekjen met dien ander gesproken; en dan hadden die twee het zeker warmer dan dit arme schaap hier. Ik wil het uit barmhartigheid meenemen; maar ik wil nog even wachten, tot mijn jongen komt; ik heb daar zoo even zijn geroep nog gehoord. Hoaho!

Stoffel *(nog onzichtbaar).*

Hioha!

Herder.

Wat! ben je zoo dichte bij? Als je ereis iets zien wilt, waar je nog over praten kunt, als je lang dood en begraven bent, kom dan eens hier.

(STOFFEL *komt op.*)

Wat scheelt je, kerel?

Stoffel.

Ik heb twee zulke geschiedenissen gezien, ter zee en te land? — maar ik moest niet zeggen de zee, want zee en zwerk zijn één; je kunt er geen stopnaald tusschen in steken.

Herder.

Wat is er dan, jongen?

Stoffel.

Ik wou, dat je 'reis gezien hadt, hoe ze schuimt, hoe ze tiert, hoe ze op het strand aanvliegt! Maar dat is het hem eigenlijk niet. O, dat erbarmelijk geschreeuw van die arme kerels! Zoo zag je ze en zoo weer niet; zóó boorde het schip met zijn grooten mast in de maan; en zoo werd het weer in schuim en nat verzwolgen, alsof je een kurk door het spongat in een okshoofd gooide. En dan die geschiedenis op het land, — als je gezien hadt, hoe de beer hem zijn schouderblad uit het lijf scheurde, hoe hij mij om hulp riep, en zei, dat hij Antigonus heette en een edelman was; — maar, om een eind aan het schip te maken, — als je gezien hadt, hoe de zee het in eens naar binnen sloeg! maar eerst, hoe die arme kerels brulden en hoe de zee ze uitlachte; — en hoe die arme edelman brulde en hoe de beer hem uitlachte; en ze brulden allebei nog harder als de zee of het weer.

Herder.

Om Gods wil, jongen, wanneer was dat?

Stoffel.

Zoo even, zoo even; het is nog geen ommezientjen sinds ik het zag; de kerels zijn nog niet koud onder water, en

de beer heeft den vreemden heer nog niet half op; hij is er nog mee bezig.

Herder.

Ik wou, dat ik er bij was geweest, om den ouden man te helpen.

Stoffel.

En ik wou, dat je bij het schip was geweest, om er te helpen; daar was je peilloos diep medelijden best te pas gekomen.

Herder.

Erg, erg! maar kijk eens hier, jongen. Hier is heel wat anders; jij vindt stervenden, ik pasgeborenen. Hier kun je staan te kijken; zie eens wat een doopkleed voor een grootelui's kind! En kijk daar eens; neem dat op, neem het op, jongen; doe het eens open. Zoo, laat eens kijken. Het is mij voorspeld, dat ik nog eens rijk zou worden door de toovergodinnen, dit is zeker een wisselkindjen; — doe het open; wat is er in, jongen?

Stoffel.

Je fortuin is gemaakt, oude! Als de zonden van je jeugd je vergeven zijn, dan zul je nu goede dagen hebben. Goud! klinkklaar goud!

Herder.

Dat is elfengoud, jongen; en dat zullen wij er nog wel verder aan merken; kom, er mee op weg, houd het goed vast; naar huis, naar huis, den naasten weg; jongen, wat zijn wij gelukkig! maar, om het te blijven, mondjen dicht! — Laat die schapen maar loopen; — kom, mijn jongen, den naasten weg naar huis.

Stoffel.

Ga jij den naasten weg naar huis met je vondsten; ik ga eens zien, of de beer al weg is van dien vreemden

heer, en hoe ver hij hem heeft opgevreten; zij zijn nooit kwaad, dan als ze hong'rig zijn. Als hij nog iets van hem heeft overgelaten, zal ik het begraven.

Herder.

Dat is een goede daad. Als je, uit wat er over is, iets van hem kunt te weten komen, kom me dan halen, dat ik hem ook eens zie.

Stoffel.

Dat is goed, en dan kun je me helpen, om hem onder den grond te krijgen.

Herder.

't Is een gelukkige dag, jongen; en daarom willen wij vandaag goede werken doen.

(Beiden af.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

De Tijd *treedt op, als* Chorus.

De Tijd.

Ik, aller rechter, die het goed en kwaad
Beloon en straf, die dwaling kiemen laat
En wied, aan velen dierbaar, wil als Tijd
De vleugels uitslaan. 't Breng' mij geen verwijt,
Dat ik, met snelle vlucht, een zestien jaar
Eens overspring, en u de ontwikk'ling spaar
Van wat toen opkwam; 'k breek door mijne macht
De wet, en kan de zeden, door mijn kracht
In 't eigen uur geboren, doen vergaan.
Gelooft me, ik was dezelfde, bij 't ontstaan
Der wereldorde, als nu; wat thans bestaat,
Zag ik eens worden, groeien; en vergaat
Wat thans zoo bloeit, ik ben getuige; straal'
't Ook heerlijk, 'k maak het dof, als dit verhaal
Reeds nu is bij wat was. — Is het u wel,
Dan wend ik 't uurglas om; en, ziet, hoe snel, —
't Is als een droom, — zich alles heeft ontwikkeld.
Leontes sluit, door diep berouw geprikkeld,

Zich van de wereld af; 'k laat hem alleen,
En voer u thans naar 't schoon Boheme heen;
Herdenk, de koning daar, — gij weet het wel, —
Hij had een zoon; 'k noem thans hem Florizel;
En ijl nu fluks naar Perdita, zoo schoon
Geworden, dat bewondering haar de kroon
Der schoonheid reikt; wat met haar nu geschiedt,
De tijd zal 't leeren, ik voorspel 't u niet.
Een herdersmeisje' en wie haar vergezelt,
En wat met haar gebeurt, daarvan vermeldt
De Tijd u alles. Geeft dus vriend'lijk acht;
Licht hebt ge uw tijd wel slechter doorgebracht;
Zoo nooit, dan wenscht de Tijd u zelf nu toe,
Dat nooit uw wijsheid gekker streken doe.

(De Tijd *af.)*

TWEEDE TOONEEL.

Boheme. *Een vertrek in het paleis van* Polyxenes.

Polyxenes *en* Camillo *komen op.*

Polyxenes.

Ik bid u, beste Camillo, dring er niet verder zoo bij mij op aan. U iets af te slaan maakt mij ziek; maar dit toe te staan, zou mijn dood zijn.

Camillo.

Het is al vijftien jaar, dat ik mijn land niet gezien heb; hoewel ik den grootsten tijd van mijn leven in den vreemde heb doorgebracht, verlang ik mijn gebeente daar ter rust te leggen. Bovendien heeft de berouwvolle koning, mijn gebieder, mij ontboden; misschien zou ik zijn bitter harteleed eenigszins kunnen verzachten, als ik in dit opzicht niet te groote gedachte van mijzelven heb; en dit is een tweede spoorslag voor mij om af te reizen.

Polyxenes.

Als gij mij lief hebt, Camillo, wisch dan de diensten, die gij mij bewezen hebt, niet uit, door mij nu te verlaten. Dat ik u niet missen kan, daarvan is uw eigen voortreffelijkheid de oorzaak; beter ware 't, u nooit gehad te hebben, dan u nu te moeten verliezen. Gij hebt dingen hier voor mij op het touw gezet, die niemand dan gij naar eisch kan besturen; en gij moet dus blijven om ze voort te zetten, of diensten, die gij mij bewezen hebt, ongedaan maken. Mocht ik ze niet genoeg op prijs gesteld hebben, — te hoog kan ik ze niet schatten, — dan zal ik er naar streven u dankbaarder te zijn, en dan zullen nieuwe vriendschapsdiensten mijn loon zijn. Maar ik bid u, spreek mij niet meer van dat onzalig Sicilië; de naam alleen reeds foltert mij door de herinnering aan dien boeteling, zooals gij hem noemt, mijn koninklijken broeder, met wien ik thans verzoend ben; het verlies van zijn onschatbare gemalin en kinderen betreur ik telkens, alsof het pas gebeurd was. — Zeg mij, wanneer zaagt gij het laatst mijn zoon, prins Florizel? Koningen zijn niet minder ongelukkig, als hun kinders afdwalen, dan als zij ze verliezen, nadat zij hun voortreffelijkheid reeds hebben erkend.

Camillo.

Heer, het is drie dagen geleden, dat ik den prins gezien heb. Wat hem tegenwoordig meer aantrekt, weet ik niet; maar ik heb hem al meer gemist, en opgemerkt, dat hij in den laatsten tijd niet zelden het hof verlaat, en minder gestadig is in zijn oefeningen als prins, dan hij vroeger scheen te zijn.

Polyxenes.

Ik heb het ook opgemerkt, Camillo, en niet zonder bezorgheid; en daarom heb ik eens eenige oogen aan het werk gezet, om te zien waar hij zich verschuilt;

aldus ben ik er achter gekomen, dat hij meestal te vinden is in de woning van een zeer eenvoudigen schaapherder, een man, zoo men zegt, die van volstrekt niets, en tot groote verbazing van zijn buren, tot een ongelooflijken welstand is gekomen.

Camillo.

Ik heb van zulk een man gehoord; hij moet een wonderschoone dochter hebben; de roep, die van haar uitgaat, is veel verder verbreid, dan men van zulk een hut uit mogelijk zou achten.

Polyxenes.

Dit heb ik er ook bij gehoord, en ik vrees, dat dit de haak is, die mijn zoon daarheen trekt. Gij moet mij naar die plaats vergezellen, waar wij, zonder te toonen wie wij zijn, een praatjen zullen maken met den herder; en bij zijn eenvoudigheid zullen wij, denk ik, er wel gemakkelijk uitkrijgen, wat mijn zoon daar komt zoeken. Ik bid u, sluit u voor deze zaak bij mij aan, en laat de gedachte aan Sicilië eens rusten.

Camillo.

Ik geef gaarne aan uw bevel gehoor.

Polyxenes.

Mijn beste Camillo! — Kom, wij moeten ons vermommen.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Een weg nabij de woning van den Herder.

AUTOLYCUS *komt zingende op.*

Autolycus.

Als tusschen 't groen 't viooltjen lacht, —
Hoezee dan, deern, naar 't veld ons gespoed!
Waar de zoetste tijd van 't jaar ons wacht;
Want in plaats van koû komt er warmte in 't bloed.

Het witte linnen op de haag, —
Wat zingt daar toch lieflijk 't vogelkijn! —
Het maakt mijn gauwdiefhand zoo graag;
Want een glas bruin bier is een koningswijn.

Wat tiereliert de leeuwrik blij!
Hoe zingt de tierentijn in 't bosch
Zijn zomerlied voor 't meisje' en mij,
Bij 't stoeien op het zachte mos.

Ik heb prins Florizel gediend en droeg in mijn tijd fijn fluweel; maar nu ben ik buiten dienst.

Maar zal ik daarom treuren, schat,
Och, in den maneschijn,
Al dwaal ik soms, het geeft toch wat,
Ik kom, waar 'k wel wil zijn.

En staat men ketellappers toe
Al op den boer te leven,
Dan wil ik ook, van wat ik doe,
In 't blok ook reek'ning geven.

Ik doe in linnen; als de havik zijn nest bouwt, let dan op het kleine waschgoed. Mijn vader noemde mij Autolycus; hij was, evenals ik, onder de planeet Mercurius geworpen, en, evenals ik, een inpalmer van onopgemerkte kleinigheden. Door dobbelsteenen en lustige deerns kwam ik zoo in lompen te loopen, en mijn inkomen is kleine zakkenrollerij; galg en knuppels zijn mij wat te machtig op den grooten weg; stokslagen en hangen zijn mij schrikbeelden; wat het leven hiernamaals betreft, ik verslaap de gedachte er aan. — Een vangst! een vangst!

(STOFFEL *komt op.*)

Stoffel.

Laat me 'reis zien: — iedere elf schapen geeft vijf steen wol; iedere vijf steen geeft een gouden rijder en een schelling of wat; vijftienhonderd geschoren, — hoeveel brengt de wol op?

Autolycus *(ter zijde).*

Als de strik toe wil schieten, is de snip mijn.

Stoffel.

Ik kan er niet uitkomen zonder rekenpenningen. — Laat 'reis zien, wat heb ik voor ons schaapscheerfeest te koopen? „Drie pond suiker; vijf pond krenten; rijst"; — wat wil die zus van mij met rijst doen? Maar mijn vader heeft haar tot koningin van het feest gemaakt, en ze wil dat nu zoo. Daar heeft ze me vierentwintig ruikers gemaakt voor de scheerders, allen driestemmige-liedjeszangers, en heel goede ook, maar de meesten zijn tenors en bassen; maar er is een puritein bij, en die zingt psalmen bij de horlepiep. Ik moet „saffraan" hebben, om de perenkoekjes te kleuren; „foelie", — „dadels" niet, dat staat niet op

mijn lijstjen; „muskaatnoten, zeven stuks", „een paar stukken gember", o, maar die moeten ze mij toegeven; „vier pond pruimen, en even zooveel trosrozijnen".

Autolycus *(zich op den grond rondwentelend).*

O, moest ik daarvoor geboren worden!

Stoffel.

Goede hemel! —

Autolycus.

O, help me! help me! rijt me die lompen van 't lijf! en dan sterven! sterven!

Stoffel.

Och, arme ziel, ge hebt eer noodig, dat men er nog wat lompen bij doet, dan dat men je deze afneemt!

Autolycus.

Ach, beste man, de walging er van hindert mij meer, dan de slagen, die ik ontvangen heb en die waren raak en millioenen in aantal.

Stoffel.

Ach, arme man, een millioen slagen, dat moet wel veel zijn!

Autolycus.

Ik ben beroofd, vriend, en geslagen; mijn geld en mijn kleeren zijn mij afgenomen en deze afschuwelijke vodden heeft men mij aangetrokken.

Stoffel.

Wat was het, een man te paard, of te voet?

Autolycus.

Te voet, lieve vriend, te voet.

Stoffel.

Ja, 't moet wel een man te voet geweest zijn, aan de kleeren te zien, die hij u gelaten heeft; als dit ooit een ruiterspak geweest is, heeft het al heel wat doorgestaan. Geef mij de hand, laat ik je ophelpen; kom, geef mij de hand.

(Hij helpt hem op.)

Autolycus.

O, goede vriend, voorzichtig! au!

Stoffel.

Och, arme ziel!

Autolycus.

O, goede vriend, voorzichtig, beste vriend! Ik vrees, man, dat mijn schouderblad uit het lid is.

Stoffel.

Hoe is het, kunt gij staan?

Autolycus.

Voorzichtig, lieve vriend; houd me nog even vast; *(Hij haalt* Stoffel *zijn geld uit den zak.)* voorzichtig! o, gij hebt een werk van barmhartigheid aan mij gedaan!

Stoffel.

Heb je ook geld noodig; ik kan je wel een kleinigheid geven.

Autolycus.

Dank u, beste lieve vriend; dank u. Neen, ik bid u, waarlijk niet. Ik heb hier een neef wonen, geen drie kwart mijl verder; ik ging juist naar hem toe; ik kan daar geld krijgen, en alles wat ik noodig heb; bied mij geen geld aan, bid ik u; dat doet mij zeer.

Stoffel.

Wat voor een kerel was het, die u beroofd heeft?

Autolycus.

Een kerel, man, dien ik weet, dat wel met den spiegel des geheims op de kermissen heeft rondgereisd; ik weet, dat hij een poos bij den prins in dienst is geweest. Ik kan u niet zeggen, beste vriend, om welk van zijn deugden het was, maar ik weet, dat hij met slagen van het hof is weggejaagd.

Stoffel.

Zijn ondeugden wilt ge zeggen; want de deugd jagen ze niet weg van 't hof; die wordt gekoesterd om haar daar te houden, en toch wil zij er nauw'lijks blijven.

Autolycus.

Ondeugden, dat wou ik ook zeggen, vriend. Ik ken dien man wel; hij is sedert berenleider geweest, toen koddebeier, toen dorpsbode, toen vertoonde hij een poppenkast van den verloren zoon en trouwde met een ketellappersvrouw, zoowat een uur van mijn huis en hof; en nadat hij allerlei schelmachtige bedrijven bij de hand had gehad, vestigde hij zich eindelijk als landlooper; sommigen noemen hem Autolycus.

Stoffel.

O, drommel, dat is een zakkenroller; bij mijn ziel, een zakkenroller; hij loopt de kermissen en paardenmarkten en katknuppelingen af.

Autolycus.

Juist, vriend; dat is hij, man; dat is de spitsboef, die mij in deze vodden gestoken heeft.

Stoffel.

Maar er is geen laffer schobbejak in heel Boheme; als je hem maar donker hadt aangekeken en hem maar hadt afgesnauwd, dan was hij gaan loopen,

Autolycus.

Ik moet tot mijn schande bekennen, vriend, ik ben geen vechter; ik heb er het hart niet toe; en dat wist de kerel wel, denk ik.

Stoffel.

Hoe gaat het nu met je?

Autolycus.

O, beste vriend, veel beter dan zoo even; ik kan weer staan en loopen; ik wil je nu niet verder lastig vallen, en ik zal zachtjes aan naar mijn neef opwandelen.

Stoffel.

Wil ik je nog een eindjen brengen?

Autolycus.

Neen, mijn goedige vriend; neen, beste man.

Stoffel.

Nu, het ga u wel; ik moet kruienierswaren gaan koopen voor ons schaapscheerfeest.

Autolycus.

Veel voorspoed, lieve vriend! (Stoffel *af.*) — Uw beurs is niet kruiig genoeg om je kruienierswaren te koopen. Op uw schaapscheerfeest zal ik ook wezen. Als deze zakkenrollerij er geen tweede voortbrengt, en de scheerders dan geen schapen blijken, wil ik uit het gild geschrapt en opgeschreven worden in het boek der deugd!

(Hij zingt.)

„Voort, voort, het pad op, met een lach,
En flink maar uitgekeké;
De luchthart loopt den ganschen dag,
De kniesoor blijft dra steké."

(Autolycus *af.*)

VIERDE TOONEEL.

Voor de herderswoning.

FLORIZEL *en* PERDITA *treden op.*

Florizel.

Die vreemde dos stort uw bevalligheên
Nieuw leven in; geen herderin, maar Flora,
Die 't voorjaar inwijdt. Dit uw landlijk feest
Is als een samenkomst der herdersgoden,
En gij de koningin er van.

Perdita.

Mijn prins,
't Past niet, dat ik uw dwaasheid gisp; maar toch,
Die naam past voor uw doen; vergeef me! uw glans,
Waar heel het rijk op staart, hebt gij verduisterd
Door herdersdracht, een landmeisjen als mij
Getooid als een godin. Ware op ons feest
Niet elk gerecht met dwaasheid steeds gekruid,
En dit niet juist den gasten naar den mond,
'k Zou blozen u in die kleedij te zien,
Gekozen, naar ik denk, om in een spiegel
Mij aan mijzelf te toonen.

Florizel.

'k Zegen 't uur,
Waarin mijn wakk're valk zijn vlucht eens nam
Dwars over 't erf uws vaders.

Perdita.

Moog' de hemel
U gunstig zijn! wat mij betreft, ik ducht
Steeds de afstand tusschen ons; uw hooge rang
Deed nimmer vrees u kennen. Ik, ik beef

Ook nu, als ik bedenk, hoe licht uw vader
Toch even goed als gij hier langs kan komen.
O, wee! zag hij zijn kostelijkst juweel
In zulk een lijst gevat! Wat zou hij zeggen?
Of hoe zou ik, in deez' geleenden pronk,
Zijn strengen blik verduren?

Florizel.

Denk aan niets
Dan vroolijkheid. Gij weet, de goden zelf,
Zij hebben, boog hun godheid voor de liefde,
In dieren zich herschapen: Jupiter
Werd stier en loeide; god Neptunus werd
Een ram en blaatte; Apol, de gouden god
Met stralend vlammenkleed, een arme herder,
Als ik nu schijn. En hun verand'ring was
Nooit om een maagd zoo schoon, zoo uitgelezen,
Nooit met een doel zoo kuisch, want mijn verlangen
Snelt niet mijn eer voorbij; mijn trouwe houdt
Het blaken van mijn lust in toom.

Perdita.

Maar toch,
Hoe kan uw vast besluit bestaan, wanneer,
Zooals toch komen moet, des konings macht
Het wederstreeft? zoodat onfeilbaar volgt
Een van deez' twee: gij moet uw plan verzaken,
Of ik mijn leven.

Florizel.

Dierb're Perdita,
Laat, bid ik, deez' gedachten, die ge u opdringt,
De vreugde niet beneev'len van het feest;
Want, schoonste, de uwe blijf ik, of niet meer
Mijns vaders zoon. Geloof me, ik kan mijzelf
Niet zijn, noch iets voor iemand anders, als ik
Niet de uwe ben; en hieraan houde ik vast,

Al zegt het noodlot „Neen". Wees vroolijk, lieve;
Versmoor uw angsten nu door alles, wat
Gij hier aanschouwt. Uw gasten komen aan;
Hef vroolijk 't hoofd nu op, als waar' die dag
Van 't echtfeest daar, waarvan wij beiden zwoeren,
Dat hij eens komen zou.

Perdita.

Fortuin, godin,
Zie gunstig op ons neer!

Florizel.

Daar zijn uw gasten;
Kom, lustig nu gekout; de gloed der wangen
Verkondig' onze vreugd!

(De oude Herder, Stoffel, Mopsa, Dorcas, *Herders en Herderinnen, alsmede* Polyxenes *en* Camillo, *vermomd, komen op.)*

Herder.

Foei, kind! toen de oude vrouw nog leefde, was zij
Op dezen dag hofmeesteres en schenkster,
Èn vrouw van 't huis èn dienstmaagd, wist te ontvangen,
Bediende een elk; zij zong haar lied en deed
Haar dansjen mee; nu was ze aan 't boveneind
Der tafel, dan in 't midden; klopte dezen
Eens op den schouder, dan weer dien; haar wangen,
Zij gloeiden van de drukte; ter bekoeling
Dronk zij een elk eens toe. Maar gij zijt stil;
Eer lijkt ge een schuwe gast dan koningin
Van 't feest; kom, heet deez' vrienden,
Schoon onbekend, hier welkom; dit is 't middel,
Om meer bevriend en meer vertrouwd te worden.
Kom, blooheid aan een kant, en toon u eens
Wat gij toch zijt, het hoofd van 't feest, opdat
Uw kudde wel gedij'.

Perdita (*tot* Polyxenes).

Wees welkom, heer!
Mijn vader heeft gewenscht, dat ik deez' dag
Hier gastvrouw zijn zou. — (*Tot* Camillo.) Gij ook wel-
[kom, heer! —
Geef mij die bloemen, Dorcas. — Eed'le heeren,
Hier heb ik roosmarijn voor u en wijnruit;
Zij houden heel den winter kleur en geur;
Het breng' u heil en zoete erinnering,
En heete u welkom!

Polyxenes.

Schoone herderin,
Te recht, lief kind, versiert gij onzen leeftijd
Met winterbloemen.

Perdita.

Heer, is 't jaar bedaagd,
Maar leeft de zomer nog, en meldt de winter
Zich nog niet aan, dan zijn de schoonste bloemen
Onze anjers en gestreepte duizendschoonen,
Die velen basterds noemen; maar die soort
Is in ons boerentuintjen niet, en 'k zoek
Geen stek er van te krijgen.

Polyxenes.

Aardig kind,
Waarom versmaadt gij die?

Perdita.

Ik heb gehoord,
Dat menschenkunst die bonte kleuren schept,
En niet natuur alleen.

Polyxenes.

En zij dit zoo,
Geen enkel middel kan natuur verbeet'ren,

Dat zij niet zelve schept; de kunst dus, die
Natuur verandert, wordt weer zelf beheerscht
Door kunst, waaraan natuur het aanzijn geeft.
Zoo ziet ge ons ook, lief kind, een edel rijsjen
Vaak huwen aan den wildsten stam; wij dwingen
Zelfs hout van minder soort ons vrucht te geven
Door eed'le knoppen. Zie, dit is een kunst,
Die de natuur verbetert, — ja verandert,
Maar toch, die kunst is zelf natuur.

Perdita.

Zoo is 't.

Polyxenes.

Versier uw tuin dan vrij met duizendschoonen,
En noem ze niet meer bastaards.

Perdita.

'k Zet geen spade
Ooit in den grond om zulk een stek te poten;
Zoo min als ik zou willen, dat deez' jong'ling
Mij liever geblanket zag, en alsdan
Daarom alleen mij tot zijn vrouw verlangde. —
Hier, neemt deez' bloemen nog; lavendel, thijm,
En munt en marjolein en hier de goudsbloem,
Die met de zon gaat slapen en er ook,
In tranen, weer mee opstaat; dit zijn bloemen,
Die 't midden van den zomer brengt, en 't is,
Naar 'k denk, aan mannen in de kracht van 't leven,
Dat ik ze geef. Gij zijt hier hart'lijk welkom.

Camillo.

'k Vergat te grazen, ware ik van uw kudde,
En liet mijn oogen weiden.

Perdita.

Arme vriend!
Dan wierdt ge wel zoo mager, dat u Louwmaand

Door merg en been zou waaien. — Liefste vriend,
Had ik nu maar wat lentebloemen, die
Uw levenslente passen; en ook de uwe,
Mijn blijde speelnoots, die uw maagdekrans
Zoo keurig door uw lokken hebt geslingerd; —
O, hadde ik nu, Proserpina, die bloemen,
Die gij, toen Pluto's wagen u ontvoerde,
Van schrik liet glippen uit uw hand! narcissen,
Die komen eer de zwaluw 't waagt, en die
Den Maartschen wind betoov'ren door haar schoonheid :
Viooltjes, met die zedig donk're tint,
Maar lieflijker dan Juno's oogopslag
Of Cytherea's adem; bleeke vroeg'lings,
Die sterven, eer het vlammend oog der zon
Haar reinheid heeft gerept, een stervenslot,
Aan menig maagd beschoren; sleutelbloemen,
Zoo fier op 't gele kelkjen; keizerskronen,
En tulpen menigvoud, en ook de lelie; —
Die mis ik om er kransen van te vlechten
En mijnen dierb'ren vriend mee te overstelpen.

Florizel.

Begraven wilt ge mij?

Perdita.

Neen, 't ware een heuvel,
Waar liefde op rustte en stoeide. Moet ik u
Begraven, levend zij 't, en in mijn armen.
Kom, neem uw bloemen aan; het is me, als speelde ik
Hier in een herdersstuk; dit mijn gewaad
Verandert mij geheel.

Florizel.

Al wat gij doet
Verbetert nog al 't vroeg're. Spreekt gij, liefste,
'k Zou wenschen, dat gij 't altijddoor deedt; zingt ge,
'k Zou wenschen, dat ge uw koopen en verkoopen,

Uw armenzorg, uw bidden, 't huisbestuur,
Ja, alles, zingend deedt; wanneer gij danst,
'k Zou wenschen, dat ge een golf waart van de zee,
Opdat ge nooit iets anders deedt dan dat,
Niets anders dan dat wieg'len op en neer,
En altijd dóór; geheel uw wijs van doen,
Zoo weergaloos in ieder opzicht, kroont
Uw doen van 't oogenblik, dat ied're hand'ling
Als koningin zich toont.

Perdita.

O, Doricles,
Uw lof gaat veel te ver; scheen uw oprechtheid
Niet met uw jeugdig bloed door uwe wangen
En staafde uw trouw, dan zou 't, mijn Doricles,
Verstandig zijn, te duchten, dat uw vrijen
Vrijage zonder meenen was.

Florizel.

Ik denk,
Gij hebt geen grond tot vrees, zoo min als ik
Het plan u grond te geven. — Maar komaan,
Uw hand ten dans! Zoo paren tortels zich,
Om nooit te scheiden.

Perdita.

'k Zweer op hare trouw.

Polyxenes.

Dit is het liefste herderskind, dat ooit
Op 't grastapijt gezweefd heeft; wat zij doet,
Zweemt naar iets hoogers, dan zij werk'lijk is,
Is edel, — en dat hier!

Camillo.

Hij zegt haar iets,
Waar zij van kleurt; voorwaar, ze is koningin
Van heel het herdersvolk.

Stoffel.

Komaan, muziek!

Dorcas.

Vraag Mopsa maar; die veegt haar mond al af,
En wacht uw kusjes.

Mopsa.

Zwijg! wat durf je zeggen!

Stoffel.

Kom, kom, niet kibb'len; stil, houd uw fatsoen!
Komaan, muziek!

(Muziek, en een dans van Herders en Herderinnen.)

Polyxenes.

Wie is die knappe herder,
Mijn goede vriend, die met uw dochter danst?

Herder.

Zijn naam is Doricles; hij zegt, dat hij
Een mooie schaapskooi heeft, en ik geloof het,
Al zegt hij 't zelf; hij ziet er eerlijk uit;
Hij zegt, dat hij mijn dochter teer bemint;
En 't is wel zoo; de maan kijkt niet zoo innig
In 't water ooit, als hij vaak staart, alsof
Hij in haar oogen leest; en, onder ons,
'k Geloof, het scheelt geen halven kus, dat hij
Of zij verliefder is.

Polyxenes.

Ze danst bevallig.

Herder.

Zoo doet zij alles, al zeg ik het zelf,
Die hier niet roemen moest. Als Doricles
Haar nog eens krijgt, dan brengt ze heel wat mee
Waar hij niet van gedroomd heeft.

(Een Knecht komt op.)

Knecht.

O, meester, als ge dien marskramer daar aan de deur eens hoordet, dan zoudt gij van uw leven nooit meer bij de tamboerijn of fluit willen dansen, neen, de doedelzak bracht u niet van uw plaats; hij zingt allerlei deuntjes, gauwer dan gij geld kunt tellen; en hij gooit ze d'r uit, alsof hij liedjes gegeten had; en aller ooren hangen aan zijn mond.

Stoffel.

Hij kon nooit beter te pas komen; laat hem binnen; ik ben verzot op een liedjen; als het maar zoo 'n aandoenlijke geschiedenis is, op een vroolijke wijs, of zoo 'n vroolijk geval, melankoliek gezongen.

Knecht.

Hij heeft liedjes voor jongens en meisjes, lang en kort; geen winkelier kan zijn klanten zoo vlug van handschoenen bedienen; hij heeft van de aardigste minneliedjes voor jonge meisjes; zoo heelemaal zonder gemeenigheedens, en dat is wat bijzonders; en met zulke alleraardigste regels als „fideldomdie" en „wied' wied' wied' bombom" en „grijp ze maar, knijp ze maar"; en als er dan zoo 'n lompe vlegel, om zoo te zeggen, een kwade bedoeling heeft, en er in wil vallen op een ongepaste manier, dan laat hij het meisjen antwoorden: „Weg, vriendlief, met eeré, met eeré," en zij scheept hem af en zet hem een neus met „Weg, vriendlief, met eeré, met eeré."

Polyxenes.

Dat is een aardige snuiter.

Stoffel.

Ja, waarlijk, dat is een gare kerel, daar je van spreekt. Heeft hij mooi echt spul te koop?

Knecht.

O, hij heeft linten van al de kleuren van den regenboog; knoopen, meer dan alle advocaten van Boheme kunnen draaien, al kwamen zij ook bij het gros tegelijk bij hem aanzetten; nestels en garenband en linnenband en kamerdoek; en hij zingt al die namen zoo mooi achter elkaar op, alsof het goden en godinnen waren; je zoudt denken, dat een vrouwehemd een engelin was, zoo mooi zingt hij van de kantjes aan de mouwen en het borduursel aan de borst.

Stoffel.

Gauw, breng hem hier; maar laat hem zingen bij het binnenkomen.

Perdita.

Maar waarschuw hem, dat hij geen losse woorden gebruikt in zijn liedjes.

(Knecht af.)

Stoffel.

Daar zijn van die kramers, waar meer in steekt dan je wel zoudt denken, zuster.

Perdita.

Ja, beste broeder, en meer dan ik zou willen denken.

(Autolycus *komt op, zingende.*)

Autolycus.

„Kamerdoek, als sneeuw zoo wit,
Fijne krip, zoo zwart als git,
Linten, strikken, naar uw keus,
Maskers voor gelaat en neus,
Halssnoer, armband, ambergeur,
Schoentjes, schitt'rend rood van kleur,
Spelden, naalden, lieve beursjes,
Held're spiegels, nette keursjes,

Om een schoone te betoov'ren,
En haar hartjen te veroov'ren, —
Gouden haarband, zilv'ren spangen,
Wat een meisjen kan verlangen, —
Komt, knapen, koopt, 't is heusch niet duur;
Koop, anders kijkt uw zoetlief zuur!
Koop, koop!"

Stoffel (*tot* Autolycus).

Als ik niet op Mopsa verliefd was, zou je geen geld van mij beuren; maar daar ik nu eens een gevangen man ben, moeten er ook maar eenige linten en handschoenen aan gelooven.

Mopsa.

Je hadt ze mij al vóór het feest beloofd, maar ze komen ook nu nog niet te laat.

Dorcas.

Hij heeft je meer dan dat beloofd, of er zijn leugenaars onder ons.

Mopsa.

Hij heeft jou alles gegeven, wat hij je beloofd heeft; misschien zelfs meer, en wat jij je wel zoudt schamen hem terug te geven.

Stoffel.

Bestaan er dan geen manieren meer onder meisjes? Gaan ze nu in haar onderrokken rondloopen, waar zij haar gezicht moeten laten zien? Hebt ge dan niet den tijd van het melken, van het waterhalen, van het naar bed gaan, om al die geheimen elkaar toe te fluisteren; maar moet je tegen elkaar kikelkakelen, terwijl al onze gasten er bij zijn? Gelukkig, dat ze daar ook aan 't fluisteren zijn; houdt op met dat spektakel en geen woord meer!

Mopsa.

Ik heb gedaan. — Kom, je hebt mij een halsketting en een paar lekker ruikende handschoenen beloofd.

Stoffel.

Heb ik je al verteld, hoe ik op den weg ben afgezet en al mijn geld ben kwijtgeraakt?

Autolycus.

Ach ja, inderdaad, vriend; er zwerven afzetters bij den weg; iedereen mag wel voorzichtig zijn.

Stoffel.

Wees maar niet benauwd, man; je zult hier niets verliezen.

Autolycus.

Dat hoop ik, vriend; want ik heb menig kostbaar dingetjen bij me.

Stoffel.

Wat heb je daar? liedjes?

Mopsa.

Toe, koop er mij wat; ik heb zoo dolgraag liedjes, die gedrukt zijn; want dan zijn we zeker, dat het ware geschiedenissen zijn.

Autolycus.

Hier heb je d'r een op een erg melankolieke wijs: „Hoe de vrouw van een woekeraar in de kraam kwam van twintig geldzakken in eens, en hoe ze belust was op het eten van adderkoppen en balletjes gehakt van padden."

Mopsa.

Zou dat waar zijn, denk je?

Autolycus.

't Is waar gebeurd, nog geen maand geleden.

Dorcas.

De hemel beware me van ooit een woekeraar te trouwen!

Autolycus.

De naam van de vroedvrouw staat er bij, een juffrouw Klappei, en vijf of zes vrouwen van goeden naam en faam, die er bij geweest zijn. Waarom zou ik leugens rondventen?

Mopsa.

Och toe, koop dat, Stoffel!

Stoffel.

Nu goed, leg het maar op zij, en laat mij nu eerst wat meer liedjes zien; van die andere dingen zal ik straks wel wat koopen.

Autolycus.

Hier is nog een ander liedjen, van een visch, die aan de kust verschenen is op Woensdag den tachtigsten April, veertigduizend vademen boven water, en die dit liedje gezongen heeft tegen de hardvochtige meisjes; men denkt, dat zij een vrouw geweest is, die in een kouden visch veranderd werd, omdat haar vleesch en bloed geen gehoor wou geven aan de warme liefde van een jonkman; het is een droevige geschiedenis, en niet minder waar.

Dorcas.

Is het ook wezenlijk waar, denk je?

Autolycus.

Onderteekend door vijf vrederechters, en getuigenissen zijn er meer, dan mijn mars kan bergen.

Stoffel.

Leg het ook op zij; nog eens een ander.

Autolycus.

Hier heb ik een vroolijk liedjen, en dat al heel aardig is.

Mopsa.

Ja, ook wat vroolijke liedjes er bij.

Autolycus.

Nu, dit is al bijzonder vroolijk, en het gaat op de wijs van: „Twee meisjes vrijden éénen man"; er is bijna geen meisjen in het Westland, of zij zingt het; er is vraag naar, dat verzeker ik je.

Mopsa.

Wij kunnen het allebeî zingen; als jij ook een partij neemt, zul je dat hooren; 't wordt met drie stemmen gezongen.

Dorcas.

Wij kenden de wijs al voor meer dan een maand.

Autolycus.

Ik kan mijn partij wel zingen; je begrijpt, het is mijn vak; komaan, opgepast!

Lied.

Autolycus.

„Weg van hier, want ik moet gaan,
En waarheen, gaat u niet aan.

Dorcas.

„Waarheen?

Mopsa.

„Waarheen?

Autolycus.

„Waarhenen?

Mopsa.

„'t Past om de' eed, mij afgelegd,
Dat gij me uw geheimen zegt.

Dorcas.

„Mij ook; 'k ga ook daarhenen.

Mopsa.

„Wou je gaan naar Trui of Geert?

Dorcas.

„Elk van tweeën is verkeerd.

Autolycus.

„O dàar —

Dorcas.

„Wat dàar?

Autolycus.

„Niet henen.

Dorcas.

„Liefde zwoert ge mij zoo zeer.

Mopsa.

„Liefde zwoert ge mij nog meer;
„Waar gaat gij heen? waarhenen?"

Stoffel.

Wij zullen dit liedjen straks onder ons wel uitzingen. Mijn vader is met die twee vreemde heeren in ernstig gesprek, en wij moeten ze niet hinderen; kom, volg me met je mars. Meisjes, ik zal zoo dadelijk voor ieder van je wat koopen. — Koopman, wij moeten de eerste keus hebben. — Komt, meisjes, gaat mee.

(Stoffel *gaat met* Dorcas *en* Mopsa *heen.*)

Autolycus *(ter zijde).*

En je zult er mij goed voor betalen.

(Hij volgt zingende.)

„Koop, liefje', u wat kant,
Mooi meisjen, wat band,
Om 't hoedje' eens op te toomé!
Koop u hier eens een kwik,
Zoo een keurigen strik,
En zoo nieuw als je maar kunt droomé!

Komt bij den kramer;
Want niets is bekwamer,
Dan geld, om aan all's te komé!"

(AUTOLYCUS *af.*)

(De Knecht komt weer terug.)

Knecht.

Meester, daar zijn drie voerluî, drie schaapherders, drie koeherders en drie varkenshoeders, die zich geheel tot haarmenschen hebben gemaakt; zij noemen zich Satans; en zij hebben een dans, dien de meisjes, omdat ze niet meedoen, een warboel van bokkesprongen noemen; maar zijzelf verbeelden zich, — als het maar niet te wild schijnt voor menschen, die bij het dansen maar wat voortschuiven, — dat het dolprettig moet wezen om te zien.

Herder.

Loop heen! we zijn er niet mee gediend; we hebben hier al dwaze grappen genoeg gehad; — ik begrijp, heer, dat het u moet tegenstaan.

Polyxenes.

Gij moet hun niet tegenstaan, die ons willen vervroolijken; laten we die vier drietallen van herders eens zien dansen.

Knecht.

Een drietal er van, heer, heeft, althans zoo ze zeggen, voor den koning gedanst; en de minste van de drie springt wel twaalf en een half voet ver, op de maat af.

Herder.

Kom, kom, geen praatjes, laat ze maar komen, daar deze edele heeren het verlangen; maar gauw wat.

Knecht.

Ze staan al te wachten, meester.

(Twaalf Satyrs komen op, voeren een dans uit en gaan weer heen.)

Polyxenes *(tot den Herder).*

Gij zult hier, oude, later meer van hooren. —
(*Tot* Camillo.) Het ging reeds ver, 't is tijd, dat wij ze
[scheiden.
Zoo 'n knaap, als hij, zegt veel. — (*Tot* Florizel.) Wel,
[schoone herder!
Gij hebt wat op het hart, dat u voor 't feest
Den waren lust ontneemt. Toen ik als gij
Jong en verliefd was, maakte ik steeds mijn schoone
Met snuisterijen 't hof; ik had dien kramer
Zijn mars geplunderd en dien schat van zij
Haar aangeboden; maar gij liet hem trekken,
En zonder iets te koopen. Als uw liefste
Dit kwalijk nam en uwe liefde koud
En gierig noemde, zoudt ge met den mond
Vol tanden staan, als gij ten minste wenscht
Dat zij steeds de uwe blijft.

Florizel.

Ik weet te goed,
Dat zij niet aan die kleinigheden hecht;
De giften, die zij wacht, zijn in mijn hart
Bewaard, verzegeld; en dit is het hare,
Op 't overdragen na. — Mijn lief, mijn leven,
Ten overstaan van dezen achtb'ren heer,
Die, naar het schijnt, ook wel bemind heeft, moge
Het ronduit spreken. 'k Neem uw hand, die hand,
Zoo zacht als 't dons der duif, en even wit;

Wit als een moorentand, of als de sneeuw,
Tweemaal gezift, gebuild door vorst en wind.

Polyxenes.

Wat verder nog? —
(*Tot* Camillo.) Hoe aardig wascht de jonge knaap die hand,
Die reeds zoo blank was. — Maar vergeef me, ik stoorde u
In uw betuigingen; laat hooren, wat
Gij zeggen wilt.

Florizel.

Ja, hoor, en weest getuigen.

Polyxenes.

Mijn buurman ook?

Florizel.

Ook hij, en meer dan hij,
En menschen, aarde, hemel, alles, alles:
Dat, — droeg ik ook de schoonste keizerskroon,
En dit naar recht, ware ik de schoonste jong'ling
Dien ooit de wereld zag, in kracht en kennis
Meer dan ooit eenig mensch, — ik telde 't niet,
Dan met haar min; 't waar' voor haar dienst bestemd;
Haar wijdde ik alles toe, of alles waar'
Ten ondergang veroordeeld.

Polyxenes.

Goed gemeend.

Camillo.

Dit toont oprechte liefde.

Herder.

Maar, mijn dochter,
Zegt ge ook zooveel tot hem?

Perdita.

Ik kan zoo goed

Als hij niet spreken, 't ook niet beter meenen;
Maar naar de oprechtheid van mijn eigen hart
Schat ik het zijn'.

Herder.

Geeft dan elkaar de hand;
En, onbekende vrienden, weest getuigen;
Ik geef hem mijne dochter, en een uitzet,
Zoo kost'lijk als het zijn'.

Florizel.

O, dit besta
Dan in haar eigen waarde; want, geloof me,
Eens heb ik meer, dan gij ooit droomen kunt;
Genoeg; sta niet verbaasd; ik bid, verloof ons;
Gij, heeren, weest getuigen.

Herder.

Kom, uw hand; —
En dochter, de uwe.

Polyxenes.

Knaap, een oogenblik:
Hebt gij uw vader nog?

Florizel.

Ja; maar wat wilt ge?

Polyxenes.

Weet hij hiervan?

Florizel.

Neen, niets, en zal 't niet weten.

Polyxenes.

Mij dunkt, een vader
Is bij de bruiloft van een zoon een gast,
Wien de eereplaats behoort. Nog eens, niet waar:
Uw vader is volkomen ongeschikt
Om zaken te behand'len? Hij is suf

Van ouderdom? Kan hij nog hooren, zien,
Met menschen spreken, have en goed besturen?
Hij ligt verlamd, niet waar? En hij doet niets,
Dan wat zijn kindschheid toont?

Florizel.

Neen, goede heer,
Hij is gezond en overtreft in kracht
De meesten van zijn leeftijd.

Polyxenes.

Dan, voorwaar!
'k Zweer 't bij mijn grijze haren, doet gij onrecht,
Niet als een zoon betaamt. 't Is recht, dat zich
Mijn zoon een vrouw kiest, maar niet minder recht,
Dat de oude vader, die zijn hoogste heil
Van 't kroost zijns zoons verwacht, een stem heeft bij
Die keus voor 't leven.

Florizel.

Dit is alles waar;
Maar toch, om and're reed'nen, strenge heer,
Die gij niet weten moogt, deel ik mijn vader
Mijn keus niet mee.

Polyxenes.

Ik bid u, doe het nog.

Florizel.

Neen, neen!

Polyxenes.

Ik bid u, doe het.

Florizel.

Neen, het kan niet.

Herder.

Waarom toch niet, mijn zoon? uw vader heeft
Uw keus niet te betreuren.

Florizel.

Toch, het kan niet;
Kom, de verloving!

Polyxenes.

(Zijn kap afwerpende.) Neen, de scheiding, jonker;
Zoon mag ik u niet noemen; gij, te ontaard
Om dit te zijn! Gij, erfgenaam eens scepters,
Die hunkert naar een schaapschop! — Oude schelm,
Het spijt mij, dat de galg u slechts een week
Van 't leven kort. — En gij, vroegrijpe heks,
Die zeer wel wist, wat koninklijke gans
U in het net vloog, —

Herder.

O, mijn hart, mijn hart!

Polyxenes.

Met doornen laat ik uwe schoonheid striemen,
Tot zij uw stand beschaamt. — Gij, dwaze knaap,
Bespeur ik ooit, dat ge ook maar zuchten slaakt,
Omdat ge uw popjen nooit, — neen, nooit! — meer ziet;
Dan sluiten we u van de erfopvolging uit;
Dan achten we u niet meer aan ons verwant,
Dan door Deucalion; — ja, prent dit u in,
En volg me aan 't hof. — Voor ditmaal, oude schooier,
Hoezeer onze ongenade u treft, wij schenken
U thans het leven nog. — Gij, tooverheks,
Goed voor een herdersjongen, — ja voor hem zelfs,
Dien ik, waar' niet onze eer in 't spel, voor u
Te min zou reek'nen, — als gij ooit voor hem
Nog eens uw herdershut ontgrend'len durft,
Nog eens het waagt, in de armen hem te sluiten,
Dan denk ik u een dood uit, des te wreeder,
Naarmate uw lichaam teêr is.

(Polyxenes *af.*)

Perdita.

Ach! reeds nu
Vernietigd! Toch had ik geen angst, maar was
Zelfs een- of tweemaal op het punt te spreken,
En hem te zeggen, hoe dezelfde zon,
Die zijn paleis beschijnt, voor onze hut
Haar aanschijn niet verbergt, maar even vriend'lijk
Die groet. — (*Tot* Florizel.) Mijn prins, moet gij niet heen?
Ik heb u wel gezegd, hoe 't gaan zou. 'k Bid u,
Denk thans aan uwen stand; en deez' mijn droom, —
Ik ben ontwaakt en nu geen koningin meer,
Maar melkster, zij 't ook weenend.

Camillo.

Oude man,
Hoe is 't u? Stort uw hart uit, eer gij sterft!

Herder.

Ik kan niet spreken, ja niet denken zelfs,
En durf niet weten, wat ik weet. — (*Tot* Florizel.) O, prins,
Gij doet een man van drie-en-tachtig jaar
Den dood; hij dacht in vrede in 't graf te dalen,
Te sterven op het bed zijns vaders, en
Te rusten bij diens eerlijk stof; thans hult
De beul me in 't lijkkleed, aan mijn groeve staat
Geen zeeg'nend priester. — (*Tot* Perdita.) O, onzaal'ge
[deerne,
Gij wist, dat dit de prins was; en gij waagdet
Een eed van trouw te wiss'len! — Wee mij, wee!
Stierf ik dit eigen uur, de dood viel mij
Naar wensch te beurt.

(Herder *af.*)

Florizel.

Wat ziet ge mij zoo aan?
Ik ben bedroefd, maar heb geen angst; ik ben

Gedwarsboomd, niet veranderd; wat ik was,
Dat ben ik nog; ik dring te meer vooruit,
Naarmate ik ingehouden word, en volg
Mijn leiriem niet onwillig.

Camillo.

Edel prins,
Gij kent uw vader; op dit oogenblik
Kunt gij niet met hem spreken, — maar ik gis,
Dit zal uw plan niet zijn; — en evenmin
Is 't raadzaam, vrees ik, dat gij u vertoont;
Verschijn dus voor zijn oog niet, eer zijn toorn
Geweken is.

Florizel.

'k Ben 't niet van plan. Gij zijt
Camillo, naar ik denk?

Camillo.

Zoo is 't, mijn prins.

Perdita.

Hoe vaak heb ik u niet dit eind voorspeld!
Hoe vaak gezegd, mijn rang vervloog, zoodra
Hij aan het licht kwam!

Florizel.

Neen, hij blijft bestaan,
Tenzij 'k mijn eed verbreek; en dàn, dan moog
Natuur den schoot der aarde samendrukken,
En al wat leeft verplett'ren! 't Hoofd omhoog! —
Ontzeg me uw troon, mijn vader; ik aanvaard
Mijn liefde als erfdeel.

Camillo.

Laat u raden, prins!

Florizel.

Dit doe ik, door mijn liefde; als mijn verstand

Hieraan gehoor geeft, dan ben ik verstandig;
Zoo 't weigert, dan bevalt mij waanzin beter,
En 'k heet dien welkom.

Camillo.

Prins, dit is vertwijf'ling.

Florizel.

Noem 't hoe gij wilt; maar staaf ik slechts mijn eed,
Dan houd ik dit voor eerlijkheid. Camillo,
Niet voor Boheme en al zijn macht en pracht,
Neen, niet voor alles, wat de zon aanschouwt,
Wat de aard in haren schoot besluit, of wat
De zee in ongepeilde diepten bergt,
Voor niets verbreek ik mijnen eed aan deez'
Mijn teergeliefde; en daarom bid ik u,
Mijns vaders trouwe en hoogvereerde vriend,
Als hij mij mist, — dewijl ik nimmermeer
Hem weêrzien zal, — giet gij op zijne gramschap
Uw goeden raad; laat mij en mijn geluk
Voor onze toekomst worst'len. Maar weet dit,
En deel 't zoo mee: — ik ga ter zee met haar,
Die ik te land de mijne niet mag noemen;
En als om aan mijn wenschen te voldoen,
Ligt hier een vaartuig reê, schoon tot dit doel
Niet uitgerust. Wat koers ik houden zal,
Voor u is 't beter, 't niet te weten, en
Voor mij verkies'lijk, 't niet te melden.

Camillo.

Prins!
Ik wenschte u meer gedwee, of meer verstaald
Om 't lot te tarten.

Florizel.

Hoor eens, Perdita. —
(Hij neemt haar ter zijde.)
(*Tot* Camillo.) 'k Ben daad'lijk tot uw dienst.

Camillo.

Hij is onwrikbaar;
Zijn vlucht staat vast. Gelukkig, kon ik nu
Met zijn vertrek mijn voordeel doen, gevaar
En nood hem sparen, liefde en eer bewijzen,
Zóo zorgen, dat ik mijn geliefd Sicilië
En de' armen vorst, mijn meester, wederzie,
Waarnaar mijn ziele dorst.

Florizel.

Nu, mijn Camillo,
'k Heb zooveel zorg en bezigheid, dat ik
Ons afscheid kort maak.

(Hij wil heengaan.)

Camillo.

Prins, ik denk, gij hebt
Van de geringe diensten wel gehoord,
Die ik uit liefde uw vader heb bewezen?

Florizel.

Gij waart een edel vriend; 't is hem muziek,
Uw doen te roemen; en het grieft hem steeds,
Dat hij u niet beloont zooals hij wenscht.

Camillo.

Nu, prins, gij weet dan, hoe ik hèm bemin,
En, zijnenthalve, wat hem 't naaste staat,
U, eed'le prins; vertrouw u aan mijn leiding; —
Indien 't gewichtig plan, door u beraamd,
Verand'ring toelaat, — op mijn eerewoord,
'k Wijs u een plaats, waar een ontvangst u wacht,
Zooals uw' rang betaamt; waar ge aan haar zij
Uw heil geniet, — wijl niets, gelijk ik zie,
U van haar scheiden kan, dan, — wat de hemel
Verhoede! — uw ondergang; — waar gij haar huwt,
En trachten moogt, — wat ik ook hier beproef, —

De gramschap van uw vader te verzoenen
En hem tot gunst te stemmen.

Florizel.

Hoe, Camillo,
Kan dit, een wonder schier, geschieden? Spreek,
Opdat ik u een hooger wezen achten,
En u vertrouwen kan.

Camillo.

Hebt gij alreeds
Bepaald, waarheen gij gaat?

Florizel.

Volstrekt nog niet;
Maar evenals dit onverwachte toeval
Ons noopt tot dit onstuimig doen, zoo geven
Wij ons als slaven over aan het lot,
Als vlinders aan den wervelzieken wind.

Camillo.

Zoo hoor: ziet gij niet af van deze vlucht,
Richt dan den steven naar Sicilië, en stel
U zelf en uw bekoorlijke princes, —
Dit wordt ze toch, naar 'k zie, — Leontes voor;
Haar kleeding zij gekozen naar den rang
Van haar gemaal. Mij dunkt, ik zie het reeds:
Leontes opent de armen en snikt u
Zijn welkom toe; hij vraagt den zoon vergiff'nis,
Als hij den vader doen zou; kust de handen
Der blozende princes; en telkens, telkens weer,
Komt voor zijn geest de onvriend'lijkheid van vroeger,
De vriend'lijkheid van thans; zijn vroeg're schuld
Verwenscht hij diep, maar wenscht voor deze vriendschap
Een wasdom, sneller dan het denken zelf.

Florizel.

Wat glimp zal ik, mijn waardige Camillo,
Aan mijn bezoek dan geven?

Camillo.

Prins, gij zijt
Gezonden door den koning uwen vader,
Om hem te groeten, hem te troosten; 'k zal,
Hoe gij u tegen hem moet houden, en
Wat gij, als van uw vader, hem moet melden,
Van zaken, aan ons drieën slechts bekend,
U alles schrift'lijk mededeelen; ook
Wat gij van ieder onderwerp moet zeggen;
Zoodat hij zich niets anders denken kan,
Dan dat ge uws vaders ziele medebrengt
En zijn gedachten spreekt.

Florizel.

Ik dank u, vriend;
Gij stort mij hoop in 't hart.

Camillo.

Dit is een weg,
Die meer belooft, dan als ge u blind vertrouwt
Aan onbezeilde waat'ren, woeste stranden,
En ongetwijfeld, zonder hoop op hulp,
Aan nooden zonder tal, waarvan gij de' een,
Nauw afgekeerd, door and're ziet vervangen;
Waar niets betrouwbaar is, dan de ankers, die
Hun plicht doen, als zij daar u doen verwijlen,
Waar gij ongaarne toeft. En dan, gij weet,
De voorspoed is de ware band der liefde;
En met den gloed der wangen dooft de droef'nis
Ook dien van 't hart.

Perdita.

Het eene slechts is waar;

'k Geloof, de droefnis kan de wangen knagen,
Maar niet, het hart doen zwijgen.

Camillo.

Zegt gij dit?
In zeven jaar wordt in uws vaders huis
Geen kind als gij geboren.

Florizel.

Mijn Camillo,
Is ze ook in afkomst achter, in beschaving
Is ze onder de eersten.

Camillo.

Zeker, 'k zeg hier niet:
„'t Is jammer, dat haar onderricht ontbrak";
Want waarlijk, ze is meest'resse bij de meesten,
Die wanen het te zijn.

Perdita.

Vergeef, mijn blos
Zij dankbetuiging.

Florizel.

Liefste Perdita! —
Maar ach, wij staan op doornen hier! — Camillo,
Gij, redder van mijn vader, thans van mij,
Gij, heilaanbrenger van mijn huis, wat is
Te doen? Wij zijn niet uitgerust, zooals
Het aan Boheme's vorstenzoon betaamt,
Die in Sicilië wil verschijnen.

Camillo.

Prins,
Geen zwarigheid; gij weet, mijn gansch vermogen
Is ginds; laat nu slechts over aan mijn zorg,
Uw eerrang op te houden, en wel zóó,

Als stond mijn eer op 't spel. Bij voorbeeld, prins,
Opdat gij ziet, dat niets u mangelt, hoor, —
(Zij gaan ter zijde en spreken zacht.)

(AUTOLYCUS *komt op.*)

Autolycus.

Ha, ha! Wat is die Eerlijkheid toch een zottin! en Goedvertrouwen, haar tweelingbroeder, een onnoozele hals! Ik heb mijn heelen prulleboel verkocht; geen valsch steentjen, geen lintjen, geen spiegeltjen, geen loddereindoosjen, geen doekspeld, geen zakboekjen, geen liedjen, geen knipmes, geen zakdoek, geen handschoen, geen schoenveter, geen armband, geen ringetjen, niets, hoegenaamd niets meer, om mijn mars de maag mee te stoppen; zij verdrongen elkaar om het eerst er bij te wezen, alsof mijn snuisterijen gewijd waren geworden en den kooper een zaligspreking aanbrachten; daardoor kreeg ik te zien, wiens beurs het best gespekt was; en wat ik zag, hield ik in gedachte om er loffelijk gebruik van te maken. Mijn Stoffel, — die maar een weinig te kort komt, om een snuggere bol te wezen, — raakte zoo verzot op het liedjen van de twee vrijsters, dat hij met zijn schapepooten niet van de plaats wilde, vóór hij de woorden en de wijs beet had; en dit lokte toen de heele kudde zoo aan, dat zij een en al oor waren geworden; ik had hun den rok van het lijf kunnen stelen, zonder dat ze 't voelden; hun de beurs van den gordel te snijden, was niets waard; ik had haar de sleutels van den sleutelring kunnen afvijlen; geen gehoor, geen gevoel, dan voor het deuntjen van mijn braven jongen, louter bewondering van die onzinnigheid. Ik heb dan ook, in die bedwelming, aan de meesten hun feestbeurzen feestelijk afhandig gemaakt; en was daar niet de oude man komen aanzetten met zijn gehik en gesnik over zijn dochter en den konings-

zoon, en had hij mijn kuikentjes niet van het kaf weggeschrikt, dan had ik bij den heelen troep wel aan al de beurzen de keel afgesneden.

(CAMILLO, FLORIZEL *en* PERDITA *komen weer op den voorgrond.*)

Camillo.

Wees maar gerust; mijn brief, die even snel
Als gij er is, heft ied'ren twijfel op.

Florizel.

En die Leontes zeker schrijven zal, —

Camillo.

Verzoent uw vader.

Perdita.

Zegene u de hemel!
Uw woorden zijn een balsem.

Camillo (AUTOLYCUS *bemerkende*).

Wie is dat?
Dien moeten wij gebruiken! Niets verzuimd,
Wat helpen kan.

Autolycus *(ter zijde).*

Als ze me daar beluisterd hebben, — dan is het hangen, vriend!

Camillo.

Wat is het, kerel? Waarom sidder je zoo? Wees niet bang, man; wij zullen je geen kwaad doen.

Autolycus.

Ik ben een arme drommel, heer.

Camillo.

Dat mag je blijven voor mijn part; dat zal niemand je hier ontstelen. Maar wat den buitenkant van je armoedje betreft, daar moeten we een ruil mee aangaan; daarom

leg je pakje dadelijk af, — je moet begrijpen, dat het volstrekt noodig is, — en verwissel met dezen heer van kleêren. Al is hij, wat de waarde betreft, aan den slechtsten ruil, neem, daar heb je nog wat op den koop toe.

(Hij geeft hem geld.)

Autolycus.

Ik ben een arme drommel, heer; — *(Ter zijde.)* ik ken u zeer goed.

Camillo.

Kom, als 't je blieft, maak wat voort; die heer is al half uitgekleed.

Autolycus.

Meent gij het wezenlijk, heer? — *(Ter zijde.)* Ik heb het fijne van de zaak in den neus.

Florizel.

Maak wat voort, bid ik u.

Autolycus.

Inderdaad, ik heb handgeld gekregen; maar ik kan het met een goed geweten niet aannemen.

Camillo.

Komaan, knoop los, knoop maar los.

(Florizel *en* Autolycus *verwisselen van kleederen.)*

Gelukkige princes! — o blijk' dit woord
Een ware profecie! — verschuil u ginds
In 't boschjen, druk den hoed van uw verloofde
U diep op de oogen: leg uw pronk ter zij,
Omwikkel uw gelaat, word aan uzelf
Zooveel als moog'lijk ongelijk; in 't kort,
Vermom u zoo, — begluring is te duchten, —
Dat ge onerkend aan boord komt.

Perdita.

Naar ik zie,

Het stuk loopt zoo, dat ik almee een rol
Vervullen moet.

Camillo.

Daar is geen bidden voor. —
(*Tot* Florizel.) Zijt gij gereed?

Florizel.

Ontmoette ik zoo mijn vader,
Hij zou zijn zoon niet kennen. *(Hij grijpt naar zijn hoed.)*

Camillo.

Neen, gij moet
U zonder hoed behelpen. — Kom, princes! —
Ga nu; vaarwel, mijn vriend!

Perdita.

Heer, goeden dag.

Florizel.

O, Perdita, daar valt mij iets te binnen;
Hoor even hier.

(Zij spreken ter zijde.)

Camillo *(ter zijde).*

Het eerste wat ik doe, is dit: ik meld
Den koning deze vlucht, en ook waarheen;
En hoop hem te overreden, dat hij snel
Hen achtervolgt, en ik, als zijn geleider,
Sicilië wederzie, waarnaar mijn hart
Schier ziek'lijk hunkert.

Florizel.

Sta, Fortuin, ons bij! —
Wij zijn gereed, mijn vriend, en gaan naar 't strand.
(Florizel, Perdita *en* Camillo *af.*)

Autolycus.

Ik begrijp de heele zaak; ik heb genoeg gehoord. Een

open oor, een scherp oog en een vlugge hand zijn noodzakelijk voor een beurzensnijër; maar een fijne neus is ook een eerste vereischte, om voor de andere zintuigen het werk op te snuffelen. Ik zie, het is nu de tijd, dat het den onrechtvaardige voor den wind gaat. Wat zou dit al een ruil geweest zijn zonder fooi! En wat een prachtige fooi op zulk een ruil nog toe! Waarlijk, de goden zijn het dit jaar met ons eens, en wij kunnen zoo uit het vuistjen wel alles ondernemen, wat wij willen. De prins zelf is op een schelmstuk uit, daar hij zich van zijn vader wil wegscheren, en nog al met zoo 'n blok aan 't been. Als ik wel bedenk, zou het een staaltjen van mijn eerlijkheid wezen het aan den koning te vertellen, en daarom zal ik het niet doen; ik houd het eer voor een guitenstuk, het te verzwijgen; en zoo blijf ik liever aan mijn beroep getrouw.

(De oude Herder en zijn zoon STOFFEL *komen op.)*

Maar op zij, op zij; daar komt nog al meer werk voor een vurig brein; iedere hoek van een straat, iedere winkel, iedere kerk, iedere gerechtszitting, iedere terechtstelling geeft een ijverig man volop werk.

Stoffel.

Kijk, kijk, wat ben je d'r toch een! Er zit wezenlijk niets anders op, dan den koning te vertellen, dat zij een vondeling is, en geen kind van je vleesch en bloed.

Herder.

Neen, maar luister dan!

Stoffel.

Neen, maar luister dan!

Herder.

Ga je gang maar.

Stoffel.

Als ze niet van je vleesch en bloed is, dan heeft je vleesch en bloed den koning niets misdaan; en dan kan je vleesch en bloed niet door hem gestraft worden. Laat dat alles, wat je bij haar gevonden hebt, aan den koning zien, al die verborgenheden, behalve wat ze bij zich heeft natuurlijk; als je dat gedaan hebt, kun je de wet laten fluiten, dat verzeker ik je.

Herder.

Ik zal den koning alles vertellen, woord voor woord, ja, en de streken van zijn zoon er bij; ik zeg maar, dat het geen eerlijke jongen is, voor zijn vader niet en voor mij ook niet, daar hij er op uit was, om mij zwager van den koning te maken.

Stoffel.

Wezenlijk, je werdt er op zijn minst zwager van den koning door; en dan was je bloed meer waard geworden, ik weet niet hoeveel wel het ons.

Autolycus *(ter zijde)*.

Mooi bedacht, uilskuikens.

Herder.

Nu, laten wij dan naar den koning gaan; wat hier in dit pakjen is, zal wel maken, dat hij met de handen in 't haar zit.

Autolycus *(ter zijde)*.

Ik weet niet, of die aangifte de vlucht van mijn meester niet zou kunnen belemmeren.

Stoffel.

't Is maar te hopen, dat hij in zijn paleis is.

Autolycus *(ter zijde)*.

Al ben ik van nature niet eerlijk, kon ik het toch bij geval wel eens wezen; laat ik nu maar eerst dat kramers-

uitgroeisel in mijn zak steken. *(Hij neemt zijn valschen baard af. — Overluid.)* Wel zoo, broertjes, waar gaat dat naar toe?

Herder.

Naar 't paleis van den koning, met verlof van Uwe Edelheid.

Autolycus.

Wat heb je daar voor zaken? wat? met wien? den inhoud van dat pakjen, je woonplaats, naam, leeftijd, vermogen, beroep? alles wat er maar van je te weten is; komaan, biecht op.

Stoffel.

Wij zijn maar eenvoudige luî, heerschap.

Autolycus.

Gelogen; behaard en stoppelig ben je. Geen leugens, hoor; laat die maar aan de koopluî over, en die beschuldigen er dikwijls ons, soldaten, van; maar wij betalen er hen voor met klinkende munt, en niet met vlijmend staal; daarom geven zij ons geen schuld.

Stoffel.

Uwe edelheid had ons daar bijna juist zoo iets gegeven, maar gij hebt het op goede wijs teruggenomen.

Herder.

Zijt gij van het hof, heer, als het u belieft?

Autolycus.

Of het mij belieft of niet, ja, ik ben van het hof. Kunt gij de hofmanieren niet zien in dit gewaad? heeft mijn stap niet al het statige van het hof? komt de hoflucht van mij u niet in den neus? straalt de hoogheid van het hof niet van mij op uw geringheid af? Denk je, omdat ik me met je inlaat en je zaken je afvraag, dat ik geen

hoveling ben? Ik ben hoveling, van top tot teen; een man, die ginds je verlangen in de hand of tegen zal werken; daarom gelast ik je, mij opening van zaken te doen.

Herder.

Mijn zaak gaat den koning aan, heer.

Autolycus.

Wat voor een advokaat heb je daarvoor?

Herder.

Met uw verlof, heer, ik begrijp u niet.

Stoffel *(tot den Herder).*

Advokaat is, geloof ik, aan het hof zoo veel als present; zeg maar, dat je er geen hebt.

Herder.

Ik heb er geen, heer; ik heb geen fazant, geen haan of hen.

Autolycus *(ter zijde).*

Gelukkig wij, die niet zoo simpel zijn!
Toch had natuur als hen mij kunnen vormen;
En 'k wil daarom niet trotsch zijn.

Stoffel.

Dat moet toch wel een hoog heer van 't hof zijn.

Herder.

Zijn kleeding is er rijk genoeg toe, maar hij draagt ze niet netjes.

Stoffel.

Dat hij er wat vreemd uitziet, is een bewijs te meer, dat hij een heel voorname is; ik kan het wel zien aan de manier, waarop hij zijn tandenstoker gebruikt.

Autolycus.

Dat pakjen daar, wat is er in 't pakjen? en wat beteekent die doos?

Herder.

Heer, in dit pakje' en in die doos, daar zijn geheimen in, die niemand mag weten dan de koning zelf; en hij zal ze binnen 't uur weten, als ik hem maar te spreken kan krijgen.

Autolycus.

Oude, je hebt vergeefsche moeite gedaan.

Herder.

Waarom, heer?

Autolycus.

De koning is niet in zijn paleis; hij is aan boord gegaan van een nieuw schip, om zijn droefgeestigheid te verzetten en wat lucht te scheppen; want als je zulke ernstige zaken kunt begrijpen, moet je weten, dat de koning vervuld is van kommer.

Herder.

Ja, dat zegt men, heer; om zijn zoon, die een herdersdochter heeft willen trouwen.

Autolycus.

Als die herder nog niet in hechtenis is, zou ik hem raden, de vlucht te nemen; de vervloekingen, die hij te hooren, de pijnigingen, die hij te voelen krijgt, zouden menschen den ruggegraat, monsters het hart breken.

Stoffel.

Zoudt ge dat denken, heer?

Autolycus.

En niet alleen hij zal moeten lijden, wat het vernuft voor verschrikkelijkst, en wraakzucht voor bitterst kan uitdenken; maar al zijn naaste verwanten, tot in den vijftigsten graad, zullen allen onder beulshanden komen; het is wel te bejammeren, maar het is noodzakelijk. Zoo 'n oude schobbejak, die schapen hoedt en rammen

fokt, die wil zijn dochter tot princes maken! Sommigen zeggen, dat hij gesteenigd zal worden; maar die dood is veel te zacht voor hem, zeg ik; onzen troon in een schaapskooi te zetten! alle soorten van dood bij elkander zijn te geringe straf, en de eiselijkste dood is nog te zacht.

Stoffel.

Heeft die oude man ook een zoon, heer? hebt gij daar ook iets van gehoord, als het u belieft?

Autolycus.

Hij heeft een zoon, en die zal levend gevild worden; dan met honig ingesmeerd en boven op een wespennest gezet; daar zal hij blijven, tot hij voor drie kwart en een achtste dood is; dan zal hij weer bijgebracht worden met aqua vitæ of een ander heet aftreksel; dan zal hij, zoo rauw als hij is, op den heetsten dag, dien de almanak voorspelt, gezet worden tegen een steenen muur, waar de zon met zijn zuidelijkst oog op hem zal blikken en zal toezien, hoe vliegen hem langzaam doodsteken. Maar wat staan wij hier te praten over die verraderlijke schelmen; wij mogen om hun martelingen lachen, daar zij om hun misdrijven den dood ten volle verdienen! Zegt mij liever, — want gij schijnt mij eerlijke, eenvoudige lieden toe, — wat wilt gij bij den koning? Als ge mij wat beleefd en aardig behandelt, wil ik je wel aan boord en bij hem brengen, uwe personen aan den koning voorstellen en een goed woord voor je bij hem doen; en als er buiten den koning iemand is, die je wenschen vervullen kan, dan staat hier de man, die het doen zal.

Stoffel.

Hij schijnt een heel voorname te wezen; laat hem niet los, geef hem goud; want al is de voornaamheid ook nog zoo 'n onhandelbare beer, met een gouden ring kan men die toch dikwijls bij den neus leiden. Vertoon de

binnenvlakte van je beurs eens aan de oppervlakte van zijn hand, dan zijn we van alles af. Denk er aan: gesteenigd en levend gevild!

Herder.

Als ge zoo goed zoudt willen zijn de zaak voor ons in orde te brengen, hier is al het goud, dat ik bij mij heb; ik zal later nog eens zooveel geven en u dezen jongeling in onderpand laten, tot ik het u breng.

Autolycus.

Als ik gedaan heb, wat ik beloofd heb?

Herder.

Ja, heer.

Autolycus.

Goed, geef mij alvast die helft. — Zijt gij ook in deze zaak betrokken?

Stoffel.

Zoo eenigszins, heer; maar al moeten wij ons ook in dit geval het vel over de ooren laten trekken, hoop ik, dat het niet tot villen komen zal.

Autolycus.

Zooals in dat geval van den herderszoon, niet waar? — aan de galg met hem, als afschrikwekkend voorbeeld voor anderen!

Stoffel.

Een troost, een mooie troost! — Wij moeten naar den koning toe en hem al die vreemde dingen laten zien; hij moet weten, dat zij in het geheel uw dochter niet is, en mijn zuster ook niet; anders is het met ons gedaan. — Heer, ik zal u even zooveel geven als deze oude man, als de zaak is afgeloopen; en ik blijf, zooals hij gezegd heeft, als onderpand, tot het u gebracht is.

Autolycus.

Ik wil u vertrouwen. Gaat vooruit naar het strand; houdt rechts aan; ik heb even hier nog wat te doen, en volg u dadelijk.

Stoffel.

Die man is een zegen voor ons, inderdaad een zegen, om het bij zijn waren naam te noemen.

Herder.

Laten wij vooruitgaan, zooals hij het bevolen heeft; hij werd ons door den hemel gezonden om ons goed te doen.

(De oude Herder en Stoffel *af.)*

Autolycus.

Als ik lust had eerlijk te wezen, dan zou blijkbaar Fortuin het toch niet gedoogen; zij laat mij buit in den mond regenen. Een dubbele kans lacht mij nu toe: goud, en de gelegenheid om den prins, mijn meester, van dienst te zijn; wat later nog wel, wie weet hoe, op mijn voordeel kan uitloopen. Ik zal deze twee mollen, deze blinde schepsels, bij hem aan boord brengen; als hij het wenschelijk vindt, ze weer aan strand te zetten, daar hun verzoek bij den koning hem volstrekt niet betreft, dan mag hij mij gerust voor mijn al te grooten dienstijver een schobbejak noemen; want voor dien titel, en de schande, die er aan hangt, ben ik ongevoelig. Ik wil hem die twee voorstellen; wie weet, waar het goed voor is.

(Autolycus *af.*)

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Sicilië. *Een zaal in het paleis van* LEONTES.

LEONTES, CLEOMENES, DION, PAULINA *en Anderen komen op.*

Cleomenes.

Genoeg hebt gij gedaan, mijn vorst, geboet
Gelijk een heil'ge; wat gij ook misdeedt,
Uw schuld hebt gij gedelgd, door diep berouw
Die meer dan afbetaald; doe eind'lijk dan
Wat ook de hemel deed: vergeet uw zonde,
En schenk uzelf vergiff'nis.

Leontes.

Neen, zoolang
Ik harer en haar deugd herdenk, gedenk ik
Mijn wandaad tegen haar; en immer denk ik,
Hoe 'k aan mijzelf de handen sloeg, mijn troon
Van erfgenaam beroofde, ja, de liefste,
De beste gâ verdelgde, waar ooit man
Zijn hoop op bouwde.

Paulina.

Waar, te waar, mijn vorst

Ja, huwdet ge alle vrouwen een voor een,
Of voegdet gij van allen 't beste saam
Tot één volmaakte vrouwe, weergaloos
Bleef die door u gedoode.

Leontes.

Ja, gedood,
Door mij gedood! Ik deed het; maar 't is wreed
Te zeggen, dat ik 't deed; 't is even bitter
Op uwe tong, als in mijn ziel; o, beste,
Spreek zelden zoo.

Cleomenes.

O, eed'le vrouw, doe 't nimmer;
Zeg duizend and're dingen, en gij doet
Aan 't rijk meer voordeel, en aan uwe goedheid
Meer eere.

Paulina.

'k Weet het, gij zijt een van hen,
Die weer een bruiloft wenschen.

Cleomenes.

Wenscht gij 't niet,
Dan deert u 't rijk niet, noch de toekomst van
Zijn koninklijken naam; dan denkt gij niet,
Wat rampen, als de vorst geen nakroost heeft,
Dit land bedreigen, hèn verzwelgen kunnen,
Die niet bij tijds 't gevaar bezweren. Zou 't
Geen vroomheid zijn, der doode rust te gunnen?
Geen vroomheid, — tot herstel van 't koningshuis,
Tot troost voor nu en tot toekomstig heil, —
Den koning weer een gade in de' arm te voeren,
Een lieve bruid?

Paulina.

Geen enkele is dit waardig
Na haar, die niet meer is. Ook wil de godheid,

Dat haar verborgen raadslag word' vervuld;
Of heeft de god Apollo niet verklaard,
En was het de inhoud niet der godspraak, dat
Leontes nooit een erfgenaam zou hebben,
Eer zijn verloren kind gevonden werd?
En ach! dat dit gebeuren zal, weerstreeft
Zoozeer des menschen rede, als dat mijn man,
Antigonus, den boei van 't graf verbrekend,
Weer voor mij stond; en die, voorwaar, bezweek
Te zamen met het kind. Zoo raadt gij dus
Den koning aan, de goden te trotseeren,
Hun wil te niet te doen. — (*Tot* LEONTES.) Zorg niet
[voor erven;
Het rijk vindt wel een heerscher; Alexander
Liet aan den waardigste zijn rijk; zoo kon
De beste hem vervangen.

Leontes.

O Paulina,
Ik weet, hoe gij Hermione in 't graf
In eere houdt; — o, hadde ik naar uw raad
Mij steeds geschikt! dan mocht ik nog dit uur
In 't zielvol oog haar blikken, en een schat
Haar nemen van de lippen, —

Paulina.

Die bij 't geven
Nog rijker bleven.

Leontes.

Ja, gij spreekt de waarheid;
Geen vrouw als zij; daarom, geen vrouw; erlangde
Een mind're hooger eer, haar zaal'ge geest
Keerde in haar sterf'lijk huis, en diep gekrenkt
Verscheen zij hier, waar ik mij schuldig ken,
En vroeg: „Waartoe dit mij?"

Paulina.

Waar' 't in haar macht,
Zij had er recht toe.

Leontes.

Ja; maar 't zou mij drijven,
Die and're vrouw te dooden.

Paulina.

O, ik deed zoo;
Waarde ik zoo om, ik zeide u: „Blik haar thans
In 't oog, en zeg mij, door wat doffen gloed
Zij u bekoorde"; ik krijschte, dat mijn stem
U 't oor verscheurde; en dan riep ik u toe:
„Herdenk mijn oogen".

Leontes.

Sterren! 't waren sterren,
Alle and're oogen doovend! — Ducht geen vrouw;
Ik wil er geen, Paulina.

Paulina.

Wilt gij zweren,
Nooit meer te huwen, dan met mijn verlof?

Leontes.

Neen, nooit, Paulina; bij mijn eeuwig heil.

Paulina.

Gij zijt, mijn heeren, bij deze' eed getuigen.

Cleomenes.

Te zwaar is uw beproeving.

Paulina.

Tot eene and're,
Hermione gelijk, alsof ze op nieuw
In 't leven trad, —

Cleomenes.

O, 'k bid u —

Paulina.

'k Heb gedaan;
Slechts dit nog: wilt gij weder huwen, heer;
Wilt gij volstrèkt, volstrèkt; geef mij dan 't ambt
Voor u de keus te doen; zij zal zoo jong
Niet wezen als uw voor'ge, maar zóó lief'lijk,
Dat, waarde uw eerste rond, zij vreugd gevoelde,
Haar in uw arm te zien.

Leontes.

Paulina, gij
Vriendin, geen huw'lijk, dan als gij 't verlangt.

Paulina.

En dit zal zijn, als ooit uw eerste gade
Weer ademt, eerder niet.

(Een Edelman komt op.)

Edelman.

Een jong'ling, die prins Florizel zich noemt,
Zoon van Polyxenes, met zijn vorstin,
De schoonste, die mijn oog ooit zag, begeert
Bij u, mijn vorst, te worden toegelaten.

Leontes.

Hoe kan dit zijn? Hij komt niet met den glans
Zijn hoogen vader waardig; dit bezoek,
Zoo plots'ling, zoo geheel onaangemeld,
Is niet vooruit beraamd; het is gedwongen
Door nood of toeval. — Hoe is zijn gevolg?

Edelman.

Slechts klein, van weinig aanzien.

Leontes.

En gij zegt,
Zijn gade is bij hem?

Edelman.

Ja; en 't komt mij voor,
Zij is op aarde 't onwaardeerbaarst wezen,
Dat ooit de zon bestraald heeft.

Paulina.

O, Hermione,
Zooals een nieuw're tijd zich beter roemt
Dan 't beet're, dat verging, zoo moet uw graf
Hier wijken voor wat is. Gijzelf, heer, hebt
Geschreven, — maar uw schrift is kouder thans
Dan zij, die gij bezongt, — „De wereld zag
Haar weergâ nooit, noch zal die zien"; — zóó rees
Uw loflied van haar schoonheid; laag is de ebbe,
Zegt gij nu: „'k Zag een betere."

Edelman.

Eed'le vrouw,
Vergeef me; de eene heb ik schier vergeten, —
Vergeef me; — de and're, boeit zij eens uw oog,
Dan boeit zij ook uw tong. Waar' zij van zins
Een nieuwe leer te stichten, geen belijder
Van and're leer bood weerstand; ieder volgde
Op woord of wenk van haar.

Paulina.

Toch vrouwen niet?

Edelman.

Zij wint der vrouwen hart, omdat ze een vrouw is,
Meer waard dan eenig man, — der mannen, wijl
Zij 't puik der vrouwen is.

Leontes.

Cleomenes,
Ga met uw eed'le vrienden; breng haar hier;
Ons hart verlangt er naar.

(Cleomenes *en eenige Edelen af.*)

Toch is het vreemd,
Dat hij zoo plots'ling komt.

Paulina.

Hadde onze prins,
O, dat juweel! dit uur beleefd, hoe ware
Dit juist een span geweest; er was geen maand
Verschil in leeftijd.

Leontes.

O, ik bid u, zwijg!
Gij weet, als gij hem noemt, dan sterft hij mij
Op nieuw. Voorwaar, als ik dien prins nu zie,
Dan wekt uw woord bij mij gedachten op,
Die mij tot waanzin drijven konden. — Ziet,
Daar komen zij.

(Florizel *en* Perdita, *door* Cleomenes *en andere Heeren begeleid, komen op.*)

Prins, houd uw moeder steeds in eere, die
U zoo volkomen 't evenbeeld deed zijn
Uws hoogen vaders. Ware ik eenentwintig, —
Zoozeer gelijkt ge trek voor trek uw vader,
Zóó in uw houding, — 'k noemde u daad'lijk broeder,
Als hem weleer; 'k sprak van een snaakschen streek,
Weleer door ons bedreven. Hart'lijk welkom!
Gij en uw schoone gade, of eer godinne! —
Helaas! 'k verloor twee kind'ren, die op aard
Niet min bewond'ring hadden kunnen wekken
Dan gij, bevallig paar! en dan verloor ik, —

En alles eigen schuld! — het bijzijn en
De vriendschap van uw eed'len vader, dien
Ik steeds, hoe ook door leed gebogen, toch
Nog eens hoop weer te zien.

Florizel.

Het is zijn last,
Die mij Sicilië doet bezoeken; 'k breng
Van hem de warmste groeten, die een koning
Zijn broeder zenden kan; en had verzwakking,
Die 't klimmend jarental verzelt, zijn krachten
Niet aangegrepen, zeker had hijzelf
't Land en de zeeën, die uw tronen scheiden,
Gemeten, om zijn vriend te zien, bemind, —
Zoo sprak hij, — boven allen, die op aard
Thans scepters voeren.

Leontes.

O, mijn eed'le broeder!
Het leed, dat ik u heb gedaan, doorknaagt
Mijn hart op nieuw, en deze uw broedergroet,
Zoo wonderlieflijk, stelt in 't volle licht,
Hoe traag ik achterbleef. — Wees welkom hier,
Als 't voorjaar aan onze aard. En heeft hij ook
Deez' parel aan het woest, — voor 't minst onzacht, —
Geweld des fellen zeegods blootgesteld,
Om hem te groeten, die haar moeite onwaard is,
Veel minder zulk een waagstuk heeft verdiend?

Florizel.

Doorluchte vorst, zij komt van Libya.

Leontes.

Waar de eed'le Smalus, vorst en krijgsheld tevens,
Gevreesd en toch bemind is?

Florizel.

Heer, van daar;
Van hem, wiens tranen, bij het afscheidnemen,
Getuigden voor zijn vaderhart; van ginds
Stuwde ons een goede zuidenwind hierheen,
Waar ik mij van mijns vaders opdracht kwijt
Door dit bezoek; ik heb mij aan het strand
Van 't meerendeel van mijn gevolg gescheiden;
Zij steev'nen naar Boheme met bericht,
Niet slechts van mijn geluk in Libya,
Maar van de welbehouden aankomst hier
Van mij en mijne gade.

Leontes.

De eeuw'ge goden,
Zij houden ied're ziekte ver, zoolang
Gij hier verwijlt! Gij hebt den besten vader,
In deugd en eere rijk; en toch heb ik
Dat heilig hoofd door euveldaad belaagd,
Waarvoor de hemel mij in zijnen toorn
Van erfgenaam verstak, maar uwen vader,
Gelijk hij wel verdiende, heeft gezegend
Met u, die zijner waard zijt. Wat ware ik,
Mocht ik nu ook op zoon en dochter staren,
Zoo heerlijk als gij zijt!

(Een Edelman komt op.)

Edelman.

Verheven vorst,
Wat ik bericht, zou ongelooflijk zijn,
Wanneer 't bewijs niet volgde. Denk u, heer,
Boheme's vorst zendt zelf zijn groet, door mij;
En vraagt, dat gij zijn zoon in hecht'nis houdt,
Die alles, rang en eer en plicht, vergetend,

Zijn vader en zijn erfland is ontvloden,
En met een herdersdochter.

Leontes.

Zeg, waar is hij?

Edelman.

Hier in uw stad; ik kom van hem vandaan.
Ik spreek verward, zooals voor mijn verbazing
En voor mijn boodschap past. Terwijl hij reeds
Naar 't hof zich spoedde, — om, denk ik, na te jagen
Dit schoone paar, — ontmoet hij op zijn weg
Den vader dezer schijnprinces en ook
Haar broeder, die te zaam het land verlieten
Met dezen jongen prins.

Florizel.

Camillo valsch!
Wiens eer en trouw nog immer weerstand boden
Aan ied'ren storm!

Edelman.

Leg 't aan hemzelf te last;
Hij is bij uwen vader.

Leontes.

Wie? Camillo?

Edelman.

Camillo, heer! ik sprak hem; hij nam juist
Die arme zondaars in 't verhoor; zulk sidd'ren
Zag ik nog nooit; zij knielen, kussen 't stof,
Verpanden lijf en ziel bij ieder woord;
De vorst blijft doof, en dreigt hen te doen sterven
Door meer dan eenen dood.

Perdita.

Mijn arme vader!

De hemel zond verspieders uit; hij wil
Ons niet verbonden zien.

Leontes.

Zijt gij gehuwd?

Florizel.

Wij zijn 't niet, heer; 't schijnt niet te mogen zijn.
De sterren, zie ik, kussen eer de dalen; —
Niet beter staat de kans voor hoog en laag.

Leontes.

Is zij de dochter van een koning?

Florizel.

Ja,
Zoodra zij eens mijn vrouw is.

Leontes.

Dit ééns zal, bij den spoed van uwen vader,
Wel langzaam komen! 't Is mij leed, zeer leed,
Dat gij u van zijn liefde hebt vervreemd,
Waaraan uw plicht u bond; ook is 't mij leed,
Dat gij bij schoonheid niet ook rang verkoort,
Opdat zij de uwe wierd.

Florizel.

Houd moed, geliefde;
Moge een vijandig noodlot bij mijn vader
Zich voegen, en ons jagen, 't heeft geen macht,
De liefde tusschen ons te storen. — Heer,
Herdenk, hoe ge eens niet meerder jaren hadt,
Dan ik nu tel, en wees met die herdenking
Mijn pleitbezorger; u toch staat mijn vader
Het kost'lijkst toe, als waar' 't een kleinigheid.

Leontes.

O, dan bid ik hem om uw kostb're schoone,
Die hij zoo nietig rekent.

Paulina.

Heer, mijn vorst,
Uw oog is nog te jong; uw koningin
Was, stervend zelfs, éer zulke blikken waard,
Dan zij, op wie gij staart.

Leontes.

Ik dacht aan haar,
Juist thans, bij dit mijn staren. — (*Tot* Florizel.) Maar [uw beê
Wacht antwoord nog. Ik wil naar uwen vader;
Brengt uw verlangen niet uw eer ten val,
Dan vindt het mij een vriend, die u begunstigt;
En zóó ga ik hem tegen; volg mij dus,
En zie, hoever ik 't breng; kom, waarde prins!
(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Voor het paleis van Leontes.

Autolycus *en een Edelman komen op.*

Autolycus.

Zeg mij toch, heer, zijt gij bij dit verhaal tegenwoordig geweest?

Eerste Edelman.

Ik ben bij de opening van het pakjen geweest, en heb den ouden herder hooren vertellen, hoe hij het gevonden had; daarop kregen wij, toen het eerste oogenblik van stomme verbazing voorbij was, allen last heen te gaan; slechts dit nog, ik hoorde, naar mij dacht, den herder zeggen, dat hij het kind gevonden had.

Autolycus.

Ik zou bijzonder graag weten, hoe het afliep.

Eerste Edelman.

Ik geef slechts een afgebroken bericht van de zaak; — maar de veranderingen, die ik zag op het gelaat van den koning en van Camillo, teekenden de hoogste verbazing; ze staarden elkander aan, alsof de oogen uit de kassen moesten springen; er was spraak in hun verstomd staan, welsprekendheid in hun gebaren; zij staarden, alsof zij een tijding kregen van een wereld die gered was, of van een die vergaan was; een heftige plotselinge gemoedsbeweging was bij hen op te merken; maar de scherpzinnigste toeschouwer, die niet meer wist dan hij zag, kon niet zeggen, of het de uiting was van vreugde of van smart; doch zeker, het moest het toppunt van een van beide wezen.

(Een ander Edelman treedt op.)

Daar komt iemand, die er misschien meer van weet. — Wat nieuws weet ge nog, Rogero?

Tweede Edelman.

Niets dan vreugdevuren; het orakel is vervuld; 's konings dochter is gevonden; er is in dit uur zooveel wonderbaars aan het licht gekomen, dat balladedichters niet in staat kunnen zijn het uit te drukken.

(Een derde Edelman komt op.)

Daar komt de hofmeester van vrouwe Paulina; die kan u meer vertellen. — Hoe staat het nu, heer? Die geschiedenis, die men waar noemt, gelijkt zoo op een sprookjen van den ouden tijd, dat de waarheid er van zeer verdacht wordt. Heeft de koning zijn erfdochter gevonden?

Derde Edelman.

Ja, 't is zeker waar, als ooit de waarheid door getuigenissen werd uitgemaakt; als gij die hoort, zult gij er op zweren, dat gij het ziet, zulk een overeenstemming is er in de bewijzen. De mantel van de koningin Hermione, — haar kleinood aan den hals van het kind; — de brieven van Antigonus, die er bij gevonden werden en waarin zijn hand duidelijk erkend wordt; het vorstelijk voorkomen van het meisjen, geheel als van hare moeder; — en nog veel andere bewijzen toonen met volle zekerheid aan, dat zij de dochter van den koning is. Hebt gij de ontmoeting van de twee koningen gezien?

Tweede Edelman.

Neen.

Derde Edelman.

Dan hebben uw oogen iets gemist, dat men moest zien, maar niet kan beschrijven. Daar hadt ge kunnen zien, hoe de eene vreugde de andere kroonde; zoo, juist zoo, dat het scheen, alsof het verdriet weende, omdat het van hen afscheid moest nemen, want hun vreugde baadde in tranen. Dat was een oogenopslaan, een opheffen der handen, een verandering der wezenstrekken, dat men ze nog slechts aan de kleeding, niet meer aan het gelaat kon onderkennen. Onze koning, juist toen hij over het weervinden van zijne dochter buiten zichzelf was, roept uit, alsof die vreugde in eens een verlies was geworden: „O uwe moeder, uwe moeder!" en vraagt dan den Bohemer vergiffenis, en omhelst dan zijn schoonzoon, en klemt dan zijn dochter in zijn armen, en dankt dan weer den ouden herder, die er bij staat als een verweerde fontein uit overouden tijd. Van zulk een ontmoeting heb ik nooit gehoord; zij verlamt ieder verhaal, dat haar zou willen volgen, en maakt iedere schildering tot kladwerk.

Tweede Edelman.

Maar zeg mij eens, wat werd er van Antigonus, die het kind wegbracht?

Derde Edelman.

Al weer als een oud sprookjen, altijd belangrijk genoeg om weer te vertellen, al is ook het geloof in slaap, en geen oor meer open. Hij werd verscheurd door een beer; dit getuigt de zoon van den herder; en die heeft tot borg niet alleen zijn eenvoudigheid, — die zeer groot schijnt te zijn, — maar ook een zakdoek van hem, en ringen, die Paulina herkent.

Tweede Edelman.

Wat werd er van zijn schip en van zijn gevolg?

Derde Edelman.

Verongelukt, op hetzelfde oogenblik, dat hun meester om het leven kwam, en voor de oogen van den herder; zoodat alles, wat medewerkte om het kind te vondeling te leggen, juist verloren ging, toen het kind gevonden werd. Maar, o! welk een treffende strijd, tusschen vreugde en smart, werd in Paulina gestreden. Zij sloeg de oogen ter aarde, om het verlies van haar echtgenoot te betreuren, maar richtte ze toen weer ten hemel, om de vervulling van de godspraak; zij hief de princes van den grond op en sloot haar zoo in de armen, alsof zij haar aan haar hart wilde vastklinken, om nooit weer gevaar te loopen haar te verliezen.

Eerste Edelman.

De grootschheid van het schouwspel was het waard, dat koningen en prinsen er bij waren; want koninklijk waren de spelers, die het opvoerden.

Derde Edelman.

Een van de roerendste trekken, — hij hengelde naar

mijn oogen, maar bekwam het water, niet den visch, — was, bij het verhaal van den dood der koningin en de aanleiding er toe, — door den koning treffend beleden en betreurd, — toen de spanning zijn dochter door het hart sneed, tot ze, van het eene teeken van smart in het andere vallend, met een hartbrekend „O!" ik zou bijna zeggen, tranen bloedde, want, dit weet ik, mijn hart weende bloed. Die 't meest van steen was, verschoot van kleur; sommigen bezwemen; allen treurden; als de geheele wereld het had kunnen zien, had het wee de geheele aarde vervuld.

Eerste Edelman.

Zijn zij naar het hof teruggekeerd?

Derde Edelman.

Neen, omdat de princes hoorde van het standbeeld harer moeder, dat op het landgoed is van Paulina, — een kunststuk van veeljarigen arbeid, en nu pas voltooid door dien grooten Italiaanschen meester Julio Romano; die, als hijzelf onsterfelijk was en aan zijn werk den adem kon inblazen, de natuur van de markt zou dringen, zoo volkomen bootst hij haar na; zoo gelijk aan Hermione heeft hij Hermione gemaakt, dat, zoo men zegt, men tot haar zou spreken en op antwoord hopen; daar zijn zij met al het vurig verlangen der liefde heengegaan, en daar zijn zij ook van plan te avondmalen.

Tweede Edelman.

Ik dacht wel, dat ze daar iets belangrijks aan de hand had, want van Hermione's dood af, heeft ze dagelijks altijd twee- of driemaal geheel in stilte dat afgelegen huis bezocht. Willen wij er ook heengaan, en met ons gezelschap de jubelende schaar vergrooten?

Eerste Edelman.

Wie zou er willen wegblijven, die het voorrecht heeft

er ook bij te mogen komen? Ieder oogwenk zal er een nieuwe vreugde geboren worden; onze afwezigheid zou ons achteloos doen blijken om er kennis van te dragen. Laat ons gaan. *(De Edellieden af.)*

Autolycus.

Nu, als de vlekken van mijn vorig leven niet op mij kleefden, dan regende het gunsten op mijn hoofd. Ik heb den ouden man en zijn zoon bij den prins aan boord gebracht; ik heb hem verteld, dat ik hun van een pakjen en van God weet wat meer had hooren spreken; maar hij was toen overdol op de herdersdochter, — daar hield hij haar toen voor, — die nog al zeeziek begon te worden, en hij niet veel minder, toen het booze weer aanhield; en zoo bleef het geheim nog verborgen. Maar dit doet er niet toe; want al had ik het geheim ook ontdekt, dan had het toch al dat andere, dat ik op mijn rekening heb, niet goed gemaakt. — Daar komen zij aan, wien ik tegen mijn bedoeling in goed heb gedaan, en al in de volle schittering van hun geluk.

(De Herder en zijn zoon Stoffel *komen op.)*

Herder.

Nu, jongen, ik ben al over het kinderen-krijgen heen; maar uw zoons en dochters zullen allen geboren edellieden zijn.

Stoffel (*tot* Autolycus).

Dat treft goed, man! Gij hebt laatst geweigerd met mij te vechten, omdat ik geen geboren edelman was; ziet ge deze kleêren? zeg nu eens, dat je ze niet ziet, en niet gelooft, dat ik een geboren edelman ben; je zoudt even goed kunnen zeggen, dat deze kleeren geen geboren edellieden zijn. Heet het mij eens liegen, probeer het eens; en je zult ondervinden, of ik nu geen geboren edelman ben.

Autolycus.

Ik weet het, heer, nu zijt gij een geboren edelman.

Stoffel.

Ja, en ik ben het aldoor geweest deze vier uren.

Herder.

En ik ook, jongen.

Stoffel.

Gij ook, zeker; — maar ik was een geboren edelman voor mijn vader; want de zoon van den koning nam mij bij de hand, en noemde mij broeder; en toen noemden de twee koningen mijn vader broeder; en toen noemden de prins, mijn broeder, en de princes, mijn zuster, mijn vader vader; en toen weenden wij; en dat waren de eerste edelmanstranen, die wij ooit vergoten.

Herder.

Als wij in 't leven blijven, zoon, kunnen wij er nog vele vergieten.

Stoffel.

Ja, of het was anders een hard gelag, nu wij eens in zoo 'n onfortuinigen toestand zijn.

Autolycus.

Ik verzoek u nederig om vergiffenis, heer, voor alles, wat ik tegen uwe edelheid misdreven heb, en om genadige voorspraak bij den prins, mijn meester.

Herder.

Kom, mijn jongen, doe dat; nu wij edellieden zijn, moeten wij edel wezen.

Stoffel.

Wilt gij uw leven beteren?

Autolycus.

Ja, als uwe edele edelheid dit verlangt.

Stoffel.

Geef mij de hand; ik wil den prins zweren, dat je zoo 'n eerlijke brave kerel bent, als er een in Boheme loopt.

Herder.

Je moogt het zeggen, maar niet zweren.

Stoffel.

Het niet zweren, nu ik een edelman ben? Laten boeren en burgerluî het zeggen, ik wil het zweren.

Herder.

Maar als het nu eens valsch was, jongen?

Stoffel.

Al is het zoo valsch, als iets, een echt edelman mag het bezweren om zijn vriend pleizier te doen; — en ik wil den prins zweren, dat je een flinke kerel bent, waar men op aan kan, en dat je je nooit zult bedrinken; al weet ik wel, dat je geen flinke kerel bent, waar men op aan kan, en dat je je wel zult bedrinken; maar ik wil er op zweren; en ik wou, dat je een flinke kerel waart, waar men op aan kan.

Autolycus.

Ik zal mijn best doen, heer, zooveel ik kan.

Stoffel.

Ja, en word op alle manieren een flinke kerel! Als ik er niet verbaasd van sta, dat je het hart hebt je te bedrinken, terwijl je toch geen flinke kerel bent, dan laat ik me villen. — Hoor! de koningen en de prinsen, onze bloedverwanten, gaan op weg om de koningin haar afbeeldsel te zien. Kom, volg ons; wij willen je begunstìgers zijn.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een zaal in de woning van PAULINA.

LEONTES, POLYXENES, FLORIZEL, CAMILLO, PAULINA *en Gevolg komen op.*

Leontes.

O, goede en waardige vriendin, wat troost
Ontving ik niet van u!

Paulina.

Wat ik, mijn vorst,
Niet goed mocht doen, was immer welgemeend.
Gij hebt mijn diensten alle rijk beloond;
Maar dat gij thans, met uw gekroonden broeder,
En de erven uwer tronen, thans verloofd,
Mijn need'rig huis bezoeken wilt, dit is
Een overmaat van gunst, die heel mijn leven
Naar eisch niet kan erkennen.

Leontes.

O, Paulina!
Die eer is u slechts moeite. Doch wij kwamen
Het beeld zien onzer koningin, en hebben
In uw vertrekken menig stuk bewonderd
Om zeldzaamheid of schoonheid, maar wij zagen
Niet, wat mijn dochter zoo verlangt te zien,
Haar moeder's beeld.

Paulina.

Zooals zij zelf in 't leven,
Zoo weêrgâloos is ook haar zielloos beeld;
Het overtreft, wat ge immer hebt gezien,
Wat menschenhand ooit schiep; en daarom plaatste
Ik 't op zichzelf. 't Is hier; zie thans het leven

Zoo levend nagebootst, als ooit de slaap
Den dood kon doen; aanschouw 't en zeg: 't is goed.
(PAULINA *trekt een gordijn weg; men ziet*
HERMIONE *als standbeeld.*)
Gij zwijgt, dit zie ik gaarne: 't is een tolk
Van uw bewond'ring; doch spreek gij nu 't eerst: —
Mijn vorst, gelijkt het niet?

Leontes.

Alsof zij leefde! —
Bestraf mij, dierbaar marmer; dan zeg ik:
Gij zijt Hermione; of neen, gij zijt het
Om 't niet-bestraffen: want zij was zoo zacht
Gelijk een kind, gelijk de liefde zelf. —
Maar toch, Paulina, had Hermione
Die rimpels niet; zij was zoo oud nog niet,
Lang niet, als 't beeld haar toont.

Polyxenes.

O, lange niet.

Paulina.

Te grooter dan de kunst van dezen meester,
Die zestien jaar verstrijken liet, haar vormt
Als waar' zij 't nu.

Leontes.

Zooals ze nu kon zijn,
Mijn troost, mijn heil in 't leven, niet, als thans,
De wroeging van mijn ziel. O ja, zoo stond ze,
Met vorst'lijk leven, — maar een leven, warm,
En dit is koud, — toen ik haar liefde vroeg!
Ik sta beschaamd; verwijt mij 't marmer niet,
Van harder steen te zijn? — O, heerlijk beeld,
Een tooverkracht is in uw majesteit,
Die mij mijn schuld weer oproept, en den geest

Van uw ontroerde dochter zoo bezweert,
Dat zij als steen met u daar staat.

Perdita.

Vergun,
En noem 't geen bijgeloof, dat ik hier kniel
En om haar zegen smeek. — O, koningin,
Gij moederlief, die stierft, toen ik begon,
O laat uw hand mij kussen.

Paulina.

Neen, bedaard;
Het beeld is pas hier neergezet; de kleuren
Zijn nog niet droog.

Camillo.

Heer, al te diep drukte uwe smart u neer;
Geen zestien winters konden die verwaaien,
Geen zestien zomers drogen. Schier geen vreugd
Leefde ooit zoo lang; smart nooit, die stierf
Veel eerder in haar tranen.

Polyxenes.

Dierb're broeder,
Vergun, dat hij, die eens dit leed u bracht,
Van zooveel u ontlaste, als hij gewillig
Zichzelven oplaadt.

Paulina.

Inderdaad, mijn vorst,
Hadd' ik gedacht, dat u het zien van 't beeld
Zoo treffen zou, ik had, — want mijn is 't marmer, —
Het niet getoond.

Leontes.

Neen, trek 't gordijn niet toe.

Paulina.

Gij moogt niet langer staren; uw verbeelding
Deed straks u nog beweging zien.

Leontes.

Het zij;
'k Mag sterven, als ik niet reeds dacht, dat zij —
Wie was het, die dit maakte? Zie, mijn broeder,
Zoudt gij niet zweren, 't ademt, en die aad'ren
Bevatten werk'lijk bloed?

Polyxenes.

't Is meesterwerk;
Het leven zelf schijnt warm op hare lippen.

Leontes.

En ook in 't starend oog is er beweging,
Hier spot de kunst met ons.

Paulina.

Ik sluit de nis;
Mijn vorst, gij zijt uzelf niet meer en zoudt
Het levend wanen.

Leontes.

Vriend'lijke Paulina,
Laat mij dit wanen twintig jaren lang;
Geen schranderheid ter wereld evenaart
In weelde dezen waanzin. Neen, laat af!

Paulina.

Het spijt me, ik trof u diep; en toch, ik kan
Nog meer u schokken.

Leontes.

Doe het dan, Paulina;
Want deze ontroering heeft meer lieflijkheid,
Dan een'ge laaf'nis van het hart. — Maar zie,
Alweer een ademtocht! Wat beitel kon

Ooit de' adem beit'len? Niemand spott' met mij;
Ik wil haar kussen.

Paulina.

Beste vorst, laat af;
Nog nat is 't rood op hare lip; gij zoudt
Het door een kus bederven en uzelf
Met olieverf bevlekken. — Ik trek toe.

Leontes.

In twintig jaren niet.

Perdita.

O, even lang
Kon ik hier staan, en staren.

Paulina.

Een van tweeën:
Verlaat deez' zaal, of houdt u voorbereid
Op meer betoov'ring nog. Kunt gij 't aanschouwen,
Dan laat ik 't beeld bewegen, tot u komen,
De hand u reiken. Maar dan zult gij meenen, —
Wat ik betwist, — dat hier een booze macht
Mij bijstand leent.

Leontes.

Wat gij haar ook laat doen,
Met vreugde zie ik 't aan; wat gij laat spreken,
Met vreugd zal ik het hooren; even goed
Kunt gij haar spraak verleenen als beweging.

Paulina.

Wek op dan uw geloof; staat allen stil;
En wie mocht wanen, 't is verboden kunst,
Die ik hier drijf, hij moge gaan.

Leontes.

Ga voort;
Geen voet verroer' zich!

Paulina.

Wek haar dan, muziek!

(Muziek.)

Het uur is daar; daal af, geen steen meer; nader;
Tref allen met verbazing, die het zien;
Ik sluit uw graf; beweeg u; kom! vermaak
Den dood uw stille rust; het heerlijk leven
Ontboeit u thans.

(Hermione *daalt af.*)

Gij ziet het; zij beweegt;
Ontstel u niet; haar doen zal heilig zijn
Gelijk mijn tooverkunst; wend u niet af,
Vóór gij haar nogmaals sterven ziet, want dan
Doodt gij haar dubbel. O, reik haar uw hand;
Gij vroegt, toen zij nog jong was, hare liefde;
Thans, ouder, vraagt zij de uwe.

Leontes.

O, zij is warm;

(Hij omhelst haar.)

Deez' tooverij is heilig, heilzaam als
Het onderhoud van 't leven.

Polyxenes.

Zij omarmt hem!

Camillo.

Zij hangt hem aan den hals!
Behoort ze aan 't leven, dat ze dan ook spreke.

Polyxenes.

O ja, en openbaar, hoe zij geleefd heeft,
En hoe de dood haar vrij gaf.

Paulina.

Dat ze leeft,
Werd het u slechts verteld, gij zoudt er wis

Als bij een sprookje' om spotten; maar gij ziet,
Zij leeft, al zwijgt ze nog. Hebt slechts geduld; —
Wees gij, princes, ons hier tot hulpe; kniel,
Smeek om uw moeder's zegen!

(Zij brengt PERDITA *nader, die voor* HERMIONE *nederknielt.)*

Wend u om,
Beminde vrouw; zie, onze Perdita,
Zij is gevonden.

Hermione.

Ziet, o goden, af,
En giet uw zegen, uit uw heil'ge schalen,
Op 't hoofd van mijne dochter! — Zeg mij, kind,
Hoe gij gered werdt, hoe ge leefdet, hoe
Ge uw vaders hof gevonden hebt; want hoor,
Daar mij Paulina meldde, hoe 't orakel
Nog uw behoud deed hopen, hield die hoop
Me in 't leven voor deez' dag.

Paulina.

O neen, thans niet;
Want allen zouden willen vragen, melden,
En zoo 't genot u storen. — Gaat nu, allen,
Die kost'lijk hebt gewonnen, deelt uw jubel
Aan allen mee. Ik, oude tortel, kies
Me een dorren boom, en wil er mijn gemaal,
Die nimmer wederkeeren zal, betreuren,
Tot ook mijn tijd er is.

Leontes.

O stil, Paulina;
Gij moet een gade u nemen naar mijn wil,
Als ik naar de' uwen; dit is uitgemaakt,
't Is een verdrag. Gij vondt voor mij mijn vrouw;
Hoe, blijft nog te onderzoeken, want ik zag
Haar, dacht me, dood, en stortte meen'ge bede,

En vrucht'loos, op haar graf. Ik zoek niet ver, —
Ten deele ken ik wel zijn hart, — om u
Een eed'len gâ te vinden. — Kom, Camillo,
Reik haar de hand, gij, wiens beproefde deugd
Zoo heerlijk glanst en plechtig wordt erkend
Door ons, twee koningen. — Maar nu, van hier! —
Wat? — Zie mijn broeder aan! — Vergeeft, gij beiden,
Dat tusschen uwe heil'ge blikken ooit
Zich boos mijn argwaan drong! — Zie thans uw schoon-
[zoon,
Des konings zoon, door 's hemels hoog bestel,
Verloofd aan uwe dochter. — Kom, Paulina,
Geleid ons thans, waar ieder ongestoord
Zijn vragen doe, en elk verhaal', wat rol
Hij in deez' wereld dezen langen tijd
Vervuld heeft, sinds wij scheidden. Kom, ga voor!
(Allen af.)

AANTEEKENINGEN.

CORIOLANUS.

Evenals de andere twee tooneelwerken, die Shakespeare aan de Romeinsche geschiedenis ontleende, is ook de Coriolanus ons alleen door de folio-uitgave van 1623 bewaard gebleven; de tekst is over het algemeen vrij nauwkeurig gedrukt. Geen enkel bericht, wanneer het stuk tijdens Sh.'s leven gespeeld is geworden, noch eenige andere melding er van is tot ons gekomen. Toch behoeven wij niet in het onzekere te verkeeren aangaande den tijd, waarin het geschreven is; stijl, taal en versbouw wijzen ons onbedrieglijk aan, dat het tot de latere werken van Shakespeare behoort, en wanneer wij aannemen, dat het in of omstreeks 1609 geschreven is, zullen wij zeker niet veel van de waarheid verwijderd zijn.

De stof voor zijn Coriolanus, evenals voor zijn twee andere Romeinsche stukken, ontleende Shakespeare aan de levens van Plutarchus, die in zeer lezenswaardig Engelsch, naar de Fransche vertaling van Amyot, reeds in 1579 verschenen en later meermalen herdrukt waren. In verscheidene uitgaven van Sh., bv. in de door Delius bezorgde, vindt men uitvoerige uittreksels uit North's Plutarchus; het blijkt, dat dit werk trouw door Sh. geraadpleegd en gevolgd is, op verscheidene plaatsen zelfs woordelijk. De opstand der Plebejers wegens de duurte van het graan, een andere, waarbij

Menenius zijne fabel voordraagt, de strijd bij en in Corioli, de lofrede van Cominius op Coriolanus, de gebeurtenissen en redevoeringen, Cor.' bemoeiingen om het consulaat, zijne verbanning door de tribunen, zijn afscheid van Rome, zijne komst in Antium en toespraak tot Tullus Aufidius, de ontmoeting van Coriolanus met zijne moeder en de andere Romeinsche matronen bij hare smeekbede om Rome's behoud, zijn dood door Tullus Aufidius, dit alles is trouw aan Plutarchus' verhaal ontleend; maar toch, wie den Coriolanus met aandacht doorleest, zal vinden, dat Sh. ons geen historiestuk geleverd heeft, met het doel om den loop der gebeurtenissen voor oogen te stellen, en dat de strijd tusschen de Patriciërs en Plebejers voor hem geenszins het onderwerp was, waaraan hij zijne krachten beproefde, maar alleen de achtergrond, waartegen het karakter van Coriolanus moest uitkomen.

Blz. 4. I. 1. 16. De patriciërs als goede. Omdat zij arm zijn, worden de plebejers niet voor vol geteld, niet „goed" gerekend. Vergelijk: „Koopman v. Venetië", I. 3. 16.

Blz. 5. I. 1. 40. En om terdege trotsch te zijn. Het Engelsch heeft: *partly proud.* Laat men dit *partly* onveranderd, dan moet men een ander *partly* denken voor: *to please his mother.* Staunton verandert *partly* in *portly.*

Blz. 6. I. 1. 76. Niet met uw arm. Het Engelsche *arms* beteekent zoowel wapenen als armen.

Blz. 10. I. 1. 163. Gij maag're rekel. Een zegswijze aan de jacht ontleend: een slechte jachthond is bedoeld.

Blz. 12. I. 1. 216. Of zij wierpen hun mutsen. Sh. wilde voor zijn publiek verstaanbaar zijn, en sprak, zonder schroom, van de mutsen der Romeinen. Zoo wordt ook bij het smeeken de muts afgenomen, zie III. 2. 99.

Blz. 14. I. 1. 250. Volg gij Cominius. In de folio-uitgave ontbreekt hier elke aanwijzing voor het spel, zoodat alleen uit de interpunctie kan afgeleid worden, wie voorgaat, Cominius of Coriolanus. Die der folio-uitgave is hier behouden, zoodat de hoogste overheidspersoon, Cominius, voorgaat en Coriolanus onmiddellijk op hem volgt. Dit is waarschijnlijk ook wel de juiste lezing, beter dan: „Volg gij, Cominius".

Blz. 27. I. 4. 54. Verloren zijt gij. Er staat eigenlijk ver-

laten, *left*, en niet *lost*, zooals eenige uitgevers schrijven. Bij de vertaling werd verloren gekozen; doch de verandering van den Engelschen tekst is niet bepaald noodig te rekenen.

Blz. 28. I. 4. 57. Gij waart een krijger naar Cato's hart. In Plutarchus wordt iets dergelijks gezegd; daar Cato van Utica een zeer bekend persoon was en de uitdrukking Coriolanus goed kenschetst, legt Sh. dit zeggen Lartius in den mond, zonder er zich aan te storen, dat Cato een drietal eeuwen later leefde. — De tooneelaanwijzing, die volgt, tracht op eenvoudige wijze het anders niet duidelijke: *Enter Marcius, bleeding, assaulted by the enemy*, van de folio-uitgave te verklaren.

Blz. 34. I. 6. 76. O laat mij, laat! De folio heeft *Oh me alone!* wat als *let me alone* opgevat en aldus vertaald kan worden. Anderen willen lezen *Oh me aloft:* Wat! heft gij me op?

Ald. I. 6. 84. Een viertal leze mij de krijgers uit. Coriolanus zal de krijgers, die onder zijne bevelen zullen staan, niet zelf kiezen, maar aan een viertal van hen dit opdragen: *And four shall quickly draw out my command.* Anderen lezen *Before* in plaats van *And four*, waarbij dan *my command* onderwerp moet worden: Zoo daad'lijk leeś ik mij de krijgers uit.

Blz. 35. I. 7. 3. Vendels. In 't Engelsch *centuries*, een afdeeling van 100 man.

Ald. I. 8. 6. De goden. Der onderwereld, die de dooden richten.

Blz. 36. I. 8. 12. Eens bij den stam, waar gij op stoft, de geesel. De Romeinen rekenden zich van Trojaansche afkomst. Vergelijk „Julius Cæsar", I. 2. 112.

Blz. 40. I. 9. 83. Eens armen mans. Plutarchus vermeldt dit voorval ook, maar spreekt van een rijk man.

Blz. 42. I. 10. 31. 't Is zuid'lijk van de molens. *'T is south the city mills.* Door zulk een aanwijzing wordt de plaats aanschouwelijk voor de toeschouwers; of de Romeinen werkelijk zulke molens hadden, is Sh. onverschillig.

Bl. 48. II. 1. 128. Het kostelijkst voorschrift in Galenus. Als Sh. een bekend Romeinsch geneesheer wilde noemen, moest hij wel Galenus kiezen, al leefde deze een zevenhonderd jaren na Coriolanus, in de tweede eeuw na Chr.

Blz. 49. II. 1. 137. Om zijn slapen. Dit zeggen is Volumnia's antwoord op Menenius' vraag naar „eene overwinning in zijn zak"; op zijn laatste woorden heeft zij niet gelet.

Blz. 53. II. 1. 229. Volkschuwe priesters. Voor priester bezigt Sh. hier het Latijnsche woord *flamen.*

Blz. 56. II. 4. 280. Wierpen zakdoek, sluier, handschoen. De bewijzen van gunst of hulde, op toernooien niet ongewoon, worden hier vermeld, als ook bij de Romeinen voorkomend.

Blz. 60. II. 2. 100. Toen hij nog op 't tooneel voor vrouw kon spelen. In Sh.'s tijd traden, evenmin als bij de ouden, vrouwen ten tooneele, en werden vrouwerollen door knapen vervuld.

Blz. 70. II. 3. 122. Wat sta ik onder 't grauw in dit gewaad? Het Engelsch luidt: *Why in this woolvish tongue should I stand here?* Dit *tongue* schijnt een drukfout voor *toge* te zijn en de tweede folio-uitgave zet er dan ook *gown* voor, maar het is niet recht duidelijk, hoe die *woolvish*, wolfsch, genoemd kan worden. Vandaar, dat ook vermoed is: *wolvish throng.*

Blz. 76. II 3. 251. En Censorinus. De naam *Censorinus* ontbreekt in den Engelschen tekst, en moet toevallig weggevallen zijn. De vergelijking met Plutarchus, die door Sh. hier gevolgd is, zonder er acht op te slaan, dat Plutarchus, van het geslacht der Marciërs sprekend, zoowel voor- als nazaten van Coriolanus noemt, stelt in staat de leemte met groôte waarschijnlijkheid aan te vullen. Plutarchus zegt: *Censorinus also came of that family, that was so surnamed because the people had chosen him censor twice.* Men kan alzoo het wegvallen van een geheelen regel aannemen, en aldus aanvullen:

[And Censorinus that was so surnamed]
And nobly named so, twice being censor,

of wel vermoeden, dat twee, misschien onduidelijk geschrevene, regels bij het overschrijven of zetten, met wegvallen van enkele woorden, zijn saamgevoegd en dus lezen:

And [Censorinus] nobly named so,
Twice being [by the people chosen] censor.

Blz. 81. III. 1. 48. Zulk doen ware iets voor u. Door de oude uitgaven worden deze woorden aan Cominius toegeschreven, en het is begrijpelijk, dat deze voor zijn vriend en mede-patriciër in de bres springt. Het gij in Brutus' antwoord ziet dan op de patriciërs. — Er pleit echter veel voor Theobald's meening, die dit zeggen aan Coriolanus toekent; het antwoord van Brutus wordt dan natuurlijker.

Blz. 82. III. 1. 53. Vooruit! Naar 't Kapitool.

Blz. 83. III. 1. 89. Dien katvisch-Triton. Triton is een mindere zeegod, die dus alleen over de kleine vischjes gebied voert.

Blz. 84. III. 1. 93. De Hydra hier. Deze veelkoppige menigte.

Ald. III. 1. 100. Geen narren van 't gemeen. Naar de gissing van Staunton, die *commons' fools* wilde lezen.

Blz. 85. III. 1. 131. 't Veelhartig monster. *This bosom multiplied.* Evenals veel hoofden worden ook aan het volk veel boezems of een verveelvoudigde boezem toegeschreven. — Verscheidene uitgevers verkiezen de gissing: *this bisson multitude*, deze stokblinde menigte, dit blind gepeupel.

Blz. 87. III. 1. 173. Ædilen, hier! Het ambt der Ædilen, namelijk der *Ædiles plebeii*, was tegelijk met dat der volkstribunen ingesteld. De Ædilen waren belast met de stedelijke policie en hadden ook de tribunen bij te staan en op hun bevel beschuldigden in hechtenis te nemen; werd het plebs gehoond, dan traden zij als aanklagers op. Zij waren, aanvankelijk ten minste *sacrosancti*, onschendbaar.

Blz. 89. III. 1. 202. Ja, dit verwacht ik ook. Waarschijnlijk zegt Menenius dit, om het volk tot kalmte te brengen; men kan echter ook aannemen, dat hij het, niet zonder leedwezen, tot zichzelven zegt. — Wat Sicinius een oogenblik later zegt: 't Verdient den dood, slaat natuurlijk niet op de woorden van Cominius, maar vervolgt zijne vroegere redenering (reg. 194): Gij zijt op 't punt enz.

Blz. 91. III. 1. 231. Houd stand! Gelijk staan vriend en vijand. Door de folio en door de meeste uitgevers worden deze woorden aan Cominius toegeschreven. Veel beter is het echter, ja noodig is het, ze aan Coriolanus toe te kennen en dan te lezen: Houdt stand! enz. De persoonsaanwijzingen zijn in de folio hier verkeerd; het zeggen: Kom, vriend, ga mee! wordt niet aan Cominius, maar aan Coriolanus toegeschreven en Coriolanus' woorden: O waren zij barbaren, enz. aan Menenius. Op Coriolanus zeggen: In 't open veld enz. spreke dan niet Menenius, maar Cominius, met weglating van het woordjen nog:

„Ikzelf
Een paar der besten, ja, de twee tribunen.
Doch thans is hier onmeet'lijke overmacht, enz."

Bij het maken der aanteekeningen blijkt mij, dat dit inderdaad de beste verdeeling is.

Blz. 95. III. 1. 304. Gebazel! Het Engelsch heeft *This is clean kam.* „Dit is geheel verkeerd", tegen den draad in, *à contrepoil.*

Blz. 102. III. 2. 102. Dit plekjen gronds. „Dit kleine plekjen, waar ik nu op sta."

Blz. 105. III. 3. 11. En naar de wijken opgemaakt, niet waar? In 't Engelsch: *Have you collected them by tribes?* Plutarchus moge hier opheldering geven: *And first of all, the tribunes would in any case (whatsoever came of it) that the people should proceed to give their voices by tribes, and not by hundreds, for by this means the multitude of the poor needy people — — came to be of greater force — because their voices were numbered by the poll — than the noble honest citizens* etc.

Blz. 114. IV. 1. 33. Mijn eerstling. Het Engelsch heeft: *My first son.* Dat Coriolanus inderdaad Volumnia's eersteling was, blijkt wel uit I. 2. 8, maar de uitdrukking „mijn eersteling", „mijn eerste zoon" zal hier ook wel de beteekenis van eerste en edelste, voortreffelijke, bezitten.

Blz. 117. IV. 2. 16. Wat manhaftigheid! In 't Engelsch: *Are you mankind?* Sicinius meent met het woord: „Zijt gij van het mann'lijk geslacht?" „Zijt gij een manwijf?" Volumnia vat het woord anders op: „Ja, ik ben van het menschelijk geslacht; maar gij, gij zijt van dierlijken oorsprong, gij zijt een vos."

Ald. IV. 2. 23. In Arabië. In een woestenij, waar niemand te hulp kan komen.

Blz. 118. IV. 2. 28. Wat tal van wonden enz. Natuurlijk een schimpscheut op Sicinius.

Blz. 141. 6. 100. Rijp ooft van boomen. De gouden appels der Hesperiden, waarvan Hercules er drie aan Eurystheus brengen moest.

Blz. 143. IV. 6. 134. Zooveel zotten en. In 't Engelsch staat *coxcomb*, dat, evenals zotskap, zoowel een narrenmuts als een nar kan beteekenen. De maat was een hinderpaal bij de vertolking der woordspeling.

Blz. 146. IV. 7. 34. Als voor den visch de waterarend enz. Naar het beweren van het volk zouden de visschen, als de zeearend over de watervlakte vliegt, aan de oppervlakte komen en hem zelfs den buik toekeeren; tijdgenooten van Sh., Peele, Ben Jonson, Drayton zinspelen ook op dit volksgeloof.

Blz. 171. V. 6. 37. Dien hij voor zich in garven bond. De folio-uitgave heeft: *Which he did end all his.* Voor *end* vermoedt Staunton *bind*, wat met het voorafgaande *reap* uitmuntend strookt en bij de vertaling gevolgd is.

PERICLES, VORST VAN TYRUS.

De eerste uitgave van dit stuk verscheen in 1609, in quarto, met den titel: *The late And much admired Play, Called, Pericles, Prince of Tyre. With the true Relation of the whole Historie, aduentures and fortunes of the said Prince: As also. The no lesse strange and worthy accidents, in the Birth and Life of his daughter Mariana. As it hath been diuers and sundry times acted bij his Maiesties Seruants, at the Globe on the Bancksside. By William Shakespeare. Imprinted at London for Henry Gorson, and are to be sold at the signe of the Sunne in Pater-noster row &c. 1609.*

Men ziet, dat de naam van Shakespeare uitdrukkelijk op den titel als naam van den schrijver voorkomt, — hij wordt er zelfs door een kleine typographische versiering op onderscheiden, — dat het stuk door Sh.'s tooneelgezelschap in hun gewonen schouwburg gespeeld werd, dat op het meest treffende gedeelte van dit stuk, de geboorte en de lotgevallen van Marina, — door een druk- of schrijffout hier Mariana benoemd, — in het bijzonder gewezen, en dat het stuk een *nieuw* tooneelwerk genoemd wordt. Hoe weinig men ook op dergelijke aanbevelingen kan vertrouwen, in dit geval schijnt het laatste waar te zijn. Uit eene inschrijving van den uitgever Blount bij het boekhandelaarsgilde, om den Pericles en den Antonius

en Cleopatra te publiceeren, blijkt, dat de Pericles in 1608 reeds bestond, maar vroeger wordt het niet vermeld. Het schijnt, dat Blount het stuk niet kon machtig worden; ten minste hij heeft het niet uitgegeven, niettegenstaande het stuk gaarne gezien werd. Het hield zich de geheele zeventiende eeuw op het tooneel staande. Een gedicht van 1609 spreekt er van, dat het zoo veel volk trok, hetzelfde vermeldt een gedicht van 1614, en in 1629 ergerde Ben Jonson er zich zeer over, dat zijn nieuw blijspel *The new inn* lang niet zoo in den smaak viel als nog altijd een beschimmeld sprookjen zooals Pericles: *some mouldy tale, as Pericles.* Nog in het laatst der 17de eeuw werd het gespeeld, en in 1738 werd eene omwerking er van, *Marina* geheeten, in het Covent-Garden theater gegeven. — Dat het stuk veel gelezen werd, blijkt mede, want op de eerste quarto-uitgave van 1609 volgde in hetzelfde jaar een tweede, in 1611 een derde, in 1619 een vierde, 1630 een vijfde en 1635 een zesde. Reeds de eerste uitgave liet veel te wenschen over, de tekst is bedorven en blijkbaar verminkt, ja slechter dan van eenige andere quarto-uitgave van Sh.'s stukken; de latere zijn nog slechter.

In de uitgave der gezamenlijke tooneelwerken van Shakespeare, in 1623 door Sh.'s vrienden, Heminge en Condell, in het licht gegeven, komt de Pericles niet voor; eerst in de derde folio-uitgave, van 1664, is het stuk opgenomen, zoo het schijnt afgedrukt naar de quarto-uitgave van 1635. Heminge en Condell hadden ongetwijfeld in de boekerij van hun schouwburg een handschrift te hunner beschikking, dat volledíger en beter was dan de quarto-uitgave; dat zij een nog steeds gaarne gezien stuk zouden vergeten hebben, is niet aan te nemen; dat zij het stuk te zwak, Shakespeare onwaardig vonden, en daarom weglieten, zal ook de reden niet geweest zijn, daar zij Shakespeare's vroegste stukken, den Titus Andronicus en het eerste deel van Koning Hendrik VI wel opnamen. De reden, waarom zij aan den Pericles geen plaats gaven in de verzameling van Sh.'s tooneelwerken, moet geweest zijn, dat zij Shakespeare niet als den schrijver er van beschouwden en het dus niet gelijkstelden met „De snibbe getemd" of „Koning Jan", die elk uit een ouder stuk waren voortgekomen, dat Shakespeare echter door omwerking tot zijn eigendom gemaakt had.

Inderdaad is het niet te miskennen, dat het plan van het geheel, en een deel van den inhoud van een ander dan Shakespeare afkomstig en zelfs niet door hem omgewerkt zijn. Alleen die gedeelten, die met de geboorte en de lotgevallen van Marina in verband staan, zijn door hem bewerkt en zeker tamelijk laat, omstreeks het jaar

1607 of 1608, toen bij reeds tal van meesterstukken geschapen had, door hem geschreven. Men heeft vermoed, dat de Pericles een werk zou geweest zijn uit Sh.'s eersten tijd en dat hij later, daar de persoon van Marina hem aantrok, het stuk gedeeltelijk zou hebben omgewerkt en er ongeveer den vorm aan gegeven, waarin het tot ons is gekomen. Maar ook dit vermoeden blijkt onjuist te zijn, als men op het plan en de wijze van behandeling, op den stijl en den versbouw let van de zwakkere deelen van het stuk en ze in dit opzicht met de eerste werken van Sh. vergelijkt; zij moeten door een ander zijn ontworpen en uitgewerkt. Die onveranderde gedeelten van het oorspronkelijke stuk kunnen ook niet uit een veel vroegeren tijd afkomstig wezen, niet uit den tijd, die aan Sh. onmiddellijk voorafging of uit dien zijner eerste tooneelwerken, maar uit een tijd, waarin de vroeger gewone versbouw reeds door Sh.'s invloed veranderingen ondergaan had; men kan zeggen, dat het niet lang voor 1608, of, om eene bepaalde tijdsruimte aan te wijzen, tusschen 1597 en 1608 moet samengesteld zijn; men kan hier en daar zelfs bepaalde nabootsingen van Sh.'s stijl opmerken, waarin men ten onrechte sporen van Sh.'s eigen werkzaamheid heeft meenen te vinden. Dit alles nader te staven zou het bestek dezer aanteekeningen verre te buiten gaan en bovendien niet doenlijk zijn zonder tal van aanhalingen in de oorspronkelijke taal *). Het volgende kan ondertusschen strekken, om duidelijk te maken, hoe het werk hoogstwaarschijnlijk tot stand is gekomen.

De geschiedenis zelve was aan het publiek in Shakespeare's tijd uit volksboeken en gedichten bekend. Het verhaal der wonderlijke lotgevallen van Apollonius van Tyrus, — in dit stuk Pericles geheeten, — was in de middeleeuwen wijd en zijd verbreid. In het episch leerdicht, „*Confessio Amantis*", van den oud-Engelschen dichter John Gower (1325-1408), den tijdgenoot van Chaucer, is een groot deel van het achtste boek er aan gewijd. In 1576 werden de lotgevallen van dezen Apollonius door Laurence Twine uitvoerig beschreven in een werk, dat tot titel heeft: *The patterne of painefull Aduentures: Containing the most excellent, pleasant and variable Historie of the strange accidents that befell unto Prince Apollonius, the Lady Lucine his wife, and Tharsia his daughter. Gathered into English by Laurence Twine Gentleman.* Twine had dit verhaal

*) Wie hierin nader wenscht door te dringen, raadplege Delius' verhandeling over »Pericles", te vinden in het tweede deel van het Shakespeare Jahrbuch, en ook in zijne Abhandlungen zu Shakspere, Elberfeld, 1878.

ontleend uit de bekende verzameling, die den naam van *Gesta Romanorum* draagt. Zijn boek viel in den smaak en werd herhaalde keeren gedrukt, het laatst in 1607, dus kort voordat de Pericles waarschijnlijk voor het eerst gespeeld werd. Uit deze twee werken, van Gower en van Twine, en voornamelijk uit het laatstgenoemde, werd het tooneelwerk samengesteld. De namen werden gedeeltelijk aan de eene, gedeeltelijk aan de andere bron ontleend, gedeeltelijk nieuw uitgedacht. De voor het vers weinig geschikte naam Apollonius werd in Pericles veranderd; vermoedelijk was *Pyrocles* bedoeld, de naam van een zeer bekenden held uit Sir Philip Sidney's toen veelgelezen roman *Arcadia*. Een epigram van Flecknoe (1670) geeft aan het stuk den echten, bedoelden naam:

On the play of the Life of Pyrocles.
Ars longa, vita brevis, as they say:
But who inverts that saying, made this play.

Toen de wonderbare lotgevallen van Apollonius, of Pericles, ten tooneele gebracht zouden worden, kon het plan van den schrijver niet wezen een min of meer regelmatig blij- of treurspel te maken, maar de aan het publiek bekende gebeurtenissen moesten gedramatiseerd worden. Zou het een echt volkstuk, dat veel bezoekers trok, worden, dan moest er zoo weinig mogelijk van wat hun uit de gedichten of volksboeken bekend was, in gemist worden. De vorst van Tyrus moest op zijn tocht in Antiochië met gevaar van zijn leven een raadsel oplossen, in Tyrus zwaarmoedig worden, gaan reizen, in Tarsus als volksredder optreden, bij Pentapolis schipbreuk lijden, daar op het toernooi zegepralen, met 's konings dochter trouwen, zijn jonge vrouw op zee verliezen, die dan in Ephesus verborgen moest blijven, zijn dochtertjen in Tarsus achterlaten, die geroofd en naar Mitylene gebracht en daar door haar vader wedergevonden moest worden, en eindelijk, na een wenk van Diana, zijne doodgewaande vrouw in Ephesus weer in zijne armen sluiten. Van eenheid, van behoorlijk verband, van ontwikkeling van karakters kon bij een stuk van zulk een inhoud geen sprake zijn. Maar met alle moeite ging het toch nog niet, den geheelen inhoud in het eigenlijke stuk samen te dringen en er moest nog een persoon, buiten het stuk staande, hier en daar als verklaarder optreden en vertellen, wat niet voorgesteld kon worden en wat de toeschouwer toch weten moest. Als zoodanig werd, niet onaardig, de oude Gower gekozen, en deze bedient zich nu bij zijne verklaringen van dezelfde maat, waarin zijne *Confessio Amantis* geschreven is. De schrijver heeft zelfs getracht, hoewel vrij onhandig, aan het En-

gelsch, waarvan Gower zich bedient, een ouderwetsch tintjen te geven.

Of het denkbeeld van zulk een stuk bij den schrijver opgekomen is of wel bij de eigenaren van den schouwburg, die het alsdan bij den een of ander besteld zullen hebben, doet hier niet ter zake; maar zeker hebben de laatsten er voor gezorgd, dat het hun eigendom werd, zoodat zij er naar believen mee konden handelen. Dat het stuk het publiek aantrok, hebben wij boven gezien en misschien heeft dit aanleiding gegeven, dat Shakespeare het stuk gewijzigd en verbeterd heeft; het kan zijn, dat dit reeds dadelijk geschied is; waarschijnlijker is het echter, dat hij het later gedaan heeft, toen het publiek reeds met den gang van het tooneelstuk vertrouwd was, en dat hij hierom aan het plan en beloop er van niets veranderd heeft.

Het valt niet moeilijk aan te wijzen, wat van Shakespeare's hand is. Noch aan het eerste, noch aan het tweede bedrijf heeft hij geraakt, maar in het derde bedrijf, wanneer na Gower Pericles optreedt, in het tooneel, waarin Marina's geboorte voorkomt, is hij aan het woord; de gewrongenheid in stijl en zegswijze is plotseling verdwenen, de rijmen, doelloos tusschen de rijmlooze regels ingestrooid, worden niet meer aangetroffen en de personen, die tot dusverre schimmen of marionetten waren en geen belangstelling konden inboezemen, worden wezens van vleesch en bloed. Ook het volgend tooneel, de opwekking van Thaisa door Cerimon, is treffend en doet overal den meester herkennen.

Dat Sh. de woorden van Gower bij den aanvang van het vierde bedrijf niet gewijzigd heeft, is bij de lezing onmiddellijk te zien. Des te sterker treft na die rijmelarij het eerste tooneel. Op de woorden van Gower:

„*Dionyza doth appear,*
With Leonine, a murderer."

volgen de woorden van Dionyza:

„*Thy oath remember; thou hast sworn to do it:*
'T is but a blow, which never shall be known."

In dit en het derde tooneel doet ons Dionyza inderdaad aan Lady Macbeth denken. Ook de tooneelen in Mitylene verraden den meester. Het vierde tooneel, dat door den schrijver van het stuk ontworpen is en de lotgevallen van Pericles door Gower laat vertellen en ze gedeeltelijk door eene stomme vertooning doet kennen, is ongetwijfeld door Sh. eenigszins gewijzigd of omgewerkt; reeds de maat der

verzen kan dit aanwijzen; ter wille van het publiek of om niet te veel te veranderen, bleef het behouden.

Ook het vijfde bedrijf is door Sh. omgewerkt; zelfs in de door Gower uitgesproken regels is zijne hand merkbaar. Hier en daar heeft hij zich ongetwijfeld tamelijk dicht aan den voorganger aangesloten, maar in enkele gedeelten, b.v. in de herkenning van Marina door haren vader, is hij geheel zichzelf.

Ongetwijfeld hadden Heminge en Condell gelijk, dat zij een aldus tot stand gekomen stuk niet als een echt tooneelwerk van Shakespeare beschouwden en dus niet onder zijne tooneelwerken opnamen. Toch is het jammer, dat zij het niet openbaar hebben gemaakt, want zij bezaten ongetwijfeld een beteren tekst, dan de door slinksche middelen verkregen quarto-uitgave ons geleverd heeft. Dat er een volledige en betere tekst bestond, blijkt ten overvloede uit eene novelle, die in 1608, hetzelfde jaar, waarin ook Edward Blount zijn plan deed blijken van den Pericles te laten drukken, verscheen, met den titel: *The Painfull Aduentures of Pericles, Prince of Tyre. Being the True History of the Play of Pericles, as it was lately presented by the worthy and ancient Poet John Gower.* Op het titelblad zag men een houtsnede, Gower voorstellende, waarschijnlijk in het costuum, dat hij op het Globetheater droeg. Van deze novelle heeft Payne Collier gewag gemaakt en enkele uittreksels gegeven: bij de onbetrouwbaarheid zijner mededeelingen was het echter zeer welkom, dat Tycho Mommsen een exemplaar, misschien het eenige, dat volledig is, in de stadsbibliotheek te Zurich ontdekte en uitgaf. De titel vermeldt den schrijver niet, maar op den titel volgt een opdracht van het boekjen aan Mr. Henry Fermor, een vrederechter in het graafschap Middlesex, en daar vindt men de onderteekening George Wilkins. Dat de schrijver met het boek van Laurence Twine, het laatst in 1607 uitgegeven, — zie boven, — bekend was, blijkt, behalve uit den titel, ook daaruit, dat sommige bladzijden, onzinnig genoeg, het bovenschrift dragen: *The Patterne of Pericles, Prince of Tyre*, of wel: *A patterne of the painefull Aduentures of Pericles, Prince of Tyre*, als om den koopers, die Twine's boek verlangden, er dit voor in handen te kunnen stoppen. Behalve uit Twine's boek, is dit werkjen samengesteld uit het tooneelstuk Pericles, dat vaak op den voet gevolgd is, ja woordelijk wordt teruggegeven, zoo evenwel, dat door andere woordschikking de verzen in proza veranderd zijn. Belangrijk is hierbij, dat de novelle soms volledige is en ons doet zien, niet alleen, dat de tekst van het tooneelstuk slechts in verminkten toestand tot ons is gekomen,

maar ook, hoe de leemten verholpen kunnen worden. In de aanteekeningen zal dit hier en daar blijken. Men zou kunnen zeggen, dat de schrijver, George Wilkins, op onbeschaamde wijze het tooneelstuk heeft nageschreven. Doch als dit waar is, moet men hem van nog grooter onbeschaamdheid beschuldigen. In de opdracht aan genoemden vrederechter, dus aan een persoon van eenigen rang, noemt hij zijne novelle *a poore infant of my braine*, dus een spruit van zijn eigen brein. Hij noemt zich ook vader van dit kind: *If you take this to refuge, her father dooth promise, that with more labored houres he can inheighten your Name and Memorie, and therein shall appear he will not die ingratefull;* eene duidelijke nabootsing van Sh.'s opdracht van *Venus and Adonis* aan den graaf van Southampton. Van Shakespeare gewaagt hij niet. Het besluit, dat uit dit alles te trekken valt, — en dat dan ook door Delius er uit getrokken is, — is dit: Pericles, vorst van Tyrus, is door George Wilkins voor Sh.'s tooneelgezelschap geschreven en in eigendom aan dit gezelschap overgegaan; door Shakespeare zijn de laatste bedrijven zoo gewijzigd, dat het stuk niet meer geacht kon worden het werk van George Wilkins te zijn, daar de meest aantrekkelijke gedeelten door Sh. nieuw geschreven waren. Het publiek herkende Shakespeare en achtte het stuk van hem, zooals dan ook de uitgever Henry Gosson in 1609 het hem uitdrukkelijk toeschreef. George Wilkins, die over zijn stuk niet meer te beschikken had en het niet in het licht kon geven, heeft toen, door het schrijven der novelle, getracht zich het aandeel, dat hij in het stuk had, te verzekeren. Delius heeft de moeite genomen, een door Wilkins geheel geschreven stuk: *The Miseries of Inforst Marriage*, mede opgevoerd door Sh.'s tooneelgezelschap, met scherpen blik te toetsen, en heeft daarin groote overeenkomst gevonden met die gedeelten van Pericles, welke niet door Shakespeare gewijzigd zijn, en ook met de niet door Shakespeare geschreven gedeelten van Sh.'s *Timon van Athene*. Over dit laatste vergelijke men de aanteekeningen van genoemd stuk.

Blz. 181. I. PR. 10. *Et bonum etc.* „En het goede is, naarmate het ouder is, des te beter."

Blz. 182. I. PR. 40. Gelijk die schrikpoort tuigen kan. Gower wijst op de afgehouwen hoofden, die op de poort geplaatst zijn. Vreemd is het, dat in de geheele proloog van Pericles niet gerept wordt.

Blz. 183. I. 1. 8. Lucina. Naam van Juno, als beschermgodin der vrouwen bij de geboorte van kinderen.

Blz. 184. I. 1. 32. Mist gij verdienste enz. Kenmerkend voor de manier van den schrijver van Pericles is het telkens instrooien van gerijmde regels tusschen de andere (zie ook reg. 36, 50, 57 enz.), alsmede van gezegden, waarin hij een schijn van diepzinnigheid trachtte te leggen.

Blz. 186. I. 1. 102. 't Beestjen sterft er voor. Omdat de molshoopen zijn tegenwoordigheid verraden.

Blz. 189. I. 2. 1. 'k Wil niet gestoord zijn. Opmerkelijk is het, tegenover de haast, waarmede in het eerste tooneel de gebeurtenissen op elkander volgen, dat in het tweede de handeling schier stilstaat en alles even gerekt is. Na het onbelangrijke derde tooneel laat de dichter, in zijn ijver om door fraaie gezegden te schitteren, Cleon en Dionyza aan elkaâr vertellen, wat zij beiden weten, terwijl de redding uit den nood door Pericles slechts even wordt aangestipt.

Blz. 201. II. Pr. 1. Een vorst hebt gij gezien enz. De geheele toespraak van Gower en de stomme vertooning zijn overbodig; het grootste deel vertelt nog eens wat er gebeurd is; wat tegen het einde aangaande den storm, die Pericles trof, wordt gezegd, had kunnen wegblijven, daar Pericles zelf onmiddellijk daarna druipnat opkomt.

Blz. 205. II. 1. 58. Is het een dag nu enz. Hier is de tekst blijkbaar bedorven; Pericles moet tot de visschers iets van een goeden dag gezegd hebben, waar dit een antwoord op wezen kan.

Blz. 207. II. 1. 93. De kennismaking met de zweep. Zweepslagen waren eene gewone straf voor bedelaars en landloopers.

Blz. 208. II. 1. 120. Wat een man zelf niet verkrijgen kan. De tekst is hier zoo bedorven, dat het moeilijk is er een redelijken zin uit te halen.

Blz. 212. II. 2. 27. *Piu por dulzura que por fuerza.* Ongetwijfeld is hier de tekst verminkt. Men verwacht, dat dit Spaansch devies, — want dit moet het verbeelden, doch in plaats van *mas* staat het Italiaansche *piu*, — verklaard zou worden. De door Wilkins uitgegeven novelle kan hier aanvullen; deze geeft de vertaling: *more by lenity than by force.* De volgende motto's worden door hem verklaard, van den vierden ridder met: *The desire of renown drew him to this enterprise;* van den vijfden met: *That which gives me life, gives me death;* van den zesden met: *So faith is to be looked into;* van Pericles: *In that hope I live.* — Men mist

in den tekst ook de herkomst van den vierden en vijfden ridder, waarvoor de novelle, die eene andere volgorde heeft, Corinthe en Athene opgeeft. Over het geheel zijn de tooneelen aan het hof van Simonides zeer gebrekkig en ongetwijfeld bovendien verminkt. Bij vergelijking met de novelle van Wilkins blijkt, dat Simonides, in het vijfde tooneel, de rol van den vergramden vader langer volhield en beter speelde dan in het stuk, dat tot ons gekomen is. — Hier zij nog opgemerkt, dat bij den afloop van het toernooi, de roep van het publiek, hier door „De doffe ridder" vertaald, luidt: *The mean knight!*

Blz. 227. III. Pr. 1. Nu stilt de slaap het feestgedruis. Het is, of bij dit tooneel het slot van Shakespeare's Midzomernachtsdroom den samensteller voor den geest zweefde. Maar toch, deze door Gower uitgesproken proloog is zeer ongelukkig uitgevallen. Dat er bruiloft gevierd werd, spreekt van zelf, en als Gower na de stomme vertooning een storm op zee schildert, doet hij hetzelfde als in de Proloog van het tweede bedrijf en evenzoo overtollig, want Pericles treedt midden in den storm op, — en hier is Sh. aan het woord.

Blz. 231. III. 1. 27. Nu, zacht zij u het leven! Uit de door Wilkins uitgegeven novelle blijkt, dat de tekst hier niet onverminkt tot ons gekomen is. De novelle bericht: „*Poor inch of nature, quoth he, thou art as rudely welcome to the world, as ever princess' babe was, and hast as chiding a nativity, as fire, air, earth and water can afford thee.* Dit *poor inch of nature*, arm duimgroot stuk natuur, moet door Sh. geschreven zijn.

Ald. III. 1. 43. Boelijns los. Een commando op zeilschepen.

Blz. 238. III. 2. 84. 'k Weet een voorbeeld van een Egyptisch man enz. Dat ook deze plaats bedorven is, kan blijken uit Wilkins' novelle, waar Cerimon gehoord heeft van een Egyptenaar, door wien personen, die vier uur voor dood hadden gelegen, weder waren bijgebracht. De versbouw van den overgeleverden tekst laat veel te wenschen over.

Ald. III. 2. 106. Waar ben ik? waar mijn gâ? In Wilkins' novelle blijft deze vraag niet zonder antwoord, maar spreekt Cerimon Thaisa toe, en zegt, dat hij haar echtgenoot gesproken heeft en zij hem weldra zien zal. Ongetwijfeld is hier de overgeleverde tekst van het tooneelstuk verminkt.

Blz 241. III. 3. 36. Aan den gemaskerden Neptunus. Misschien: „die op dit oogenblik zijn wreede geaardheid verbergt."

Blz. 243. IV. Pr. 1. Denk Pericles in Tyrus weer enz.

Dat Sh. deze proloog onveranderd heeft gelaten, is voor iedereen duidelijk, die haar leest.

Blz. 255. IV. 2. 121. Om zijn kroon later in de zon te laten stralen. Zijn kroon: zijn kale kruin. In het Engelsch tevens een woordspeling met de Fransche munt, kroon geheeten.

Blz. 267. IV. 6. 109. Ik kon niet denken, dat gij zoo goed zoudt spreken. De verandering van Lysimachus volgt wel wat snel op de weinige woorden van Marina. Vergelijkt men de novelle, dan bekomt men de overtuiging, dat het gesprek van Marina met Lysimachus zeer verkort en verminkt tot ons is gekomen. In de novelle is het beloop der zaak ook anders. Marina wordt door de stad rondgeleid om den voortreffelijken aankoop te laten bewonderen. Dit was haar behoud. Want, door den toeloop van menschen opmerkzaam gemaakt, kijkt de stadhouder uit zijn venster, bewondert Marina en acht haar waardig, eens vorsten bedgenoot te zijn. Hij is met haar ongeluk bewogen en wenscht haar te behoeden voor een deerlijk lot, maar toch ook niet ongevoelig voor haar schoonheid; *yet at last*, heet het, *being inflamed with a little sinnefull concupiscence, by the power of her face, he resolued himselfe that since shee must fall, it were farre more fitter, into his owne armes, whose autoritie could stretch to do her good, than* etc. Hij zond dus een dienaar naar haar huis, dat niemand tot haar zou toegelaten worden, want dat hijzelf laat in den avond, vermomd en in het geheim, tot haar zou komen; haar meester en hare meesteres hadden haar tot zoolang zorgvuldig te behoeden. Het bezoek had plaats en Lysimachus wordt, hoewel niet zoo schielijk als in het tooneelstuk, van haar onschuld overtuigd en belooft haar zijne bescherming. Hij verlaat haar, maar wenscht haar verder gade te slaan en begeeft zich daartoe in een aangrenzende kamer. Eenige bezoekers worden een voor een bij haar toegelaten, maar allen zien, door haar tranen en gebeden bewogen, van hun plannen af, geven haar geld, maar overstelpen bij het heengaan den waard en zijne vrouw met verwijten. Het laatst van allen vertrekt Lysimachus, niet zonder hun duchtig de les te hebben gelezen. Het echtpaar, woedend over Marina's weerbarstigheid en bevreesd, dat hierdoor hunne zaak zal verloopen, ontnemen haar het geld, dat haar uit deernis geschonken was, op een deel na, dat zij verborgen wist te houden, en leveren haar aan den knecht over. Ook deze wordt door hare gebeden en tranen verteederd en weet te bewerken, dat zij, schoon in het huis blijvende, voortaan op eene eerbare wijze geld mag verdienen

en geen overlast lijdt. De stadhouder Lysimachus liet mede niet af, voor hare veiligheid te waken. — Men ziet, dat het gedrag van Lysimachus in de novelle waardiger is dan in het tooneelstuk, waarin men niet wel begrijpt, hoe Marina hem zoo gewillig de hand reikt. Doch ook in de novelle had hij wel zorg mogen dragen, dat haar na zijn vertrek geen gevaar meer dreigde.

Blz. 268. IV. 6. 124. Ik bid uwe edelheid, ook mij een goudstuk. Bout, die ziet, dat Lysimachus aan Marina goud geeft, begrijpt er uit, dat de stadhouder zijne wenschen vervuld heeft gezien; van daar de vraag om een fooi.

Blz. 270. IV. 6. 160. Met roosmarijn en laurier er om heen. Zinspeling op de Engelsche gewoonte, van op Kerstmis feestschotels aldus te versieren.

Blz. 278. V. 1. 81. Heeft hij geluisterd naar uw zang? Het lied, door Marina gezongen, is in het tooneelstuk niet opgenomen, maar het is te vinden in Wilkins' novelle en, iets vollediger, in die van Laurence Twine. Het luidt, vertaald, aldus:

„Ik woon, waar lichte deernen zijn,
Doch zelf ben ik er geen;
Bloeie aan de dorenstruik de roos,
Geen doren prikt haar, neen!
Licht zonk de roover, die mij stal,
Reeds in zijn bloed ter neer;
Een kopp'laar kocht mij, doch mij bleef
In 't zondig huis mijn eer.
Zoo ik mijn ouders wedervond,
Hoe juichte mijn gemoed!
Want van een koning stam ik af,
Mijn bloed is koningsbloed.
Ik hoop, dat God mijn lot verkeer',
Mij beet're dagen geev'.
Wisch gij uw tranen, ban de smart,
Vat weder moed en leef!
Toon in uw wezen vreugde en lust;
Niet langer droef gestaard!
Nog leeft die God, die eens uit niets
Den hemel schiep en de aard.
Hij wil niet, dat ge uws levens tijd
Aan vruchtelooze klachten wijdt."

Blz. 279. V. 1. 101. Gij mij geen leed zoudt doen. In 't Engelsch: *You would not do me violence.* Uit deze woorden blijkt, dat Pericles Marina heftig bejegend heeft. Daarom ook de voorafgaande spelaanwijzing: *Hij stoot haar terug*, die in het oorspronkelijke ontbreekt. Vergelijkt men de novelle van Wilkins, dan vindt men, dat Pericles aan zijne nog niet herkende dochter een slag gaf op het gelaat; bij Twine schopt hij haar zelfs het gelaat aan bloed.

Blz. 282. V. 1. 156. Hij klopt! Dit zal wel de juiste vertaling wezen van het woord *Motion!* dat geheel verstaanbaar wordt, als men de spelaanwijzing „*Hij vat haar hand*" volgens Dyce's aanwijzing hierbij inlascht.

Blz. 285. V. 1. 224. Breng mij mijn tabbaard. Pericles roept thans om zijn staatsiekleed; overeenkomstig zijne gelofte was hij nog steeds in zaklinnen gekleed en had haar en baard laten groeien.

EEN WINTERAVONDSPROOKJEN.

Van het „Winteravondsprookjen", *The Winter's Tale*, is geene afzonderlijke uitgave in het licht gegeven; het bleef door zijne opneming in de folio-uitgave van 1623 behouden. Stijl en taal bewijzen, dat het onder de latere werken van Shakespeare te rekenen is, en dit wordt volkomen door getuigenissen bevestigd. Uit het dagboek van zekeren Dr. Simon Forman blijkt, dat deze het stuk op den 15 Mei 1611 in het Globus-theater zag spelen; hij vermeldt kortelijk den inhoud van het stuk; en staat vooral stil bij Autolycus, wiens schelmerijen veel indruk op hem schijnen gemaakt te hebben, zoodat hij zijne aanteekeningen besluit met de woorden: *Beware of trustinge feined beggars or fawninge fellouse;* „Hoed u, verkapte bedelaars of kruiperige knapen te vertrouwen!" Op den 5den November van hetzelfde jaar werd, blijkens eene aanteekening van Sir George Buc, destijds hofmaarschalk, *Master of the Revels*, ten hove in het paleis van Whitehall door 's konings tooneelspelers, — tot welk gezelschap Sh. behoord had, — opgevoerd: *A play called the winters nightes Tayle.* Al is de naam van den schrijver niet vermeld en in den titel het woord *nightes* ingevoegd, ongetwijfeld is Sh.'s stuk bedoeld. Men kan hieruit en uit Dr. Forman's dagboek vermoeden, dat het stuk toen nieuw was, en dit wordt volkomen zeker uit eene aanteekening, in Augustus 1623, van den toenmaligen *Master of the Revels*, Sir

Henry Herbert. Uit deze blijkt, dat dit stuk aan het oordeel van Sir George Buc was onderworpen geweest en dat deze, als censor, het eerst verlof had gegeven het openlijk te spelen. Daar Sir George Buc in October 1610 zijn ambt aanvaardde, is het stuk ongetwijfeld van 1610 of 1611.

Bij de aanteekeningen op Elk wat wils, — *As you like it*, — is er op gewezen, dat Sh. de stof voor dat stuk aan een novelle van Thomas Lodge ontleende, evenzoo heeft hij het voor dit stuk gedaan aan eene novelle van Robert Greene, die in 1588 in het licht gegeven werd met den titel: Pandosto The Triumph of Time. *Wherein is Discovered by a pleasant Historie, that although by the meanes of sinister fortune, Truth may be concealed yet by Time in spight of fortune it is most manifestly revealed. Pleasant for age to avoyde drowsie thoughts, profitable for youth to eschue other wanton pastimes, and bringing to both a desired content. Temporis filia veritas. By Robert Greene, Maister of Artes in Cambridge. Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci. Imprinted at Londen by Thomas Orwin for Thomas Cadman, dwelling at the Signe of the Bible, neere unto the North doore of Paules, 1588.* Een tweede titel, *Dorastus and Fawnia*, die in deze eerste uitgave slechts een bijtitel is, is in de meeste der zeer talrijke volgende drukken de hoofdtitel geworden.

Uit de aangehaalde titels blijkt reeds, dat de namen in Greene's novelle anders zijn dan in Sh.'s stuk. In welke opzichten het stuk van Shakespeare met de novelle overeen komt, kan de belangstellende lezer nagaan in de vrij uitgebreide uittreksels, die b.v. in Delius' Sh.-uitgave te vinden zijn. Hoevele overeenkomst er ook besta, de afwijkingen zijn vele, en zij zijn van veel gewicht; dat de koning van Boheme en van Sicilië van rol gewisseld hebben, is hierbij van weinig of geen beteekenis; het belangrijkste is, dat de personen, wier lotgevallen bij Greene eenvoudig verteld worden, bij Shakespeare wezens van vleesch en bloed geworden zijn; bovendien is Hermione, onder een anderen naam, bij Greene werkelijk gestorven, bij Shakespeare in het leven gebleven, waardoor het stuk, aanvankelijk treurspel, blij kan eindigen; ja men kan zeggen, dat de tweede helft van het stuk, het vierde en het vijfde bedrijf, geheel en al Sh.'s schepping is, al heeft hij ook eenige trekken aan Greene's boek ontleend. De personen, die, schoon met verschillende namen, zoowel bij Greene als bij Shakespeare voorkomen, zijn: Leontes, Hermione, Mamillius, Polyxenes, Florizel, Perdita, Camillo en de oude Herder; de overige zijn door Shakespeare in het leven geroepen.

Blz. 304. I. 2. 99. O lieflijk zij haar naam! In 't Engelsch: *O, would her name were Grace!* Het oorspronkelijke is hier niet terug te geven. O, ware haar naam Genade! maar *Grace*, — genade, — is genade, bevalligheid, deugd, heiligheid; en bovendien is *Grace* een vrouwenaam, waarop Hermione mede zinspeelt.

Blz. 305. I. 2. 118. Als 't horensein bij 't vallen van het hert. In 't Engelsch: *as 't were the mort o' the deer.* Bedoeld moet zijn het hallali, het horengeschetter bij den dood van het hert, dat alleen in het oor van het stervend wild weemoedig, als een zucht, klinken kan. Leontes denkt aan zichzelf bij het noemen van het hert. Het Nederlandsche „horensein" komt bij Leontes' bespiegelingen goed te pas.

Blz. 306. I. 2. 122. Mijn baasjen, enz. Het oorspronkelijke, dat niet terug te geven is, luidt: „*Come, captain, we must be neat; not neat, but cleanly, captain; and yet the steer, the heifer and the calf are all call'd neat.*" *Neat* beteekent rundvee of hoornvee, rund, stier, koe, kalf, en ook net, zindelijk, gekuischt.

Ald. I. 2. 128. Uw voorhoofd is nog glad. Het oorspronkelijke is ruwer; maar de vertaling is toch duidelijk genoeg, zoodat het oorspronkelijke er niet te zeer door verzwakt wordt.

Blz. 308. I. 2. 186. In 't slijk. In 't Engelsch: *a fork'd one*, wat ook door gehorend vertaald kon zijn.

Blz. 317. I. 2. 388. Basiliscusblik. Een blik, die doodt.

Blz. 319. I. 2. 419. Die zijnen heer verried. De zinspeling op Judas was voor Sh.'s publiek duidelijk; evenzoo is vroeger op de erfzonde gedoeld; de indruk op het gehoor wettigde dergelijke ongerijmdheden.

Blz. 328. II. 1. 142. Ik zou, — o vloek hem, God! In 't Engelsch: *I would land-damn him.* De onverstaanbare plaats is hier vertaald, als stond er: *I would — o Lord, damn him!*

Ald. II. 1. 153. Als gij dit voelt. Men denke, dat Leontes bij deze woorden Antigonus met de handen aanvat.

Blz. 339. II. 3. 107. Geen nijdig geel. Dat aan de gele kleur het denkbeeld van nijd en jaloerschheid is verbonden, is bekend genoeg.

Blz. 344. III. 1. 2. Vruchtbaar 't eiland. Ook bij Greene, den meester in de vrije consten, gegraduëerd in Cambridge, wordt Delphi, — of Delphos, — een eiland genoemd; misschien zijn de hier Delphos genoemde plaats en het eiland Delos met elkaar verward.

Blz. 350. III. 2. 120. De keizer aller Russen was mijn vader. Ook in de novelle van Greene, die blijkens den titel van zijn boek zich als een man van kennis en geleerdheid wilde doen gelden, wordt van den machtigen keizer van Rusland gesproken; de echtgenoote van den koning van Sicilië, die in de novelle de rol speelt van Polyxenes, was zijne dochter. Of het Russische rijk al of niet bestond ten tijde, dat het Delphisch orakel in eere werd gehouden, was blijkbaar hem, zoowel als Shakespeare, onverschillig. — Zoo spreekt ook Greene van Boheme, als aan zee gelegen.

Blz. 353. III. 2. 189. Gij de eere van Camillo woudt vergiften. Sh let er niet op, dat Leontes zijne poging om Camillo tot vergiftigen van Polyxenes te overreden, in Paulina's afwezigheid bekend heeft.

Blz. 354. III. 2. 219. Het doet mij leed. Paulina wordt niet verzacht door de toespraak des edelmans, maar door het zien van den diep getroffen, vernietigden koning.

Blz. 358. III. 3. 59. Tusschen de zestien en drie-en-twintig. Zoo leest met de Cambridge-uitgave de Globe-editie; doch de folio leest niet zestien, maar tien; men kan dit wel houden, want ook jongens van tien jaar bedrijven allerlei kattekwaad. Wil men veranderen, dan leze men voor 10 liever 19, daar de herder een oogenblik later van dien leeftijd gewag maakt.

Ald. III. 3. 78. Tot mijn jongen komt. De zoon van den herder, wien hier de naam Stoffel is toegekend, wordt in het oorspronkelijke steeds met den naam van *Clown* aangeduid.

Blz. 359. III. 3. 100. Het in eens naar binnen sloeg. Zooals men een vlamwiekjen, een *flap-dragon*, doet; het Engelsch heeft *flap-dragoned it.* Zie 2 Kon. Hendrik IV, II. 4. 267.

Blz. 360. III. 3. 111. Om den ouden man te helpen. De oude man heeft niets van den leeftijd des edelmans gehoord; doch zulke kleine onachtzaamheden komen bij Shakespeare meer voor.

Ald. III. 3. 122. Een wisselkindjen. Een kind, dat de Elfen geroofd of verruild hebben; zie „Midzomernachtsdroom", II. 1. 23 en 120.

Ald. III. 3. 130. Om het te blijven, mondjen dicht. Wie elfengoud vindt, mag er niet van spreken, of het verdwijnt.

Blz. 366. IV. 3. 1. Als tusschen 't groen 't viooltjen lacht. Het Engelsch spreekt van *daffodils*, waarschijnlijk zijn hiermee sneeuwklokjes bedoeld.

Ald. IV. 3. 10. De tierentijn. De tierentijn, die hier in de

plaats van *the thrush and the jay*, den zanglijster en de Vlaamsche gaai of meerkol, is gekomen, is een boschzanger, *Ficedula rufa*, in Groningen zoo genoemd, anders ook wel naar zijn zang *tjiftjaf* geheeten.

Blz. 367. IV. 3. 24. Autolycus. Autolycus was de diefachtige zoon van Mercurius, den god der dieven. Sh. kende hem voorzeker uit de Metamorphosen van Ovidius, XI. 311.

Ald. IV. 3. 46. De meesten zijn tenors en bassen; maar er is een puritein bij, en die zingt psalmen bij de horlepiep. Tenors en bassen, in 't Engelsch: *means and bases;* het is de vraag of de herderszoon de beteekenis der woorden verstaat, daar hij er dadelijk een puritein bij noemt. Het was toen gewoonte op liedjes te dansen, zooals nog tegenwoordig bij kinderspelen gebeurt; als de bekende horlepiep, *hornpipe*, moest gedanst worden, wist de puritein niets anders te doen dan een psalm aan te heffen.

Blz. 370. IV. 3. 91. Met den spiegel des geheims. In 't Engelsch staat: *A fellow, sir, that I have known to go about with troll-my-dames.* „Troll-my-dames" is een verbastering van het Fransche *trou-madame,* een spel, waarbij ballen moeten gerold worden door in een plank gemaakte gaten, welke op de openingen van een duivenslag geleken; de eigenlijke naam van dit spel in het Engelsch was dan ook *pigeon-holes.*

Blz. 373. IV. 4. 21. O wee! zag hij zijn kostelijkst juweel in zulk een lijst gevat! Toevallig is hier eene eerste vrijere vertaling blijven staan. Nauwkeuriger zou zijn:

„Hoe keek hij op, zag hij zijn boek, zoo kostlijk,
Zoo slecht gebonden! O, wat zou hij zeggen?"

Boeken waren toen ter tijd vrij kostbaar en vergelijkingen er mee aan Sh. niet vreemd; men zie „Romeo en Julia", II. 3. 81 en III. 2. 83.

Ald. IV. 4. 38. Gij moet uw plan verzaken, of ik mijn leven. Voor *verzaken* leze men liever *verand'ren*, dat juister is. Perdita wil zeggen, dat zij haar leven, zichzelve zou moeten veranderen, haar vroeger leven verzaken of opgeven, een andere zijn dan zij is; zij wil niet zeggen, dat zij zou moeten sterven; en dit zou men uit het woord *verzaken* lichtelijk afleiden.

Blz. 375. IV. 4. 74. Hier heb ik roosmarijn voor u en wijnruit. Roosmarijn beteekent trouwe herinnering, wijnruit genade en heil.

Blz. 377. IV. 4. 116. O hadde ik nu, Proserpina, die

bloemen enz. Ovidius, dien Sh. 't zij in het oorspronkelijke, 't zij door Golding's vertaling kende, zegt in zijne Gedaanteverwisselingen, V. 399, dat Proserpina, toen zij door Pluto, bij Sh. hier Dis genoemd, geschaakt werd, van schrik de door haar geplukte bloemen vallen liet. — Van de hier vermelde bloemen zijn de *daffodils*, waarschijnlijk „sneeuwklokjes", door „narcissen" vervangen, die tot dezelfde familie behooren en ook vroeg in het jaar verschijnen, wier naam beter in het vers past; met „vroeglings" zijn, evenals met „sleutelbloemen", Primula's bedoeld; de „tulpen menigvoud" hebben de *lilies of all kind* verdrongen, omdat de *flower-de-luce* ook door lelie moest vertaald worden.

Blz. 377. IV. 4. 134. Hier in een herdersstuk. Eigenlijk staat er: „zooals ik wel gezien heb in een pinksterstuk."

Blz. 379. IV. 4. 162. Vraag Mopsa maar, die veegt haar mond al af enz. In 't Engelsch ruwer: *Mopsa must be your mistress; marcy, garlic, to mend her kissing with.* „Komaan, wat knoflook, om haar kusjes te verbeteren!"

Blz. 381. IV. 4. 224. Halssnoer, armband, ambergeur. *Bugle-bracelet, necklace amber;* armbanden van zwarte kralen, halskettingen van amber, — waarmede de gele, d. i. barnsteen, bedoeld is, — die zoowel tot sieraad kunnen dienen als geur verspreiden in het vertrek eener schoone.

Blz. 399. IV. 4. 587. 'k Geloof, de droef'nis, enz. In 't Engelsch is het beeld aan den oorlog ontleend:

„'k Geloof, de droef'nis onderwerpt de wang,
Maar neemt den geest niet in."

Blz. 402. IV. 4. 649. Verwissel met dezen heer van kleederen. Hier is ongetwijfeld een vergissing in het spel. De prins komt op als herder verkleed, en wordt door allen voor herder gehouden of als zoodanig toegesproken. Zonder het tooneel verlaten te hebben, verwisselt hij nu met Autolycus van kleederen, en daarop wordt deze, juist om zijn kleedij, van den ouden herder en zijn zoon voor een groot heer gehouden. Als de dichter dit zoo heeft neergeschreven, moest de vergissing bij het spelen van het stuk blijken en op de eene of andere wijze verholpen worden, die men verzuimd heeft in het handschrift aan te teekenen. Dat inderdaad de verkleeding op het tooneel plaats had, blijkt uit het dagboek van Dr. Forman, — zie boven blz. 459, — die in zijne vermelding van wat hij op 15 Mei 1611 in den schouwburg zag, schrijft: *Remember also the rog [rogue]* .... *and*

how he changed apparell with the kinge of Bomia his sonne, and then how he turned courtier, etc.

Blz. 407. IV. 4. 768. Advocaat is aan het hof zooveel als present. In den gewonen tekst staat voor „present" *pheasant*, een „fazant", natuurlijk als geschenk om de gunst te winnen. *Present* is de zeer waarschijnlijke gissing van Malone; de oude herder moet dit woord dan verkeerd verstaan en er *pheasant* van gemaakt hebben; in het Engelsch is er bij de uitspraak meer gelijkenis tusschen beide woorden dan in het Nederlandsch.

Ald. IV. 4. 780. Zijn tandenstoker gebruikt. Het gebruik van tandenstokers was in Sh.'s tijd in Engeland vrij nieuw, — men zie „Koning Jan", I. 1, 199, — en kenschetste den voornamen heer, die in den vreemde gereisd had.

Blz. 417. V. 1. 97. Zoo moet uw graf hier wijken voor wat is. „Uw graf" staat hier natuurlijk, overeenkomstig Sh.'s bondige wijs van spreken, voor „gij in uw graf".

Blz. 427. V. 2. 92. Door den koning treffend beleden en betreurd. Het Engelsch heeft: *bravely confessed and lamented*. Het woord *bravely*, „prachtig", „op schoone en treffende wijze", toont aan, dat de tweede edelman het beeld van een schouwspel, door den eersten edelman gebezigd, voortzet. Ook woord *lamented*, „beweeklaagd", past hier goed bij.

Ald. V. 2. 105. Dien grooten Italiaanschen meester Julio Romano. Dat de dichter in dit stuk, al komt er eene uitspraak van het Delphisch orakel in voor, niet geschroomd heeft een nieuweren Italiaanschen schilder te noemen, behoeft niet te verwonderen; evenmin behoeft het verwondering te wekken, dat hij door een schilder een standbeeld laat vervaardigen; zeer waarschijnlijk was het hem voldoende, een beroemden kunstenaarsnaam te bezigen. Men neme dus, om den dichter te verontschuldigen, niet aan, dat Julio Romano alleen de laatste hand aan het beeld gelegd en het beschilderd heeft. Veeleer zou men kunnen vermoeden, dat de ons als schilder bekende Julio Romano ook als beeldhouwer en als bouwkunstenaar werkzaam en dit aan Sh. bekend geweest is. Zooveel is zeker, dat zijn vriend en tijdgenoot Vasari twee grafschriften op hem mededeelt, waardoor dit vermoeden bevestigd wordt. Het eene luidt:

Romanus moriens secum tres Julius arteis
Abstulit; haud mirum: quatuor unus erat;

het andere:

Videbat Jupiter corpora sculpta pictaque
Spirare, ædes mortalium æquarier cœlo
Julii virtute Romani: tunc iratus
Concilio divorum omnium vocato
Illum æthereis sustulit, quod pati nequiret
Vinci aut æquari ab homine terrigena.

Men zou bijna zeggen, dat de laatste regels Sh. voor den geest stonden, toen hij den lof van Julio Romano nederschreef.

Blz. 433. V. 3. 49. Heer, al te diep drukte uwe smart u neer. Men denke, dat 's konings wezen weder innige smart en diep berouw verraadt, waarom Camillo en Polyxenes hem aldus toespreken.

Blz. 437. V. 3. 126. Daar mij Paulina meldde, hoe 't orakel enz. Hermione, hoorende hoe het orakel haar onschuldig verklaarde, kan allicht door hare ontroering het slot der godspraak niet verstaan hebben; anders kon Paulina er niet meer van weten dan zijzelve.